FRA KRIGENS TID

(1807—1814).

BIDRAG TIL DEN NORSKE MARINES HISTORIE

SAMLEDE OG UDGIVNE

AF

N. A. LARSEN.

CHRISTIANIA. 1878.

DEN NORSKE FORLAGSFORENING.

H. ASCHEHOUG & CO. ALB. CAMMERMEYER. J. W. CAPPELEN.

P. T. MALLINGS BOGHANDEL.

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI.

Forord.

Indholdet af nærværende Bog grunder sig paa Original-Rapporter i den norske Marinekommandos Arkiv og bestaar, som vil sees, for den allervæsentligste Del i ordrette Gjengivelser og Uddrag af disse, som jeg under fleraarig Tjeneste ved Marinekommandoens Stab har havt stadig Anledning til at benytte.

Da flere af disse Beretninger syntes at maatte være af almindeligere Interesse, offentliggjorde jeg endel af Stoffet i »Ny illustreret Tidende«. Fra flere Kanter har man senere anmodet mig om at samle og forøge Rækken af disse Artikler, da de formentes baade at være af endel historisk Værd og tillige af Interesse for mange af Landets Familier, der vil gjenfinde sine Slægtninger som Deltagere i hine Tiders Begivenheder.

Jeg har saameget mere troet at kunne efterkomme disse til mig rettede Anmodninger, som det i Bogen fremlagte Materiale vel kan siges at indeholde Kilder til den norske Marines første Udviklingshistorie. Jeg har nemlig kun holdt mig til de Affærer, som af den daværende norsk-danske Marine bestodes i norske Farvande, og kun undtagelsesvis berørt Krigsbegivenheder i danske Farvande, deriblandt Slaget paa Kjøbenhavns Rhed, hvilket dog

ifølge sin Natur har en særlig Fællesbetydning for begge Landes Mariner.

Idet jeg fremlægger Bogen for Publikum, bør jeg samtidigt gjøre opmærksom paa, at den ikke stiller andre eller større Fordringer end de, som flyder af de benyttede Rapporters Værd som historisk Materiale.

Christiania den 21de Juni 1878.

N. A. L.

Indhold.

	Pag.
Jochum Nicolai Müller	1.
Kamp mellem norske Kanonbaade og den engelske Brig Nightingale i Oktober 1807	26.
En Veteran	31.
Den norske Sømagt i 1808	43.
Fiendtlige Forsøg mod Bergen og Christianssund i 1808	50.
Smaatræfninger og fiendtlige Landgangsforsøg i 1808	60.
Engelske Angreb paa norske Kornskibe ved Jylland	68.
Isvinteren 1808—1809	74.
Maanedsløitnant Edvard Andersen	80.
Episoder fra 1809	89.
Briggen Hemnæs's Krydstogt i Slutningen af Aaret 1809	98.
Kystværnsbedrifter	104.
Djærve Skippere	114.
Erobringen af de engelske Orlogsbrigger Allart og Manley	124.
Kamp mellem norske Orlogsbrigger og den engelske Fregat Tribune	131.
Erobringen af en fiendtlig Konvoi	136.
Affæren ved Stadt i Juli 1810	142.
Kutteren Alban	152.
Kamp mellem norske Kanonbaade og de engelske Kuttere Swan og Hero	157.
Baadaffære ved Egersund i 1811	169.
Fægtning mellem Briggen Lolland og den engelske Brig Brevdrageren	176.

Pag.
Episoder fra 1810 og 1811 . . . . . 182.
Kaperne Veiviseren og Den veivisende Paket . . . . . 189.
Fregatten Najadens Ødelæggelse . . . . . 198.
Kaptein Holms Død . . . . . 225.
Affæren ved Tromsø i 1812 . . . . . 232.
Episoder fra 1812 . . . . . 240.
Begivenheder i 1813 . . . . . 247.
Den norske Marine i 1814 . . . . . 260.

Jochum Nicolai Müller

fødtes i Trondhjem den 1ste Februar 1775, blev i 1796 Sekondløitnant i Marinen, 1802 Premierløitnant, 1810 Kapteinløitnant, 1815 Kaptein i den norske Marine, 1818 Kommandørkaptein, 1836 Kontreadmiral og 1841 Viceadmiral. I 1845 tog han Afsked og døde i Christiania den 2den Januar 1848.

I 1801 deltog han i det for de norske og danske Søkrigere saa ærerige Slag paa Kjøbenhavns Rhed den 2den April, og efter hans efterladte Papirer gives her en Beretning om denne hans Deltagelse.

Mandag Aften, den 30te Marts, fik Sekondløitnant Müller Ordre til som Chef at overtage Kommandoen af Stykprammen Hajen, en af de ved Holmen liggende store Prāmme, bestemt til inden Bommen at transportere Orlogsfartøiernes Kanoner til eller fra Borde. Denne Pram, som for at kunne armeres var bleven forsynet med Dæk og de høist fornødne Apteringer til Opbevaring af Krudt, Provisioner etc., havde da ombord Ankere, Touge og et Batteri af 20 Stykker 18 ℔'s Metalkanoner med Tilbehør. Løitnant Müller lod nu Udrustningen fortsætte hele Natten igjennem. Tirsdag Morgen meldte sig til Tjeneste ombord Maanedsløitnant Lind, og noget senere kom 1 Kanoner, 1 Proviantskriver, 1 Kvartermester, henved 100 frivillige af Holmens Haandverkere, 2 Soldatunderofficerer og 20 Soldater. Samme Dags Formiddag lagdes Prammen ud af Bommen; den medhavende Lods, en af Holmens Skip-

pere, satte den paa Grund strax søndenfor Lynetten, og først Onsdags Morgen den 1ste April lykkedes det efter store Anstrængelser at faa Fartøiet flot. Under den fortsatte Udvarpning saaes den engelske Flaade at seile op sydefter. Besætningen fordeltes nu til Kanonerne, som ladedes med skarpt, Haandarmaturen uddeltes, og alt gjordes saavidt muligt slagfærdigt. Da Fartøiet hverken var medgivet Doktor eller forsynet med kirurgiske og medicinske Rekvisiter, fik Kvartermesteren det Hverv at forbinde dem, som muligens maatte blive saarede, i hvilket Øiemed der anvistes ham Plads i Lasten, gaves ham 2 Haandlangere og tildeltes ham noget Linned. Om Eftermiddagen var «Hajen» fortøiet paa dens bestemte Plads i Defensionslinien mellem Blokskibene Dannebrog og Kronborg, hvorom Løitnant Müller gjorde Melding ombord i «Dannebrog», hvor den danske Høistkommanderende, Kommandør Johan Olfert Fischer [1]), havde sit Kommandotegn vaiende. Da han kort efter igjen forlod dette Fartøi, sagde en af hans nærmeste Kammerater, Sekondløitnant Rasmus Wulff, til ham ved Faldrebet: «God Nat! imorgen ved denne Tid er jeg enten Kaptein eller Engel!» (Wulff faldt ogsaa den næste Dag paa «Dannebrog»). For i paakommende Tilfælde at kunne redde «Hajen» fra at komme i Fiendens Besiddelse havde Müller til Hensigt at føre Varp tværs ind i Land, en Foranstaltning han imidlertid ikke udførte, forat ikke Besætningen skulde tænke sig Muligheden af et saadant Tilfælde, hvilket maaske kunde have en skadelig Virkning paa Mandskabets Mod og Udholdenhed. Efterat alle Forberedelser saavidt muligt var trufne, for at man paa første Vink kunde være rede til at modtage Fienden, blev Vagten opsat. Chefen tog selv Førstevagten (fra 8 til 12 om Aftenen) og Dagvagten (fra 4 til

[1]) Johan Olfert Fischer døde i 1829 som dansk Viceadmiral.

8 om Morgenen). Hundevagten (fra 12 til 4 om Natten) anbetroedes Maanedsløitnant Lind. Under Førstevagten blev fra Batteriet Qvintus[1]) kastet 3 Bomber, hvilke tydelig saaes at falde midt imellem de Skibe af den fiendtlige Flaade, som laa søndenfor Defensionslinien.

Thorsdags Morgen, den 2den April, purredes ud Kl. 5; et Par Timer anvendtes til Kanonexercitie, hvorefter Mandskabet fik sin Frokost. Klokken mellem 8 og 9 lettede den engelske Flaade[2]), som laa søndenfor Defensionslinien, løb nordefter med laber sydlig Vind og ankrede i

---

[1]) Det her omtalte Batteri Qvintus (paa Amager) var monteret med 3 à 4 Stykker Morterer af grov Kaliber. Besætningen bestod af borgerligt Artilleri, og Chefen for Batteriet var en af Kjøbenhavns Borgere ved Navn P. M. Johansen, en Mand med godt praktisk Blik, og som dreven af egen Lyst havde lagt sig noget efter Artilleri-Videnskaben. Johansen saa, at de kastede Bomber naaede frem og faldt mellem de fiendtlige Skibe, som samme Aften vare ankrede søndenfor Middelgrunden og laa der i en Klynge hele Natten i Havblik. Havde man vedblevet med denne Bombekastning, er det meget rimeligt, at de Engelske vilde have lidt betydelig Skade, men uheldigvis kom Chefen for det danske Artilleri, General Mecklenburg, til Batteriet og befalede, at man skulde ophøre med Kastningen, da han ansaa Afstanden for stor. For at faa denne høist generende Bombekastning til at ophøre, havde de Engelske ogsaa fra deres Bombarderfartøier kastet Bomber mod Batteriet, men kun med svag Ladning, saa at de ikke kunde naa frem, for saaledes at bibringe de Danske den Tro, at heller ikke deres Bomber naaede Maalet. (Dette blev mange Aar senere fortalt en af de norske Officerer af den engelske Kaptein Brisbane, som deltog i Slaget som Chef for den engelske Brig Cruiser).

Ovennævnte Johansen kom i 1807 op til Norge, blev i 1808 udnævnt til Maanedsløitnant og ansat som Næstkommanderende paa det ved Vallø Saltverk opkastede Landbatteri, hvor han forblev til Fredsslutningen i 1814, hvorefter han fik fast Ansættelse i den norske Marine som Artilleri-Tøihusløitnant ved Fredriksværns Værft og hvor han døde i 1848. En af hans Sønner er nuværende Chef for Marine-Departementet, J. L. Johansen.

[2]) For nærmere Beskrivelse af dette mindeværdige Slag henvises til «Jacob Aalls Erindringer» og «Kapteinløitnant H. J. Müllers Søkrigshistorie».

en Linie langs med Defensionslinien omtrent i en Kabellængdes Afstand fra denne. Ligefor «Hajen» lagde sig Linieskibet Glatton[1]) paa 54 Kanoner (paa underste Batteri 68 ℔s og paa øverste Batteri 32 ℔s Kanoner), fra hvilke den skjød med Skraa, bestaaende af 3 ℔s Kugler.

Ligefor det danske Chefskib Dannebrog (Chef: Kaptein F. A. Braun, som mistede sin høire Haand i Slaget) og saaledes lidt paa skraa for «Haien» laa det fiendtlige Linieskib Elephant paa 74 Kanoner, hvorfra Admiral Nelskn ledede det engelske Angreb.

Klokken omtrent 9, da de forreste Skibe af Defensionslinien og den fiendtlige Flaade var komne hverandre paa Skud, begyndte Kampen og fortsattes efterhaanden, som de fiendtlige Skibe avancerede nordefter, langs hele Linien. (Det første Skud, som affyredes mod Englænderne, faldt fra den danske Defensionslinies sydlige Fløiskib «Prøvestens» underste Batteri og rettedes af Batterichefen selv, Premierløitnant Michael Bille).

Saasnart «Hajen» med den forreste Kanon kom paa Skud, blev Fienden beskudt med denne og strax derefter med det hele Batteri. Efter omtrent 1 Times Kamp havde «Hajen» kun 4 Saarede, blandt hvilke var Kvartermesteren nede i Lasten. I det Hele taget havde «Hajen» forholdsmæssig kun faa Saarede, hvilket for en Del maa tilskrives dens meget lave Ræling og dens lave Bastingage af Seildug, hvorved kun var liden Anledning til Splinter. Efter henved 3 Timers Fægtning bemærkedes, at med Undtagelse af Blokskibet Wagrien (Chef: Kaptein F. C. Risbrich, som senere blev dansk Viceadmiral), der dog kun endnu skjød

---

[1]) Glattons Chef var Kaptein William Bligh, der døde i 1817 som Admiral, og som i 1787 som Chef for Briggen Bounty i Sydhavet af sin oprørske Besætning blev sat tilligemed 18 ham tro blevne Mand i en aaben Baad, hvormed de efter en overmaade farlig og besværlig Reise af 47 Dages Varighed naaede den hollandske Ø Timor.

enkelte Skud, var Flaget borte paa alle søndenfor «Hajen» liggende Skibe, ligeledes paa Flagskibet Dannebrog nordenfor den og paa den indenfor den som Repetitør fungerende Korvet Elven (Chef: Kapteinløitnant, senere Admiral Baron Holsten). Af de trende Kavalleripramme «Rensborg» (Chef: Kapteinløitnant C. T. Egede), «Nyborg» (Kapteinløitnant C. A. Rothe[1]) og «Agershus» (Premierløitnant T. Fasting[2]) laa førstnævnte paa Grund og havde hørt op med at skyde, og de 2 andre havde saavelsom det Gernerske Flaadebatteri (Sekondløitnant P. Willemoes[1]) trukket sig indenfor Trekroner og vare sunkne.

Efterhaanden saaledes ene udsat for Ilden af de i Nærheden liggende Skibe og især fra det ligeoverfor liggende Linieskib Glatton, og med Kanoner, der ved den idelige Skydning blev mere og mere urolige, saa at de afslog Broge og Tallier, mistede nu «Hajen» paa engang flere af sin ved 2 Nætters og 3 Dages uafladelige anstrængende Arbeide udmattede Besætning. Enkelte Yttringer hørtes ogsaa fra Mandskabet, at man burde ophøre med Kampen, hvilke imidlertid forstummede ved Chefens Opmuntringer og ved Uddeling af Extra-Brændevin, saa at Striden fremdeles fortsattes fra «Hajen» med Liv og Iver, idet nu tillige gjordes Signal for fra Land at faa mere Krudt. Formedelst Mandskabets Mangel paa Øvelse havde baade Chefen, Maanedsløitnanten og Kanoneren lige fra Slagets Begyndelse personlig deltaget i Kanonernes Betje-

---

[1]) Carl Adolph Rothe døde i 1834 som Kontreadmiral i den danske Marine. Han var Næstkommanderende paa Linieskibet Prinds Christian Frederik, som ødelagdes i Fægtning med en overlegen engelsk Magt under Sjællands Odde i Marts 1808, hvor han mistede sin venstre Arm. I denne Kamp faldt ogsaa ovennævnte Peter Willemoes.

[2]) Thomas Fasting, født 1769, blev Sekondløitnant 1789, Premierløitnant 1796, Kapteinløitnant 1804, Kaptein 1809, norsk Kommandør 1814, Statsraad og Chef for Marine-Departementet i Marts 1815, og døde i Christiania den 21de November 1841.

ning, Maanedsløitnanten bestyrede den forreste Kanon og Chefen og Kanoneren de øvrige 9.

Omsider da «Hajen» efter 4 à 5 Timers Kamp — hvoraf den i næsten 1 Time var saagodtsom det eneste Fartøi, som fra Defensionslinien fortsatte Slaget, — havde mellem 20 og 30 Dræbte og Saarede, og da den resterende Del af Besætningen var i høieste Grad udmattet, flere Kanoner demonterede og næsten alt Krudt bortskudt, saa Müller sig nødt til at stryge sit Flag. I Almindelighed havde Fienden skudt for høit, især Linieskibet Glatton, som ellers med nogle Lag af sit svære Skyts maatte have kunnet nedskyde Hajens Besætning og sænket dens til Bataille meget svagt byggede Skrog. Det hændte under Slaget nogle Gange, at Løitnant Müller, dels for at faa de demonterede Kanoner hurtigst muligt ombyttede, dels for at iagttage Slagets Gang, stod noget høiere end Besætningen; denne søgte da meget omhyggelig og uden Hensyn til egen Sikkerhed at fjerne ham fra saadanne Steder, hvor han ansaaes for at være mere udsat for de fiendtlige Kugler. Da Fienden endnu en kort Tid efter Flagets Strygning vedblev at beskyde «Hajen», blev Besætningen nedsendt i Lasten, medens Chefen og Kanoneren fornaglede Kanonerne og søgte at faa en Flaade dannet (Rofartøiet var nemlig bortskudt) for paa denne at redde Mandskabet iland. «Hajen» blev imidlertid strax efter entret af 2 armerede Barkasser, og i den ene af disse blev Løitnant Müller, uden at blive berøvet sin Sabel, bragt ombord i Nelsons Flagskib Elephant. Ved sin Ankomst ombord traf han paa Skansen flere fangne dansk-norske Officierer og blev særdeles forbindtlig tiltalt af en engelsk Landofficier, som var Chef for et Korps af 1000 Skarpskyttere, der var fordelt ombord paa den engelske Flaade. Noget senere blev Løitnant Müller (der saavidt vides var den eneste af de ombord i «Elephant» værende dansk-norske

Officierer, som blev præsenteret for Admiral Nelson, ligesom han var den eneste, der som Fange forblev ombord i dette Skib, medens de øvrige fordeltes ombord i andre engelske Fartøier,) indført i øverste Kahyt, hvor Admiral Nelson, en liden, mager, meget rank Mand, iført en grøn Kalmuks Overfrakke og en trekantet Hat, som han bar paatværs, gik frem og tilbage, idet han af og til standsede foran og tiltalte Løitnant Müller. Tilvenstre stod Linieskibet Elephants Chef, Kaptein Foley, (senere kommanderende Admiral i Portsmouth) en høi, smuk, noget ældre Mand i fuld Uniform, og tilhøire sad en civilklædt Person og skrev. I den nu paafølgende Samtale, yttrede Nelson: «Hvad der idag har passeret gjør mig ondt, og som Bevis herpaa har jeg allerede sendt en Parlementær iland for at handle om Vaabenstilstand. Skulde denne imidlertid ikke blive antaget, bliver jeg nødt til at tage Trekroners Batteri og at brænde Arsenalet». Hertil svarede Müller, at Admiralen snart vilde komme til at indse, at Trekroner ikke var saa let at tage. Kaptein Foley forsikkrede, at de Engelske ikke havde havt saa varm Dag som denne hverken mod Hollænderne, Franskmændene eller Spanierne. Efterat have yttret til Løitnant Müller, at han haabede, at dennes Ophold ombord i «Elephant» skulde blive saa kort som muligt, at der skulde blive draget Omsorg for hans Bekvemmelighed samt for, at han ikke mistede sit Tøi o. s. v., hilste Admiral Nelson, og Løitnant Müller forlod Kahytten. Nelson forlod samme Eftermiddag «Elephant» for igjen at begive sig ombord paa sit egentlige Flagskib, Linieskibet St. George. Efter 10 Dages Ophold paa «Elephant» blev Løitnant Müller sat iland ved Charlottenlund. Under hans Ophold ombord vistes ham den største Forekommenhed saavel af Officierer som af Mandskabet, enhver passende Bekvemmelighed, som kunde haves ombord, erholdt han; blandt andet fik han eget Officierslukaf i un-

derste Kahyt. Officiererne og flere af Besætningen udtalte oftere for ham Ønsket om et bestandigt Venskab mellem de Danske og Engelske. Officiererne paa «Elephant» fortalte ogsaa Løitnant Müller, at da den engelske Flaade passerede Sundet sydefter, viftedes der fra Helsingborg til den med hvide Lommetørklæder, idet der tillige yttredes det Haab, at de Engelske nu gik til Østersøen for at slaa Russerne. Efter Tilbud af en af de engelske Officierer, der i Tjenesteanliggender blev sendt ombord i Blokskibet Sjælland (Chef: Kaptein Harboe, der døde 1811 som Kommandørkaptein og Overlods i Slesvigs Distrikt), ledsagede Løitnant Müller ham ombord i dette Fartøi, hvis begge Sider fra for til agter var saa gjennemskudte, at man først ved nøiagtig Undersøgelse kunde komme efter, med hvilken Side Fartøiet havde ligget mod Fienden, og der fandtes ikke et Sted ved begge Batteriernes Sider, hvor en Person kunde have staaet skudfri under Bataillen. Den engelske Officer udbrød ogsaa: «By God! a ship such cut up has never been seen!»

Efter Slaget modtog Løitnant Müller flere hædrende Beviser paa sin Konges og sine Medborgeres Taknemmelighed. Han erholdt saaledes den i Anledning af Kampen prægede Guldmedaille[1]), og en anseet Borger paanødte ham et Gulduhr. Saavel i Danmark som i Norge blev han indbuden til Æresfester i Anledning af Slaget, foranstaltede dels af hele Korporationer dels af Enkeltmand. Flere Sange dediceredes til ham, blandt andre en forfattet af en af hans Underordnede i Slaget.

I den Samtale, som Admiral Nelson efter Slaget havde med den dansk-norske Kronprinds (senere Kong Frederik

[1]) Denne Hædersmedaille blev givet til Officiererne i Guld og til de af Mandskabet, som havde udmærket sig, i Sølv tilligemed en aarlig Gave af 15 Rdl. Kommandør Olfert Fischers Medaille var besat med Brillanter.

den 6te), roste han overmaade de Dansk-Norskes Tapperhed og skal specielt have anbefalet en af de yngre Officierer til Forfremmelse, hvortil Prindsen svarede, at dersom han skulde gjøre alle sine tappre Løitnanter til Kapteiner, beholdt han ingen Løitnanter i sin Marine. Løitnant Willemoes blev snart nævnt og senere almindelig anseet for at være den af Nelson tilsigtede Officier. Der er imidlertid meget, som taler for, at Nelson mente Løitnant Müller, thi «Hajen» var blandt de Fartøier i Defensionslinien, som længst fortsatte Slaget, og laa lige under Admiral Nelsons Øine, medens Løitnant Willemoes med sit Flaadebatteri laa indenfor «Dannebrog» og «Hajen». Flydebatteriet ophørte med sin Skydning før «Hajen» og havde trukket sig tilbage. Müller var, som oven anført, den eneste af de paa Elephant værende fangne Officierer, som førtes ned i Kahytten og præsenteredes for Nelson, og hans Modtagelse og Behandling paa dette Skib var ualmindelig forekommende, ligesom hans Sabel ikke fratoges ham. Saa vidt vides skrev ogsaa det Rygte, hvorefter Nelsons hædrende Omtale skulde gjælde Willemoes, sig fra en Meddelelse i en Avis, som udgaves af en Slægtning af denne.

Efter Kapitulationen i September 1807 overlodes det til Müllers eget Valg, om han vilde forrette Tjeneste i Holsten eller i Norge. Han valgte det sidste, begav sig strax afsted og ansattes til Tjeneste under Chefen og Kommandanten for Fredriksværns Værft og Fæstning, Kaptein J. S. Fabricius Under denne Ansættelse blev han i Løbet af Vinteren 1807—1808 stadigt anvendt til forskjellige tildels høist anstrængende Tjenesteforretninger; blandt andet bragte han midtvinters 50 engelske Krigsfanger fra Norge til Jylland i en meget daarlig seilende liden Koffardibrig, paa hvilken Expedition han mellem Fladstrand og Skagen maatte ride af en Storm fra SO. med Snefog, og endelig for at redde Skib og Mandskab

beslutte sig til at landsætte Fartøiet ved Fladstrand. Nogle Dage efter fik han igjen Briggen af Grunden og seilede da tilbage til Fredriksværn. I April 1808 fik han Kommandoen over 4 Kanonchalupper og 6 Kanonjoller, og som Avantgarde ankom han med disse til Hvaløerne den 12te samme Maaned. Herfra blev han nu efter den høistkommanderende Søofficiers, Kommandør Lorents Fiskers, noget senere paafulgte Ankomst beordret til at foretage forskjellige Rekognosceringer ved den svenske Kyst og ind i de tilgrændsende Distrikter. Paa en af disse Ture tog han, omtrent 1 Mil inde i Landet, 19 Soldater tilfange af et der indkvarteret svensk Korps. Han deltog ogsaa i en rekognoscerende Affære ved Strømstad, ved hvilken Leilighed han havde det Hverv at dække Tilbagetoget med den af ham personlig førte Kanonchalup. I 1809 fik han Opsynet med Provisioners og andre Krigsfornødenheders Transport fra Sted til andet paa den norske Kyst og udnævntes i dette Aar til Ridder af Dannebrog. I Mai samme Aar fik han Kommandoen over en i Sandøsund stationeret Division Kanonfartøier og i Oktober over Briggen Lougen, med hvilken han krydsede mellem Færder og Lindesnæs og i Skagerak. Paa dette Togt opbragte han nogle fiendtlige Koffardiskibe.

I Løbet af dette Aar vare de tre engelske Orlogsbrigger «Snake» paa 18 Kanoner, «Nightingale» paa 16 Kanoner og «Gallant» paa 14 Kanoner blevne stationerede langs Norges nordlige Kyster, hvor de forstyrrede Fiskerierne og Handelen og hindrede den for disse Egne saa nødvendige Tilførsel fra Rusland. De plyndrede og hærjede, hvor der gaves Anledning, og begik de voldsomste Excesser. Skipper Peder Hjort Graa fra Christianssund, førende Sluppen Fortuna, 18 Læster, tilhørende Kjøbmand W. Dahl sammesteds, fortæller saaledes, at han paa Reise til Archangel den 20de Juni 1809 blev taget af Briggen

Snake, der havde 100 Mands Besætning og kommanderedes af Kaptein Thomas Wang. Sluppen blev bemandet med 10 Mand og blev brugt som Kaper; Skipper Graa med 2 Matroser forblev ombord paa den engelske Brig indtil 10de Juli, da der blev ham overladt en Baad, som iforveien var taget fra nogle Fiskere under Landet ved Sørøen, og med hvilken han og Matroserne naaede Hammerfest. Om hvad der passerede under hans Fangenskab berettede Skipper Graa følgende:

«Sluppen, efterat den var bemandet og brugt som Kaper, kom tilbage med tvende Priser; den ene af disse var en norsk Jagt hjemmehørende i Christianssund og den anden en russisk Brig, begge uden Ladning. Med Kutterbriggen krydsede de ved Nordkap, hvor de traf en anden Kutterbrig paa 14 Kanoner, som havde en Prise nemlig en norsk Galeas. De to Orlogsbrigger signalerede til hinanden, og gik begge under Landet ved Maasø og om ved Ingøen, og saaledes krydsede de af og til indtil den 3die Juli, da de forlod hinanden. Om Aftenen tog Briggen, som Skipper Graa var paa, under Landet ved Kjødvigen i Hammerfest Sogn med en armeret Baad 2 Fiskerbaade, hvorfra Fiskerne vare rømte iland, og om Natten havde de taget en Mand, mellem Ingøen og Sørøen, som der laa og fiskede, og som brugtes som Lods. Briggen holdt ind gjennem Sørøsundet, og medens de passerede samme den 4de Juli, kom 2 Finner i en Baad til Briggen med fersk Fisk, med hvem den ovenomtalte Lods talede paa finsk, hvorefter Finnerne igjen forlod Briggen. Den 5te Juli om Aftenen kom Briggen til Hasvig, hvor Kjøbmand Killengren er boende, men forinden den ankrede der, affyrede den nogle skarpe Skud med Kanon, og strax efter at Ankeret var faldet, blev der fra Kutterbriggen sat Folk iland, hvilke igjen kom tilbage med endel Rensdyrskind, Bukkeskind, Kohuder og 2 Sølvstøb med Fødder under. I de øvrige

Dage, Briggen laa ved Hasvig, bragte dens Mandskab, som dagligt gik iland, med sig ombord Skindvarer, endel Smaakreaturer, 3 Svin, Tougverk saavel tjæret som utjæret, Krambodvarer, Fiskesnører, en Ederduns Overdyne, Fiskegarn, ½ Tønde Kringler samt Flesk, Smør, Brød og andre Madvarer, 1 Kasse The, Sukker, Talg samt nogle Kobberpenge, nogle Bankosedler og 1 Tønde Tjære. Om Mandskabet tog mere paa Hasvig, ved han ikke, men han saa, at Briggens Mandskab paa Land skjød efter Kreaturerne, hvoraf enkelte fik Skade. Briggen forlod Hasvig den 9de Juli og kom samme Dag under Hammerfest, hvor den var Byen paa Kanonskud nær og havde «Klart Skib», men strax efter vendte den udover og krydsede til den paafølgende Dag, da Skipper Graa forlod den».

Briggen Gallant løb ind under Hammerfest og angreb 2 smaa Batterier, som var anlagte af Byens Borgere og blev forsvaret af disse med saamegen Kjækhed, at «Gallant» maatte trække sig tilbage, men den vendte efter nogle Ugers Forløb tilbage i Forening med «Nightingale». Denne ankrede paa Pistolskuds Afstand fra det største Batteri paa høire Side af Indløbet, og «Gallant» lagde sig paa lignende Distance lige udenfor det mindste paa venstre Side af Indløbet opførte Verk, og begge begyndte nu en levende Beskydning med det Udfald, at Batterierne efter tapper Modstand maatte overgives, og med dem faldt ogsaa Byen i Fiendens Vold. De Engelske havde haabet her at finde kongelige Magasiner og andre Rigdomme, men fandt i det Sted kun en yderst fattig liden By, og i Harme herover mishandlede de Byens Borgere, ødelagde Husene og medtog, hvad de fandt tjenligt for sig. Selv Byens Kirke blev plyndret, og vilde Excesser blev begaaet. Ved Erobringen af Hammerfest havde de Engelske imidlertid sikkret sig en god Havn, hvorfra de foretog røverske Exkursioner langs Kysten til saa liden Ære for det en-

gelske Flag, at Chefen for «Gallant», efterat der om det Forefaldne var skeet Indberetning af Nordlands og Finmarkens daværende Biskop, Krogh, til den i Leith kommanderende engelske Admiral, ifølge en Krigsretsdom blev kasseret.

Det blev derfor besluttet at stationere en Søstyrke ved disse Dele af Kysten, og Kommandoen over denne, som i Aaret 1810 bestod af Briggerne Lougen og Langeland samt 3 Kanonskonnerter, og i 1811 af 4 Kanonskonnerter, 4 armerede Provideringsfartøier og et Kommandofartøi, blev betroet til Kapteinløitnant Müller, hvem det lykkedes at fordrive de fiendtlige Krydsere fra Kysten, hvorved han — ligesom ogsaa for endel ved at konvoiere Koffardifartøier mellem Tromsø og Vardø — bidrog til Handelens og Fiskeriernes Beskyttelse. Omtrent 20 Koffardiskibe blev desuden i Løbet af denne Tid af ham opbragte og afleverede til Prisretten i Trondhjem. Det vil lettelig indsees, at en Kommando, som den her omhandlede, var forbunden med særegne Vanskeligheder. Klimatet var som oftest haardt, der maatte kjæmpes med jevnlige Storme, og Farvandet var ukjendt og vanskeligt. Det var udtrykkelig paalagt Müller at gaa indenskjærs, og han var blottet for gode Søkarter og Beskrivelser. Han havde ingen anden Veiledning end Pontoppidans Landkart og de saakaldte kjendte Mænd, hvis Bekjendtskab til den lange Kyststrækning fra Trondhjem til Vardø dog ikke strakte sig videre, end at de — stundom maadeligt nok — med aaben Vind kunde føre Jagter og mindre Fartøier gjennem den urene Skjærgaard, men ikke, som her paafordredes, en Samling af mere dybgaaende Skibe. Ofte maatte han i den mørke og stormende Aarstid krydse i Tykke, Snefog og Mørke for at avancere eller i det mindste naa en betryggende Havn for Fartøierne, som desuden kun i ringe Grad var forsynet med Proviant. Stedse viste Müller sig

imidlertid at være enhver selv den vanskeligste Situation voxen. Expeditionen i 1810 var naturligvis baade den vanskeligste og den interessanteste, og efter en af Briggen Lougens Fjerdekommanderende, Sekondløitnant Bodenhoff[1]) given Beskrivelse af dette Togt fremsættes her følgende:

Tidlig i Foraaret 1810 fik Briggerne Lougen og Langeland Ordre til at anløbe Fredriksværn, for der at udrustes med alt, hvad der maatte findes fornødent for at kunne gjøre en Expedition til Finmarken. «Lougen» kommanderedes af Kapteinløitnant Müller og «Langeland» af Premierløitnant Thomas Lütken. I Fredriksværn blev begge Fartøier vel udrustede, Proviant ombordtoges for 3 Maaneder, og den 30te April lettede Briggerne fra dette Sted og tiltraadte Reisen. Efterat have anløbet Bergen, Christianssund, Bodø og Tromsø ankom Eskadren den 28de Juni til Hammerfest.

I Christianssund sluttede de 3 Kanonskonnerter Nornen, Valkyrien og Axel Thorsen sig til Briggerne. Disse Skonnerter var armerede med en 24℔s Kanon forud og en — Do. — agter, bemandet med en Maanedsløitnant og 50 Mand hver. De havde fast Dæk, var 60 Fod lange og 16 Fod brede, samt stak 6 à 7 Fod i Vandet. De roedes med 30 Aarer; Masterne var til at lægge ned, skjøndt dette sjeldent blev gjort; de havde et lavt Banjerdæk, hvor Mandskabet opholdt sig og havde sine Køiepladse, samt agterud en liden Kahyt. I Betragtning af den svære Vægt paa Dækket var de ret gode Søfartøier. Kanonskonnerten Axel Thorsen holdt det i 10 Dage krydsende Landet af Sigte i Finmarken, og 2 Kanonskonnerter, som af de engelske Fregatter Belvedera og Nemesis i Juli 1810 erobredes under Stadt (hvorom senere) blev ikke alene først bragt over Nordsøen til Shetlandsøerne og senere til

[1]) Se Affæren ved Tromsø i 1812.

England, men blev meget roste af den engelske Officier, som havde Kommandoen over dem, og omendskjøndt han havde det Uheld en Nat, at den agterste Kanon, paa Grund af Ubekjendtskab med Surringsmaaden i stiv Kuling, ved en Overhaling kastedes ud af sin Rappert, lod han den surre i Læ paa Dækket uden synderlig Gene for Skonnerten.

Til Chef for disse 3 Skonnerter satte Müller sin Næstkommanderende paa «Lougen», Premierløitnant Wigelsen, og afsendte 2 af dem til Vardøhus med endel Koffardiskibe ladte med Provision og Ammunition til denne Fæstning. Kort efter fik Kapteinløitnant Müller Underretning om, at de engelske Brigger igjen havde ladet sig se ved Kysten; han lettede da fra Hammerfest og søgte Havn tæt under Nordkap, hvor han haabede ved Udkig fra Fjeldene at erfare de engelske Krydseres Antal og Styrke. Medens de norske Brigger laa paa Vestsiden af Nordkap, laa de 2 engelske Brigger Nightingale og Gallant paa Østsiden, og ved en Rapport fra Løitnant Wigelsen blev Kaptl. Müller underrettet om, at han meget nær var bleven erobret med sin Konvoi af de fiendtlige Brigger, som han havde antaget for at være de norske. Han rapporterede tillige, at de fuldkommen blokerede Passagen mellem Nordkap og Nordkyn, og at flere russiske Fartøier, ladte med Fødevarer, blev opholdt østenfor Nordkyn, da de ikke turde vove sig over Fjorden. Ved denne Efterretning lettede Kaptl. Müller for at søge Fienden; men denne havde af nogle amerikanske Skibe, som vore Brigger kort i Forveien havde visiteret, faaet Underretning om disses Ankomst, og baade «Nightingale» og «Gallant» forsvandt pludselig. Efter forgjæves at have søgt Fienden østenfor Nordkap vendte Kaptl. Müller tilbage og ankrede igjen ved Ingøen, vestenfor nævnte Forbjerg, Den 8de Juli erobrede et fra «Lougen» udsendt Rofartøi en liden Slup,

ladet med Tran og Mel, hjemmehørende i Bergen, som var tagen af «Nightingale» paa Høiden af Nordkyn. Den var besat af en Midshipman og 4 Matroser, som berettede, at ovennævnte tvende engelske Brigger i de sidste Dage havde krydset udenfor Nordkyn, og at der tillige paa disse Høider skulde være 2 Fregatter, som i Forening med Briggerne om kort Tid skulde gaa til Grønland for at konvoiere Hvalfiskfangere hjem.

Saaledes var nu disse Kyster igjen befriede, Havnene laa fulde af russiske Fartøier, Handelen blomstrede paany, og Indbyggerne fik de fornødne Vinterprovisioner, hvorved den truende Hungersnød forebyggedes. Kapteinløitnant Müller detacherede nu Eskadren paa forskjellige Krydsture med Ordre at indbringe til Hammerfest alle mistænkelige Koffardiskibe, og bestemte den 11te August til Samlingstiden for Nedseilingen. Den 13de August om Morgenen lettede ogsaa Eskadren fra Hammerfest, 16 Fartøier i Tallet, og et Par Dage efter dens Afseiling kom to engelske Fregatter udenfor nævnte By for at ødelægge den i disse Farvande værende norske Styrke, hvorom de vare blevne underrettede af de 2 engelske Brigger, som havde afløst dem ved Grønland. Faa Dages tidligere Ankomst af Fienden eller Kapteinløitnant Müllers længere Ophold vilde have været yderst skjæbnesvangert for Eskadren, som upaatvivleligt vilde blevet ødelagt, da der var fuldkommen Dybde for de engelske Fregatter til at løbe ind i Hammerfests Havn. Kaptl. Müller havde ogsaa forudseet det Tilfælde, at Fienden skulde indtræffe før hans Afseiling fra Hammerfest, og han havde taget de nødvendige Forholdsregler. Der var udsøgt bekvemme Steder iland, hvor Briggernes Kanoner skulde være placerede, og Kanonskonnerterne skulde anvendes som bevægelige Batterier.

Paa Sydturen førte «Lougen» i Regelen Eskadren og slæbte et svært tremastet ladet Bremerskib efter sig.

«Langeland» sluttede Konvoien, medens Kanonskonnerterne var fordelte i Centret. Det vilde være altfor vidtløftigt at detaillere Eskadrens møisommelige Fremgang. Den 7de September ankom den til Bodø, den 19de til Fleinvær, hvor den forblev i 17 Dage paa Grund af stadige Storme og Regnveir. Den 6te Oktober lettede den fra Fleinvær og styrede sydover med stiv Kuling af NO. Med en Fart af 7 til 8 Mile løb den kjendte Mand Briggen paa et blindt Skjær ved Mangvær den 7de samme Maaned om Eftermiddagen. Skibets voldsomme og pludselige Stød syntes at forurolige Enhver, uden at dog noget yttredes. Kaptl. Müller sprang øieblikkelig til Hakkebrættet, hvorfra han praiede til Bremerskibet paa Slæbetoug, som stak 4 Fod dybere end «Lougen», at det skulde kaste Slæberen los og lægge Roret Styrbord, hvorved uundgaaelig «Lougen» reddedes fra at seiles isænk af Skibet, som ikke havde bemærket Briggens Stilling.

Nogle Forsøg gjordes nu med Stillingen af Seilene for om muligt derved at bringe «Lougen» af igjen; de forreste Kanoner kjørtes agterud, men da alt dette var frugtesløst, blev Seilene bjergede og beslaaede, Bramræerne nedtagne og Bramstængerne strøgne samt Kanonerne surrede i faste Tallier. En af Kanonskonnerterne og et ballastet Skib fik Ordre til at ankre ved «Lougen», hvorimod Briggen Langeland beordredes at fortsætte sydover med de øvrige Fartøier. «Lougens» Officierer og Overstyrmand udsendtes for at undersøge Skjærets Form, som blev fundet at være en Konus med rund Top, overmaade steilt paa Styrbords Side, hvilket var den Vei, Briggen maatte krænge over, da Vinden var Bagbord ind. Indtil midtskibs var Briggen løbet op, agtenfor var der Vand nok. Da Pumperne trak ubetydeligt, erfarede man, at Fartøiet ikke havde faaet nogen betydelig Skade, men da der paa de Høider er betydelig Ebbe og Flod, og Van-

det var i Faldende, ventede Chefen, at naar Vandet var faldt fra Briggen, vilde den kantre For at støtte Briggen saameget som muligt blev det sværeste Varpanker bragt til det nærmeste faste Skjær og nedgravet i omtrent en Kabellængdes Afstand. De to sværeste Kabeltouge blev forenede, og Tampen af det ene fastgjordes i Varpankerets Røring, medens den anden Tamp bragtes ombord, kastedes til Spils og blev hævet stiv. Svære Stropper blev paaslaaet Kabeltouget saa langt fra Skibet som muligt, for at i disse Store- og Fokke-Sidetakler netop kunde huges, hvorefter Løberne kastedes til Spils og stivhaltes. Kabeltougene kom saaledes til at vise i en Slags Hanefod fra Toppen midt imellem begge Master. Begge Sværankerne blev af Kanonskonnerten ført agterud og Tampen af Ankertougene vist ind gjennem de agterste Porte. Med Utaalmodighed ventede man den anstundende Nat, da paa Udfaldet af den alles Haab beroede. Eftersom Vandet faldt, krængede Briggen mere og mere over, hvorved Kabeltougene mere og mere stivnede, indtil de tilsidst aldeles bar den. Alle Mand var paa Dæk i spændt Forventning. Briggen krængede nu saameget, at det var umuligt at staa paa Dækket; Chefen, Officiererne og Mandskabet laa hele Natten til Luvart mellem Kanonerne, hvor Stræktouge var strakt fra for til agter. Det læ Finkenet med flere af Vevlingerne var under Vand, men længere kom Briggen heller ikke, da Sidetaklerne nu bar den. Det blæste en Bramseils-Kuling hele Natten; havde Kulingen tiltaget, vilde neppe nogen Forholdsregel have reddet Briggen, da der kun var $3^1/_2$ Fod Vand paa Skjæret med laveste Vande om Bagbord, hvorimod der om Styrbord var meget dybt. Som et Bevis paa med hvilken Kraft, Briggen laa i Sidetaklerne, bemærkes, at Bougsprydet, hvorpaa hele Vægten faldt, (da Varpankeret viste noget agterefter) var knækket ved Fokkestagstrop, hvilket først senere

opdagedes. Da Vandet igjen steg, og Briggen derved reiste sig, begyndte Arbeidet ombord, saasnart ske kunde, med Læmpning, Vandets Styrtning o. s. v., men da Springtiden var i Aftagende, maatte man frygte, at Briggen ikke skulde kunne hives af. Kaptl. Müller havde derfor allerede forudseet dette Tilfælde og derfor bestemt, at en Officier tilligemed Regnskabsføreren og endel af Mandskabet skulde være bleven tilbage med det ballastede Koffardiskib for at aftakle og ophugge Briggen samt ombordtage Seil, Takkelage samt alt, hvad som kunde reddes, medens han selv med Resten af Besætningen vilde indhente Konvoien med Kanonskonnerten. Al Anstrængelse blev gjort for ved høieste Vande at hive Briggen af; Kanonskonnertens Mandskab blev taget ombord, Stængevinderebsgierne blev sat paa Kabeltouget for at hjælpe Omhivningen, da der ikke var Plads i Bommene om Spillet til saamange Folk. Endelig kom det kritiske Øieblik, det gjaldt om, at alle Mand med Enighed brugte sine Kræfter; nogle faa kraftige Ord fra Chefen, som sjeldent tiltalte Mandskabet, havde den forønskede Virkning. Enhver anstrængte sig til det yderste, og efter flere mislykkede Forsøg gled Briggen af Skjæret under et almindeligt og enthusiastisk Hurraraab.

Efter 2 Dages Forløb var «Lougen» igjen seilklar, og 7 Dage senere var Konvoien indhentet i Sandsvær. Her blev Konvoien opholdt af Modvind i flere Dage, og man begyndte at frygte total Mangel paa Proviant, da Vinden pludselig den 17de Oktober om Eftermiddagen sprang om til NV. med stiv Kuling. Under disse kritiske Forhold vilde Kapteinløitnant Müller ikke forsømme denne Anledning, og skjøndt det allerede var sent paa Dagen, lettedes strax i det Haab med Konvoien at naa nærmeste Havn søndenfor, forinden Mørket faldt paa, et Haab, som imidlertid paa Grund af Koffardiskibenes sene Letning ikke

opfyldtes, hvilket var saameget mere ubehageligt, da det var mørk Maane. «Lougen» førte an som sædvanlig, dog uden at have noget Fartøi paa Slæb. Lanternerne var tændte i Store-Mærs for at veilede Konvoien, Briggen førte enkeltrebet Mærsseil og Fok i næsten plat Seilads med stiv Kuling og Smaaregn. Pludselig raabte den kjendte Mand, som stod forud paa Bakken ved Siden af Chefen, under Taarer og Fortvivlelse, at han havde mistet sine Mærker og ikke vidste, hvor han var. Med den største Fatning beordrede Kaptl. Müller, at Lanternerne i Mærset skulde slukkes for ikke at vildlede de andre Skibe, hvorefter han med Godmodighed søgte at forjage den Frygt, som fuldkommen havde grebet Kjendtmanden, og som maaske var end mere forøget, da det var saa kort efter, at han havde foraarsaget Briggens sidste Uheld. Müller søgte at vække Kjendtmandens Selvtillid, som aldeles havde forladt ham. Den største Stilhed herskede ombord, og Enhver ventede paa med Hurtighed at udføre de Ordres, Chefen maatte give, da der fra Fortoppen blev raabt, at Brændinger kunde høres forud. Kaptl. Müller forlod nu Kjendtmanden for selv at handle, da alle Forsøg paa at bringe ham til Fatning var forgjæves. Fokken blev opgivet, Mærsseilene lagt paa Rand, Ankertouget kastet til Beddings med Stoppere paa, Roret lagt Styrbord, Klyveren halt ned, og Ankeret faldt og blev hængende i Beddingsslaget. Omringet af Skjær og Braad uden i Mørket at kunne opdage nogen Aabning beordrede Chefen, at Mærsseilene skulde opgives og beslaaes, og styrede paa den laveste Fjeldstrækning, hvor han formodede den største Udgrunding. Hans Fatning og Koldblodighed belønnedes, som det burde, idet Ankeret tog Bund, og Briggen svingede op med Agterenden fri af Brændingen uden at komme til Skade. Officierer blev udsendt i Baade for at lodde; Ankeret stod paa 12 Favne Vand, og Briggen red paa 4

Favne. At Briggen her blev reddet, skyldtes udelukkende Müllers Koldblodighed, som bevirkede, at Enhver ombord følte sig rolig og tryg, og med Stilhed og Raskhed blev enhver Kommando udført. Dagbrækningen den 18de frembragte kun liden Trøst, da man fandt, at Briggen laa i en liden Bugt, hvorfra ikke kunde varpes, da der udenfor Ankeret var meget dybt med Klippegrund. Briggen maatte ved Letningen falde Styrbord over, og her løb ud et Skjær, som man maaske kunde ligge forover, dersom Manøvren blot blev udført med største Hurtighed. Afstanden til Grunden var kun kort; det var derfor om at gjøre at løbe Ankeret op uden Hindring for at undgaa Sakning, og naar det slap Bunden, og Briggen begyndte at falde, da strax at løbe Forræerne om og sætte Underseilene for øieblikkelig at faa saamegen Fart som mulig. Kaptl. Müller opmuntrede Mandskabet til ret at anstrænge sig, for at Hensigten kunde opnaaes, roste det for den hidtil stedse viste Nidkjærhed i Tjenesten og forklarede det, hvor vigtigt det var, at Enhver med Hurtighed og Kraft udførte de givne Ordres. Hans Opmuntring og Tiltro var ikke spildt, saavel Officerer som Mandskab blev fulde af Iver, Ankeret blev løbet op uden Stands, og istedetfor Sakning fik Briggen lidt Fart. Den begyndte at falde, Forræerne blev hurtigst muligt ombraste og Underseilene tilsatte. Alt var kant med den største Hurtighed, og taus ventede Enhver paa Udfaldet. Briggen klarede Grunden, men var saa nær den yderste Kant, at Overstyrmanden, som loddede, forsikrede, at kun Briggens Krængning reddede den fra at støde. En af Baadene, som slæbte efter, fik en Styrtning af Braaddet, som næsten fyldte den.

Konvoien, som var bleven adspredt, blev snart igjen samlet, og Kursen fortsattes uden videre Hændelser sydover, og den 23de Oktober ankredes i Christianssund.

«Saaledes», siger Løitnant Bodenhoff, «endtes denne be-

sværlige Expedition, hvis heldige Udfald bibragte Kapteinløitnant Müller sine Foresattes Agtelse, sine Kammeraters Ros og sine Underhavendes Berømmelse og Hengivenhed», og som Bevis paa hvilken Tiltro Udførelsen af denne Expedition havde skaffet ham, fik han atter det næste Aar Kommandoen over en ny Nordlands-Expedition, der, som oven anført, bestod af 8 mindre armerede Fartøier.

Angaaende dette Aars Togt skal her kun omtales et Par Smaaaffærer, som de 2 mellem Sværholt og Nordkyn stationerede Kanonskonnerter Nornen og Valkyrien havde med Fienden. Den første af disse kommanderedes af Maanedsløitnant Fasmer og den anden af Maanedsløitnant Fæster.

Under 7de August 1811 indsendte Kapteinløitnant Müller følgende Rapport:

«Dateret 12te forrige Maaned har jeg modtaget Rapport fra Maanedsløitnant Fasmer saalydende: Den 11te Juli, ONO-lig Vind, laber Bris, passerede jeg Nordkyn efter først ved Udkig fra Land at have forsikkret mig om, at intet fiendtligt var i Sigte. Jeg havde Galeasen Forsøget, ladet med cirka 900 Tønder Rug for kongelig Regning, paa Slæbetoug Lidt østenfor Sværholt i disig Luft fik jeg en Brig i Sigte i Vest, 3 à 4 Mile fra os, som styrede paa Helnæs. Jeg holdt østenom Sværholt og sendte Maanedsløitnant Fæster iland, som kom ombord igjen og berettede, at bemeldte Brig holdt lige paa Kjelvig med hvidt Flag paa Stortoppen og dansk Flag under Gaffelen, og at den forekom ham som en Koffardimand. Jeg sendte en Expres til Kjelvig for at indhente Underretning med Ordre at søge mig ved Sværholt eller paa Passagen mellem dette og Kjelvig. Vinden OSO og SO, frisk Kuling; jeg løb vestenom Sværholt for at holde langs Landet ind til Porsangerfjord. Natten til den 12te Juli, omtrent 2 Mile NNO. fra Sværholt, fik jeg Stille og bemærkede 3

Barkasser søndenfor mig omtrent 1 Mil af, som holdt paa Aarerne. Jeg kastede da Slæberen los og søgte bemeldte Barkasser, som ved min Nærmelse roede over til Kjelvig. Da jeg ikke kunde ro dem op eller standse dem med 3 skarpe Skud, tog jeg igjen Galeasen paa Slæbetoug og forsøgte at bugsere Porsangerfjord ind, men uden at avancere. Da jeg saaledes intet Haab havde om med Stille at kunne faa nogen Havn, fandt jeg den eneste Udvei at være at attakere Briggen i Kjelvig, for at Galeasen under Affæren muligt ved en opspringende Vind kunde komme bort af dens Omkreds. Jeg kastede Slæberen los, beordrede Galeasen at stræbe at avancere ind i Fjorden, samt i Tilfælde at han saa, at han vilde blive taget, da at synke Galeasen. Jeg roede derpaa ned til Kjelvig, og da jeg kom paa Skud nær, skjød jeg et skarpt Skud under dansk Flag. Strax demaskerede Briggen sit Batteri, strøg det danske og heiste det engelske Flag og gav mig Laget, som jeg besvarede fra mine 2 underlagte Kanonskonnerters forreste Kanoner. Efterat Affæren havde varet i omtrent 1/4 Time, sprang en frisk nordlig Vind fra Landet, hvorved Briggen kappede og holdt ud til mig. Sat ud af Stand til ved Kulingens Tiltagende at manøvrere Kanonskonnerterne med Aarerne, og under Seil næsten uden Forsvar paa Grund af Skonnerternes slette Seilads i Forhold til Briggen og omtrent 2 Mile fra Galeasen, troede jeg det min Pligt at stræbe at redde Skonnerterne, da jeg forudsaa, at jeg ved at søge at redde Galeasen vilde opoffre disse. Jaget af Briggen søgte jeg ind til Rebvaag, hvor jeg indkom om Eftermiddagen, da Briggen forhindrede mig i at komme Porsangernæsset forover. Jeg maatte nu se paa, at Galeasen blev taget og bragt ind til Kjelvig, hvor Briggen ligeledes gik tilankers. Briggen havde 10 Kanoner i Laget; under Affæren bemærkede jeg desværre, at Briggens Kug-

ler rækkede langt forbi Kanonskonnerterne, medens disses Kugler neppe naaede den.

Ligeledes har jeg modtaget Rapport, dateret 1ste August, hvis væsentlige Indhold er følgende: Den 1ste August om Aftenen Kl. 10, Vinden vestlig med Byger, blev de tvende Maanedsløitnant Fasmer anfortroede Kanonskonnerter, med hvilke han laa tilligemed 3 russiske Fartøier, indehavende Mel, i Havnen Tømmervigen, tæt østenfor Sværholt, angrebne af en fiendtlig Fregat efter Skjøn paa 44 Kanoner. Efterat Affæren havde varet omtrent 1 Time, holdt Fregatten af i NO, formodentlig til en anden fiendtlig Fregat og en Orlogsbrig, som under Affæren var seet paa Høiden af Nordkyn. Hverken Kanonskonnerterne eller sammes Besætninger har faaet nogen Skade, hvilket Maanedsløitnant Fasmer især tilskriver, at Fienden skjød for høit, da alle hans Kugler gik over Kanonskonnerterne. Da Maanedsløitnant Fasmer roser Chefen for Skonnerten Valkyrien, Maanedsløitnant Fæster, og Besætningens Forhold paa begge Skonnerterne, hvilke var halt tæt paa Siden af hinanden for desto lettere at kunne afslaa en mulig forsøgt Entring, tillader jeg mig underdanig at anbefale disse tilligemed Maanedsløitnant Fasmer.

Kommandojagten Svanen under Seil mellem Sørvær og Hammerfest».

Denne Anbefaling bevirkede, at begge ovennævnte Maanedsløitnanter under 20de Februar 1812 udnævntes til Dannebrogsmænd.

Den saagodtsom uafbrudte Aands- og Legemsanstrængelse, hvormed Opholdet i Finmarken og Expeditionen i det Hele var forbunden, i Forbindelse med det haarde Klimat, hvori Kapteinløitnant Müller der maatte

færdes, nedbrød i den Grad hans Helbred, at han paa Hjemreisen i Aaret 1811 blev angrebet af en heftig Nervefeber, som paa Høiden af Tromsø endog for længere Tid aldeles berøvede ham Bevidstheden. Følgerne af denne Sygdom overvandt han kun langsomt og først efter Aars Forløb.

Kamp mellem norske Kanonbaade og den engelske Brig Nightingale i Oktober 1807.

Jeg føler det Pligt at tilmelde Deres Durchlautighed, (Rapporten er stilet til den kommanderende General søndenfjelds, Prinds Christian August til Slesvig-Holsten-Augustenborg) at jeg idag har havt Forløber til et ventendes fiendtligt Besøg. En engelsk Orlogsbrig kom søndenfra i Eftermiddag, løb under Kysten med svensk Koffardiflag og Signal for Lods, uden Vimpel. Han saa vistnok fordægtig ud, men jeg ønskede ham ind i Havnen. En Lodsbaad gik ud, en anden var i Sigte østenfor. Han skjød 9 skarpe Skud efter Lodsbaadene og heiste amerikansk Flag, var tæt østenfor Staværnsøen, mellem den og Svenøer, men vore Kanoner kunde ei række ham. — Kapteinløitnant M. Bille gik ud med 3 Kanonfartøier, men Vinden var for haard af OSO. og Søen for høi; Aftenen faldt paa, Orlogsbriggen holdt tilsøs, Lodserne reddede sig ind, og Bille returnerede. Sikkerlig var det denne Brigs Hensigt at opsnappe Lodse fra dette Sted.

Fredriksværn den 21de Oktober 1807.

Underdanig
J. S. Fabricius.[1])

[1]) Jens Schou Fabricius, født 1758, var den ældste af de Officierer, som efter Adskillelsen fra Danmark forlod den danske Marine for at indtræde i den norske. I 1807 var han Chef for Fredriksværns Værft. Fabricius blev Sekondløitnant 1779, Premierløitnant 1788, Kaptein-

Atter har den i sidste underdanige Rapport omtalte engelske Brig gjort os Besøg. Den blev synbar i SSV. fra Vardebjerget igaar Formiddag og styrede paa Fredriksværn, men da Vinden, som i Søen havde været SO., trak sig østligere, kunde han ei beseile denne Havn, men holdt Klokken henved 1 ind ad Langesundsfjorden.

Kapteinløitnant Bille, som fremdeles laa her med kontrær Vind, afsendte jeg strax. Han kom til Helgeraaen i Mørkningen uden at blive observeret af Fienden, som havde lagt sig for Anker i Vestkanten af Arøen og var i Verk med at lodde. Alle Arrangements var lykkelig trufne, og Bille gik nordenom Arøen med tvende Fartøier, uden at det mærkedes.

Jeg vedlægger Kapteinløitnant Billes Rapport og beklager hjertelig, at denne kjække Mand ikke har havt alt det Held, han fortjente; imidlertid vil jeg tro, at den engelske Brig vil erindre Modtagelsen. Den var paa 18 eller 20 Kanoner og maa have havt svært Skyts, da dens Kugler gik over Kanonfartøierne.

Fredriksværn den 24de Oktober 1807.

Underdanig
J. S. Fabricius.

Vi fik ham ikke, skjøndt jeg tror, vort Angreb var godt. I Daggryningen angreb jeg med «Kjøge»[1]) og «No. 2»[1]) nordfra Briggen, som laa fast i Vestkanten af Arøen. Da hans Folk kom op, blev de beskudt af 36

løitnant 1789, Kaptein 1799, Kommandørkaptein 1809, Kommandør 1812, norsk Kontreadmiral 1814, Generaladjutant for Marinen 1818 og Viceadmiral 1821. Han var Marinens Repræsentant ved Rigsforsamlingen paa Eidsvold 1814 og senere Storthingsmand, var fra 1816 til 1834 Chef for Marinekommandoen og Marinens Høistbefalende, fik i 1836 Afsked ifølge Ansøgning og døde i 1841 i Porsgrund.

[1]) Kanonchaluppen Kjøge kommanderedes af Kadet - Maanedsløitnant Johan Christian Grove, Kanonjollen No. 2 af Kadet Maanedsløitnant S. A. von Bertouch.

Jægere fra Bjerget lige over dem. Han kappede, flygtede, blev forfulgt nordfra, og Jægerne fulgte ham paa hans venstre Side. Syd for Arøen mødtes han atter af en uventet Ild fra Løitnant Dorn[1]) med de 3 øvrige Fartøier, og alle 5 forfulgte nu, men Vinden hjalp ham formeget. Vi har opsamlet endel af hans Splinter, hvori fandtes en Jægerkugle. Ingen Kugle traf os, men en halv Kardus faldt i «Præstø»[2]). Jeg er Løitnant Norgreen og hans Jægere meget forbunden.

Enhver af Cheferne kan ikke noksom rose sine brave Mandskaber, uagtet de var vaade og udvaagede.

Helgeraaen den 24de Oktober 1807.

Underdanig
M. Bille.[3])

I Aaret 1809 var Briggen Nightingale igjen udenfor vore Kyster. Det er allerede tidligere omtalt, at den i dette Aar sammen med Briggen Gallant krydsede udenfor Finmarken; senere er den igjen gaaet sydover, thi under 19de August 1809 indmelder ovennævnte Kapteinløitnant M. Bille fra Flekkerø, hvor han opholdt sig som Chef for den christianssandske Afdeling af Roflottillen, at man den foregaaende Dag havde seet en Brig med Parlementærflag omtrent 5 Mile af Land staa indover mod dette, hvorfor endel af de ham underlagte Kanonbaade gik ud og traf en engelsk Parlementærbaad, hvori en Officier førte tilbage 18 norske Fanger, nemlig Maanedsløitnant Pents Smith med 13 Mand, tagne nogle Dage i Forveien paa en liden erobret norsk Kaper og 4 Matroser fra Mandal, tagne i en

[1]) Henrich Ernst Severin Dorn født 1780, døde i 1819 som Kaptein i den norske Marine.

[2]) Kanonchaluppen Præstø kommanderedes af Kadet-Maanedsløitnant Fritz Wilhelm Løvenskiold, født 1790, som tog Afsked fra den norske Marine i 1815 og døde som Postmester i Christiania.

[3]) Michael Johan Petronius Bille, født 1769, blev senere Kontreadmiral i preussisk Tjeneste.

Baad under Jylland. De norske Fanger modtoges, og man erfarede, at Parlementærbaaden tilhørte den engelske Kutterbrig Nightingale, som nu skulde gaa hjem til Leith efter tilendebragt Krydstogt.

Maanedsløitnant Smiths Rapport var saalydende:

Den 13de August afseilede jeg fra Christianssand med den armerede Lodskutter No. 16, Vinden NO., styrede ud fra Land hele Natten. Den næste Morgen, da jeg var 4 Mile af Land, saa jeg et Koffardiskib, som var bleven skilt fra sin Konvoi. Jeg forcerede da med Seilads og Roning, saa at jeg, da Klokken var 8, var den paa 1 Mil nær. Det blev nu frisk Kuling af Østenvind, hvorpaa jeg blev ved at forfølge det, til det maatte vende for Jylland. Jeg kunde omsider tydelig se, at det var et dybladt engelsk Koffardiskib, og vilde inden 1 Time have været i Besiddelse af det, dersom jeg ikke var bleven afskaaret fra Land af en engelsk Orlogsbrig, hvorfor jeg maatte flygte Fordevind. Efter 2 Timers Jagning var den mig paa Skud nær og begyndte at skyde. Jeg heiste da dansk Flag og Vimpel og skjød et skarpt Skud, hvorefter der blev vexlet forskjellige Skud imellem os. Derpaa holdt den op at skyde, løb mig tæt paa Siden og gjorde klar til at give mig hele Laget af sine Bagbords Kanoner, hvorfor jeg halte mit Flag ned.

Det var den engelske Orlogsbrig Nightingale, Kaptein Wilkinson, med 16 Stykker 24 ℔'s Karonader. Jeg forblev der ombord til den 18de August, da den forlod sin Station mellem Skagen og Lindesnæs og seilede ned mod Flekkerø. Strax om Morgenen, da vi endnu var 5 Mile af Land, heiste den engelsk Flag under Gaffelen og hvidt Flag paa Fortoppen, hvilket den blev ved at føre.

Medens jeg var derombord, passerede vi daglig Koffardiskibe, som dels var skilt fra deres Konvoi, dels seilede uden Konvoi. Kaptein Wilkinson fik Ordre fra en engelsk

Fregat at holde streng Udkig efter alle smaa Danmarksfarere, da de havde faaet Efterretning om, at Prindsen af Hessen var i Jylland og skulde gaa til Norge i en Danmarksbaad. Farvandet er derfor nu meget stærkt blokeret; vestenfor Skagen skal være stationeret Fregatten Egeria og 4 Brigger.

Christianssand den 19de August 1809.

Ærbødigst
Pents Smith.
Maanedsløitnant.

Prindsen af Hessen[1]) var imidlertid allerede kommen over, thi under 17de samme Maaned indberettede Premierløitnant G. Hagerup, som kommanderede Kanonbaadsafdelingen i Sandesund:

«I dette Øieblik arriverede en liden Dæksbaad fra Tronvigen hertil, hvorhen den igaar Morges var ankommen med Hans Høihed Prinds Friederich af Hessen, ledsaget af Premierløitnant P. M. Tuxen, som fulgte Prindsen til Christiania. De forlod Fladstrand den 14de dennes, er bleven jaget af en engelsk Fregat, men reddede sig i Stille ved Roning.»

[1]) Prinds Friederich af Hessen, Kong Frederik den VI.s Svoger, udnævntes 25de Juli 1809 til Vice-Statholder i Norge og kommanderende General søndenfjelds, samtidigt med at Prinds Christian August blev Statholder og Feltmarskalk.

En Veteran.

Barkskibet Lougen, som endnu indtager en hæderlig Plads i Christiania Handelsflaade, og som aarligt beskjæftiges i Trælastfart mellem Østersøen og Nord-Frankrige, er oprindelig bygget til Krigsskib. I 1825 blev det solgt af den norske Stat og overgik til Handelsmarinen.

«Lougen», der som Orlogsfartøi var taklet som Brig, armeret med 20 Stk. 18 ℔'s Kanoner og bemandet med 101 Mands Besætning, løb af Stabelen i Kjøbenhavn 1805, og var i 1807 ude paa Togt som Tender med Kadetskibet Prindsesse Lovise Augusta. Under Englændernes røverske Tog til Danmark var «Lougen» i Norge, undgik saaledes at falde i de Engelskes Hænder og forblev siden heroppe. I 1807, 1808 og 1809 kommanderedes «Lougen» af Kapteinløitnant Peter Frederik Wulff[1]), og i de to første af disse Aar var «Lougen» i lang Tid Norges eneste søgaaende Krigsskib. I 1808 bestod den et Par hæderlige Kampe med engelske Orlogsmænd, foruden at den meget ofte vendte tilbage til sin sædvanlige Station Christianssand med værdifulde Priser, som den havde opsnappet paa sine Krydstogt.

Under 15de Marts 1808 indsendte Chefen følgende Rapport:

«Strax efter jeg havde afsendt min seneste Rapport, dateret den 14de, mellem Lister-Stenen og Hitterøen, blæste det op til en rebet Mærsseilskuling af SO. For ei, da

[1]) Peter Frederik Wulff, født 1774, udnævntes 14de Oktober 1824 til Chef for det danske Søkadet-Korps.

Strømmen løb meget haardt Nord paa, at drive fra min Station, løb jeg ind til Rasvaag og ankrede der Klokken 1 Eftermiddag. Klokken 5 samme Eftermiddag observeredes en fiendtlig Brig udenfor Havnen, jagende en Galeas vesterefter; jeg lettede strax og stod ud af Havnen. Inden jeg naaede ham, havde han bemægtiget sig Galeasen, besat den og lod den staa tilsøs. Jeg holdt rumt ned paa Briggen, var den paa Siden Klokken 7, gav ham Laget, som han strax besvarede; vi vedblev saaledes med en vedholdende Ild til Klokken 11, da han ved slet Manøvre fik et Lag ret forind paa Pistolskuds Distance, hvorpaa han holdt plat af med alt, hvad trække kunde; jeg forcerede øieblikkelig efter ham men havde den Sorg at se, at han i denne Seilads tog stærkt fra os. Klokken 1½ Formiddag den 15de Marts havde han naaet en svær Seiler, som jeg ved Udseilingen af Havnen havde seet tilsøs, og som jeg allerede da havde mistænkt for at være en Orlogsmand.

Da Briggen i 2½ Time havde taget omtrent ¾ Mil fra os, dreiede jeg til med smaa Seil, men han blev holdende V¹S. hen med Force af Seil og var mig snart ude af Sigte. Folk paa Hitterøen forsikkre, at det var den samme Brig, som har været her for 14 Dage à 3 Uger siden.

Det er mig en kjær Pligt at anbefale Løitnant Wiegelsen[1]) som en udmærket brav og kjæk Officier. Løitnanterne Havn[2]) og Schmidten har jeg ligeledes den høieste Aarsag til at være vel tilfreds med; hele Besætningen har opført sig saaledes, som det sømmer sig Danske.

Takkelagen har lidt endel: 2 Hovedtouge, 4 Barduner, Braser, Givtouge, Toplenter etc. blev afskudte, men det

[1]) Broder Knud Brodersen Wigelsen, født 1787, tog i 1815 Afsked af den danske Marine som Kapteinløitnant. I Juni 1811 erobrede han med 4 Kanonchalupper den engelske Orlogsbrig the Safeguard, paa 12 Stk. 18 ℔s Karonader og 45 Mand i de danske Farvande.

[2]) Peter Wolrath Jensen Havn døde i 1827 som Kapteinløitnant i den danske Marine.

meste alt igjen repareret. Seilene ere meget beskadigede ikke alene af Kugler og Skraa, men med Søm og Jernstumper!! Næsten alle hans Skud gik meget høit over vore Hoveder, saa det er med den største Fornøielse, jeg melder, at ikke en eneste Mand er skudt eller blesseret. Skrog, Master og Rundholter har ingen Skade lidt. Saa længe Vinden vedbliver SO., vil det være mig vanskeligt at komme østenfor Næsset igjen.»

Under 19de Juni samme Aar indrapporterer Wulff ligeledes fra Fosholms-Bugten, vestenfor Flekkerøen, følgende: 1808

«Den 19de Juni, Formiddag Klokken 2, Vinden vestlig, lettede og stod ud efter. Kl. 11 Fm. opdagede en fiendtlig Brig ret til Luvart omtrent 2½ Mil af, krydsede med Force af Seil imod ham. Kl. 3 holdt han af ned imod os; jeg opgav Fokken og braste store Mærsseil bak for at vente ham. Kl. 5 gav ham det glatte Lag forind, og saaledes blev han liggende under forskjellige Lag med Stævnen mod os, da Vinden løiede saameget, at han vanskelig kunde dreie til. Klokken omtrent 6 kom 3 eller 4 af Kanonfartøierne under Løitnant Føns's Kommando ud og skjød ham agter ind. Kl. 6¾ strøg han. Det var Briggen Seagull, Kaptein Cathcard, 14 Stk. 24 ℔s Karonader og 2 lange 6 ℔dige, 94 Mand. Jeg besatte den og gav Kommandoen af den til min Næstkommanderende, den udmærket brave Løitnant Wiegelsen. Det blev Stille, og ved Force af Bugsering fik vi den bjerget ind i Fosholms-Bugten, hvor den øieblikkelig sank og kantrede over. Bagbords Ræling er over Vandet, saa det maaske er muligt at faa den op igjen. Næstkommanderende er skudt, Chefen og de øvrige Officierer haardt saarede; de øvrige Dødes og Saaredes Antal er det mig ikke muligt endnu at angive, da Briggen kantrede saa uforventet over, at de af forskjellige Fartøier af Roflottillen blev bjergede; jeg antager henved 30. Briggen Lougen har 1 Død, 1 haardt og 12

let Saarede. Den særdeles kjække Løitnant Havn er meget forbrændt, men i Bedring. Briggen Lougens Skrog har næsten intet lidt, dens Stormast gjennemskudt, saa jeg frygter, den maa have en ny; Rundholter har lidt noget, men Seil og Takkelage overmaade meget. Jeg skylder mine samtlige Officierer og Besætning de mest udmærkede Lovtaler over deres udviste Kjækhed og uforfærdede Mod.»

Om denne sidste Affære indmelder Chefen for Christianssands Roflottille, Kapteinløitnant M. Bille, under 21de samme Maaned:

«Briggen Lougen saaes krydse under Kysten om Søndag den 19de Juni. En fiendtlig Brig saaes saa langt til Luvart, at man her troede, de ikke kunde se hinanden. Siden syntes han at ville undgaa Lougen, som søgte vestefter mod ham. Imidlertid sendtes Forstærkning til Sekondløitnant Føns, som var posteret i Flekkerø og havde en Kanonchalup og en Kanonjolle vestenfor sig i Ny-Hellesund. 2 Kanonjoller var posterede i Randesund og en Kanonchalup østligere fra forenede sig med dem.

Kl. 4 meldtes, at Briggerne nærmede sig hinanden mere. Luftningen begyndte at aftage, Resten af Roflottillen rykkede frem. Den vestlige Vind syntes at ville føre de 2 Brigger østenfor Flekkerø, og Reserven skulde da møde der. Vinden aftog imidlertid, saa der blev Udsigt til at møde dem vestenfor. Søgte altsaa gjennem Flekkerø Havn Vest ud. Lougen havde imidlertid begyndt at fyre; den fiendtlige Brig syntes sen med at besvare. De laa skjult i Røg. Nordenfor denne Røgbanke begyndte nu Kanonbaadenes Ild at vise sig. I Flekkerø paalagdes i Forbiroende Kaperkaptein Leth, som der laa, at skaffe Baade ud til at besørge de fornødne Bud. Den forreste Kanonchalup af Reserven ventede paa mit Signal for at begynde, da i det Samme Skydningen ophørte, og vi saa Lougens Fartøi søge til den erobrede Brig. Skydningen havde vel varet

mellem 1½ og 2 Timer, begge Skibes Seil var særdeles forskudte, og den erobrede Brig havde erholdt endel Grundskud. Efterat have erfaret Briggen Lougens ringe Tab og at de 4 Kanonfartøier intet havde tabt, besøgte jeg Prisen, hvor nogle og tyve Døde og Blesserede fandtes i en blodig Dynge. Lougens Chirurg kom tilhjælp, Regimentschirurg Rønne, sendt af Kommandanten, og Søetatens 2 Oberchirurger fra Byen kom ogsaa hastigt tilhjælp.

Briggen Lougens Chef vil have rapporteret det nærmere om denne Erobring. Jeg har altsaa ikkun at vedlægge Rapport fra Sekondløitnant Føns, som var Anfører for den Division af Roflottillen (2 Kanonchalupper og 2 Kanonjoller), der havde den Ære at dele Seiren med vor hæderlige Brig. Jeg vover ikke at udmærke nogen med Roes.

Roflottillen, hvortil ogsaa de 3 Fartøier fra Randesund var kommet tilligemed en Del udsendte Baade, bugserede Briggen indefter. Men Vandet voxede betydeligt i Prisen, man øste og pumpede, stoppede nogenledes de Huller, man kunde komme til, men maatte opgive Haabet om at bringe den til Christianssand. Vi fik den sat paa Grund i Fossevigen ved Flekkerø, der var da 7½ Fod Vand i den. Den var fæstet med Landtouge, og man var ifærd med at slaa Seil fra, da den pludselig kantrede. Mange reddede sig ved at svømme, men vi savne 6 af Kanonflottillens Folk. Den engelske Chef, som var saaret, og som ikke vilde lade sig flytte, blev med Vanskelighed reddet. I Forveien var de andre Saarede især ved Kapteinløitnant Stibolts[1]) gode Hjælp bragt i Fartøier og transporterede til Byen, hvor et Hus holdtes klar til deres Modtagelse. Vi har opfisket adskilligt, arbeide dagligt derpaa, og Kapteinløitnant Stibolt er anmodet om at sørge for Optagningen, som vi haabe vil lykkes.

Den engelske Næstkommanderende, som har mistet en

[1]) Værftschef i Christianssand.

Arm, befinder sig efter Omstændighederne temmelig vel. En engelsk Matros er siden død af sine Saar.»

Sekondløitnant Føns's Rapport er dateret Flekkerø den 20de Juni 1808:

«Den 19de Juni om Eftermiddagen Kl. 4 i stille Veir mærkede jeg, at den fiendtlige Brig, som vi havde seet krydse udenfor, holdt ned paa vor Brig, som laa opbrast lige ud for Flekkerøgabet. Paa samme Tid kom en Kanonchalup, kommanderet af Maanedsløitnant J. C. Smith, og en Kanonjolle, kommanderet af Volontør Reymert, hertil. Jeg lod dem da gjøre klart Skib og lægge Masterne ned paa Fartøierne, roede saa med de 2 Kanonchalupper og Kanonjollen ud af Flekkerøgabet saa nær Skjærene som muligt, ind af Fossevigen og lagde os i Fossevigsbugten for ikke at blive bemærket af den engelske Brig. Kl. 5 roede vi ud, da begge Briggerne var hinanden paa Skud nær omtrent en Fjerdingsvei udenfor Skjærene. Briggen Lougen gav imidlertid den fiendtlige adskillige Lag forind, forinden den kunde faa sin Bredside vendt til. Kl. 5½ var vi ham saa nær, at vore Kugler kunde gjøre god Virkning; jeg lod da heise Flag og begyndte at skyde. Kl. 5¾ kom Maanedsløitnant Aabel med sin Kanonjolle fra Ny-Hellesund og forenede sig med os. Vi skjød næsten bestandig den fiendtlige Brig agter ind, som han ikke godt kunde forebygge, da han formedelst Stille ei kunde manøvrere, og som jeg tror gjorde god Effekt ved at se den synkefærdige Tilstand, den erobrede Brig var i. Ved mit første Skud sprang Druekousen til Brogen, og jeg maatte da vende Agterstævnen til. — —

Paa Kanonfartøierne have vi ingen Døde eller Saarede.»

Den 21de samme Maaned supplerer Chefen for «Lougen», P. F. Wulff, sin Rapport, idet han blandt andet indmelder:

«Efter en Liste, som jeg har faat fra de Engelske, var Besætningen paa Briggen Seagull 99 Mand, hvoraf 9

bleve dræbte under Bataillen og 13 saarede, hvoraf 1 siden er død. 6 Fruentimmer var ombord i Briggen. Jeg har af Ekvipagemesteren, Kaptl. Stibolt, rekvireret en Kommission forat besigtige Briggen Lougens Stormast. Den er af den erklæret utjenstdygtig, og idag udtager jeg den samt Batteri og Skarp etc. forat lette Skibet, da der sidder endel Skraakugler i Vandgangen, to 24 ℔s Kugler sidde fast i Skroget et Par Fod over Vandgangen, men begge traf paa Jernknær, saa de ei har kunnet gaa igjennem. Jeg haaber om 10 à 12 Dage at være seilklar igjen. De Letsaarede af min Besætning, som alle ligge iland paa Sygestuen, ere kun forbrændte i Ansigterne og paa Hænderne, skjøndt endel af dem temmelig stærkt; dog ere de alle uden Fare, og vil de Fleste af dem om nogle Dage være til Tjeneste igjen. Den i Bataillen dræbte Matros, Hans Udby, blev igaar begraven; næsten hele Byens Indvaanere, militære og civile, fulgte ham til Jorden.»

I en officiel Rapport af 23de Juni 1808 fra Christianssand læses:

« — — Briggen Seagull er paa Briggen Lougens Størrelse, men er en Kutterbrig, har meget smukke Vandlinier og ser ud til at seile meget godt, er kobret, 3 Aar gammel, men dens Batteri er langt tilbage for Lougens, da dennes 18 ℔s Kugler er gaaet gjennem begge Sider, hvorimod Seagulls 24 ℔s Kugler sidde i Lougens Side, hvorfor adskillige Planker maa indsættes paa ny.»

Det lykkedes siden efter megen Anstrængelse at faa Briggen Seagull op igjen, hvorefter den repareredes og anvendtes som norsk Krigsskib til 1817, da den solgtes og blev Koffardifartøi.

Efter begge disse Affærer tilkjendegav Chefen for Norges Søforsvar, Kommandør L. H. Fisker[1]), saavel Brig-

[1]) Lorentz Hendrich Fisker, født 1752, tog i Slutningen af 1810 Afsked som Kontreadmiral.

gens som Kanonfartøiernes Besætninger sin Veltilfredshed med deres udviste Forhold. Briggen Lougens Chef, P. F. Wulff, som i Juni 1808 avancerede til Kapteinløitnant, blev kort efter i Anledning af ovennævnte Træfninger dekoreret med Dannebrogsordenens Ridderkors, og Volontør Reymert blev antaget til Maanedsløitnant.

I en engelsk Avis berettedes siden, at den Brig, hvormed «Lougen» havde havt den første af de her omhandlede Træfninger, var kommen tilbage til England med 30 Mand Døde og Saarede; Chefen havde mistet det ene Ben, af dens Besætning var kun 30 Mand tjenstdygtige, den havde 6 Fod Vand inde og var i det Hele ilde tilredt. Det var Briggen Childers paa 14 Stkr. 12 ℔s Karonader, 65 Mands Besætning, som længe havde krydset udenfor Norges Kyster, men som efter Affæren med «Lougen» aldrig viste sig mere i de norske Farvande.

I en Skrivelse fra Kaptl. M. Bille til Kommandør Fisker af 24de Juni 1808 siger han:

«Den engelske Næstkommanderende, Løitnant Hatton, der er et Snes Aar gammel, og som foruden Tabet af høire Arm har Knæet haardt kvæstet, synes at være et interessant Menneske. Han vilde slet ikke tro, at «Lougen» var den Brig, der under Hitterøen havde kjæmpet med en engelsk; thi hin danske Brig, paastod Hatton, var sunken eller jaget paa Land, og den engelske Brigchef var avanceret. Man oplyste Hatton om, at under den norske Kyst kun fandtes denne ene Brig, saa det nødvendigvis maatte være denne samme «Lougen». Han kunde heller slet ikke begribe, at «Lougen» i sidste Slag kun havde 1 Mand død.

Det er ogsaa besynderligt, at samme Mr. Hatton forsikkrer, at de paa «Seagull» ikke vidste af, at der var Kanonbaade her paa Kysten. Den vilde da slet ikke have nærmet sig, paastaar han og føier til: «Havde de saadanne Kanonbaade paa den franske Kyst, vilde de ødelægge os.»

Efter den sidste Kamp fik «Lougen» ny Stormast, blev repareret, forsynet paanyt, og var inden kort igjen klar til nye Krydstogt. Efterat Briggen Seagull var optaget og istandsat, blev Kommandoen af den givet til Premierløitnant O. C. Budde[1]), og begge Brigger krydsede nu for det Meste i Fællesskab.

Under 27de November 1808 indmelder Kapteinløitnant Wulff:

«Den 25de November lettede jeg med Eskadren (bestaaende af Briggerne Lougen og Seagull) og seilte fra Fredriksværn om Eftermiddagen Kl. 2 med laber Kuling af NNO., var om Morgenen den 26de omtrent 4 Mile i Nord for Skagen, som vi saa fra Veiret, fik i Dagningen omtrent 1½ Mil forud for os isigte en fiendtlig Konvoi af 49 Seilere, i hvis Spidse var 3 Fregatter. Jeg vendte derpaa nordover, Vinden var da Ost og ONO., fik til Luvart at se en Fregat og 3 Brigger, som hele Dagen signalerede med Konvoien. Jeg blev staaende nordover i den Tanke at vende sydefter igjen, naar Konvoien var passeret. Klokken 10 fik jeg i Sigte forud en Kutter, som skjød adskillige Skud med dansk Flag paa Toppen. Jeg gjorde Signal for Briggen Seagull at jage ved Vinden med Styrbords Halser. En halv Time efter var han den paa Siden, da den heiste svensk Flag og Vimpel. Efter 4 enkelte Skud strøg den; det var Kutteren Gripen paa 4 trepundige Kanoner og 4 Karonader og 1 Morteer, ført af Løitnant Molberg med 40 Mands Besætning. Den er splinterny, første Gang udgaaet i Mandags fra Gothenborg; den havde gjort en Prise, en dansk Jagt ladet med Tran, som vi tog tilbage. Jeg bad Løitnant Budde at give Skipperen Kommandoen af den, efterat have givet sin Kvittering for Skib og Ladning. Ligeledes bad jeg Løitnant Budde at besætte

[1]) Ole Christopher Budde, født 1774, tog i 1836 Afsked af den norske Marine som Kommandørkaptein.

«Gripen», som han gav til Maanedsløitnant Troy. Fangerne fordelte jeg, saagodt som ske kunde isigte af saamange Fiender, ombord i Eskadren. Jeg har selv 10 af dem. Hvorvidt ovenmeldte Kutter[1]) kan være tjenlig til Hans Majestæt Kongens Tjeneste, kan jeg ikke bestemme, da jeg kun har seet den her fra «Lougen»; men jeg er overbevist om, at den vilde have gjort de danske Kornfartøier stor Skade, hvis den ei var bleven tagen.»

I 1809 var det nær kommet til en skjæbnesvanger Kamp. Kapteinløitnant Wulff indmelder nemlig under 15de April 1809:

«Den 10de dennes, Vinden vestlig, Bramseilskuling, tyk Luft, lettede jeg med Briggerne Lougen og Seagull om Morgenen fra Christianssand og krydsede vesterefter. Om Eftermiddagen Kl. 3, omtrent 2 Mile ud for Ny-Hellesund, da vi laa mod Landet, observeredes Kaperskonnerten: «Den norske Tøs» blive jaget af en Seiler, som var tæt paa ham, hvorfor vi strax vendte mod dem. Formedelst Taagen saa han os ei, før vi var ham 1/4 Mil nær, da han dreiede til. Vi forcerede efter ham til Kl. 5 1/4, i hvilken Tid han i Taagen seilte os af Sigte; vi vendte da indad og advarede 5 Fartøier, som fra Hellesund vilde gaa til Danmark, at gaa ind igjen. Klokken 5 3/4 kom Briggen igjen holdende ned paa os tilligemed en anden Seiler, begge med Læseil til. Jeg gjorde 3 smaa Slag op imod dem, til de kom os omtrent 1/2 Mil nær, da jeg ved en Dreining, den sidstkomne gjorde, — thi han søgte bestandig at holde Stævnen lige paa os, — observerede det at være en 36 eller 40 Kanons-Fregat. Jeg holdt af, hvad trække kunde, ad Flekkerøen; da vi kom til Udskjærene, var de fiendtlige Skibe omtrent 8 à 10 Kabellængder fra os, da

[1]) «Gripen» blev istandsat og udsendt under Premierløitnant Jochum Lunds Kommando, men efter kort Tids Forløb igjen oplagt paa Grund af sin slette Seilads.

de holdt udenom og vi indenom Flekkerøen, hvor vi ankrede Kl. 8¼ Eftermiddag. Havde vi staaet ¼ Mil længere tilsøs, havde den Brig, som havde faaet med Fregatten at bestille, neppe været at redde.»

I Oktober 1809 blev Kapteinløitnant Wulff kaldt ned til Danmark forat dirigere det danske Søkadetakademi, og afløstes af Kapteinløitnant J. N. Müller som Chef for «Lougen». Denne vedblev sine Krydstogter i Skagerak sammen med «Seagull» og den i August samme Aar erobrede engelske Orlogsbrig «Allart», der kommanderedes af Premierløitnant G. Hagerup. Efter Kapteinløit. Wulffs Afreise blev Chefen for Briggen Seagull, Kapteinløitnant Budde, den ældste Skibschef, hvem de øvrige Chefer var underlagte. Ofte opbragtes fiendtlige Koffardiskibe. Kapteinløitnant Budde indmelder saaledes under 6te November 1809 fra Egvaag ved Farsund:

«Klokken 8 om Formiddagen den 1ste dennes udenfor Flekkerø observerede en Konvoi, omtrent 4 Mile af Land. Konvoien strakte sig fra SO. til SV. Den styrede SV. hen med Vinden NNO. Jeg gjorde Signal for Briggerne at forcere Seil og styrede Kurs SSV. Kl. 12 observerede 1 Linieskib, 2 Fregatter og 3 Kutterbrigger, der blev opmærksomme og styrede mod os. Skjøndt meget nær adskillige Koffardiskibe af Konvoien saa jeg mig dog nødsaget til at ophæve Jagten, gjorde Signal for Briggerne at dreie til Vinden mod Landet. Formedelst Fiendens overlegne Magt vovede jeg ei at staa ud igjen. Da de nøie kunde observere vore Manøvrer, løb jeg ind med Briggerne og kom tilankers paa Risøer Bank ved Mandal, Kl. 6 Em.

Den næste Dag i Dagbrækningen løb jeg igjen ud med Briggerne og styrede med Force af Seil SSV., Vinden østlig. Ret Syd for Næsset, 7 à 8 Mile af, indhentedes 4 Skibe, som vi besatte, og indbragte 3 til Hitterø og 1 til Egvaag. Med første Leilighed søger jeg Christianssand.

Disse Skibe tagne af den engelske Konvoi haabes ved nøiere Undersøgelse ville alle blive god Prise.»

I 1810 var «Lougen» sammen med den i Januar s. A. fra Danmark opsendte Orlogsbrig «Langeland» paa en Expedition til Finmarken under Kaptl. Müller, som tidligere omtalt.

I 1811 kommanderedes «Lougen» af Premierløitnant J. C. A. Bjelke, deltog i en livlig Baadaffære ved Egersund den 1ste Mai og sammen med to andre Brigger den 31te Juli s. A. i en hæderlig Kamp med den engelske Brig Brevdrageren og Kutteren Algerine, som senere findes beskrevet.

I Aarene 1812 og 1813 kommanderedes den af Kapteinløitnant C. Grove uden at noget Optegnelsesværdigt fandt Sted, og i Begyndelsen af 1814 blev den oplagt i Christianssand. Senere blev den ikke mere benyttet som Orlogsskib og ifølge Kongelig Resolution af 16de April 1825 solgt til Handelsmarinen.

Fortegnelse

over den norske Sømagt i 1808.

(Efter Briggen Seagulls Erobring.)

Høistkommanderende: Hr. Generaladjutant, Kommandør Lorenz Fisker.

Adjutant: Sekondløitnant Herløw,

do. Maanedsløitnant Gasmann.

Stationen ved Hvaløerne og Grændsen:

1ste	Division	Chalupper:	Chef:	Kapteinløitnant S. Bille.
2de	do.	do.	do.	Pr.-Lt. J. N. Müller.
1ste	do.	Joller:	do.	Pr.-Lt. G. Hagerup.
2de	do.	do.	do.	Sek.-Lt. J. J. Lund.

Stationen ved Fredriksværn:

Chef: Premierløitnant Hensler.

Stationen ved Langesund:

Chef: Premierløitnant H. D. B. Seidelin.

Stationen ved Øster-Risøer:

Chef: Sekondløitnant F. W. Løvenskiold.

Stationen ved Arendal:

Chef: Premierløitnant G. G. Dietrichson.

Stationen ved Christianssand:

Chef: Kaptein M. Bille.

Stationen ved Mandal:

Chef: Premierløitnant P. C. Spørck.

Stationen ved Stavanger:
Chef: Sekondløitnant J. C. Grove.

Stationen i Bergen:
Chef: Premierløitnant, Kammerjunker J. C. A. Bjelke.

Stationen i Trondhjem:
Chef: Kaptein F. C. Motzfeldt.

Orlogsbriggen Lougen:
(armeret med 18 Stk. korte 18 ℔s Kanoner
og 2 Stk. lange 6 ℔s do.)
Chef: Kapteinløitnant P. F. Wulff.
Sekondløitnant Wiegelsen.
Do. Schmidten.
Maanedsløitnant Lund.

Orlogsbriggen Seagull:
(armeret med 16 Stk. korte 18 ℔s Kanoner
og 2 Stk. lange 6 ℔s do.)
Chef: Premierløitnant O. C. Budde.
Sekondløitnant Havn.
Maanedsløitnant Troy.
do. Obelitz.

Skonnertbriggen Hemnæs:
(armeret med 12 Stk. 24 ℔s Karonader
og 2 Stk. lange 6 ℔ Kanoner)
Chef: Maanedsløitnant Wahrendorff.
do. R. Knap.

Defensionsskibet Fortroendet:
(armeret med 16 Stk. korte 18 ℔s Kanoner
og 2 Stk. 24 ℔s Karonader)
Chef: Premierløitnant Dorn.
Kadet-Maanedsløitnant Findt.
Maanedsløitnant Harris.

Defensionsskibet Friherrinde Fredrikke Lovise:

(samme Bestykning som «Fortroendet»)

Chef: Premierløitnant Conrad Grove.
Kadet-Maanedsløitnant Hesselberg.
Maanedsløitnant Leth.

Defensionsskibet Birgitha:

(armeret med 14 korte 18 ℔s Kanoner og 2 lange 4 ℔s do.)

Chef: Premierløitnant C. Rasch.
Kadet-Maanedsløitnant Ryberg.
Maanedsløitnant Parnemann.

Defensionsskibet Prinds Christian til Slesvig-Holsten:

(16 korte 18 ℔s og 2 lange 6 ℔s Kanoner)

Chef: Premierløitnant Jochum Lund.
Kadet-Maanedsløitnant N. Grove.
Maanedsløitnant Vauvert.

Fartøiets Navn.	Bestykning.	Chefens Navn.	Station.
Kanonchalup Kjøgebugt	2 Stk. 24 ℔s Kanoner og fire 4 ℔s Haubitzer.	Pr.-Lt. Dietrichson.	Arendal.
do. Nestved	do.	do. Hensler.	Fredriksværn.
do. Niels Krabbe Juell .	do.	do. Seidelin.	Langesund.
do. Barfoed	do.	Sek.-Lt. C. F. Kraft.	Christianssand.
do. Dragøe	do.	do. N. C. Jørgensen.	Hvaløerne.
do. Holbeck	do.	do. Fønss.	Chr.sand.
do. Nyested	do.	do. J. H. Wiese.	F.værn.
do. Gabel	do.	do. P. C. Parnemann.	Hvaløerne.
do. Fredriksteen	do.	Kadet-Maanedsløitnant Klein.	do.
do. Cort Adler	do.	Pr.-Lt. Spørck.	Mandal.
do. Moss	do.	Kadet-Maanedsløit. Harboe.	Hvaløerne.
do. Corsøer	do.	do. v. Bertouch.	do.
do. Niels Anker	do.	do. Hallander.	do.
do. Bernt Anker No. 2 . .	do.	Maanedsløitnant Lyngaas.	F.værn.
do. Strømsø og Tangen . .	do.	do. B. G. Lorange.	Hvaløerne.
do. Tordenskjold	do.	Kadet-Maanedsl. J. C. Smith.	Chr.sand.
do. Fredriksstad	do.	do. C. H. Sandholt.	Hvaløerne.
do. Præstøe	do.	do. C. F. Klinck.	do.
do. Wordingborg	do.	do. C. Bodenhoff.	do.
do. Fredriksværn	do.	Maanedsløit. Mejlænder.	do.
do. Kjøge	do.	do. J. P. Schow.	do.
do. Den 2den April . . .	do.	do. S. Willumsen.	F.værn.
do. Prinds Christian til Slesvig-Holsteen . . .	do.	do. H. Smith.	Arendal.
do. Hvidtfeldt	do.	do. M. Pettersen.	Chr.sand.
do. Bernt Anker No. 1 . .	do.	do. J. Langefeldt.	do

do. Jernbarden	do.	do. Pentz Smith.	do.
2 Kanonchalupper	Under Bygning i Christianssand.		
1 do.	do. do. i Fredriksværn.		
Kanonjolle Stavanger No. 1	En 24 ℔s Kanoner.	Sek.-Lt. J. C. Grove.	Stavanger.
do. Peder Krabhe	do.	do. F. W. Løvenskiold.	Øster-Risøer.
do. Didrik Cappelen	do.	Kadet-Maanedslt. Ellbrecht.	Hvaløerne.
do. Thygesen No. 2	do.	do. J. P. Gandil.	do.
do. C. No. 8	do.	Maanedsløit. Todthammer.	Mandal.
do. Stavanger No. 2	do.	do. H. Hansen.	Stavanger.
do. Lovise Thygesen.	do.	do. G. Hansen.	Chr.sand.
do. Thygesen No. 3	do.	do. F. Aabel.	do.
do. do. No. 4	do.	do. Rolfsen.	Mandal.
do. C. No. 12	do.	do. Rein.	Chr.sand.
do. C. No. 10	do.	do. Reimert.	do.
do. C. No. 11	do.	do. Bech.	do.
do. C. No. 14	do.	do. Ahrentz.	do.
do. Thygesen No. 1	do.	do. E. Fürst.	Arendal.
do. C. No. 13	do.	do. Madsen.	do.
do. Axel Thorsen	do.	do. Nielsen.	Øster-Risøer.
do. Øster-Risøer No. 1 . . .	do.	do. Simonsen.	do.
do. do. No. 2 . . .	do.	do. Halvorsen.	do.
do. Jacob Cudrio	do.	do. C. Borch.	Langesund.
do. Holmestrand	do.	do. Bejer.	do.
do. Einar Tambeskjælver . .	do.	do. Backe.	do.
do. Aasgaardstrand	do.	do. Mylertz.	do.
do. Løven	En 24 ℔s Kanon samt 2 Sik. 4 ℔s Haubitzer.	do. Henrichsen.	Fredriksværn
do. Gregorius Dagsøn	En 24 ℔ Kanon.	do. Holst.	do.
do. F. No. 7	do.	do. Arboe.	do.
do. Niels Aall	do.	do. Paus.	do.

Fartøiets Navn.	Bestykning.	Chefens Navn.	Station.
Kanonjolle Tønsberg No. 2	En 24 ℔s Kanon.	Maanedsløit. Fougner.	F.værn.
do. do. No. 3	do.	do. O. Willumsen.	do.
do. No. 1	do.	do. Berven.	Hvaløerne.
do. No. 2	do.	do. Dahl.	do.
do. No. 3	do.	do. Jensen.	do.
do. No. 4	do.	do. Grøn.	do.
do. F. No. 5	do.	do. Resch.	do.
do. F. No. 6	do.	do. Bloch.	do.
do. C. No. 9	do.	do. Tandberg.	do.
do. Hagen Jarl	do.	do. Paus.	do.
do. Løvenskiold	do.	do. A. Børresen.	do.
do. Teje	do.	do. E. Børresen.	do.
do. Tønsberg No. 1	do.	do. Blom.	do.
do. Skarven	En 8 ℔s Kanon.	do. Petersen.	Stavanger.
Flydebatteri No. 1	10 Stk. 24 ℔s Kanoner. 2 — 18 ℔s Kanoner. 2 — 12 ℔s Haubitzer. 1 — 4 ℔s Haubitzer.	do. Kruse.	F.værn.
do. No. 2	8 Stk. 24 ℔s Kanoner.	Kapteinløitnant Stiboldt.	Christianssand.
do. No. 3	6 — 24 ℔s —	Maanedsløit. Prosgraad.	do.
do. No. 4	6 — 18 ℔s —	do. Strømøe.	do.
Kanonchalup Bergen No. 1	To 24 ℔s Kanoner fire 4 ℔s Haubitzer.	do. S. Bruun.	Bergen.
do. do. No. 2	do.	do. Lassen.	do.
Kanonjolle Bergen No. 1	En 24 ℔s Kanon.	do. H. Ryland.	do.
do. do. No. 2	do.	do. F. Ryland.	do.
do. do. No. 3	do.	do. Rasmussen.	do.

do. do. No. 4	do.	do. Fæster. do.
do. do. No. 5	do.	do. Paulsen. do.
do. No. 7	do.	do. Malling. Chr.sand.
do. Bergen No. 6	Under Bygning i Bergen.	
do. do. No. 7		
do. do. No. 8		
4 Kanonchalupper	Under Bygning i Trondhjem.	
4 Kanonjoller		

Faste Kystbatterier:

Slevigs Batteri ved Østsiden af Christianiafjordens Indløb	14 Stk. 18 ℔s Kanoner.	Løitnant i Landetaten v. Lemvig, Chef. Maanedsløitnant Rossing.
Vallø Saltverks Befæstninger	Ti 24 ℔s Kanoner Tre 18 ℔s do. Fire 6 ℔s do. To 4 ℔s do.	Maaneds-Kapteinløitnant V. Lerche, Chef. Maanedsløitnant Samsing. do. Johansen.
Svelvigens Batterier	22 Stk. 12 ℔s Kanoner 12 — 3 à 4 ℔s do.	Kapteinløitnant van Deurs, Chef. Maanedsløitnant Reiersen. do. Hall. do. Helt.
Sandvigens Batteri ved Arendal . . .	Tolv 12 ℔s Kanoner.	Kystværnsdivisionschef Lind, Chef. Sektionschef Usler.
Flekkerø Batteri	Fire 24 ℔s Kanoner.	Besættes og forsvares i Tilfælde af fiendtligt Angreb med Mandskab fra Roflottillen.

Fiendtlige Forsøg mod Bergen og Christianssund i 1808.

Som allerede før omtalt var Norges Søforsvar i Krigens første Aar høist utilfredsstillende. Af søgaaende Fartøier fandtes i Begyndelsen af 1808 kun Briggen Lougen, og Roflottillen bestod af nogle faa Kanonchalupper, armeret med 1 Kanon for og 1 agter, og Kanonjoller med 1 Kanon for. Denne Flottille var i maadelig Tilstand, og Enhver følte Nødvendigheden af at sætte Søforsvaret paa bedre Fod, hvorfor det ogsaa fuldstændiggjordes, tildels ved Privatmænds patriotiske Opoffrelser. I de fleste af Norges Søstæder byggedes nye Kanonfartøier, og dertil skikkede Koffardiskibe udrustedes som Kapere, der lurede paa enkelte Fiender eller slet beskyttede Konvoier, og havde sikkre Smuthuller indenfor og i Skjærgaarden. De udenfor stationerede engelske Krigsskibe gjorde derfor undertiden Forsøg paa at løbe ind til de Steder, hvor de kunde formode, at disse Krydsere havde sine Tilholds- og Forsyningssteder, og hvor de kunde haabe at faa ødelagt de under Bygning værende Kanonbaade.

Premierløitnant J. C. A. Bjelke, som var Chef for den bergenske Afdeling af Roflottillen, indmeldte saaledes under 17de Mai 1808:

«Med Glæde melder jeg Efterstaaende. Efter Generalkommandoens Ordre udgik jeg igaar Morges, Kl. 2½, med Kanonflottillen, bestaaende af 1 Chalup og 4 Joller,

sønderefter forat fordrive en ved Bjørø liggende fiendtlig Fregat. Stille og taaget.

Da jeg var kommen tvers ud for Qvarven, observerede jeg en Barkas under Stangen, forcerede og, da jeg var kommen Fartøiet paa Skud nær, skjød tvende Gange efter det, hvorefter det forcerede ud ad Gjelte-Fjorden af alle Kræfter. Fienden roede betydelig bedre, hvorfor jeg styrede ad Bjørø til; imellem denne og Bratholmen kom Fregatten seilende og bugserende. Strax angreb jeg den, og en levende Ild vedligeholdtes fra begge Sider i 57 Minutter.

Fiendens Tab har vist været temmelig betydeligt, da i det andet Skud fra os et Fartøi, som bugserede Fregatten, blev skudt tvers over, og Folk paa Landet paastaa at have seet 5 Huller i Skroget.

Med Smerte maa jeg melde, at det kostede 4 af vore Braves Liv.

En Laring af Søndenvind nødsagede mig til at retirere, skjød Fregatten forind og posterede mig noget nordenfor Gjelte-Fjorden forat hilse paa ham ved Udseilingen, hvilket igjen blev besvaret dog uden nogen Virkning paa os. Fregatten tilsatte alt, hvad trække kunde, Vinden SSV, Bramseilskuling, passerede Herlø Kl. 4 Eftermiddag. Da jeg intet mere kunde udrette, vendte jeg tilbage. Kanonfartøierne har ei lidt betydeligt undtagen endel overskudte Aarer, 1 Kugle tog alene 6 paa Chaluppen.

Fregattens Størrelse vides ikke bestemt, den havde 13 Kanoner i Laget. Af tvende af dens Ladere og Vidskere, som er fiskede, sees, at det var 18pdere.

Med Officerer og Mandskab har jeg været tilfreds. Var ikke den uheldige Søndenvind kommen, tør jeg næsten paastaa, at Fregatten nu havde været vor. I Lørdags Eftermiddag er den kommen ind af Korsfjorden under hollandsk Flag og borttaget Signalstationen paa Klepholmen. I Lørdags og Søndags var meget taaget, og sidste

Dags Nat patrouillerede Fienden med armerede Baade forbi Qvarven, hvor han opsnappede en af vore Patrouiller paa 4 Mand. Da han var passeret Herlø, satte han Folkene iland, og disse beretter, at Chefen, Trediekommanderende, 1 Kadet med Flere var skudte og mange blesserede; Fregatten havde faaet adskillige Skud i Skroget, 2 Kugler var gaaet tværs igjennem den og 3 langskibs.«

Og i en senere Rapport, dateret 24de samme Maaned, siger han:

»Enthousiasmen for Kanonbaadene er efter den sidste Affære stegen til en høi Grad; jeg tror nok Indbyggerne lader et Par bygge endnu; i stille Veir svarer de fuldkommen til deres Hensigt; ikke den mindste Lækkage er at spore hos dem, da der dog blev skudt 16 à 17 Skud af dem hver.

Den engelske Fregat, som var her den 16de, hed Tartar, havde 44 Kanoner, 24Pdere paa Batteriet, 300 Mands Besætning, afseilede den 10de fra England og bestemt til at udtage den her liggende hollandske Fregat [1]).

Nogle paastaa, at Chefen faldt ved vort første, Andre ved vort fjerde Skud. Fregatten havde 7 Skud i Skroget, hvoraf 2 Grundskud og 2 tværs igjennem den.

I Onsdags blev de 4 skudte Matroser af Kanonflottillens Mandskab meget høitideligt begravne paa Korskirkens Kirkegaard.«

Nogen Tid efter forsøgte Fregatten »Tartar« sammen med Fregatten »the Signate« et Angreb paa Christianssund. Om dette udstedte den kommanderende General nordenfjelds G. F. von Krogh følgende Bekjendtgjørelse:

Ærede Medborgere! Atter opfylder jeg den kjære Pligt at meddele Eder et nyt Bevis paa vore brave Landsmænds Mod og Tapperhed.

Hr. Major von Brun i Christianssund har i Korthed

---

[1]) Den hollandske Fregat Guelderland, som istandsatte en Læk i Bergen.

meldt mig, at den 7de dennè Maaned (Juli 1808), om Morgenen Kl. 6 Slet, saa man fra Christianssunds Varde tvende engelske Fregatter, den ene paa 48 og den anden paa 32 Kanoner, at styre lige til Landet; men da derefter indtraf Vindstille, ankom de først til Byen anden Dags Morgen, Kl. 9¼ Slet, lige ind for Markussundet, hvor de fra Flaadebatteriet blev angrebne og kontinueredes dermed, indtil det havde aldeles forskudt sig og derefter halede til Landet for at forsynes med Ammunition, hvilket skyndsomst blev bevirket. Først da kunde Tønders og Kaasbøls Batterier begynde at fyre, hvilket og skedte med god Virkning. Paa Flaadebatteriet er 10, paa Tønders Batteri 5 og ved Kaasbøls Brygge 4 ottepundige Kanoner; altsaa kunde blot 14 Kanoner paa en Tid bruges mod Fienden. Kl. 11 Slet saa han et hvidt Flag opheist fra et af de fiendtlige Skibe, hvorpaa Kanonaden ophørte, og en Parlementær kom med følgende Brev:

«Ombord paa Hans brittiske Majestæts Skib
Tartar den 8de Juli 1808.

Til den Høistkommanderende i Christianssund!

At modsætte sig min Magt vil blot have Byens Ødelæggelse til Følge. Jeg tragter ikkuns efter alle Fartøier.

Jeg er min Herres ærbødige Tjener
undertegnet
Joseph Baker.»

Dette blev besvaret saaledes:

Saalænge Christianssund havde Nordmænd, Kugler og Krudt, tænkte man aldeles ikke paa nogen Overgivelse.

Derpaa erholdt han et Brev saalydende:

«Til den Høistkommanderende i Christianssund!

Da jeg haver bragt i Erfaring, at Skibene i Deres Havn ikke ere af den Vigtighed, som efter Beskrivelse var bleven mig forestillet, skal jeg med den første føielige Vind begive mig bort.

Imidlertid, da jeg ikke ønsker at tilføie privat Eiendom nogen Skade, skal jeg ikke fyre paa Deres By, undtagen der fyres paa mig.

Jeg benytter denne Leilighed at tilbagesende nogle Artikler af tilsyneladende private og domestiqve Beskaffenhed, der denne Morgen ere faldne i mine Hænder, og hvilke jeg tilforn skriftligen haver tilkjendegivet Hr. Moses, at de skulle tilbageleveres.

Med megen Agtelse er jeg min Herre etc.
undertegnet
Joseph Baker.»

Sammes Indhold bevilgedes, hvorpaa de afseilede samme Dags Eftermiddag Kl. 4 Slet. Kanonaden fra begge Sider varede fulde 2 Timer.

Af Besætningen er ikkun en Landeværn paa Tønders Batteri dræbt, men ingen blesseret.

Nogle faa Huse er ved de fiendtlige Skud ubetydelig blevne beskadigede.

Den Skade, som tilføiedes de fiendtlige Skibe, samt hvormange Døde og Blesserede de har havt, vides ikke.

Ligesom Hr. Majoren finder sig beføiet at berømme Enhver, rekommenderer han især Maanedsløitnant Brechan[1]), Kommandør paa Flaadebatteriet, som ved denne Leilighed særdeles har udmærket sig. Majoren har for ikke at sinke Afsendelsen af denne Indberetning paalagt Sektionsanføreren ved Kystværnet, Hr. Nicolay Knudtzon junior, som afreiste her til Trondhjem som Expresse, at give mig mere detailleret Efterretning, da han var Øienvidne til det Hele og blev brugt som Parlementær. Hans Anmeldelse lyder saaledes:

Efter Deres Excellences Forlangende har jeg den Ære at meddele Dem Underretning om, hvad jeg foretog mig,

---

[1]) Brechan blev ogsaa strax efter Dannebrogsmand.

ved Affæren i Christianssund den 8de Juli med de engelske Fregatskibe Tartar, 48 Kanoner, Kaptein Joseph Baker, og the Signate, 32 Kanoner, Kaptein Dick. Det første var det, som havde Fægtning ved Bergen den 16de Mai, og det andet var samme, som den 19de Juni viste sig ved Christianssund.

Efterat Allarmskuddet den 7de Juli om Morgenen Kl. 9 var gaaet, forføiede Enhver sig paa sin Post med det inderligste Ønske at kunne skade Fienden. Ifølge Hr. Major v. Bruns Befaling blev 8 af mit Mandskab ansat som Reserve ved Amusetterne[1]). Jeg med mit øvrige Kystværnsmandskab var i Fællesskab med Hr. Kaptein v. Schnitler bered at tage mod Fienden, hvis han skulde ville lande paa Kirkelandet. I spændt Forventning ventede vi saaledes til Kl. 3 om Eftermiddagen, da Fienden syntes at ville komme ind Sydsundet, men Vindstille forhindrede ham fra at iverksætte dette. Han styrede altsaa til Nordsundet, hvorhen vi ogsaa begav os. Ikke heller her vilde Fienden komme ind, men gik, som vi saa, ind Aarsundsfjorden. Efter en kort Tid hørtes Skriget: «De Engelske er landet ved Gløsvaag!» Jeg begav mig derfor strax til Nordlandet og marscherede i Forening med Hr. Kaptein v. Wulff til de yderste Grændser af dette Land, hvor vi saa Skibene, men fandt Alt roligt. Til Kl. 3 om Natten var jeg saaledes med mine Folk under Vaaben, men maatte derefter lade dem gaa hjem for at forfriske sig lidt, da de den hele Dag ikke havde nydt noget.

Den 8de Juli om Morgenen tidlig marscherede vi atter ud, men paa Veien blev jeg anraabt af en Bonde paa Søen, som raabte, at han havde Brev fra den Øverstkommanderende af den engelske Magt, som skulde leveres den første Officer og strax besvares. Brevet, som jeg paa

[1]) Let Feltskyts, som nu ikke mere bruges.

Grund af Ovenstaaende maatte aabne, var til J. Moses[1]) og saalydende:

Ombord paa Hans brittiske Majestæts Skib Tartar, den 8de Juli 1808.

Til Hr. Moses i Christianssund.

Ved Krigens Skjæbne er et lidet Fartøi faldt i mine Hænder, ladet med Kufferter etc., der tilsyneladende ere private og domestiqve Eiendomme, Dem tilhørende. Da det ikke er mit Ønske eller min Hensigt at anfalde Eiendomme af denne Natur, skal jeg meget villigen give dem tilbage, naar de dertil vil give mig Leilighed.

Jeg benytter denne Anledning tillige at anmærke og at anmode Dem at tilkjendegive den høistbefalende civile eller militære Person, at den Magt, jeg har den Ære at anføre ved denne Havn, er tilfulde nok for at ødelægge Byen, men mit Øiemed er ikkun at erobre de derværende Skibe saavelsom alle offentlige Sø- eller Krigsmaterialier og lover, naar dette uden Modstand tilstaaes, at al privat Eiendom samt alle ubevæbnede Personer skal vorde umolesterede, og ingen Slags Skade skal tilføies Byen.

Jeg udbeder mig den Ære af Deres Svar og er min Herre Deres meget ærbødige Tjener

Joseph Baker
Hovedanfører over de udenfor Christianssund stationerede Hs. brittiske Majestæts Skibe.

Indholdets Vigtighed nødte mig til strax at sende En dermed til Kommandanten, uagtet Slaget allerede havde taget sin Begyndelse, og da Budet kom tilbage med Forsikring, at det ei var ham muligt at opfylde min Ordre, thi Kuglerne fløi overalt, saa gik jeg selv dermed. Det

---

[1]) Kjøbmand i Christianssund og denne Bys Repræsentant i Rigsforsamlingen paa Eidsvold.

lykkedes mig at komme til det andet Land, og da just Fienden i det Øieblik heiste Stilstandsflag, overbragte jeg Brevet til Hr. Majoren, som tog mig med som Tolk til den ved Flaadebatteriets Kanoner liggende engelske Parlementær. Da Svaret til denne var ganske afslaaende, troede Enhver, at Kanonaden atter vilde begynde, og var altsaa paa deres Post. Hr. Kaptein v. Schnitler og Løitnant John Moses anmodede mig at udbede mig Hr. Major v. Bruns Tilladelse for derefter at reise ombord paa den engelske Fregat og tilbagefordre de Kufferter, som var ombord paa Jægten, de denne Morgen havde bemægtiget sig. Dette blev mig tilladt, og mit Ønske af de Engelske, — som modtog mig med megen Høflighed — opfyldt. Jeg erholdt tillige fra den engelske Chef et Brev til Kommandanten. Da jeg havde bragt i Erfaring, at der var Nordmænd ombord paa de fiendtlige Skibe, beordrede Hr. Majoren mig strax at reise ombord og forlange dem udleveret, samt de tvende denne Morgen tagne Jægter, da kun paa disse Vilkaar det Forlangte skulde fra vor Side tilstedes. Dette blev indgaaet og jeg med megen Artighed behandlet.

Det blev mig tilladt at bese Skibet the Tartar. Mange Steder saaes, hvor vore Kugler havde rammet; nogle havde gaaet igjennem tæt ved Kanonportene. Høist sandsynligt er det altsaa, at Fienden maa have adskillige Døde og Saarede. De Engelske forsikkrede nei, men hvad der end mere bestyrker mig i min Formodning er, at da vi kom til Stedet, hvor Sygehuset var, de ei tillod mig at gaa ned. Dog bemærkede jeg, at Doktoren var meget beskjæftiget, og i Sygerummet var mange Mennesker.

Mr. Baker erkyndigede sig om Christianssunds Fortifikation og om Indløbet til Trondhjem, hvilket blev besvaret paa en for dem afskrækkende Maade. Jeg kunde ikke undlade at sige dem Nordmandens Mening om det

engelske Ministeriums skjændige Handlemaade[1]), hvorpaa de gjentog, at da de var engelske Officierer, turde de derom ikke yttre deres Mening, men dette er vist, at med saa megen Forbitrelse den engelske Nation fører Krig mod de Franske og Spanske, saa ugjerne gjør de det mod Danmark og Norge.

Paa Skibet the Signate var Røstet agter afskudt. Klokken omtrent 4 forlod Fienden vor By.

Deres Excellence tilgive naadigst den Ilfærdighed, som De vil bemærke ved denne Beretning, og tillade mig at anbefale mig i Deres høie Naade og Bevaagenhed.

Trondhjem den 11te Juli 1808.

Underdanigst

Nicolai H. Knudtzon, jun.

Modtag min inderligste Tak, kjække Krigere af alle Stænder, der ved denne Leilighed have vist, at I ere værdige at bebo det Land, for hvis Held enhver Nordmand nu kjæmper med ligesaa standhaftigt Mod som Troskab mod dets uforlignelige Konge, der evig allernaadigst vil paaskjønne det. Da Fienden forrige Gang viste sig herudenfor, lod I Fjeldene gjentage Eders Opfordring: «Kom igjen!» Han kom med dobbelt Styrke, og I viste Eder som sande Nordmænd.

G. F. von Krogh.

I den Skrivelse, hvormed han sendte denne sin Bekjendtgjørelse til Chefen for Norges Sø-Defension, Kommandør L. Fisker, siger General Krogh:

Det er udenfor al Tvivl, at havde man havt 2 Kanonchalupper i Christianssund, havde Fregatterne upaatvivlelig været tagne, da Stille indtraf. At de havde lidt betyde-

[1]) Flaadens Ran i Kjøbenhavn det foregaaende Aar.

ligt og fundet deres Stilling meget betænkelig, derom er man nu forvisset ved at optage Forhør over de Nordmænd, som Fienden forinden Afseilingen blev tvungen til at udlevere. Tvende af Fiendens Kanoner blev sønderskudte, et Stykke af en Mast er funden tilligemed et stort Anker med 40 Favne Toug af $14^{3}/_{4}$ Tomme og et næsten nyt Kabeltoug til Spring, $8^{3}/_{4}$ Tomme tykt samt et Bøiereb, der af Fienden kappedes, paa det vi ei skulde finde Ankeret. En Skibsjolle er ogsaa dreven ind til Grip.

Smaatræfninger og fiendtlige Landgangsforsøg i 1808.

Den 23de Mai 1808 forefaldt en Fægtning udenfor Fredriksværn mellem den svenske Fregat Freia paa 40 Kanoner og norske Kanonbaade under Kommando af Premierløitnant Hensler[1]). Hans Rapport af samme Dato er saalydende:

«Ifølge Hr. Kaptein Fabricius's[2]) Ordre gik jeg idag med min Chalup tilligemed 4 Joller herfra for at attakere en udenfor værende fiendtlig Fregat. Kl. 12½ naaede jeg Svenøer og holdt ind under samme, da Fregatten dengang havde nogen Kuling og var omtrent 2 Mile fra Fastlandet. Kl. 1½, da det stilnede af, roede jeg ud mod den. Saasnart han blev os var, udsatte han 3 Slupper og bugserede tværs fra Landet. Kl. 3¼ gjordes fra vor Side nogle faa Skud agter ind paa ham, som han med de tvende agterste Kanoner besvarede, og da hans Kugler naaede over os hen, vedblev jeg at attakere ham, da jeg ei kunde tiltro ham at have saa svære Kanoner som vi, og jeg desuden tydelig saa, at endel af vore Kugler naaede ham.

[1]) Johan Nicolai Krag Hensler døde som Kaptein i den danske Marine 1822.

[2]) Chef for Fredriksværns Værft og for Kanonflotillen sammesteds.

Efter nogen Tids Forløb lykkedes det ham at vende Bredsiden mod os, og da — efterat have standset noget med at skyde, skjønt vi vedblev — gav han os 2 Gange det glatte Lag. Det lykkedes ham derpaa, Kl. 4½ omtrent, at faa lidt Kuling af N.V., hvilken han strax benyttede til at bortfjerne sig fra Landet. Den lange Afstand, vi var fra Kysten, bevægede mig til ei at forfølge ham længere; dog blev jeg paa samme Plads indtil Kl. 6 for at oppebie, om ei Stille paany kunde indtræffe, da jeg paa samme Tid saa Løitnant Spørck med 1 Chalup og 2 Joller komme mig til Assistance. Da Fregatten Kl. 6 var over 3 Mile fra Land og endnu havde Luft, roede jeg tilbage til Fredriksværn.

Paa vor Side led vi ingen Skade; den fiendtlige Fregat derimod tror jeg sikkert at have faaet nogle Skud, hvilken Formodning jeg grunder dels derpaa, at jeg saa adskillige Skud naa ham midt paa Skroget ligesom ogsaa nogle imellem Fartøierne, som bugserede ham, men især fordi han efter nogen Tid at have ophørt med Skydningen med Et gav det glatte Lag 2 Gange. Fra vor Side blev ialt skudt 87 Skud. Enhver gjorde sin Pligt, men især maa jeg udmærke Løitnant Grove for hans Hurtighed og gode Anbringelse af Skuddene.»

Om andre mindre Affærer og fiendtlige Landgangsforsøg i 1808 fremsættes her efterfølgende Indberetninger:

«Da jeg den 14de Juni var afsendt med Kanonjollen No. 8 paa Rekognoscering til Kilsund og Narestø, observerede jeg den 15de Juni, Kl. 3½ om Morgenen, en fiendtlig Fregat jage 2 af vore Baade, som dorgede Makrel under Svarteskjær. Jeg roede strax vester efter. Da jeg var mellem Kalvesund og Skindfældholmen, saa jeg Fregatten skyde adskillige skarpe Skud, under fransk Flag fra Gaffelen og Fortoppen, dels efter Baadene og dels iland. Da jeg kom op mod Skindfældholmen, var Fre-

gatten tæt under Landet og indenfor Fladegrunden ved Narestø. Jeg troede da at kunne lange ham med min Kanon og skjød derfor 3 skarpe Skud efter ham. Ved det første Skud dreiede han strax til Vinden sydover og satte Boven-Bramseil til og styrede lige tilsøs med stiv Kuling af SV. Da den var ½ Mil fra Landet, vendte den til Landet igjen og opgav sine Underseil, men efter nogle Minutters Forløb vendte den paany udover og stak tilsøs med Force af Seil og var mig af Sigte, da Klokken var 9 om Formiddagen. Fregatten havde 12 Kanoner i Laget foruden paa Skandse og Bak. Jeg tror sikkert den havde Lods eller en Mand ombord, som var meget godt kjendt, da det var et vanskeligt Farvand, den beseilte, med blinde Skjær og Grunde rundt omkring sig.

Efter Signalbestyrer paa Hovedstationen Jetmaretangen, Gunder Mathiesens mundtlige Forklaring skjød Fregatten et skarpt Skud efter Signalstangen, hvorfra var heist Signal. Kuglen strøg tæt forbi Signalhuset og faldt ned paa den anden Side i Kjørvigens Havn. Han beretter ogsaa, at der var allerede Folk i Baaden agter paa Fregatten for at føre den i Vandet, men da Kanonjollen blev observeret, opgav den det. Paa Signalstationen kunde høres Piben og Mandskabets Opsang ved Bramræernes Optagning.

Arendal, den 15de Juni 1808.

Ærbødigst
Pentz Smith.
Maanedsløitnant.

«Søndagen den 19de Juni, Kl. 1 Efterm., roede jeg med 2 Chalupper og 2 Joller efter Hr. Kaptein Fabricius's Ordre vesterefter for at komme til Undsætning et dansk Skib, hvorom der var gjort Signal, at det blev jaget af en fiendtlig Fregat, hvis Skud her fra Varden allerede kunde sees udenfor Jomfruland Da Vinden var vestlig, naaede jeg ei Kragerø førend Mandagen den 20de om Morgenen Kl. 2. Jeg forblev her indtil samme Dags Aften og erholdt imidlertid følgende Underretning:

Søndag Formiddag Kl. 10 blev til Chefen for Borgervæbningen i Kragerø anmeldt, at fiendtlige Baade var landede i Portøer og Korset; da Batteriet var besat, og der frygtedes for Anfald af Baadene gjennem tvende til Byen ubesatte Indløb, proponerede Batteriets Chef, Hr. Tønder, at benytte til Defensionsskib ved bemeldte Indløb en i Havnen liggende Kaper, hvori han selv var Medreder. Strax derpaa saaes gjennem Hovedindløbet 4 stærkt bemandede Baade roende lige mod Byen. Ved tvende Skud fra Batteriet dreiede de strax af, hvorved de opdagede en Jagt liggende ved Bjelkevigen, som de bemægtigede sig og slæbte bort. Hr. Tønder gik strax ud med Kaperen for at fraskjære Røverne Jagten, hvilket ei lykkedes, da denne fik Vinden mere vestlig og naaede derved inden kort Tid under Fregattens Kanoner.

Mandag Aften roede jeg til Skjørsvig og derfra til Portøer for at underrette mig om den Skade, de der havde foraarsaget. I Portøer, hvorfra alle Folk var flygtede, var de først landede paa et Skjær udenfor Havnen. Signalbestyreren sammesteds var den Eneste, som skjød paa dem. Da de efter hans Udsigende, idet de landede, skjød efter ham omtrent 10 Mand paa en Gang, retirerede han; de roede derpaa ind i Havnen for at bemestre sig en derliggende Smakke, men da Mandskabet paa samme, inden det forlod den, havde boret Hul i Bunden,

hvorved den sank, forlod de Havnen og roede ind ad Kragerø til. I Skjørsvigen havde de opbrækket en stor Gaard tilhørende Postmesteren i Kragerø, og der røvede og beskadigede de efter Sigende for omtrent 300 Rdl. De havde desuden landet paa et Sted i samme Fjord, kaldet Stafsengen, hvor de ingen Skade gjorde.

Fredriksværn den 23de Juni 1808.

Hensler.»

«Thorsdagen den 28de dennes blev der signaleret, at en Fregat saaes fra Tananger Kl. 3 Eftm. Jeg gik da med de stavangerske Kanonbaade Syd efter. Kl. 6½ Eftm. saaes Fregatten omtrent 1 Mil vestenfor Haasten-Grunden, hvorfor jeg roede op imellem Haastenene for derfra at nærme mig og angribe Fienden. Vinden var VNV., laber Kuling og Stille. Kl. 9 Eftm. blev Varderne tændt, og en Baad kom til mig for at melde, at 3 af Fiendens Fartøier truede med at gjøre Landgang ved Tananger, formodentlig for at borttage 5 dertil indkomne Jagter. Jeg styrede da sydligere for at afskjære dem fra Fregatten. Paa samme Tid hørtes 6 Skud fra Tananger, og kort efter blev jeg de fiendtlige Fartøier vaer; de seilte og roede SV. hen og var allerede søndenfor Rotø. Jeg forcerede med Roning for at indhente dem ved Storkjør; Kl. 10 var jeg dem paa Skud nær. Strax efter det første Skud var anbragt paa dem, holdt Fregatten rumt ned til dem, og ikkuns tvende Skud blev anbragt fra hvert Fartøi, førend de fiendtlige Baade var ved Fregatten. Jeg beskjød da denne, som strax dreiede til Vinden vestover og kom mig udenfor Skudrækning. Jeg var da ¾ Mil vestenfor Yderskjærene ved Rotøen. Mørket hindrede

i at se vore Kuglers Virkning. Fra Fienden blev intet Skud løst. Kl. 11¼ vendte jeg og løb ind til Havnen paa Rotøen.

Rotøen den 29de Juli 1808.

C. J. Grove[1]).
Sekondløitnant.

«I Lørdags har 2 Slupper fra en udenfor krydsende engelsk Fregat været iland paa Hennø, ca. ¾ Mil søndenfor Feieosen og opført sig efter sædvanlig Røverfaçon. Den derværende Sektionsanfører, Frantz Wolffs Rapport, dateret Mangers Præstegaard, 1ste August 1808, er saalydende:

« «Efter Rapport fra Lensmanden Ole Magnussen Bøe, der bor i den nordligste Del af min Sektion, var mig indløben, dateret 30te Juli d. A. om Aftenen Kl. 9 Slet, saalydende:

I dette Øieblik beretter Endre Hennø, at 2 engelske Slupper med Folk er komne iland paa Hennø, og har skudt 6 Skud med Kugler efter dem, da de reiste.

Jeg lod af denne Aarsag i Øieblikket slaa Allarm for om muligt at komme de til os indflygtende Folk tilhjælp, der alene var for faa til at modstaa Fienden. Da mine Folk var forsamlede i den nordligste Del af min Sektion, tog jeg omtrent 120 af de Bedste og reiste ud til Hennø, som ligger 1 Mil vesterud i Havet for min Sektion, for om muligt endnu at kunne frelse noget fra Fiendens Haand, men inden vi kom derhen, var Fienden alt reist. Tvende Mænd, som havde forstukket sig paa Øen, berettede, at en Bomseils-Jægt, tilhørende Hennø

[1]) Johan Christian Grove døde 1834 som Kaptein i den danske Marine.

Fiskevær, kom ballastet seilende fra Bergen paa samme Tid, da Fregatten stod ret Vest ud for Øen. Saasnart de blev Jægten var, udsatte de strax tvende Fartøier, bemandet hver med omtrent 20 à 30 Mand og bemægtigede sig strax Jægten med 3 Mand og bugserte samme til Fiskeværet, hvor de lod sætte Vagter for alle Døre samt omkring paa de høieste Steder paa Øen. De opbrak alle Laase eller oplukkede dem med de fundne Nøgler og bortrøvede efter den derværende Gjæstgivers eget Opgivende 8 à 10 Tønder Korn, 6 à 8 Tønder Malt, nogle Tønder Mel, nogle Tønder Tran, en hel Del Fisk, mange Tønder Sild, mange Garn, 1 Tønde Brændevin m. m. Overalt i Huset har de faret afsted som Voldsmænd, Kornet var kastet omkring overalt, mange Tønder Sild var opslagne, noget deraf kastet paa Søen. I Dagligstuen havde de opspist 5 Melkekoller og lagt en Bibel tilligemed en anden Bog, der tilhørte Gjæstgiveren, op i den ene, og i nogle andre Melkefade havde de rodet med Fingrene, men ikke spist. Hos en Husmand havde de taget nogle Tiner og andet smaat. Paa et andet Gjæstgiversted, kaldet Sanden, en halv Fjerdingsvei derfra, havde de røvet en stor Sildenot og en hel Del andre Sager, tilhørende en meget fattig Mand. Da de nu havde røvet Alt, hvad de vilde, reiste de med Jægten og tog de 3 Mænd med, hvilke de havde med sig 4 à 5 Mile i Søen, men lod dem dog fare tilbage med Jægtebaaden. De fik ingen Mad og maatte selv losse af Jægten paa Fregatten alt det ranede Gods. Folkene naaede lykkeligt Land ved Holmengraa Dagen efter om Eftermiddagen.»»

Den samme Fregat sendte den 28de i forrige Maaned et armeret Fartøi iland paa Kalvøen ved Korsfjorden. Fienderne nedrev den derværende Signalstang og Huset og havde skudt en Ko, som de ikke gav sig Tid til at medtage, da de flygtede ved Kystværnets Anrykning.

Fartøiets første Hensigt skal have været at lande nordenfor Fjorden, formodentlig paa Store Sartorø, men da de hørte Trommen gaa, dreiede det af. Nu er det bestemt, at der skal bygges 3 Kanonjoller, 2 af Komiteen og 1 af Nordnæs Borgerkompagni. Til den Sidste er Kjølen lagt.

Bergen 6te August 1808.

J. Bjelke.
Premierløitnant og Chef
for Bergens Roflottille.»

Engelske Angreb paa norske Kornskibe ved Jylland.

At Norges Kornforsyning i Krigsaarene var meget vanskelig, og at Kornfartøierne var meget udsatte for Fiendens Efterstræbelser ikke alene paa Veien fra Danmark til Norge men selv, medens de laa tilankers ved Jyllands nordlige Kyster, ventende paa gunstig Anledning til at lette og liste sig over, sees af følgende Rapporter:

«Langvarig kontrær og ustadig Vind havde Tid efter anden samlet et Antal Kornskibe, bestemte til Norge, her paa Rheden, som er forsvaret af et høist ubetydeligt og maadelig fortificeret Kastel. Disse Skibe havde vakt Fiendens Opmærksomhed, og ifølge nøie Underretning, formodentlig fra andre tagne Priser, blokeredes derfor Rheden saa strængt, at der ingen Udvei var at komme hverken Nord eller Syd, indtil Leiligheden i Forgaars Nat, mellem Mandag og Tirsdag, favoriserede Fienden med stille Veir, vestlig Vind og Bælmørke. Han gik da ind med 14 à 16 Baade fulde af Folk og udskar alle disse Skibe, 12 i Tallet. Ilden fra Fæstningen, — som rigtignok ikke begyndte, før man saa, nogle var under Seil, — generte dem ikke, og jeg tror ei heller, den gjorde Fienden megen Skade. Da det dagedes noget, skimtede jeg 2 af vore Fartøier, skilte fra de øvrige, som var i Fiendens Vold,

at være komne paa Grund noget søndenfor Kastellet. Jeg samlede da nogle af de iland flygtede Skippere og Matroser, forskaffede dem hvad Vaaben, som kunde tilveiebringes, og under Kaperkaptein Falkenbergs Anførsel tilbagetoges disse 2 Skibe, som Fienden strax forlod, da den saa Anstalter gjøres. Saaledes blev 1000 Tønder Korn bjergede, men 9000 Td. tabtes.

Fladstrand den 18de April 1808.

Underdanig
Henne
Premierløitnant.»

Premierløitnant G. Hagerup, stationeret ved Jomfruland, indmelder under 9de April 1809:

«I Eftermiddag Kl. 5 observeredes tæt under Jomfruland med stærk taaget Veir 2 Brigger, 1 Galeas og 1 Jagt forlegen for Lods, som sendtes ud til dem, hvorefter de alle 2 Timer senere bragtes til Ankers i Tunøe. Skipperne paa benævnte Skibe berette, at de, 70 Fartøier ialt, forlod Fladstrand igaar Eftermiddag. De tro ei, at nogen af dem er eller har kunnet været tagen af fiendtlige Krydsere, og fortælle endvidere, at Onsdag den 5te April lod en engelsk Fregat sig se ved Fladstrand. Om Eftermiddagen Kl. 4 samme Dag nærmede den sig det yderste Batteri «Deien» med dansk Flag og Vimpel. Fra Batteriet blev gjort Kjendingssignal, og da det ei besvaredes rigtig, affyredes tre løse Skud. Fregatten vedblev at holde med uforandret Seil længere ind; derefter sendtes fra Batteriet en Baad ombord, som ikke kom tilbage. Koffardiskibene var rykket saa langt ind, som Grunden tillod, paa 2 Brigger nær, hvilke eiede noget Skyts og troede at kunne forsvare sig mod Entring af Baad. Kl. 5 satte Fregatten adskillige Fartøier ud, 5 à 6 i Tallet; disse roede mod benævnte Brigger, men trak sig noget tilbage, da en af Briggerne

skjød. Imidlertid var 2 Kanonchalupper og 1 Kanonjolle roet ud og kom pludselig frem bag en Pynt, hvorefter de engelske Baade med Ilfærdighed roede ombord til Fregatten, som forsikkres var blevne afskaarne af Kanonfartøierne, hvis ei Briggen havde fyret. Den engelske Fregat var gaaet tilankers og blev nu attakeret af Kanonbaadene. I kort Tid var han under Seil og forlod Rheden. Da han var kommen en halv Mil ud, blev Baaden fra Deiens Batteri tilladt at gaa tilbage. Folkene i denne Baad fortalte, at Fregatten fik 2 svære Grundskud, som dens Mandskab, imedens de var ombord, søgte at istandsætte. 1 Kugle, som Fregatten fik langskibs, borttog Benet af en Mand, og just som den strakte sit Forre-Mærsseil, blev Dreierebet overskudt. Chefen for Fregatten sagde til Folkene fra Batteriet, at han gav dem Frihed til at gaa iland igjen, fordi de skulde hilse Kommandanten paa Dreiens Batteri og takke ham for Salutten derfra; men at han agtede hans Batteri meget lidet, dernæst at han om 3 Dage skulde besøge Rheden lidt føleligere for de Skibe, som laa derinde. De hertil ankomne Skippere lægge til, at de kan takke Fregatten, at de saa vel er komne over hertil, thi hans Trudsel om det fornyede Besøg bestemte dem til at gaa Fredag med en skral Vind derfra.»

Og under 11te Mai 1809 udstedte Generaladjutant F. Bülow fra Hovedkvarteret Kjøbenhavn følgende Bekjendtgjørelse:

«Mod Slutningen af forrige Maaned har engelske Krigsskibe tvende Gange gjort Forsøg paa at borttage de ved Thorup Strand, paa Vestkysten af Jylland, liggende Skibe og Baade, men er begge Gange ved det samme sted under Sekondløitnant Suhr af Jægerkompagniet i det 2det jydske Infanteri-Regiments 3die Bataillon, stationerede Jægerkommandos og Stedets Kystmilits Kjækhed drevne

tilbage saaledes, at de med uforrettet Sag har maattet begive sig bort.

Følgende er et Uddrag af de desangaaende til Hans Majestæt Kongen indsendte Rapporter:

Den 25de April nærmede 2 fiendtlige Krigsbrigger, en Slup og endnu et mindre Fartøi sig Thorup Strand, hvor paa den Tid en Kaperslup fra Arendal*) med 10 Mands Besætning og armeret med en 3℔'s og to 2℔'s Kanoner, samt en norsk Kornbaad laa tilankers. Den ene af Briggerne styrede lige ind paa Stranden og blev fulgt af Sluppen og det mindre Fartøi. Løitnant Suhr lod strax saavel Kapersluppen som Kornbaaden sætte paa Land og Stranden besætte af hans Mandskab. Briggen udsatte 2 Barkasser med 20 Mand i hver, hvilke nærmede sig den norske Kaper under Beskyttelse af en vedvarende Ild fra Briggens Kanoner, men da Kaperen ikke kunde udholde samme, kastede den 2 af sine Kanoner overbord, og Mandskabet flygtede iland samt medtog den 3℔'dige Kanon saavelsom Haandgeværer og Sabler. Løitnanten beordrede nu Kapersluppens Tømmermand Torkild Terreldsen igjen ombord for at hugge Hul i Skibet, hvilket denne med megen Raskhed udførte. Kapermandskabet bevæbnede sig med deres Flinter og forenede sig med Kommandoet, og den nærmeste Kystmilits ilede strax til og hjalp at besætte Stranden. Den fiendtlige Slup kastede 2 Bomber, Briggen fyrede idelig med sine Kanoner, og fra Barkasserne kom uophørlig Geværild. Ikke destomindre blev disse sidste ved en vel anbragt og vedligeholdt Geværild fra Landet (thi Kanoner havde Løitnanten ikke) nødt til at vige tilbage til Briggen. Det Jammerskrig, som hørtes fra Barkasserne, vidner om, at de havde faaet Saarede.

---

*) Kaperen Skildtvagten ført af Skipper Tønsberg.

Fægtningen varede 3/4 Time, efter hvilken Tids Forløb samtlige fiendtlige Skibe begav sig bort.

Den 30te April om Eftermiddagen Kl. 4 lod Fienden sig atter se. Et Kaperskib og en norsk Jagt blev forfulgt af en fiendtlig Fregat paa 40 Kanoner lige ind til Landet. Paa Ankerpladsen laa desuden en norsk Kaper paa 4 Kanoner og 6 andre norske Skibe. Det fiendtlige Krigsskib ankrede og satte 4 stærkt bemandede Barkasser ud for at entre Skibene, men disse Barkasser blev ved nogle vel anbragte Skud fra Kaperne tvungne til at gaa tilbage. Fregatten gav derpaa 3 glatte Lag, hvis Kugler rækkede næsten 1/2 Mil op i Landet, hvorefter den udsatte den 5te Barkas, og alle disse 5 Fartøier, som var bemandede med omtrent 150 Mand, nærmede sig atter Landet, men gjorde nu Mine til Landgang i en liden Bugt, hvorhen Kaperens Skud ikke kunde række. Den ene af Kaperanførerne, navnlig Ugland, havde imidlertid ladet hugge Hul i sit Skib og kappe Seilene, samt bringe 2 af sine Kanoner med Ammunition iland for at bruges mod Fienden tilligemed Kanonerne fra den ovenfor omtalte landsatte Kaperslup fra Arendal, som førtes af Kaperkaptein Tønsberg. Løitnant Suhr ilede strax hen til Stedet, hvor Fienden vilde lande, med sine Jægere, Kaperskibenes Mandskab og en Del af den ankomne Kystmilits, ialt 50 Mand, hvor han næsten i en Time vedligeholdt en velrettet Geværild mod Barkasserne, som da blev nødt til at retirere fra Landet, hvilket de var saa nær, at de under Hurraraab og med blottede Sabler vilde betræde samme. Under denne Fægtning blev Løitnant Suhr truffen af en Musketkugle i den høire Skulder, hvoraf han segnede, og han maatte derpaa lade sig føre ud af Ilden. Fienden kom Uglands Kaperskib paa Siden og entrede det, men blev ved Ilden fra Landet strax igjen tvunget til at forlade det, efterladende sig 2 Sabler. De fiendtlige Barkasser roede atter

til Fregatten, og denne gav nu Skud paa Skud omtrent i en Times Tid, hvorefter den igjen udsatte 4 Barkasser, af hvilke den ene var bevæbnet med en Kanon og Svingbasse, hvoraf blev skudt med Kugler og Skraa, medens de atter nærmede sig Landet, dog paa et andet Sted. De kom tæt paa Siden af 2 Kornskibe, men blev paany tilbagedrevne, og da Barkasserne var igjen komne til Fregatten, gav denne atter Lag paa Lag, indtil den endelig Kl. 10 om Aftenen satte Seil til og kom snart af Syne.

Endskjøndt Fiendens Ild var stærk og vedvarede i 4 Timer, havde vi dog det Held, at ingen af vore Folk blev dræbt, og at foruden Løitnant Suhr kun en Mand, nemlig Christen Svendsen af Kystmilitsen, blev saaret. Derimod kunde det tydelig sees, at adskillige af Fienderne faldt, og under det sidste Angreb traf et af vore Kanonskud med Skraa den ene fiendtlige Barkas og anrettede megen Skade blandt dens Besætning. Adskillige af Fiendens Kugler gik igjennem et Par Huse ved Stranden, men uden at beskadige noget Menneske.

Saasnart Løitnant Suhr var saaret, overgav han Kommandoen til en ung Mand af civil Stand, fra Thisted, navnlig Hans Peter Severin Sørensen, som forhen har staaet i Kongens Livjægerkorps og tilfældigvis paa den Tid var tilstede ved Thorup Strand. Han havde, fra det Første Fienden begyndte Angrebet, frivillig deltaget med Løitnant Suhr og ordnede siden det af Løitnanten overdragne Forsvar med saamegen Konduite og Aandsnærværelse, at han fortjener den største Roes. Fremdeles berømmes saavel det samtlige tilstedeværende Mandskab af Jægerne og af Kystmilitsen som det frivillige Kapermandskab. Af det sidste nævner Løitnant Suhr især med Berømmelse Kaperførerne Tønsberg fra Arendal og Munch fra Christianssand. — —»

Isvinteren 1808—1809.

Vinteren mellem 1808 og 1809 var meget stræng. Hele Christianiafjorden laa fast tilfrosset, saa at store Transporter foregik over Isen fra Fredriksstad til Vallø Værk, og Chefen for Fredriksværns Værft, Kommandørkaptein J. S. Fabricius, indberettede, at Isen laa over 3 Mile tilsøs. Den dannede saaledes et godt Værn mod de udenfor krydsende fiendtlige Fartøier, men viste sig ogsaa ved enkelte Leiligheder som vor aktive Bundsforvante.

Chefen for Arendals Afdeling af Roflottillen, Premierløitnant G. G. Dietrichson[1]), indmelder saaledes fra Sandvigen ved Arendal under 8de Januar 1809:

I Fredags Aftes modtog jeg en Melding fra Maanedsløitnant Fürst i Narrestøe, at en svensk Kaper paa 22 Mands Besætning, som havde taget tvende norske Skibe, ladede med Trælast fra Kragerø og Laurvig, var tilligemed disse Skibe af Havisen drevet ind under Landet ved Kalvesund. Han havde ladet samle Kystværnet for at bemægtige sig Kaperen og anmodede mig om at komme did forat give nærmere Forholdsordre.

[1]) Gabriel Grubbe Dietrichson, født 1777, tog Afsked af den norske Marine som Kaptein (nuværende Kommandørkaptein af 2den Klasse) i 1823, da han udnævntes til Indrulleringschef og Overlods i Drammen.

Igaar afreiste jeg herfra, efterat have beordret Maanedsløitnant Madsen at søge hertil fra Merdøe med sin Kanonjolle og overdraget ham Opsigten og Kommandoen af Kanonchaluppen Prinds Christian til Slesvig-Holsten. I Kalvesund fandt jeg den svenske Kaper og tvende norske Skibe liggende i Hav-Isen, 4 à 5 Kabellængder fra de yderste Skjær. Da Isen havde taarnet sig omkring Fartøierne, var Adgangen til dem yderst vanskelig. Med Livsfare var Besætningen paa den svenske Kaper bragt iland og Kystværnet igjen sat ombord paa den og de tvende norske Brigger.

Den svenske Kaper, Rinaldino kaldet, var fra Gothenborg; kommanderedes af C. G. Synnerberg. Den er armeret med en 4℔'s og tvende 3℔'s Kanoner. Den gik ud fra Gothenborg med tvende andre Kapere den 30te December. Den 1ste Januar tog den tvende norske Brigger under Skagen og har siden krydset i Søen med dem for at faa Sverige fat, indtil Hav-Isen i Fredags Morges drev dem herind paa Kysten ved Kalvesund, hvorfra de ved Nødsignal fik Mandskab ud, som bragte dem til Land, hvor de nu ligger. Kaptein Synnerberg forklarede for mig, at han paa sin Krydstur var bleven praiet af 5 forskjellige engelske Fregatter, som havde Ordre til at krydse saalænge som muligt mellem Skagen og Norge.

Det svenske Mandskab lod jeg foranstalte transporteret til Narrestøe under Kystværnets Bevogtning, hvor bedre Opsigt kan haves med dem, og hvor flere Huse er til at rumme dem i. Paa Fartøierne er føiet alle Anstalter for at sikre dem og at faa dem i Havn, naar Leilighed tillader det.

Idag Morges kom jeg her tilbage igjen, og da meldte Maanedsløitnant Madsen mig, at han havde seet igaar Aftes i Mørkningen et lidet Fartøi udenfor Torungen gjøre Nødsignal med Skud og Flag i Sjou, men uagtet alle

anvendte Anstrengelser var det dog ikke muligt at give det Hjælp. Idag Morges var det ikke at se.

Hav-Isen har spærret alle Indløb hertil, og alle Farvandene er ufremkommelige.

Efter Rygtet skal den engelske Fyrfregat[1]) ved Skagen være totalt forlist og kun 20 Mand af dens Besætning være blevne reddede.»

Premierløitnant Dietrichson maa her mene den engelske Fregat, the Crescent, som en Maaned tidligere forliste paa Jyllands Vestkyst, og hvorom Generaladjutant F. Bülow i en Bekjendtgjørelse dateret: Kjøbenhavn, 16de December 1808, beretter:

«Efter indløben allerunderdanigst Beretning til Hans Majestæt er en engelsk Fregat, the Crescent, som formodes at have ført 44 Kanoner og havt en Besætning af henved 300 Mand foruden Officerer og Midshipmen, Natten mellem den 5te og 6te December 1808 indstrandet paa Vestkysten af Jylland og Lønstrup, Norden for Hjørring. Af Besætningen er kun 4 Søofficierer, 1 Marineofficier og 55 Mand komne levende iland. Formedelst det vedvarende urolige Hav har man fra Land ikke kunnet komme Mandskabet tilhjælp.

Kanonerne er alle kastede overbord, og Fregatten adskilles efterhaanden. Masterne, som var kappede, og 3 svære Slupper er drevne iland saavelsom nogle Hatte og Munderingssorter, hvoraf denne Fregat skal have havt en betydelig Del inde.»

Ligeledes indrapporterer Chefen for Christianssandske Afdeling af Roflottillen, Kapteinløitnant M. Bille, under 26de Januar 1809:

---

[1]) Da de Danske paa Grund af Krigen havde slukket Skagens Fyr, havde de Engelske stationeret en Fregat udenfor Skagens Rev for at tjene som Fyr.

«I Eftermiddag fik jeg Efterretning om, at en fiendtlig Slup eller Kutter var strandet ved Næsset den 20de dennes. Iaften kom Fangerne hertil. I Mandags 14 Dage var den gaaet fra Yarmouth forat bringe vigtige Depecher til Gothenborg, kom i Isen og ind mod en Klippe, hvor Fartøiet søndersloges og sank. Han fik netop Tid til at ødelægge sine Depecher, siger Chefen. En Dag eller to før Strandingen havde han taget Rosenkildes Kaper fra Stavanger, som havde forsvaret sig. 14 af dens Mandskab havde han ombord og havde besat den med 5 af sine Folk. Af de 35 Mand, som var Resten af hans Besætning, var 14 omkomne foruden et Fruentimmer, som var med ombord; 5 var halvt ihjelfrosne blevne tilbage paa Spangereid. Chefen (Løitnant W. Lord), 1 Midshipman og Pilot og 13 Mand er komne hertil. 3 af de 14 norske var ogsaa omkomne. Det var ved Udvaar, at de kom iland, 2 Baade vestenfra udenom Isen kom dem tilhjælp. Løitnant Lord er noget kvæstet; han roser meget Lodsernes Menneskelighed og Hjælpsomhed. Ingen har reddet noget. Nogle Pumper af Vraget og et Par Kanoner, siger Rygtet, skal være bjerget. Den strandede Slup kaldtes Claudia, førte 8 Stykker 12℔'s og 2 lange 4℔'s Kanoner.

Engelske Skibe skal være indefrosne i Sundet og skyde glubsk, naar man nærmer sig dem.»

Premierløitnant Spørck[1]), som kommanderte en Underafdeling af Kanonflottillen med Station i Mandal, indmeldte under 28de Januar 1809 blandt andet:

«Den 20de dennes om Natten forliste en engelsk Kutter paa Klippeskjær, som ligger 1/4 Mil paa Østsiden af Næsset. Besætningen var 40 Mand, hvoraf 21 er blevne reddede, iberegnet Chefen og en Kadet. Af dens Skyts

---

[1]) Peter Carl Spørck, født 1780, tog Afsked i 1818 af den norske Marine som Kapteinløitnant.

er bjerget 2 Kanoner og tillige noget Tougværk. Nogle af Mandskabet frøs tildøde. Førend Kutteren forliste, havde den taget en Kaper fra Stavanger, som er indkommet i Havn igjen længere vest ved at beruse Prisefolkene.»

Da man havde sikker Underretning om, at denne Kutter var Overbringer af meget vigtige Depecher, og da det jo kunde være Mulighed for, at disse kunde findes trods Chefens Udsagn, at han havde ødelagt dem, udstedte den interimistiske Regjeringskommission, bestaaende af Prinds Christian August, Amtmændene Sommerhjelm, Rosenkrantz og Grev Herman Wedel-Jarlsberg under 3die Marts 1809 følgende Bekjendtgjørelse:

«Da det er Kommissionen særdeles magtpaaliggende at faa nøie Kundskab om, hvad den ved Lindesnæs strandede engelske Orlogskutter Claudia har havt inde mere, end hvad der allerede er bekjendt, saa tager den ikke i Betænkning at udlove for enhver Opdagelse, som i denne Henseende gjøres, — foruden bevislige Omkostninger og Vedkommendes eget Arbeide — at erstatte Værdien af fundne Penge eller Penges Værd og for Papirer, som kan ansees af Vigtighed for Staten, skjøndt for Finderen af ingen Betydenhed, fra 50 til 1000 Rdl., alt eftersom bemeldte Papirer maatte være af mere eller mindre Betydenhed.»

Depecherne fandtes imidlertid ikke, thi under 11te Marts s. A. indmelder Løitnant Spørck blandt andet:

«Kutteren Claudias Bjergning er nu snart fuldendt, men intet Haab om Depecherne. Det Bjergede anslaaes til 3000 Rdl.»

Fra ovennævnte Kapteinløitnant M. Bille blev ligeledes under 30te Marts 1809 indsendt efterfølgende Rapport fra Christianssand:

«Et Hr. J. Aall paa Næs tilhørende Fartøi med 1500 Tønder Byg blev taget iforgaars af en svensk Fregat,

Jarramas, udenfor Øster-Risør. Fartøiet havde gaaet Dagen før fra Fladstrand, fik en svensk Underløitnant Løvstrøm og 7 Mand ombord og blev skilt fra Fregatten, da denne var ifærd med at tage en anden norsk Brig. Kulde og Mangel nødte Underløitnanten til at søge Land, og Fartøiet kom igaar paa Grund østenfor Ulvesund. Idag Morges kom Lodser tilligemed endel af Kanonchaluppen Holbæks Mandskab Fartøiet tilhjælp, fik det af Grunden, og nu er det her. En af de Svenske, som var næsten død af Frost, blev tilbage i Ulvesund. Den svenske Fregat var gaaet fra Winga ved Gothenborg den 20de dennes.»

Maanedsløitnant Edvard Andersen.

Iblandt de faa Maanedsløitnanter, som faldt under Krigen, var Edvard Andersen. Strax efter sin Ansættelse i 1807 fik han den armerede lille Skonnert Activ at føre, gjorde flere heldige Ture paa Jylland, hvorefter et andet armeret Fartøi, Kutteren Tjap under Maanedsløitnant Søeberg, underlagdes hans Kommando. I Begyndelsen af August 1808 maatte dog »Activ« overgive sig til Fienden, hvorimod det lykkedes »Tjap« at redde sig ved Landsætning.

Maanedsløitnant P. Søebergs Rapport om dette Uheld er dateret Fladstrand den 13de August 1808 og saalydende:

»Da Skonnerten Activ er bleven erobret af en engelsk Fregat, og altsaa sammes Kommanderende forhindret at rapportere det Passerede, saa tillader Hr. Kapteinen mig (Rapporten er stilet til Kaptein Fabricius i Fredriksværn) at melde følgende: Den 4de ds. om Aftenen var begge Fartøierne seilfærdige, og samme Aften gik tilsøs efter Hr. Kommandør Fiskers Ordre. Vinden var da vestlig, meget løi; Dagen efter omløbende med Vinden til Kl. 6¼, da vi fik den fra SV^{t}V., tiltagende Kuling, med hvilken vi satte tilsøs. Kl. 12 Md., da vi var omtrent 2 til 3 Mile af Landet ved Lillesand, saaes en Fregat i S^{t}V. holde ind efter Landet, hvorfor Løitnant Andersen resol-

verede at løbe ind i Homborgsunds Havn. Dette var en dobbelt Nødvendighed, da Skonnerten ikke kunde bære Seil.

I ommeldte Havn indtoges mere Ballast, og videre nyttige Forandringer blev gjort med Skonnertens Takkelage, hvormed man troede at forbedre dens Seilads. Søndagen efter, den 7de, gik vi atter tilsøs, Vinden VtS., stiv Kuling, satte Kursen efter Ordre 4 Mile vestenfor Skagen. I Dagbrækningen den 8de fik vi i Sigte en Seiler forud, langt i Læ, staa til Landet. Kl. 7 saaes et enmastet Fartøi forud til Luvart komme imod os, hvilket, da det var tværs til Luvart, 1/4 Mil fra os, først viste svensk og strax derpaa engelsk Flag. Efterat Hr. Løitnant Andersen havde vist svensk Kjendingssignal, kom Kutteren bærende ret ned paa os med engelsk Flag, indtil den kom paa Skud nær, da Løitnant Andersen gjorde Begyndelsen og hilste ham med Styrbords Kanoner, som Kutteren strax besvarede. En Kugle fra os saa jeg vandede tæt ved hans Bredside og formodes, den virkede, da han derefter strax holdt af agtenom os, seilte omtrent 1/2 Mil i Læ og gav Hjælpesignal til ommeldte Skib, som nu tydelig kjendtes at være en Fregat, som (Klokken var da omtrent 9 Fmd.) kunde være en stiv Mil i Læ. Løitnant Andersen gjorde nu sit Bedste for at naa Landet, som saaes i SO. og SSO., 3 Mile af. Jeg fulgte hans Exempel; Vinden var, som da vi forlod Norge, VtS. og VSV., men aftagende.

Jeg passede Roret paa »Tjap« og anvendte saamange Aarer, som kunde bruges. Ikke destomindre kom Fregatten mig Kl. 11 saa nær, at hans Skyts fuldkommen kunde virke paa mig, foruden at Kutteren nu kom mig i Kjølvandet paa Skud nær (et Bevis paa, hvor slet vore Fartøier seilte). Skonnerten Activ blev nu erobret af Fregatten, hvilken var den saa nær, at han godt kunde

benytte sit Skraa, forinden Skonnerten (som i mere end 1 Time brugte sine Agterkanoner) strøg. Den kunde da omtrent være 1/2 Mil nær Landet.

Jeg naaede Landet Kl. 12 og var nødt til at seile lige paa Stranden, da de fiendtlige Kugler ikke ophørte forinden. Mit Fartøi har ikke lidt betydeligt, men endel Provisioner ere bedærvede. Jeg arbeider nu dagligt for at faa alt i Orden og klar til at sætte det paa Vandet, naar Veiret og fiendtlige Skibe, som vise sig hver Dag, tillade det.

Det glæder mig ellers at kunne melde Hr. Kapteinen, at Løitnant Andersen har haandhævet Flagets Ære. Mit meste Mandskab har vist, at det fortjener at staa ombord i et bedre Fartøi end ‚Tjap'.«

Chefen for Christianssandske Afdeling af Roflottillen, Kapteinløitnant M. Bille, indmeldte under 29de August 1808 fra Christianssand:

»Efterretninger paa anden Haand melde, at Skonnerten Activ er indbragt til Gothenborg af en Fregat, hvis Chef skulde være meget vred, fordi den uforsagte Maanedsløitnant Andersen havde givet ham et Lag.

En anden Beretning, men ogsaa paa anden Haand, siger, at »Activ« og »Tjap« sloges med en Kutter, fik den til at retirere, men saa kom en Fregat til, afskar »Tjap«, som skal have reddet sig paa Stranden ved Raabjerg, 3 Mile fra Skagen, og forfulgte »Activ«, som omsider maatte give sig.«

Premierløitnant C. H. Henne, som i denne Tid var stationeret i Fladstrand for at lede Foranstaltningerne til Norges Kornforsyning, skrev under 14de September 1808 til Kommandør Fisker:

»Deres Høivelbaarenhed har vel nu faaet Løitnant Søebergs Rapport om hans og hans Kammerats Skjæbne. Efter adskillige Vanskeligheder og endel Bekostninger var han dog saa heldig at bringe Kutteren Tjap hertil den 2den September, og efter nogen Krængning og Eftersyn her i Fladstrand har jeg nu ladet ham indtage saa stor Ladning af Rug og Malt, som han kan rumme. Nogle Dage opholder jeg ham formedelst de lyse Nætter, men saa skal han afseile med første sydlige Storm.

Løitnant Andersen, som førte Skonnerten Activ, ankom hertil den 6te September fra Gothenborg i en aaben Baad. Han var bleven rent udplyndret i Sverige, hvorfor jeg har forstrakt ham med 50 Rdl. til Klæders Anskaffelse. Han følger ikke tilbage med Løitnant Søeberg, thi jeg tror at kunne bruge ham her noget; maaske kan jeg ved ham lade en ordnet Konvoi Kornskibe afseile til Norge. Da jeg hører, der er Mangel paa velseilende og gode armerede Fartøier ved den norske Roflottille, saa har jeg proponeret Admiralitetet at kjøbe velseilende fyenske Jagter og sende dem med Korn til Norge, saa kunde de der armeres. Jeg har her en saadan indrettet til Kaper; den er armeret med 10 Stk. 4-℔'s Kanoner og kan godt endnu have 2 lange 8-℔'s forud.«

Maanedsløitnant Andersens Rapport af samme Dato er saalydende:

»Herved informeres Deres Velbaarenhed, at jeg var uheldig og blev tagen af en engelsk Fregat paa Reisen fra Christianssand hertil, blev bragt til Gothenborg i Skonnerten, var i Gothenborg fra den 9de forrige Maaned til den 4de dennes, gik derfra uden Tilladelse i en liden aaben Baad og kom hertil den 6te dennes. Mandskabet blev som Fanger ombord hos de Engelske.

Jeg hørte af de engelske Officierer, at de havde 4 Stykker af norske Baade og Smaafartøier, som de havde taget og armeret og sendt ud at kapre, gaa til Norge og spionere og røve, om de kunne. 3 Fregatter gik ud fra Gothenborg, efter Sigende stationeret fra Gothenborg til Norge; Linieskibet Vasa laa seilfærdigt, efter Sigende til Østersøen bestemt. 13 Kanonchalupper laa færdige der, dog uden Bemanding. De 2 svenske Skippere[1]), som kom fra Norge, berettede mange Ting om Norges Forfatning og skamskjændede vort hele Land og Nation. Defensionsskibene, som ligge i Norge, er de godt oplyste om i Sverige, og de Engelske forvente allerede at faa dem.

Hvor stærk deres Landmagt er mod Norge, kunde jeg ikke faa at vide, men Frygt havde de for Nordmændene, og jeg saa, der trak Soldater for at forstærke Armeen mod vor. Nogle saarede Jægere saa jeg kom til Gothenborg fra den norske Grændse. Dyrt og besværligt for Levnetsmidler var der, dog jeg levede godt, saalænge jeg var i Gothenborg.

Fladstrand den 14de September 1808.

Deres ærbødige Tjener
Maanedsløitnant E. Andersen,
som kommanderte Hans Majestæts
Skonnert Activ.

P. S.

Jeg forliste, undtagen hvad jeg har paa Livet.«

I en Skrivelse af 19de November 1808 fra Løitnant Henne siger han blandt andet:

»Løitnant Andersen, som førte Activ, fører nu en

[1]) 2 Skippere, som kort iforveien vare frigivne og hjemsendte fra Øster-Risør.

liden Kutter »Lykkelig«, som jeg har kjøbt for kongelig Regning til ham. Jeg afsender ham om faa Dage til Norge med Ordre at melde sig til Hr. Kommandøren. Det skal være et meget velseilende Fartøi og vistnok vel skikket til at vedligeholde Kommunikationen mellem Norge og Danmark, men ikke godt armeret.«

Han havde imidlertid ikke længe Kommandoen af denne Kutter, thi ved Ordre af 14de December s. A. blev han efter Ansøgning forsat til den christianssandske Roflottille.

Ifølge Admiralitets- og Kommissariats-Kollegiets Beslutning af 9de Januar 1809 fik Maanedsløitnant Andersen udbetalt 120 Rdl. for sin med Skonnerten Activ tabte Ekvipage.

Den 29de April 1809 indsendte han følgende Rapport fra Gamle Hellesund om en Kamp, han havde havt med Fienden:

»Med disse Linier informeres Deres Velbaarenhed (Kapteinløitnant M. Bille), at jeg var i en liden Attake med en engelsk Fregat her udenfor imellem Klokken 3 og 4 Eftermiddag. Fregatten kom først lændsende langs med Land til den kom ret her udenfor, da dreiede den paa Søen efter en Baad, som kom fra Danmark. Da jeg saa dette, satte jeg Seil til og stod tilsøs. Da Fregatten saa, at jeg stod tilsøs efter ham, vendte han efter mig og stod til Land, til vi kom hinanden paa Skud nær, saa fyrede jeg paa ham 4 Skud, og han besvarede mig med 30 til 40 Skud, som ingen Virkning gjorde paa os. Vi saa et af vore Skud traf ham, men de andre 3 er jeg ikke sikker, om de gjorde nogen Virkning, da Vinden og Søen var meget uhaandterlig.

Fregatten syntes mig at være paa 44 Kanoner; Baaden, som kom fra Danmark, blev befriet og kom lykkelig

her i Havnen. Jeg blev saaret paa en Finger paa høire Haand, saa at Hr. Kapteinen ser, sin Underdanigste ikke kan skrive.«

Under 19de Mai 1809 indmelder Kapteinløitnant M. Bille, at han ifølge Ordre har tilkjendegivet Maanedsløitnant Andersen Marinens Høistbefalendes Tilfredshed, og omtaler i samme Skrivelse, at Andersen endnu var meget daarlig i sin Haand.

I Slutningen af Juli s. A. havde Løitnant Andersen sin sidste Dyst med Fienden. Premierløitnant Spørck, som kommanderte de ved Mandal stationerede Kanonfartøier, indmeldte under 28de Juli 1809:

»Idag Formiddag holdt 5 Kapere det krydsende imellem Udøe og Ryvingen; Vinden østlig, stiv Bramseils-Kuling, blandet Luft. Kl. 8½ Fmd. saaes en Skonnert at styre mod Land ved store Vængesholmen efter benævnte Kaperfartøier og havde det befalede Kjendingssignal paa Toppen, hvorved ingen Mistanke opstod iblandt de øvrige om, at det var en fiendtlig Skonnert, men da den kom en liden Kaperlugger paa Skud nær, erfaredes, at den var fiendtlig, hvorfor benævnte Lugger blev taget efter endel givne Skud, hvorved et Par Mand paa en anden Kaper bleve dræbte. Dette passerede ½ Mil ud for Vængesholmen. Jeg ilede skyndsomst med Divisionen tilhjælp, men kom ei ud til Slettingen formedelst Strøm og Vind imod, førend den fiendtlige Skonnert var henimod 2 Mile paa Søen med sit Bytte; men Maanedsløitnant Edvard Andersen, som var stationeret ved Udøe med Kanonchaluppen »Lister og Lyngdal«, kom den fiendtlige Skonnert paa Skud nær, og ved det andet Skud sprang den agterste Kanon paa Chaluppen, hvilket havde den sørgelige Følge, at Maanedsløitnanten, som selv sigtede og fyrede, mistede sit venstre Ben og Laar tæt oppe ved

Livet, er altsaa uden Redning efter Chirurgens Sigende. Nogle iblandt Mandskabet er ubetydeligt blesserede paa Benene og i Ansigtet af Splinter og noget forbrændte, men formodes uden mindste farlige Følger. Jeg maa saaledes tilskrive dette sørgelige Uheld som Aarsag, at Skonnerten ei blev tagen eller led betydeligt, men undslap og stod strax tilsøs uden at returnere efter de andre krydsende Kapere. Kanonen gik tværs over ved Fænghullet, og hele Godset fløi forud til Stormasten, hvor det tørnede op og sønderslog Kabyssen. Et ubegribeligt Held er det, at ei flere blev haardt blesserede undtagen den Kommanderende.

Der blev strax afsendt en Expres efter Regimentsfeltskjær Rønne, fordi ei her haves Amputationsinstrumenter, og saaledes skal paa bedste Maade blive draget Omsorg for de Kvæstede. Kanonchaluppen afsender jeg idag til Christianssand for der at blive istandsat, og har jeg overdraget Kommandoen af samme til forhenværende Volontør Rolfsen fra Kleven, hvor Chaluppen søgte hen efter sit Uheld.«

Om samme Affære indrapporterede Kapteinløitnant M. Bille fra Flekkerø under 30te samme Maaned:

»Den 28de Juli om Formiddagen signaleredes fra Stjerneøen, at Fienden jagede. Det blæste vel meget for Kanonbaadene, dog var de ude fra Ny-Hellesund, Udøe og Mandal. Kutteren No. 16 sendtes til Stjernøe, men hverken den eller de fra Hellesund og Mandal naaede Fienden. Premierløitnant Spørck vil rapportere det omstændeligere. Det var den engelske Skonnert Paz paa 12 à 14 Stk. 18-℔'s Kanoner. Den fik en liden Kaperlugger, forskjød meget en anden Kaper, men som undslap ved Skonnertens slette Manøvre. Kanonchaluppen »Lister og Lyngdal« kom paa Skud, men ved det andet Skud fløi Kanonens Bund ind i Fartøiet, knuste Ben og Laar

paa Maanedsløitnant E. Andersen og kvæstede 3 Matroser. Lægens Hjælp var forgjæves, 24 Timer efter døde Løitnant Andersen. De andres Skade er ubetydelig. Det var en af de nye Kanoner; Aarsagen til Ulykken har vi endnu ikke kunnet opdage. Liget bragtes paa Konens Begjæring fra Kleven til Christianssand, og paa Tirsdag vil vi følge det til Jorden.«

Episoder fra 1809.

Et af de saakaldte Defensionsskibe »Birgithe« sendtes i Marts 1809 til Danmark med Krigsfanger og førte derpaa igjen Provisioner op til Norge. Det var paa denne Tur kun armeret med Haandvaaben, og paa Tilbageveien blev det angrebet af en fiendtlig Kutter, hvis Angreb afsloges. Chefen, Maanedsløitnant Wahrendorffs[1]) Rapport, dateret Fredriksværn den 24de Marts er saalydende:

[1]) Niels Peter Wahrendorff kom ved Krigens Udbrud i 1807 efter 11 Aars Fravær tilbage fra England for at tilbyde Fædrelandet sin Tjeneste. I flere Aar havde han tjent paa engelske Orlogsskibe, hvor han tilsidst var avanceret til Master, der udfører Officiers-Tjeneste og har Rang som saadan. I November 1807 blev han ansat som Maanedsløitnant og som Chef for den af Staten leiede og armerede Kutter Pelikanen, hvilken han kommanderte i et halvt Aar, og hvormed han, trods dens slette Seilads, gjorde flere heldige Ture paa Jylland efter Korn. Wahrendorff forflyttedes derpaa til Chef for Skonnertbriggen Hemnæs, hvis Udrustning han forestod, og som han derefter førte i 5 Maaneder, hvorefter han blev ansat som Chef for Defensionsskibet Birgithe paa dets Tur til Danmark. Efter Hjemkomsten beordredes han til Chef for en Division, bestaaende af 3 Kanonfartøier i Kjærringvigen ved Fredriksværn, og blev i Slutningen af 1809 af Prinds Christian August sendt som Kurer til H. M. Kongen i Danmark gjennem Sverige. Dette udførte han med saamegen Konduite, at Admiralitetet tilbød ham Ansættelse som fast Officier i Marinen efter erholdt Examen. Private Forhold foraarsagede imidlertid, at han ikke modtog dette Tilbud, men ansøgte om og fik Afsked i Begyndelsen af 1810. I Mai 1814 blev han igjen efter

»Jeg tager mig den Frihed at melde Deres Høivelbaarenhed (Rapporten er stilet til Kommandør L. Fisker), at ved at styre østefter fra Fladstrand for at undgaa de fiendtlige Krydsere, som jeg havde nordenfor mig, fik jeg Kl. 8 en Kutter at se, som styrede imod mig og vendte i Skibets Kjølvand. Den seilte meget fastere end »Birgithe«, kom derfor snart paa Siden, hvor han befalte mig paa Øieblikket at mindske Seil, da han agtede at sende sin Baad ombord. Jeg gav Ordre til strax at faa den Armatur færdig, som bestod i Haandgeværer, hvorpaa en Bataille strax begyndte. Vi laa ikke over 50 Alen fra hinanden. Det vedvarede til Kl. 10, da han sakkede agterud ud af Geværskuds Afstand og blev ved at fyre med sine Kanoner, som jeg formoder vare 12-Pdige Karonader. Han vedblev dermed til Kl. 10½, da han styrede SV. hen fra os.

Ingen saaredes ombord paa »Birgithe«, men Skibets Takkelage og Seil er noget beskadiget, kun 1 Kugle i Skroget. Ingen inden Borde, uden de viste uforfærdet Mod.«

Paa Grund af sit kjække Forhold ved denne Leilighed blev Løitnant Wahrendorff kort efter udnævnt til Ridder af Dannebrog.

Chefen for Flottille-Divisionen i Svinøer, Sekondløitnant Schmidten, indmeldte under 23de April 1809 fra Korshavn:

Ansøgning ansat som Maanedsløitnant og fik Kommandoen af Kaperskonnerten Erik Eiegod, der brugtes som Tender til Orlogsbriggerne. I September s. A. blev Skonnerten oplagt og kort efter fik Wahrendorff Afsked af Militærtjenesten sammen med alle de øvrige Maanedsløitnanter. I 1827 omtales han som norsk-svensk Generalkonsul paa Sardinien.

»Kl. 10 Fmd. saaes en Fregat omtrent 2½ Mil SO. fra Svinøer, som snart stod udover og snart til Landet. Kl. 12 holdt han ret paa Næsset og tilsatte Alt, hvad trække kunde, Vinden NO., Mærsseilskuling. Da han var Næsset omtrent 1 Mil nær, udsatte han 2 Fartøier. Jeg gik strax vesterefter med en Kanonchalup og en Kanonjolle, saa et Fartøi komme roende fra Fregatten, som da styrede fra Land. Strax efter erfarede jeg af Lodserne fra Næsset, at et andet Fartøi var inde vestenfor, og kort efter saa jeg det komme ud. Jeg styrede da lige paa det og skjød 2 Skud fra hvert Kanonfartøi efter det. Det andet engelske Fartøi var den Gang vendt tilbage til Fregatten.

Den svære Sø gjorde Skuddene meget usikkre; imidlertid tør jeg dog haabe, at det første Skud traf. Jeg var over ½ Mil ude, stod derfor ind under Landet, bjergede da Seilene og laa stille, for ifald Fregatten, som dengang styrede mod Landet, skulde komme nærmere at angribe ham, men han holdt strax udefter, saasnart han havde faaet sit Fartøi ombord. Det fiendtlige Fartøi var løbet indenom Sæløe, men havde ingen Skade gjort.«

Om et mislykket Landgangsforsøg, som engelske Baade gjorde ved Ulvesund, indsendte Chefen for Christianssands Afdeling af Roflottillen, Kapteinløitnant M. Bille, følgende Rapport, dateret Christianssand den 8de Mai 1809:

»Iforgaars Morges, Kl. 6, ankom jeg til Ulvesund med Kanonchaluppen »Prinds Christian til Slesvig-Holsten«, og var nødt til at gaa tilankers der, da det formedelst stiv Kuling af vestlig Vind med svær Sø var mig umulig at komme videre vestefter over Kvaasefjorden. Samtidigt med mig kom ogsaa Kanonchaluppen »Mandal«, under Kommando af Maanedsløitnant Beck, som var kommen

fra Brekkestø for ifølge Ordre at forblive liggende i Ulvesund indtil videre.

Af og til om Dagen saaes en Fregat at krydse ret ud af Ulvesund. Om Eftermiddagen, Kl. 7½, kastede den bak udover, omtrent ¾ Mil af Land, og Kl. 8½ observeredes fra Udkig, at den udsatte en stor Baad. Nogen Tid efter blev vi var, at tvende Baade roede fra Fregatten mod Land, hvorfor jeg strax roede ud med Kanonchaluppen og fortøiede mig ved det vestre Indløb til Havnen, medens Maanedsløitnant Beck posterede sig med sin Kanonchalup i det østre Indløb. Kl. 10, da det allerede var meget mørkt, observerede jeg tvende Barkasser komme roende ad Indløbet til, men de vendte strax udefter igjen, hvorfor jeg affyrede min forreste Kanon med Kugle efter dem, hvorefter begge Barkasserne strax forsvandt, da Natten var meget mørk med Regn og taaget Luft. Kl. 12 gik vi tilankers i Havnen, satte halve Mandskabet Vagt og de Andre ved Haanden, samt lod vore smaa Rofartøier armerede med Geværer og Huggerter ro Patrouillebaad hele Natten. Om Morgenen Kl. 3½, just som den østre Patrouillebaad kom ind for at skifte Mandskab, observeredes fra en Udkigspost tvende stærkt bemandede Barkasser, som kom ud fra Oxevigen og roede lige ombord i en Jagt fra Bergen, som laa tilankers ved det østre Indløb til Havnen, og som de øieblikkelig kappede los. Vi fyrede da strax fra begge Kanonchalupperne med Kugle, som lod til at gjøre god Virkning, da de strax forlod Jagten og roede udefter, hvorpaa vi med begge Kanonchalupperne stak vore Ankertoug fra os og forfulgte Barkasserne af alle Kræfter forbi Yderskjærene og skjød med Skraa, saalænge vi hermed kunde række, og siden med Kugle. Da Søen var meget høi og Vinden SV. med stiv Kuling, var det umuligt længere at forfølge dem, da de roede og seilte lige tilsøs, og da vi ikke kunde ud-

rette noget videre, roede vi ind i Havnen igjen Kl. 5 Fmd.

Fra min Kanonchalup blev skudt med Kanonerne 8 Skud, hvoraf de 5 med Skraa og 3 med Kugle, og fra Kanonchaluppen »Mandal« blev skudt 2 med Kugle. De fleste af vore Skud ansaaes saavel fra Fartøierne som fra Landet at gjøre god Virkning. Man kunde endogsaa tydelig se, at begge Barkasserne lagde paa Siden af hinanden, da de var ude ved Yderskjærene, og at de lod de fleste af Folkene gaa fra det ene Fartøi til det andet.

Jagten fra Bergen, som af Barkasserne blev entret og kappet los, drev udefter, men blev strax af vore Rofartøier bugseret ind i Oxevigen. Paa Dækket af Jagten laa 1 Huggert, 2 Huggertskeder og 2 Øxer, som de Fiendtlige havde efterladt sig.

Fra Barkasserne blev skudt med Kardætsker, men uden Virkning. Begge Barkasser krydsede udefter mod en Fregat, som var omtrent 2 Mile af Land.

Igaar Eftermiddag, Kl. 6½, Vinden NV., aftagende Kuling, reiste jeg med Kanonchaluppen fra Ulvesund og kom hertil Kl. 11 igaar Aftes.

Hans Smith,
Maanedsløitnant.«

Kapteinløitnant Bille siger i sin Følgeskrivelse, at han har faaet Underretning om, at det var den engelske Fregat »Owen Glendour«, kommanderet af Kaptein Selby. Ligeledes at han havde faaet at vide, at der i den ene af de engelske Barkasser var kommen endel Skraakugler, som havde dræbt en Mand og saaret 3 andre.

Under 19de s. M. indmelder han ogsaa, at han ifølge Ordre har tilkjendegivet Maanedsløitnanterne Beck og Smith den Høistbefalendes Tilfredshed.

Under 31te December samme Aar indberetter Kapteinløitnant M. Bille om en anden liden Kamp ved Ulvesund mellem en Kanonchalup og en fiendtlig Kutter saaledes:

»Den 27de dennes gik Sekondløitnant Klein ud med Kanonchaluppen fra Ulvesund omtrent 1/2 Mil ud mod en mistænkelig Kutter, gav den først et løst Skud, hvorpaa den braste op, og gav den derpaa et skarpt Skud. Derpaa søgte Kanonchaluppen ind mod Land for at faa smulere Vand. Kutteren fulgte efter og halede ind paa Kanonchaluppen, som den gav 2 Lag og 2 Skud med sine agterste længere Kanoner. Disse Skud besvaredes ikke af Kanonchaluppen, førend denne havde naaet smulere Vand, da den gav Kutteren 6 Skud, hvis Virkning ikke kunde observeres. Kutteren gav da atter 2 Lag og holdt tilsøs. Hans Kugler gik langt indenfor Kanonchaluppen, men traf den ikke. Han syntes at have 8 Kanoner.«

I September 1809 skulde endel engelske Krigsfanger sendes til Gøteborg for at udvexles, og fra Fredriksværn sendtes derfor Galeasen Favorit under Sekondløitnant R. R. Bulls[1]) Kommando og Jagten Neptunus under Sekondløitnant Bodenhoff med disse Fanger ombord. Den sidste kom til sit Bestemmelsessted, men paa Galeasen gjorde Krigsfangerne Oprør, bemægtigede sig Fartøiet og gik med det til England.

Løitnant Bulls Rapport om disse Omstændigheder er dateret 30te September 1809 fra Gamle Hellesund og saalydende:

---

[1]) Rasmus Rossing Bull, født 1779, døde i 1833 i Fredriksværn som Kaptein i den norske Marine.

»Jeg har herved den Ære underdanig at rapportere, at de engelske 82 Krigsfanger, som af mig i Fredriksværn blev modtaget, er udvexlet.

Da jeg om Eftermiddagen gik ud fra Fredriksværn, maatte jeg udenfor holde det krydsende for at oppebie Jagten Neptunus, ført af Løitnant Bodenhoff, der ligeledes skulde afgaa med engelske Fanger, men som en Tid lang var bleven opholdt formedelst nogle af de Engelskes Udebliven. Klokken blev da 8 om Aftenen, førend vi kunde styre Kurs. Vinden var imidlertid tiltaget, saa at vi maatte indtage begge Rebene i vort Mærsseil, og en høi Sø reiste sig, som gjorde, at næsten alle Soldaterne, som var ombord paa Vagt, blev syge i saadan Grad, at de ei kunde holde sig paa Benene. Jeg tillod da det halve af Soldatesken at gaa ned, da de ikkun ved at ligge langs Dækket vilde være i Veien for Seilenes Regjering, og beholdt det øvrige halve paa Dækket, hvoraf jeg satte 6 Poster, nemlig 4 ved Forlugen og 2 ved Storlugen. Formedelst den stærke Hede i Tydskendæk var 10 Mand af de Engelske tilladt at være paa Dækket ad Gangen for at trække frisk Luft. Vi havde adskillige af vore Søfolk i Verk med at efterse Pumperedskaberne og pumpe, samt nogle tilveirs, da Engelskmændene, Kl. ungefær 9½, med Et styrtede op af Forlugen og, ved at brække Brædderne fra i Tydskendæk, ogsaa op af Storlugen. Det blev paa den Maade let muligt at overmande os, dels faa og dels syge, der intet andet Værge havde end Geværer, der formedelst Regnen, som havde været om Aftenen, ei vilde gaa af, og efter en halv Times Modstand, og efterat have faaet 9 Kvæstede paa vor og 5 paa engelsk Side, blev de engelske Matroser Mester af Skibet. De engelske Officierer, som var ombord, søgte at gjenbringe Orden, men

forgjæves, og maatte tilsidst dele Skjæbne med os. De engelske Matroser holdt nu af og styrede Kurs for England, foregivende, at da der var Soldater ombord, kunde det ingenlunde være Hensigten at bringe dem til Gothenborg, men til Danmark, hvilket de haardnakket vedblev, uagtet det Modsatte var dem forklaret. Saaledes stod Sagerne hen indtil 3 Dage efter, da de overgav Kommandoen, som jeg havde vægret mig ved at modtage, til 1ste Løitnant Rudell. Vi ankom da den 13de September til Sheernes, hvor Fangerne til den engelske Admiral Wells blev overleverede og mig 100 Mand Danske givet istedet og Løfte om tilstrækkelig Satisfaktion med Tillæg, at der skulde blive statueret et Exempel, og skulde der til den Ende nedsættes en Krigsret over Hovedmændene, men da Vinden blæste god, og der ikkun var 14 Dages afkortet Proviant i Skibet, som jeg erholdt af de Engelske, samt da det ei var mig tilladt at have nogen Kommunikation med eller komme iland for om muligt ved Kommissionærer at anskaffe mig mere, saa maatte jeg seile uden at kunne se Udfaldet. De blesserede Danske blev forbundne ombord i det engelske Admiralskib og ere nu temmelig restituerede.

Skjønt saaledes Udvexlingen er iværksat paa en fordelagtig Maade, saa er det dog personlig smerteligt for mig, at det ikke er skeet paa det anviste Sted, og at Revselsen af de engelske Matrosers hensigtsløse Uvorrenhed maatte overlades i engelske Hænder. Den medgivne Vagt nyttedes, som jeg tror, med tilbørlig Alvorlighed til Ordens og Polities Vedligeholdelse; uagtet Veir og Søsyge næsten havde tilintetgjort Vagten, skulde neppe Fangerne faaet Dækket i deres Magt, naar det havde været muligt at formode et saadant Forsøg af Folk, der førtes til sine egne.

Jeg forlod Sheernes den 26de September og ankom hertil igaar.«

Galeasen Favorit havde paa denne Tur 17 Matrosers Besætning samt 24 Soldater til Bevogtning. Foruden Løitnant Bull var ogsaa Maanedsløitnant Peder Jensen Arbo paa Galeasen.

Briggen Hemnæs's Krydstogt i Slutningen af Aaret 1809.

I 1809 bestod, som tidligere meddelt, Norges søgaaende Krigsstyrke af Briggerne Lougen, Seagull, Allart (efter dens Erobring i August samme Aar) og den armerede Skonnertbrig Hemnæs, der kommanderedes af Premierløitnant Constantius Rasch[1]).

Om sit Krydstogt i Slutningen af Aaret 1809 indmeldte han under 9de December fra Fredriksværn:

»Den 11te Oktober 1809 gik jeg Seil fra Christianssand med Vinden NNO., laber Bramseilskuling; siden blev Vinden østligere, kunde ikke stoppe Strømmen, hvorfor jeg bar af til Flekkerø Havn.

Den 14de roede jeg ud fra Flekkerø, Vinden laber nordlig. Den 15de om Middagen, omtrent 2 Mile tværs af Hesnæs, saa jeg en Orlogsfregat og en Brig komme rumskjøds til Landet; jeg bar da af for Gros Havn og ankrede der om Eftermiddagen. Da Fregatten var Landet paa ½

[1]) Constantius Rasch, født 1777, gik i 1826 ud af den norske Marine som Kaptein (nuværende Kommandørkaptein af 2den Klasse) og udnævntes til Indrulleringschef og Overlods i Fredrikshalds Distrikt. Han døde i 1855 i Christiania.

Mil nær, bar den af langs Landet østerefter. Den 16de ved Dagbrækningen roede jeg ud tilsøs. Den 19de, om Formiddagen Kl. 11, omtrent 2½ Mil tværs af Landet mellem Øster-Risøer og Lyngøer, saa jeg en svær Seiler komme lidt til Luvart af os, Bidevind til Landet, Vinden VSV., stiv Bramseils Kuling. Jeg vendte til Land. Kl. 1 vendte jeg fra Landet igjen og braste bak udenfor søndre Indløb til Lyngøer for at observere Seileren, som jeg nu saa var en Fregat. Da kom en Brig, en Galeas og 2 Slupper ud fra Lyngøers østre Gab og seilede østerefter. Jeg opnaaede mit Ønske at faa Fregatten til at jage efter mig. Kl. 2, da han var paa Skud, bar jeg af indenfor Yderskjærene ved Lyngøer og braste bak. Her fandt jeg da 2 Kanonjoller liggende ved Yderskjærene under Kommando af Maanedsløitnanterne Knap og Madsen, som paa Grund af Søen ikke kunde gaa udenfor Yderskjærene. Strax derefter paa omtrent 5 Kabellængders Distance sendte Fregatten en Kugle mod Briggen Hemnæs uden Flag. Da jeg ønskede at opholde ham endnu nogen Tid fra at jage østerefter, svarede jeg ham med et skarpt Skud under vort Flag. Strax vendte han Bredsiden til, heiste engelsk Flag og gav sit glatte Lag. Kanonjollerne besvarede ham især; jeg proberte med nogle Skud, men beklager, at Distancen var for stor. Hvorvidt Kanonjollernes Skud traf, kunde jeg ikke observere. Fregatten skjød omtrent 20 à 30 Skud; omendskjønt nogle af disse gik saa nær, at Vandet stænkede ind gjennem Portene paa Briggen, dels passerede og faldt ½ Kabellængde indenfor Briggen, vare de dog alle uden mindste Virkning. Kl. 2½ bar jeg af ind i Lyngøer Havn og ankrede, medens Fregatten stod Bidevind tilsøs. De 4 østerefter seilende Fartøier kom alle ind til Øster-Risøer.

Den 20de ved Dagens Komme roede tilsøs, fik Vin-

den laber fra NV. Kl. 10½ Fmd., omtrent 2½ Mil tværs af Borøen saa jeg en Skonnert, som syntes at være armeret, komme til Luvart. Den lod til at jage en Brig, som var forud for ham, og som stod Bidevind til Land. Jeg vendte ogsaa til Landet, tonede Flag og skjød et Skud. Briggen heiste dansk Flag, men Skonnerten intet. Da jeg frygtede for, at hans gode Seilads kunde skaffe ham Briggen fat, før jeg kom til med Briggen Hemnæs, gav jeg min Næstkommanderende, Sekondløitnant Ryberg[1]) Ordre til at armere Sluppen og ro op imod ham og om muligt komme til Briggen før Skonnerten. Jeg heiste derefter Kjendingssignal paa Fortoppen og skjød et skarpt Skud op efter ham, men endnu viste han intet Flag. Da Sluppen var kommen ham nær, skjød han 2 Kugler uden Flag, som gik Sluppen temmelig nær. Jeg vedblev at forcere og sendte ham adskillige Kugler, men han avancerede alt mere og mere fra mig. Briggen, som var forud, kom ind til Borøen. Kl. 12 var Skonnerten tæt ved Landet, og med Forundring saa jeg, at han nu heiste dansk Flag, fik Lods ombord og krydsede ind til Havnen. Jeg sendte Sluppen iland og erfarede, at det var Skipper Andreas Gullichsen, førende Kornskonnerten Oslo fra Laurvig, som kom fra Wixøe med noget Rug og Byg og skulde til Laurvig. Han foregav, at han kjendte intet Kjendingssignal, og vidste ikke, at han var pligtig til at vise sit Flag, da han troede Briggen Hemnæs var en engelsk Brig. Jeg ansøger, at han med en kraftig Irettesættelse maa komme til at betale de 4 Stk. 6-℔s Skud med Kugle, som blev spildt for hans Uvidenhed.

---

[1]) Ludvig Ryberg, født 1789, udnævntes i 1858 som Kommandørkaptein i den norske Marine til Indrulleringschef i Bragernæs Distrikt.

Den 21de, da det var stille, tykt Veir, og Strømmen satte vesterefter og paa Land, roede jeg ind til Haaøen.

Den 3die November, Kl. 12½ Md., var jeg tværs af Tromø, 1 Mil af Landet, Vinden ONO. med laber Bramseilskuling, da jeg stod tilsøs efter en svær Seiler, som kom Bidevind til Landet, havende 2 smaa Slupper til Luvart af sig. Kl. 1 skjød Seileren et Skud op efter en af Slupperne uden Flag; Sluppen heiste dansk Flag, jeg heiste ogsaa Flag og skjød et skarpt Skud ud imod Seileren. Strax skjød han igjen et skarpt Skud efter mig. Jeg observerede da Seileren at være en maskeret Fregat med et Boven-Bramseil oppe istedetfor Forre-Bramseil og ingen Boven-Krydsstang. Kl. 1¾ vendte jeg til Landet; nu jagede han mig; da jeg var paa 2 à 3 Kabellængder nær Indløbet af østre Gab ved Mærdø, dreiede jeg bi og braste bak. Kl. 2½ var Fregatten paa Skud nær, gav Laget efter Briggen. Hans Kugler gik langt indenfor Briggen, men alle uden Virkning. Jeg gav ham nogle 6-Ps Skud, som jeg ei ved om rak frem. Fregatten havde 14 Kanoner i Laget; han vendte fra Landet. Imidlertid var de ovenmeldte Slupper indkomne til Landet østenfor. Jeg løb med Briggen Hemnæs gjennem Mærdø Havn og langs Landet vesterefter, og Fregatten stod atter efter os. Under Rivingen var han vel paa Skud, men Mørket kom, og han vendte fra Land, hvorpaa jeg løb ind til Gros. Af 7 Mand, som var Dagen før komne iland fra denne Fregat (han havde taget 19 Baade i 2 Dage i Søen, hvoraf han skal have brændt 5), erfarede jeg, at Fregatten hedder Tribun paa 40 Kanoner.

Den 9de løb jeg ind til Fredriksværn, hvorfra jeg igjen gik ud den 15de samme Maaned. Formedelst Storm

og Snefog af SO. kom jeg ind til Øster-Risøer om Aftenen den 23de.

Den 25de November, ved Dagens Komme, gik jeg igjen tilsøs med Vinden ONO. Ved Udløbet praiede jeg en liden Slup, ført af Skipper Thoresen, hjemmehørende i Christiania. Han udgik fra Fredriksværn den 15de November, kom tilankers paa Fladstrands Rhed den 16de s. M., afseilte derfra samme Aften for at gaa til Aarhus. 1/4 Mil fra Land blev han tagen af en Slup, tilhørende en engelsk Orlogsmand. En engelsk Officier og 5 Mand besatte ham og bragte ham tilankers samme Aften VNV. fra Stevnshoved, 3 Mile af Land, hvor Orlogsmanden samtidig gik tilankers. En Storm af ONO. nødte dem begge den 18de November at kappe og gaa under Seil, hvorpaa Orlogsmanden tog den norske Slup paa Slæbetoug indtil den 24de November, Kl. 4 om Morgenen, da Slæberen sprang. Skipper Thoresen, som var bleven ombord i sin Slup, fik ved et falsk Kart Officieren til at styre mod Norge, hvor de kom tilankers 1/4 Mil udenfor Levangen (1/2 Mil fra Portøe) den 24de November om Aftenen Kl. 6. Skipper Thoresen fik den engelske Officier, som troede, de var under den svenske Kyst, til at gaa med sig iland ved Levangen, hvor han fik 4 Mand tilhjælp, med hvilke han tilbageerobrede Sluppen, og nu var han paa Veien ind til Risøer. Sluppen havde inde noget Jern og Tjære.

Da jeg var kommen et Stykke tilsøs, observerede jeg en Fregat komme østenfra. Jeg vendte da til Land og krydsede igjen ind til Øster-Risøer. Da jeg var kommen indenfor Skjærene, dreiede Fregatten tilsøs.

Den 8de ds. kom jeg hertil, hvor jeg nu gjør klar til at kjølhale Briggen.

Officierer, Mandskab og Skib vel.«

Premierløitnant C. Rasch førte Skonnertbriggen Hemnæs til Slutningen af 1810, da han fik Kommandoen af Briggen Samsøe, og afløstes af Premierløitnant C. Grove som Chef for Hemnæs.

Kystværnsbedrifter.

En af de dygtigste og modigste af de ved Kystværnet ansatte Befalingsmænd var Lars Reinertsen, som oftere findes nævnt i de officielle Indberetninger.

Under 24de Februar 1808 indmelder saaledes Løitnant J. Lund fra Farsund:

«Igaar Morges, Klokken mellem 7 og 8, udseilte fra Hitterø 9 smaa Fartøier, nemlig 5 danske, komne fra Bergen, og 4 norske Nordjagter. Vinden NV. med tyk Luft. Da de kom paa Listerfjorden, kom en engelsk Kutterbrig ind fra Søen i Tykken, udsatte 5 armerede Baade og bemægtigede sig disse Fartøier. Folkene flygtede iland og reddede sig, men 2 af Nordjagternes Mandskab blev taget. Anføreren Lars Reinertsen og Skipper Jakob Tomstad opmuntrede Søkystværnets Mandskab, som var tilstede, med dem at gaa i 5 smaa Baade for at gjøre Forsøg paa at gjenerobre nogle af disse tagne Skibe. De roede til en dansk Jagt, Elisabeth Marie, som blev bugseret tilsøs af 2 armerede engelske Baade, og da de kom paa Skud, blev der fyret en levende Ild fra begge Sider, som tvang de Engelske til at kappe deres Bugsertoug og søge de andre engelske Slupper. I dette Mellemrum gik de norske Baade, som hver var bemandet med 6 Mand, ombord paa den danske Jagt, hvor ingen Folk fandtes, og gav sig strax ifærd med at bugsere Fartøiet tillands. Imidlertid

havde de engelske Baade faaet flere Folk og kom tilbage igjen for at tage Fartøiet, men det norske Mod afficerte dem saaledes, at de med uforrettet Sag maatte vende tilbage til Kutterbriggen, som med de andre gjorte Priser satte Kursen til England.

En forhen røvet norsk Baad lod de Engelske drive, og idag er fundet en engelsk Baad, som er bjerget. Den danske Jagt er indbragt i en Nødhavn, Snekkestø kaldet.

Af de norske Folk er ingen dræbt.»

Og under 17de Mai 1809 indmelder Chefen for Flottilledivisionen i Mandal, Premierløitnant Spørck, følgende:

«Den 14de dennes foretog en engelsk Kutterbrig at landsætte med sine Fartøier paa Lister ved Nødhavnen Snekkestø. Efter indkommen Rapport fra Løitnant Schmidten i Svinøer kunde han ei den Dag afgive fornøden Assistance formedelst den lange Vei, og tillige var Strømmen imod.

For at erholde Vished om Udfaldet af Affæren tilskrev jeg Divisionschefen ved Kystværnet Jonas E. Lund i Farsund, som sendte mig en Rapport fra Sektionschef for 1ste Sektion i 7de Division Kystværn, P. H. Schønning, saalydende:

Igaar Aftes, den 14de dennes, Kl. 10, anmeldte sig for mig Rodeanfører og Dannebrogsmand Lars Reinertsen samt Rodeanfører Amund Abrahamsen, hvoraf Førstnævnte berettede, at han samme Dags Formiddag, Kl. 9, observerede, at Fienden gjorde Jagt efter en Skonnert og 3 smaa Jagter, som alle kom østenfra og gik nordefter. Strax blev Allarmsignal heist, og hans underhavende Mandskab begyndte at samle sig ved Allarmstangen. Han beordrede sin Assistent Peder Christian Nielsen at embarkere 8 Mand i en Baad, og Begge gik de med, alle bevæbnede med Geværer, i den Tanke at komme disse forfulgte Fartøier til Undsætning og Hjælp. Det lykkedes dem at

komme ombord paa Skonnerten »Den yndige Kone« kaldet, tilhørende Hr. Stadshauptmand Heyerdahl, ført af Skipper Jens O. Pedersen, kommende fra Christianssand med et Parti Trælast, Tran og Tjære, bestemt til Egersund for derfra at afgaa til Husum efter Kornvarer, og dette Skib var det, de bragte lykkelig paa Grund i Snekkestø Havn paa Lister, hvor de ved at lade Ankeret falde gjorde det øiensynligt umuligt for Fienden at bemestre sig det. Alt dette foregik under en vedvarende Kanonild af den angribende Fiende, som var en engelsk Kutterbrig paa 16 Kanoner. Saasnart Fienden saa Rodeanfører Reinertsens Intention, satte han 2 bevæbnede Fartøier ud, bemandede med omtrent 24 Mand, og under Kutterbriggens Bedækning roede disse til Skonnerten. Ved idelige Skud af Kanoner og Musketter saa Reinertsen sig nødt til at forlade Skonnerten, og nu gik han med sit Mandskab iland, fordelte sine Folk blandt Fjeldene og gav en vedvarende Ild paa de allerede ombordkomne Røvere. Efter en Skydning fra begge Sider i 2 Timer, fordrev Reinertsen Fienden og tvang ham til at embarkere i sine Baade. Ingen af vore Folk fik Skade eller blev blesserede, men derimod blev endel kvæstede af Fiendens, hvilket tydelig viste sig; thi af 8 Engelske, som saaes at komme ombord i en af Baadene, var ikkun 4 Mand at se paa Tofterne, da de maatte retirere. Dette foregik i saadan Hast, at Fienden efterlod sig 2 Pistoler, nogle Patrontasker og skarpe Patroner. Nu gik Reinertsen med endel Folk ombord igjen paa Skonnerten, lod alle Seilene slaa fra Ræerne, skjære ud det løbende Tougverk, og saaledes gjøre det end mere ugjørligt for Fienden at bemestre sig ham, ifald, som han troede, denne skulde finde paa at komme tilbage igjen med fordoblet Styrke; men da han saa, at Fienden ikke kom, lod han Seilene slaa under igjen, skar ind Tougverket, satte Seil til og

dels seilte, dels bugserte den til Flekkefjord under Eskorte af over 40 Mand Kystværn, og saaledes kom den lykkelig hertil Kl. 9 igaar Aftes, uden at have faaet anden Skade, end at en 24 ℔s Kugle var gaaet ind ved den agterste Bagbords Port, tørnet op imod Styrbords Dæk, knust en Planke og uden at gaa igjennem faldt ned paa Kahytsdækket. Saa var og noget staaende Tougverk istykkerskudt og en Kugle gaaet igjennem det forreste Topseil og Brigseil. Rodeanfører Reinertsen anmærkede, at Skipper Pedersen og hans Mandskab gik fraborde med ham, og at de under Attaken gjorde al den Bistand, de kunde, ligesom og at Skibets Styrmand, der ikke betimelig nok kunde komme i Baaden, sprang i Vandet og svømmede iland. Saa beretter og velbemeldte Reinertsen[1]), at efterat han havde forladt Skonnerten med sine Folk gik han tilligemed Peder Christian Nielsen[2]) og en Mand ombord igjen for at stikke paa Skonnertens Ankertoug og derved bringe den fastere paa Grund. Hans Underhavende viste under den hele Affære det kjækkeste Mod, og hans Assistent, førnævnte Nielsen, der først gik til Stranden, roede med 2 Gutter ombord i Skonnerten, da Fienden havde forladt den, og var saaledes første Mand.

Rodeanfører Amund Abrahamsen berettede, at han om Morgenen, Kl. 5, gik ud fra Land med 3 stævnbevæbnede Lodsbaade, bemandede med 36 Mand af Kystværnet, forsynet med Geværer og fornøden Ammunition, da de fra Udkig kunde se, at Fienden jagede. De seilte omtrent 2 Mile i Søen, og da de kom Fienden saa nær, at de tydelig kunde se hans Styrke, og at det var en Kutter-

---

[1]) Lars Reinertsen blev for udvist Mod og Dygtighed dekoreret først med Dannebrogsmændenes Hæderstegn og senere med Dannebrogsordenens Ridderkors.

[2]) blev Dannebrogsmand.

brig paa 16 Kanoner (Karonadeskyts), vendte de tillands for at forene sig med Rodeanfører Reinertsen og hans Mandskab. Fienden forcerede med Seil og jagede efter dem, og da de ikke kunde komme en Pynt forover uden at blive taget, lagde de iland ved Jøllestød, 1/8 Mil fra Snekkestø, og bragte deres 3 Kanoner med Lavetter og Ammunition overland til sidste Sted og forenede sig med Reinertsen og anvendte fælles Styrke til at fordrive Fienden fra den erobrede Skonnert samt til at forsvare de 2 smaa Jagter, der kort før Skonnertens Ankomst var komne tilankers i Snekkestø. Efterat Fienden var fordrevet, hjalp han med sit Mandskab til at faa Skonnerten til Flekkefjord. De 2 Jagter gik under Seil og kom den ene lykkelig ind til Rasvaag og den anden til Langelandsstrand under Bedækning af endel Kystværnsmandskab. Den 3die var en ballastet Nordjagt, som blev tagen af Fienden, uden at de saa sig istand til at forbyde ham det, da Jagten styrede saa langt fra Land, at de ei kunde række Fienden med Geværer, og uagtet de strax lod hente deres stævnbevæbnede Baade for at bruge dem til Jagtens Gjenerobring, var det dog til ingen Nytte, thi da laa Prisen under Fiendens Kanoner. Rodeanfører Abrahamsen berettede, at da han saa sig nødt til at vende tillands med sine armerede Baade, affyrede han nogle skarpe Skud mod Kutterbriggen, der opnaaede den tilsigtede Nytte at drage dens Opmærksomhed til sig for ved at blive forfulgt at vende Kutterbriggen ene og alene fra at forfølge de øvrige Fartøier. Dette Fif lykkedes saa vel, at de fik Havn. Iøvrigt deklarerede Rodeanføreren, at hans Mandskab udmærkede sig ved Mod og Standhaftighed i Faren og viste sig alle som en. De saa og, da de kom ombord paa Skonnerten, endel Blod paa Dækket, og dette viser, at Fienden er i det mindste blesseret om ikke nogle skudte.

Divisionschefen Jonas E. Lund siger i sin Følgeskri-

velse til mig, at Briggen den 15de dennes kom tæt under Land mellem Lodshavn og Huseby med sin Prise, som nu er armeret. 3 Kapere gik ud fra Lodshavn for om muligt at tage Sluppen, som de skjød paa, men den skjød igjen og søgte under Briggens Kanoner for ei at blive taget, hvorefter de begge satte Kursen østerefter og der signalerede længe med en Fregat. Med denne erobrede Slup, som seiler godt, vil de formodentlig drille Kystfarere og af og til sende den under Landet, naar Fartøier sees.

Iligemaade tilføier Divisionschefen, at det er uden Tvivl, at dersom der ved Snekkestø havde været tilstede i det stille Veir et Par Kanonbaade, vilde Kutterbriggen været erobret, og siger, at det vilde være godt, om man bestandig fik et Par saadanne vestenfor Næsset. Folket, siger han, er mismodig derover og tror denne Del af Norge intet Værd sættes paa i Forhold til det øvrige.»

Kort efter blev ogsaa en Flottilleafdeling stationeret ved Farsund, i 1810 og 1811 kommanderet af Premierløitnant H. D. B. Seidelin og i 1812 og 1813 af Premierløitnant J. Lund.

Om et tilbageslaaet Angreb i Kjærringvigen (paa Kysten mellem Laurvig og Sandefjord) indrapporterer Divisionsanfører ved Kystværnet Jens Grønvold følgende, dateret 8de Mai 1808:

«Efterat fiendtlige Skibe fra den 4de ds. daglig havde vist sig udenfor Kysten i 2 à 3 Miles Afstand fra Landet mellem Færder og Rauøer, eller rettere sagt ret ud for Tønsberg Tønde, nærmede tvende Fregatskibe sig den 7de om Morgenen, Kl. 6, Landet saa nær som til de bekjendte SO.-Grunde, hvor man tydelig kunde se den ene Fregat var i Fare for at komme paa selve Grunden og kun ved Hjælp af Bugsering dengang undgik sin Næsvisheds Løn. En liden Brig fra Drammen, der havde

lastet Magasinkorn i Laurvig, var i Begreb med at seile østerefter indenfor Svenøer og Rauøer. Denne blev da jaget af den ene Fregat og maatte søge Kjærringvigens indre Havn. Tvende Barkasser fra den fiendtlige Fregat forfulgte Briggen helt ind i Havnen. Briggens Mandskab flygtede iland og tilskovs; men tvende Rodeformænd, navnlig Anders Hovland og Peder Hovland og 6 andre Kystværn, der i denne Skynding var komne til, i Forening med Lodsen Ole Larsen Kjærringvig modtog den første engelske Baad fra tvende smaa Bjergknatter ved Strandbredden saa tilstrækkelig med sine Skydegeværer, idet Englænderne vilde entre Briggen, at man tydelig saa tvende haardt saarede, at de ikke mere kunde ro, og tvende, som blev trufne mindre farligt. Denne modige Modtagelse havde den Virkning, at Fienden over Hals og Hoved forlod Briggen og Havnen; dog skjød nogle Mand fra hver Baad iland mod vort Kystværn, men uden Virkning, da disse skjulte sig bag Stenene. Rodeformanden Anders Hovlands koldblodige Opførsel tror jeg i Synderlighed fortjener at lægges Mærke til; thi da Lodsen Ole Larsen saa Fienden nær nok for Skud, vilde han skudt, men Formanden sagde: «Vi bør raabe dem an først», og paa Anraab trak de 2 Officierer og Kvartermestre agter i Baaden sine Sabler med Latter og lagde til Siden af Briggen. Derpaa sagde Anders Hovland: «Nu faar vi gjøre vort Bedste!» skjød selv først sin Mand, og den anden, som faldt, formener Lodsen Ole Larsen var sit Skud. Nogle Timer efter kom de 250 Kystværn til Kjærringvigen, og med 82 Mand af disse og 2 Sektionsanførere har jeg ligget her Natten over i det Haab, de skulde komme igjen efter Briggen, men dette Haab slog mig feil, og havde til den Ende lagt en Lodsbaad i Skjul lidt nordenom Kjærringvigs-Havnen for i Tilfælde at afskjære Fiendens Retraite.»

Under 7de Juni 1808 findes følgende Indberetning:

»Da jeg idag, omtrent Kl. 3 Form., ved den tilstedeværende Vagt blev observeret om en Seiler, der streifede langs Kysten østenfra, hvilken jeg vel med første (formedelst det disige Veir) ei kunde anse for noget Skib, der havde Hensigt til Angreb her paa Kysten, saa dog uventet ser jeg Barkassen udsat fraborde og med største Hast ansøge Havnen her først fra vestre Indløb, hvorfor jeg med det da tilstedeværende Kystværns-Mandskab saa mig nødsaget til at betage disse uventede Gjæster Frihed til at revanchere sig de her i Havnen indkomne Fartøier saavelsom og ruinere mit Hus og Eiendom ved at affyre nogle Geværskud. Det gjorde da den Virkning, at disse forandrede deres Beslutning ved at ro om til den østre Side eller Indløb af Havnen, hvor de fyrede uopholdelig. Ved et saadant Angreb troede jeg, det var vor Pligt at besvare disse med retskafne Skud, af hvilke blev fyret 6 med 2 smaa Dreibasser og 40 Geværskud. Dette havde saadan Effekt, at disse Snyltegjæster maatte strax retirere og søge Skibet igjen efterat have skudt os endel Kugler om Ørene, som tillykke traf ingen af os. Det da tilstedeværende Kystværns-Mandskab bestod af 6 Mand, nemlig Havnens Opsiddere.

De herværende Fartøiers Mandskab, som var ganske ubevæbnet, var os vel behjælpelig, dog helst i sin egen Interesse, da endel kappede sin Takkelage og endel søgte at sænke sine Fartøier.

Det øvrige Kystværns-Mandskab kom efter givet Signal saa hastigt som muligt, dog efter overstaaen Bataille.

Ulvesund den 7de Juni 1808.

Deres beredvillige Tjener
Christian Severin Jørgensen
som Vagtanfører.

P. S. Det anmærkes, at vi ved de sidste Skud paa Fienden hørte en temmelig Allarm og Skrigen, thi tror vi sikkert nogle blev blesserede, om ikke ganske dødssaarede, hvilket om fornødiges kan bekræftes af det her tilstedeværende Mandskab.»

Chefen for arendalske Afdeling af Roflottillen, Kapteinløitnant G. G. Dietrichson, indmelder under 17de Marts 1811:

«Igaar formastede en engelsk Fregat, som i nogen Tid har holdt det krydsende udenfor Hesnæs, sig til at forfølge en Jagt fra Flensborg med 4 af sine Baade næsten ind til Grimstads Huse, hvor de forsøgte paa efterat have kappet Jagtens Ankertoug at bugsere den tilsøs, men en vel vedligeholdt Musketild af Omegnens Kystværn, som i det Hele har vist Raskhed og Kjækhed, tvang Fienden til med Tab af nogle Blesserede og en stor Del Aarer at forlade sit Bytte og med Skamme søge tilbage til Fregatten, som strax stak tilsøs og har siden ikke været at se.»

Og fra Sandøsund indmeldes under 4de Mai 1812:

«Den 4de Mai om Morgenen, noget efter Solens Opgang, saaes fra Land en Jagt tilankers ved den nordlige Side af Kirkeøen (en af Hvaløerne) med en efter Formodning engelsk Slup agterud. Saasnart man var bleven forsikret om, at Jagten var besat af Fienden, ilede det nærmeste Kystværn i tvende Baade ud for at bemægtige sig Mandskabet og Sluppen. Da Vinden var imod, og man kun ved Krydsning kunde naa Jagten, fik Fienden Leilighed til at kaste sig i Sluppen, der nu forcerede med Roning tilsøs, og for at gjøre Fartøiet saa let som muligt, kastedes forskjellige Inventariesager overbord. Kystværnet forfulgte Sluppen indtil 1 Mil fra Land, da man indsaa Umuligheden af at indhente den.

Den efterladte Jagt, der er besat og bragt i Sikkerhed af Kystværnet, er ladet fra Bergen med Sild, og inat Kl. 11 udskaaret af Strømstad Rhed, hvor dens Seil af Frygt for fiendtligt Overfald var bragt iland. Under Bugsering er den af Vind og Strøm sat ned paa Kysten af Kirkeøen.»

Djærve Skippere.

Under Krigen var det ofte Tilfældet, at enkelte af de mange norske Smaafartøier, der af de udenfor vor Kyst i talrig Mængde sværmende engelske Krydsere blev opbragt og med engelske Prismestere ombord sendt til svenske eller engelske Havne, ved de norske Skipperes Snarraadighed og List og paa Grund af Prismesternes Ukyndighed, Drikfældighed og Ligegyldighed blev ført tilbage til Norge og saaledes reddet fra den dem bestemte Skjæbne.

Paa saadan Maade kom den lille Slup Pelikanen tilbage til Hjemlandet istedetfor til Marstrand, hvorhen den var bleven afsendt af en engelsk Chef. Pelikanen var kun paa 10 Læster, tilhørte Konsul Nils Moe i Christianssand, og havde i nogen Tid været udrustet som armeret Krydser under den dygtige Maanedsløitnant Wharendorffs Kommando, men havde vist sig mindre skikket til Krigsbrug og blev derfor tilbageleveret Eieren, som benyttede den til Fragtfart under Skipper Tønnes Steendahls Kommando. I December 1808 afsendtes den fra Christianssand med en Ladning bestaaende af 11 Sk℔ Stokfisk, 1060 ℔ Puddersukker og 100 Tønder Salt. Angaaende dens Skjæbne paa denne Reise indgav Skipperen følgende Beretning:

«1808 den 19de December om Aftenen Kl. 7 seilte jeg fra Ny-Hellesund med Vinden NNO, og NO., frisk Kuling og klar Luft. Om Natten blev Vinden sydlig,

variabel og omløbende, dels Storm, dels Stille, tyk Luft med Regn og Snefog. Den 20de om Morgenen, Kl. 8, ved Dagbrækningen fik vi en Kutter i Sigte til Luvart og en Fregat ret forud; den første var mig allerede paa Kanonskud nær og affyrede strax 2 skarpe Skud under engelsk Flag. Jeg gik da i Raad med mit Mandskab, om de vilde af alle Kræfter slaaes med ham eller ikke, men da vi alle saa den store Overmagt paa begge Sider, heiste jeg dansk Flag, opgav Topseil og Bredfok, halede Jageren ind og kastede til Vinden. Han afbrændte atter 2 skarpe Skud, der vandede under mit Bougspryd, og da lod jeg stryge det danske Flag og gav mig Pris. Klokken var 9 Fmd. Kutteren var engelsk, kaldet Paqvet, var paa 14 Stykker 6 ℔'s Kanoner og havde 48 Mands Besætning under Kommando af Kaptein Thomas Bredge. Jeg stod dengang omtrent midtveis mellem Flekkerø og Skagen, styrede for Holmen, Vinden østlig. Vi blev da hele Mandskabet bragt ombord i Kutteren, og alle blev fængslet 2 og 2 sammen i Jern om Haand og Fod, undtagen jeg, som fik Frihed at gaa løs i Kahytten under Vagt. Han fratog mig et Foustage Puddersukker, 6 Haandgeværer og 7 Pistoler, alt det øvrige lod han forblive ombord, hvorefter han tog «Pelikanen» paa Slæbetoug efterat have sat mig, en af mine Matroser, Konrad Johansen, samt en Prismester med 2 engelske Matroser ombord i den. Den 21de blæste Storm af SV. med tyk Luft, da Kaptein Bredge expederede «Pelikanen» til Marstrand. Den 22de fremdeles Storm af SV. og tyk Luft med Regn og Snefog; Kl. 8 om Aftenen var vi omtrent 2 Mile af Marstrands Fyr; om Natten gik Vinden om til NO., Storm og hul Sø. Vi kunde neppe føre Seil, og de fleste var sønderslagne af Stormens gevaltige Overmagt; vi var ofte praiede af mange forskjellige engelske Krigsskibe og mangfoldige svenske Kapere, saa Søen vrimlede af Fiendtlige.

Den 23de vedblev NO-Stormen med samme tykke Luft med Sne og Regn saavelsom en usædvanlig Kulde, og da de Engelske om Morgenen intet Land kunde se, blev de alvorlig bange, især da ingen af dem forstod at navigere. De resolverte da at bære af for England om Formiddagen Kl. 10, da de tilspurgte mig, hvad Kurs de skulde styre. Jeg svarede da NNV. paa Kompasset til Kl. 6 Emd. og siden NV., idet jeg i Fortrolighed lod dem vide, at disse Kurser skulde bringe os fri saavel af Skagen som Norge. Dette troede de, og istedetfor at Fartøiet loggede 9 à 10 Mil, indbildte jeg dem, at hun gjorde kun 4, da ingen af dem forstod Loggen. Jeg, som vidste, hvor dette vilde bære hen, og som bestemt maatte faa Norge at se omtremt Kl. 10, holdt derfor ved mig selv et nøie og skarpt Udkig, thi for Frihed og Liv i et saadant Tilfælde maa bruges Hardiesse og Overlæg.

Kl. 10¼ fik vi Land at se paa alle Sider, Brækninger baade til Luvart og Læ; da troede de, det var Norge, kastede derfor Skibet fra Land, og da Vinden var NO., kunde man ligge tværs af Landet, men jeg paastod og lod dem indbilde, at det var Jylland og bad dem bestandig kaste Loddet, da jeg haabede at faa Bund af en Fiskerbanke, som vi strax ogsaa fik paa 28 Favne Vand. Da fik jeg dem i Tanker, at det var Jylland, og da havde jeg Haab om at frelse Skib, Liv og Last; men uheldigvis ved Gibbingen til Land brækkede Storbommen og Gaffelen i 4 Stykker, og Seilet skjørede. Med det samme lod de Ankeret falde, og da dette hindrede Skibet i at styre, da ingen flere Seil var brugbare uden alene Stagfokken, bad jeg dem om at kappe Ankertouget forat have Skibet under Kommando. Da det blev kappet, var Skibet allerede saa nær Land, at hun tørnede med Bougen haardt mod et høit Fjeld, hvor vi fra Bougsprydet, saa nøgne som vi gik, dog alle med Livet, kom iland om Natten

Kl. 11. Vi blev da alle staaende paa Fjeldet, til Skibet strandede og blev staaende i en liden Bugt tæt ved første Sted, og da Søen og Stormen var saa gevaltig, at den nægtede os at komme til Vraget igjen, maatte vi gjøre Flid for om muligt at opsøge Hus, hvilket vi fandt Kl. 2½ om Morgenen. Vi kom da ind til Skipper Anon Omre, og var vi den Tid alle skadefrosne, og fik vide, at vi var strandede ved Homborgsund.

Vi fik da strax 2 Mand med os og ilede samtlige til Vraget igjen, som vi fandt staaende paa Udsiden af førbemeldte Homborgsund. Jeg lod til Vagt om Natten forblive ved Vraget den ene Mand af mine Folk og en Mand fra Land til Dagens Komme, fik da 17 Mand, som alle søgte Vraget for mulig at bjerge noget; men da Søen overskyllede Vraget, saa man ei kunde hytte sig ombord kuns nogle faa Timer, og Vraget var fuldt af Vand, blev der kuns bjerget endel af Inventarium, som alt blev bragt paa Land under Vagt og Opsynsmand.»

I Mai samme Aar indmelder Maanedsløitnant J. Schou, der laa med 2 Kanonjoller i Øster-Risør, at en Jagt, hjemmehørende i Christianssand, ført af Skipper Bernt Andreassen, som paa Veien til Nordstrand var taget af den engelske Orlogskutter «the Rose,» Kaptein Pipon, bjergede Fartøiet til Risør Efterat have foregivet, at han var godt kjendt for at gaa til Gothenborg, blev han sat ombord paa sin Jagt tilligemed en Prismester og en engelsk Matros. Om Natten, medens Englænderne sov, benyttede Skipperen Leiligheden til at styre mod Norge, og da de fik Land i Sigte, indbildte han dem, at det var Sverige.

Den engelske Kutter Algerine, ført af Kaptein Blew, gjorde i 1811 den norske Skibsfart megen Skade. Den 22de Mai d. A. tog den saaledes 7 Fartøier, som indbragtes til Gøteborg, hvor den og andre engelske Krydsere lidt efter lidt havde samlet 35 kornladede Priser, hvilke den

1ste Juni under Bedækning af 3 Brigger, Kutteren Algerine og en af denne tagen norsk Kaperskonnert fra Christiania, afseilte fra Winga for at gaa til Yarmouth. Af disse reddede to sig til Norge, nemlig Sluppen Anne Marie af Christianssand, ført af Skipper Nikolai Smith, og Jagt Ebeneser, hjemmehørende i Rudkjøbing, ført af Skipper Jørgen Rasmussen. Paa Førstnævnte var der sat en Midshipman som Prismester og en engelsk Matros, og af Norske forblev ombord Skipper Smith med sin Broder og en Dreng samt en Madame Schønning fra Flekkefjord, der var med som Passager fra Danmark til Norge. Natten mellem den 2den og den 3die Juni fandt Skipperen Leilighed, omtrent 7 Mile af Land, SSO. for Ulvesund at bemægtige sig Fartøiet ved at indespærre de 2 Englændere, hvorpaa han i det stormende Veir styrede fra Konvoien og kom om Morgenen den 4de lykkelig til Hesnæs Havn ved Arendal. Den anden blev den 6te Juni paa Grund af Tykke skilt fra Konvoien, hvorpaa Skipper Rasmussen med sine 2 Mand bemægtigede sig Fartøiet fra de ombordværende Engelske, bestaaende af 1 Prismester med 2 Matroser, og naaede Svinøer ved Lindesnæs samme Dags Eftermiddag.

Paa lignende Maade reddede en anden af Kutteren Algerines Priser Jagten Maria, tilhørende Etatsraad Hans Knudsen i Trondhjem og ført af Skipper Hans Larsen, sig den 7de Januar 1812 ind til Farsund.

Undertiden kostede det Blod, førend Skipperne kunde faa tilbage Kommandoen af sine Skibe. Sekondløitnant Havn indrapporterer saaledes fra Aalesund under 25de Juli 1811:

«Den 19de dennes berettede nogle Fiskere, at de havde seet en Nordlandsjægt, hvilken de sikkert formodede var en af de, som nyligt var opsnappede og besatte af de Engelske.

Med Kanonchalupperne «Patrioten Georg» og «Nid-

elven» roede jeg ud og fik bemeldte Jægt at se omtrent 2 Mile nord for Gidskø, styrende mod Landet. Jeg gjorde strax Jagt paa samme og traf den i Indløbet til Roaldsfjorden, hvor jeg da modtog følgende Beretning: Nærværende Jægt var rigtignok af de den 12te ved Stadt tagne Nordfarere og hjemmehørende 5 Mile nordenfor Tromsø. Den havde været besat af en engelsk Officier og 4 Matroser Efterat de med bemeldte Jægt havde været nogle Dage i Søen, fik den en Storm af SV. En Nordlænding (den Eneste, som var ombord) fik Leilighed til ubemærket at forøge en liden Lækkage saa betydeligt, at de maatte holde Pumperne bestandig i Gang, uden at samme lændsede synderlig. Dette betog de Engelske Modet, og de besluttede for at redde Livet at holde under Norge. Da de kom imod Landet Syd for Stadt, opdagede de en Galeas omtrent 3 Mile af Land; til denne styrede de og praiede, at han skulde komme ombord med sit Fartøi Da Galeasen ei vilde lystre, skjød de efter ham med deres Geværer og tvang ham saaledes til at opfylde deres Forlangende. Da Skipperen kom ombord i Jægten, tvang de ham til at modtage dem og seile med dem til Skotland. De Engelske medtog af Varer, hvad de i en Hast kunde samle, og gik derpaa Alle fra Jægten paa En nær, som var Nordmand og var presset ombord i den engelske Brig, og som bad om at maatte forblive ombord, hvilket den engelske Officier tillod ham. Ligeledes tvang de Galeasens Skipper at sætte sin Styrmand ombord i Jægten og seilede derpaa med Galeasen vester ud.

Da Jægten havde havt Samkvem med Fienden, beordrede jeg den at anløbe Aalesund og besatte den med Vagt fra Roflottillen, hvorpaa jeg underrettede Hr. Sorenskriver Kildahl om det Passerede, for at der af ham kunde blive optaget et lovformeligt Forhør.

Natten derpaa indkom bemeldte Galeas, navnlig «Anne

Bruun,» kommen fra Wavell med Kornvarer, hjemmehørende i Christianssund, ført af Skipper Hansen, hvilken berettede, at han paa foranførte Maade var tvunget til at modtage den fiendtlige Besætning og forklarede endvidere, at en engelsk Matros havde lovet hans Folk Penge, dersom de vilde forene sig med dem og slaa deres Skipper ihjel. For nu at redde sit Liv og sin Reders Eiendom overlagde han med sit Mandskab at dræbe den fiendtlige Besætning. Om Aftenen Kl. 11 var den engelske Officier alene agterud og de Øvrige tilligemed Galeasens Folk forud. Skipper Hansen passede sit Snit, tog den engelske Officier fast om Halsen og ihjelslog ham med et Stykke Jern. Da hans Folk saa, hvad der foregik, tog de ligeledes fat paa de fiendtlige Matroser og dræbte de tvende. Den tredie løb ned i Lasten for at redde sig, og da de saaledes intet af ham havde at befrygte, skaanede de hans Liv, kastede derpaa de Dræbte overbord og satte Kursen til Norge.

Galeasen lod jeg ligeledes besætte med Vagt forat underkastes Forhør. Den her ombordværende fiendtlige Matros forklarede at være Amerikaner og presset ombord i Briggen, hvis Navn er «Cherokez,» ført af Løitnant William Ramage, armeret med 10 Kanoner og 50 Mand. Han forklarede endvidere, at den dræbte Officier var Briggens Næstkommanderende. Jeg har ladet saavel Galeasen som Jægten under Vagt af Roflottillen seile til Christianssund til videre Behandling, og ligeledes afsendt de tvende af den engelske Brigs Besætning til Christianssund, og Løitnant Wilmann, som fulgte med, har jeg tillagt Ordre at overlevere dem, Galeasen og Jægten til den derværende høistkommanderende Officer, alt i Følge de i denne Anledning udstedte Anordninger.»

Og under 4de Oktober 1810 indmelder Chefen for Arendalske Roflottilleafdeling:

«Igaar Middag indkom her til Stationen Briggen Colbjørnsvigen, ført af Skipper Henrik Jensen af Dybvaags

Sogn, som i August Maaned blev taget af de Engelske i finske Bugten og har siden været under engelsk Kommando til igaar Nat, da Skipperen, Tømmermanden Peder Hansen Ulevaag af Dybvaag Sogn og en liden 11aarig Dreng, Thor Nielsen, som var blevne ombord af den norske Besætning, fattede den Resolution at overmande en engelsk Midshipman og 5 Matroser, som var sat ombord i Briggen fra en engelsk Fregat. Efter et blodigt Slag, hvorved 2 engelske Matroser blev kastede overbord og en Matros stærkt saaret, lykkedes det dem at tage Kommandoen fra de Engelske, og indbragte de derpaa Briggen fra 9 Mile i Søen til Havnen Hesnæs, hvorfra de siden under Kanonfartøiernes Bedækning indkom her paa Havnen.

Briggen var ladet med østersøiske Produkter af Hamp, Hør, Seildug, Talg, Tjære m. m. og tilhører Hr. Jakob Aall paa Næs Jernverk.

De trende friske Mænd af den engelske Besætning er overleveret til Kommandanten paa Sandvigs-Batteriet, Premierløitnant von Weisenbergs Bevogtning, og den Saarede er indlagt paa Flottillens Hospital i Arendal.»

Skipper og Dannebrogsmand Jens Thomsen indmeldte fra Staværn den 15de Marts 1811 følgende:

«Efter ved Værftet hersteds at have indtaget i Provideringskommissionens Skonnert No. 63 en Ladning Aarer bestemte til Holmen i Kjøbenhavn, afseilte jeg fra Fredriksværn Lørdag den 9de Marts om Formiddagen Kl. 11. Vinden var NV., som stod til den følgende Morgen Kl. 3, da jeg var 2½ Mil af Lessø, hvor en Søndenstorm med Snefog borttog min Stagfok. Jeg styrede derefter igjen Kurs for Norge til om Eftermiddagen Kl. 4, da jeg fik se en fiendtlig Fregat omtrent 2 Mile udenfor Jomfruland staaende ud fra Land mod mig. Vinden var da VNV. med Storm. Jeg tilsatte strax alle Seil forat undgaa Fregatten, hvorved Skonnerten kantrede til midt op paa Dæk-

ket og vilde ikke reise sig igjen, hvorfor jeg var nødt til igjen at bjerge Seilene, og imidlertid var Fregatten tæt inde paa mig. Det var den engelske Fregat Venus, som i 1807 blev røvet fra Danmark, ført af Kaptein Hardy, armeret med 26 lange 18℔'s, 12 Stk. 32℔'s og 2 lange 12℔'s Kanoner, bemandet med 150 Mand. Da jeg saa, at der blev udsat Baad fra Fregatten, kappede jeg Lønningen paa Skonnerten og fik min Baad udsat, hvori jeg og mit Mandskab gik for at redde Skonnerten fra at blive taget. Vi mødte Fregattens Baad og indbildte dens Besætning, at Skonnerten var synkefærdig, men fra Fregatten blev der fyret med Geværer paa mig, fordi jeg forlod Skonnerten, og det var med Nød og Neppe, at jeg naaede Fregatten, da Baaden fyldtes af den svære Søgang og sank under mig ved Siden af Fregatten, men alt mit Mandskab blev reddet, og jeg selv blev hængende i Fregattens Store-Hals, hvorfra man neppe fra Fregatten vilde bjerge mig. Jeg mistede ved denne Leilighed min Tegnebog, hvori 130 Rdl. tilligemed et Kreditiv og min Dannebrogsorden. De Skonnerten vedkommende Papirer kastede jeg i Søen, førend jeg forlod den. Fra den synkefærdige Baad blev bjerget mit Tøi og en Kikkert, som tilhørte Skonnerten, hvilket Fienden beholdt. Paa den Tid var vi henved 1½ Mil fra Jomfruland. Kaptein Hardy vilde med en Pistol for Brystet af mig tvinge mig til at tilstaa, at jeg havde hugget Hul i Skonnerten, og da jeg ikke kunde eller vilde erklære dette, blev jeg i de vaade Klæder nedsat i Hellegattet til den følgende Dags Formiddag, Kl. 11, uden at faa Mad. Da fik jeg Tilladelse til at gaa op paa Dækket. Jeg og mit Mandskab forblev ombord i Fregatten, og om Tirsdagen tog den en Brig, tilhørende Kjøbmand Hans Falkenberg i Laurvig, ladet med Kornvarer i Aalborg for Provideringskommissionens Regning, 2 Mil af Koster i Sverige. Kort Tid efter blev ogsaa taget Provi-

deringskommissionens Slup No. 99, ført af Maanedsløitnant F. C. Smith, som havde forladt Aalborg den 9de dennes med en Ladning af Korn, Medicin, Spillekort og Tobak. Denne Slup armerede de Engelske med en 24℔'s Karonade og bemandede den med en Midshipman og 24 Mand. Dagen derefter bad jeg og Maanedsløitnant Smith Kapteinen om en gammel Baad, som Fregatten i Forveien havde taget fra et Koffardiskib, for dermed at komme iland i Norge, som vi da var 4½ Mil af, idet vi foregav, at vi begge havde Kone og Børn. Vi fik Baaden, roede afsted og ankom hertil igaar Eftermiddag.

Skonnerten No. 63 saaes fra Fregatten reise sig strax igjen, men da jeg indbildte Kapteinen, at den var læk og ladet med Jern, lod han den drive.»

Erobringen af de engelske Orlogsbrigger „Allart" og „Manly".

I »En Veteran« er allerede omtalt, at den norske Orlogsbrig »Lougen« med Assistance af nogle Rokanonbaade erobrede den engelske Kutterbrig Seagull. Foruden den blev to andre engelske Brigger tvungne til at overgive sig udenfor den norske Kyst, nemlig »Allart« i August 1809 og »Manly« i September 1811.

Om den første af disse Erobringer indgav Chefen for Roflottillen i Fredriksværn, Kapteinløitnant Søren Adolph Bille[1]), efterfølgende Rapport:

»Thorsdag den 10de August, om Morgenen Kl. 9¼, blev fra Varden meldt en Brig kommende sydfra, styrende mod Land, efter Udseende fiendtlig. Jeg gik ud med 6 Kanonchalupper og Kanonjollen Løven. Kl. 9½ vendte Briggen østover, Vinden sydlig med laber Kuling, men svær Dønning. Jeg forcerede udefter, alt hvad trække kunde, i Kjølvandsorden. Imidlertid kom Kanonjollen No. 7 (der laa Forpost ved Svenøer) ud til os. Jeg formerte Frontlinie Bagbord ud og roede ind paa ham. Da han intet Flag eller Vimpel tonede, blev han varslet med

[1]) Søren Adolph Bille født 1776, døde i 1819 som Kommandørkaptein i den norske Marine.

et Skud forrenom. Han heiste da engelsk Flag, hvorpaa Samtlige fik Ordre at attakere. Han besvarede os strax med hele Laget; vi vedblev at forcere ind paa ham; han vendte vestover. Jeg beordrede venstre Fløi at omro ham agter. Selv med Kanonchalupperne »Harald Haarfager« og »Fredriksværn« vilde jeg ro ham forom, men strax efter blev hans Storstang nedskudt, hvorefter han blot søgte at holde Bredsiden mod mig. Da vi havde modtaget et Par af hans Lag, styrede jeg med bemeldte 2 Kanonchalupper lige paa ham, medens hele Divisionen nærmede sig, hvorpaa han strøg Kl. 1½ efter en Fægtning af noget over 1 Time.

Jeg gjorde Signal til Løitnant C. Grove[1]) at gaa derombord med et Fartøi forat fordre Kapteinen ombord til mig, og forblev imidlertid hele Divisionen i sin Stilling paa Geværskuds Afstand nær Briggen.

Briggens Chef, Kaptein Tillard, kom til mig, leverede sin Sabel og meldte, at det var Briggen Allart (den danske ved Kjøbenhavn i 1807 erobrede). Jeg besatte Briggen, lod 2den Division spænde for at bugsere og beordrede Løitnant C. Grove med sin Division og Kanonjollen Løven at jage en tilsøs — omtrent 1 Mil fra os — værende Skonnert, som stod vestover, og som foreløbig havde signaleret med Briggen.

Idet Briggen strøg, kom Løitnant Seidelin med 3 Kanonchalupper ud fra Hølen. Han meldte sig til mig, men da jeg intet Brug havde for ham, bad jeg ham at staa tilsøs, om en liden Laring skulde gjøre Skonnerten for stærk for Løitnant Grove. Da de kom til den, viste det sig, at det var en svensk Skonnert, ved Navn Wilhelmine Charlotte, som kom fra Christiania og havde norsk Licensepas. Han foregav at skulle til Gothenborg,

---

[1]) Conrad Grove døde i 1829 som Kaptein i den danske Marine.

uagtet han blev truffen SV. af Fredriksværn, styrende vestlig. Ifølge de givne Ordres lod jeg ham passere.

Briggen Allart bragte jeg herind til Fredriksværn, hvor den ankom Kl. 7½ Aften. Officiererne blev sendte til Laurvig, Matroser og Soldater blev indkvarterede paa Barakkerne her i Fredriksværn, og hans Døde og Blesserede sendtes paa dette Steds Sygehus. Deres Doktor er indkvarteret her.

Briggen Allart er armeret med 16 Stk. 24-℔s Karonader, 2 Stk. 6-℔s Kanoner og en 12-℔s Karonade paa en opbygget Pligt. Den er bemandet prima Plan med 96 Mand, hvoraf 1 dræbt og 4 blesserede, men mellem disse ingen Officier. Briggens Skrog har ikke lidt synderligt, men dens Seil og Takkelage betydeligt.

Vort Tab er 1 dræbt og 4 blesserede, hvoraf de 2 er døde strax efter. De var Alle paa Kanonchaluppen Fredriksværn og blev trufne i Omroningen.

At Enhver har opfyldt sin Pligt saavel under Affæren, som efter, skylder jeg den hele Division at melde.

Kanonchaluppen »Harald Haarfager«, Fredriksværn,
den 11te August 1809.

Underdanig
S. A. Bille.«

I Bataillen deltog følgende Officierer foruden Chefen, nemlig Premierløitnanterne C. Grove og J. Lund[1]), Sekondløitnanterne Bodenhoff[2]) og N. Grove[3]) samt Maa-

---

[1]) Joachim Lund døde i 1841 som Indrulleringschef og Overlods i Bergen.

[2]) Sekondløitnant H. C. Bodenhoff blev i 1812 fanget af de Engelske ved Affæren i Tromsø (hvorom senere).

[3]) N. Grove fik i 1817 Afsked af den norske Marine som Premierløitnant.

nedsløitnanterne P. I. Arbo (Chefens Adjutant), Henrichsen[1]), Stibolt, Willumsen, Hallander, Tandberg, Lorange og Pettersen.

Rapporten om Briggen »Manlys« Erobring er saalydende:

»Hermed giver jeg mig den Frihed underdanigst at tilmelde Hr. Admiralen (Kontreadmiralal O. Lütken[2]), daværende Chef for Norges Søforsvar), at jeg løb ud fra Arendal med Briggen »Lolland«, samt Briggerne »Samsø« og »Alsen«, hvilke Hr. Admiralen har beæret mig med Kommandoen af, den 1ste September, Kl. 8¾ Fmd.

Den 2den September, Kl. 2 om Morgenen, efter Bestikket 2½ Mil OSO. af Randøerne, Vinden NO., Bramseilskuling, svær vestlig Dønning, styrende vestefter langs Landet for smaa Seil. Fik 2 Seilere i Sigte agterud til Luvart, som jeg af deres Natsignaler formodede at være fiendtlige Orlogsmænd. Gjorde Signal for »Klart Skib«, luvede op for at nærme Landet for at faa smulere Vande; gik i Seilorden. Kl. 2¼ gav »Samsø«, som var Agtermand, den Nærmeste sit Lag, hvilket den besvarede, og en Fægtning begyndte mellem disse. »Lolland« og »Alsen« vendte for at deltage i samme. Kort efter vendte den, som engagerede »Samsø« og holdt SO. hen. »Samsø« vendte efter den og forfulgte den; ligeledes gjorde »Alsen«. Holdt med »Lolland« under Vinden med Force af Seil, for at komme op under den anden Seiler, som var

---

[1]) Maanedsløitnant Henrichsen, der kommanderte Kanonjollen Løven, dræbtes 4de Juni 1812 ved at Kanonen sprang under Skiveskydning i Vigsfjord ved Fredriksværn. Foruden Chefen dræbtes 2 Mand og 8 saaredes.

[2]) I Slutningen af 1810 blev Kontreadmiral L. Fisker afløst af Kontreadmiral Otto Lütken som Chef for Norges Søforsvar, hvilken Post denne indehavde til Adskillelsen 1814.

til Luvart mellem os og Landet, og som holdt gaaende vesterefter. Kl. 3^t 40′ kastede over samme Boug som han.

I Dagbrækningen observeredes, at de 2 Seilere var Brigger, begge fiendtlige Orlogsmænd. Den, som jeg med »Lolland« jagede, vendte nu østerover og vi ligeledes. Kl. $4^s/_4$ kom paa Siden af den paa et kort Karonadeskuds Afstand og begyndte at fyre paa den; den havde allerede i Forveien begyndt sin Ild imod os. Vedligeholdt Samme fra begge Sider. Kl. 5^t 40′ gik over Stag for at løbe den agtenom; Kl. 5^t 55′ strøg den sit Flag. Sekondløitnant Kraft blev med Mandskab afsendt for at besætte Prisen, og Løitnant N. Grove for at afhente Officierne. Han kom strax tilbage og medbragte Chefen, Løitnant Simmonds af den engelske Søetat, som berettede mig, at det var den engelske Orlogsbrig »Manly« paa 10 Stk. 18-℔s Karonader og to 6-℔s Kanoner, med 58 Mands Besætning, som han havde overgivet.

En overordentlig svær Søgang gjorde saavel vore som Fiendens Skud usikre, og herved blev Affæren saa langvarig.

»Alsen« var imidlertid Kl. $3^s/_4$ kommen den Brig, som den og »Samsø« jagede, paa Skud nær og vedblev at forfølge den i en løbende Fægtning under en saa vedholdende Skydning, som den svære Sø vilde tillade, indtil Kl. 5, da den fiendtlige Brig havde taget saa meget fra »Alsen«, at dennes Skud ei kunde naa den længere, og Chefen, Premierløitnant M. Lütken, blev overbevist om, at den ei kunde indhentes; han opgav derfor Jagten og vendte NV. over for at bidrage til at afskjære Briggen, som »Lolland« var engageret med.

Da Chefen paa »Samsø«, Premierløitnant Grodtschilling fandt, at han ei kunde opseile den flygtende Brig, opgav han allerede før »Alsen« Jagten og stod imod os for at forekomme Muligheden af »Manlys« Flugt.

Da »Samsø« og »Alsen« kom op, gjorde jeg Kl. 6½ Signal for dem at assistere med at bemande Prisen.

»Lolland« har havt en Død, men ingen Saarede, dens Reisning og Seil har lidt noget, Skroget intet.

Cheferne for Briggerne Samsø og Alsen har meldt mig, at de har ingen Døde eller Saarede, at Briggernes Skrog har intet lidt og deres Seil og Takkelage ubetydeligt.

I hvor bekjendte end Cheferne for Briggerne Samsø og Alsen, Premierløitnant, Ridder F. Grodtschillings og Premierløitnant M. Lütkens Fortjenester som Officierer er, anser jeg det dog for Pligt at anføre, at de viste den største Konduite og den hurtigste Manøvre med de Skibe, de kommanderede, og at de efterlod intet ugjort for at indhente den Brig, de forfulgte.

Det vilde være høist ubilligt, ifald jeg ikke nævnte, at Sekondløitnant Kraft[1]), Næstkommanderende ombord i Briggen Lolland, saavel ved denne som ved foregaaende lignende Leiligheder har opfyldt sin Tjeneste paa den ærefuldeste Maade. Det samme har jeg fuld Anledning til at sige om Sekondløitnant N. Grove, og med Maanedsløitnant Fleischers Opførsel har jeg al Aarsag at være tilfreds. Hele »Lollands« Mandskab har alle uden Undtagelse opført sig med saameget Mod og Raskhed, at det var umuligt for mig at udmærke Enkelte.

Cheferne for »Samsø« og »Alsen« gav ligeledes deres underhavende Officierer og Mandskab det bedste Vidnesbyrd.

Det er blot overensstemmende med Billighed at tilstaa, at Briggen Manlys[2]) langvarige Modstand gjør dens

[1]) Christian Frederik Kraft døde i 1823 som Kapteinløitnant i den danske Marine.

[2]) »Manly« blev ikke benyttet som norsk Krydser, men solgtes strax efter Erobringen til Handelsmarinen.

Chef Ære. Ombord i den fandtes 3 haardt saarede, dens Skrog har lidt meget og der findes ikke et Rundholt eller Seil, at det jo er mere eller mindre forskudt.

Briggen Lolland, tilankers ved Christianssand den 3die September 1811.

Underdanigst

H. P. Holm.«

Kamp mellem norske Orlogsbrigger og den engelske Fregat Tribune.

I Januar 1810 ankom 4 Orlogsbrigger til Norge fra Danmark, nemlig:

»Samsøe«, Chef: Kaptein Johannes Krieger[1]),
»Alsen«, — Premierløitnant M. Lütken,
»Kiel«, — Do. Otto F. Rasch og
»Langeland« — Do. T. Lütken.

Disse var ifølge kongelig Befaling opsendte for at beskytte Provianttransporten fra Danmark til Norge. Foruden disse Brigger bestod Norges søgaaende Orlogsstyrke af Briggerne Lougen, Seagull og Allart samt den armerede Skonnertbrig Hemnæs.

I Mai samme Aar havde 4 af disse Brigger en hæderlig Kamp med den engelske Fregat Tribune, efter hvilken Chefen for »Samsøe« indgav følgende Rapport:

»Den 12te Mai om Formiddagen, Kl. $10^3/_4$, var jeg med de mig anfortroede Brigger »Samsøe« og »Alsen« (»Kiel« var i Arendal under Reparation) SSO., 4 Mile ud fra Mandals Ryvingen. Vinden var østlig med frisk Bramseilskuling. Da fik jeg en fiendtlig Fregat at se

[1]) Johannes Krieger døde i 1818 i Vestindien som Kommandørkaptein i den danske Marine og som Chef for den danske Fregat Minerva.

SO. fra med Force af Seil holde imod os, hvorfor jeg vendte og styrede ind mod Landet. Fregatten vedblev at forfølge os.

En halv Mil udenfor de yderste Skjær af Indseilingen til Kleven dreiede jeg til Vinden for videre at observere hans Hensigt, stolende paa Roflottillens Assistance, om han vilde angribe os. (Jeg saa allerede den Mandalske Division[1]) i de yderste Skjær, beredt til at gaa mig imøde). Men paa temmelig langt Kanonskuds Distance holdt bemeldte Fregat af til Plat og gav os sit Lag uden nogen Virkning. Den holdt derpaa vesterefter med Force af Seil, hvorpaa jeg med Briggerne holdt Kleven ind.

Imod Mundingen af Mandals-Fjorden observerede jeg Briggerne Seagull og Allart at komme ud af Klevens Havn; jeg dreiede derpaa til Vinden igjen og holdt tilsøs.

Kl. 3 var alle 4 Brigger samlet, hvorpaa Kapteinløitnant og Ridder Budde (Seagulls Chef) og jeg forenede os for at angribe bemeldte Fregat, som imidlertid havde dreiet til Vinden og stod ind imod Landet. Jeg formerte Hastigheds-Linie over Styrbord med Bagbords Halse, holdt derpaa mod Fregatten, som ved vor Nærmelse vendte og holdt ud fra Land. Kl. 4¾ var Briggerne Samsøe og Seagull bemeldte Fregat paa Skud nær, hvorpaa begyndte en levende Ild fra begge Sider, som vedvarede til Kl. 6, da Fregatten holdt immer rummere med Force af Seil ud fra Landet.

Da Krudtet paa »Samsøe« og »Seagull« blev temmelig formindsket, samt da jeg saa en Kutterbrig holde ind imod Fregatten, da Kulingen tog af, og Distancen fra Landet dengang var 4½ Mil, da jeg maatte befrygte, at Fregat-

---

[1]) Den Mandalske Division af Kanonflottillen kommandertes af Premierløitnant P. C. Spørck.

tens Hensigt med at lade flygtende var at trække Briggerne ud fra den Hjælp, som under Land fra Kanonflottillen var bekommelig, og imod flere fiendtlige Krydsere, hvis Stationering ham var bekjendt, resolverte jeg at lade mig sakke og falde agtenom Fregatten, hvorved den bekom det glatte Lag fra os, hvilken Manøvre af »Seagull« blev efterfulgt, styrede derpaa med de andre Brigger NNO., medens Fregatten vedblev at styre SV., hvilket tydeligt overbeviste os om, at han i Slaget havde lidt nok for ikke at ønske at indlade sig videre med os.

Da den fiendtlige Fregat under hele Affæren holdt immer rumt hen med Force af Seil, var det ikke Cheferne for Briggerne Allart[1]) og Alsen muligt med al Anstrengelse og Forcering af Seil at komme Fregatten saa nær, at de med Kraft kunde virke.

Det var en 44 Kanons Fregat med 15 Kanoner i Laget. Da vi skiltes fra hverandre, var hans Bramseil nedskudte samt hans øvrige Seil ilde tilredte, hans tvende Chalupper, som han slæbte efter sig, skudte isænk; om Skroget har lidt noget, kan jeg ei bestemme[2]).

Briggen Samsøes Seil, Takkelage, Fartøier og Rundholter har lidt endel samt bekommet endel Skud i Skroget, hvoraf 1 i Vandgangen er betydeligt.

Af Døde har Briggen Samsøe 1 Mand og 2 er let saarede; iøvrigt overgaar Officierernes og Mandskabets gode Forhold og Iver i denne Kamp langt min spændte Forventning.

Kl. 1½ den 13de om Morgenen ankrede samtlige

---

[1]) Briggen Allart kommandertes af Premierløitnant G. Hagerup. Paa den tjenstgjorde Sekondløitnanterne (senere Kommandørkapteinerne i den norske Maaine) Klinck og Wiese, og (senere Kaptein) C. Budde tjenstgjorde paa Seagull som Styrmand.

[2]) Fregatten havde faaet flere Grundskud, megen Skade paa Skroget og havde 9 Dræbte og 15 Saarede.

Brigger i Svinøer Havn, hvorfra vi gik Seil Kl. 3¾ Emd. og ankrede her Kl. 10½.

Briggen Samsøe ved Christianssand,
den 13de Mai 1810.

Underdanig
Joh. Krieger.«

Rapporten fra Chefen for Briggen Seagull, Kapteinløitnant O. Budde, er saalydende:

»Den 12te Mai blev signaleret fra Stjernøen, at en fiendtlig Fregat gjörde Jagt paa tvende danske Kutterbrigger, som styrede mod Landet. Jeg lettede da strax med Briggerne Seagull og Allart for at komme til Undsætning. Fregatten ophævede Jagten og styrede med Force af Seil fra Land. Efter Aftale med Hr. Kaptein Krieger sluttede jeg med Briggen Seagull i Samsøes Kjølvand; dernæst kom »Alsen« og agterst »Allart«. Stod Bidevind udefter 2½ Mil af Land, holdt derpaa 4 Streger rumskjøds ned paa Fregatten, som var i Læ. Efterat Fregatten nogle Gange havde givet sit glatte Lag, dreiede vi 2 Streger til samme Kurs som Fienden, og Kampen begyndte paa Kanonskuds Distance. Den fiendtlige Fregat forcerede Seil og søgte bestandig forud og i en vis Afstand, hvorved de forreste Brigger alene blev udsatte for hans Ild. De tvende andre Brigger forcerede Seil og holdt lettere for om muligt at doublere ham og give ham Skud agter ind, men da Fregatten seilede saameget bedre, blev denne Hensigt ikke opnaaet.

Kampen varede ved med uafbrudt Ild i en Time og 20 Minutter. Fienden blev meget beskadiget paa Skroget, Seil og Takkelage.

Kl. 6t 20′ holdt af og gav ham Laget agterind.

Den fiendtlige Fregat var paa mellem 44 til 50 Kanoner.

Ombord i Briggen Seagull er ingen Døde og Blesserede. Nogle Skud i Skroget, Seil og Takkelage temmelig forskudt.

Officierer og Mandskab har ved denne Affære vist sig som tapre danske og norske Mænd.

Svinøer, den 13de Mai 1810.

Underdanig
Budde.«

Erobringen af en fiendtlig Konvoi.

Under Krigen gjordes vel nu og da Priser af enkelte Koffardiskibe, men den vigtigste Fangst fandt Sted den 19de Juli 1810, da Briggerne Samsøe, Seagull, Allart, Alsen og Kiel erobrede en Konvoi paa 47 Handelsskibe, hvis Værdi beløb sig til 3,856,328 Rdl.

Kaptein J. Kriegers Rapport herom er saalydende:

»Siden min sidste Rapport, dateret Arendal den 9de Juli, [illegible]r jeg, naar Veirliget det tillod, med de mig anfortroede Brigger kontinueret med det af deres Høivelbaarenhed[1]) befalede Krydstogt.

Den 18de dennes, Kl. 10 Emd., mødte en Brig kaldet »La Change« under Danzig-Flag, ført af Skipper Miguel Ryberg, kommen sidst fra Memel, bestemt efter Sigende til Amsterdam, ladet med Bjælker ved Kjøbmand Biboe i Memel. Bemeldte Skibs Papirer var, forsaavidt jeg kunde skjønne, i den befalede Orden, men da Skipperen var passeret Nyborg uden at have erlagt den befalede Told, blev Skibet besat og indbragt til Christianssand for at erlægge Straffetolden og nærmere Undersøgelse.

Den 19de, Kl. 2½ Fmd., i SV. 7 Mile fra Næsset, stødte jeg paa en fiendtlig Konvoi, bestaaende af 45 Han-

[1]) Rapporten er stilet til Kontreadmiral L. Fisker.

delsskibe, bedækket af en engelsk Brig, der strax efter at have seet os flygtede med Force af Seil. Forfulgte ham 1/4 Mil SV. ud fra Konvoien, og da jeg intet vandt ind paa ham, men derimod sakkede, vendte jeg fra ham og holdt op mod Konvoien, som imidlertid var bleven omringet af de andre Herrer Brigchefer; styrede derpaa op under Norge. Vinden var dengang nordlig med laber Kuling.

Samme Dags Aften var under Kristianssand; den største Del af Konvoien kom ikke i Havn den Aften formedelst Stille, men idag Morges bekom en frisk NO.-Vind, og Kl. 12 Middag var Skibene ankomne i følgende Havne vestenfor Christianssand, nemlig Romsvigen, Ny-Hellesund, Komlestø, Dalkilen og Tregdefjord.

Efterat Konvoien var kommen i Havn, detacherede jeg Briggen Alsen til den førstnævnte Havn, Briggen Seagull til den anden, Briggen Kiel til den tredie og fjerde samt Briggen Allart til den femte, med Ordre, saasnart Leilighed gaves, de da tilligemed de i Havnen liggende Skibe af Konvoien skulde søge Christianssand, hvor jeg med Briggen Samsøe ankrede idag Kl. 11 Fmd.

Det var den engelske Brig Forward paa 16 Kanoner, kommanderet af Løitnant Bannes, der førte ovenmeldte Konvoi, og var afgaaet med den fra Gothenborg den 17de dennes tilligemed en anden Konvoi af 150 Skibe, der efter Skippernes Udsigende havde til Bedækning 1 Fregat og 3 Brigger. Vi saa og sidst ommeldte Konvoi samme Formiddag i SV., 4 Mile fra os.

Konvoien bestaar af amerikanske, svenske og pappenburgske Skibe etc., og naar de alle er ankomne hertil, skal en detailleret Liste over dem blive forfattet og ufortøvet Deres Høivelbaarenhed tilstillet.

Kl. 2 Emd. idag var alle Skibene lykkelig ankomne hertil paa en Amerikaner nær, som Lodsen har sat paa

Grund 1/2 Mil vestenfor ydre Flekkerø. De fornødne Anstalter for dets Bjergning er øieblikkelig foranstaltet.

Iøvrigt er Alt vel i de mig underlagte Brigger, hvilket tilmeldes.

Christianssand, den 22de Juli 1810.«

Under 27de samme Maaned fuldstændiggjorde han sin ovenanførte Rapport ved følgende Indberetning:

»Hermed tilstilles Deres Høivelbaarenhed Liste over Skibene, der den 19de dennes blev frataget den engelske Konvoi-Brig Forward. Papirerne er i den befalede Orden afleveret til Søkrigsprokurør Sørensen. Ved sammes Omtælling er der befundet at være 47. Den største Del har faaet Leie under Laugmandsholmen, de bliver imorgen overleveret til Værftet; Seilene er afleveret paa Værftet, Stænger og Ræer strøgne paa dem alle.

Et summarisk Forhør er holdt over de Kongelige Briggers Mandskab, Skipperne og Passagererne, der blev sluttet igaar. Skipperne og Mandskabet paa 2 af Skibene møder idag for Politi-Retten.

Den største Del af Amerikanerne har frivillig tilstaaet at have været under Konvoi; en Del af Svenskerne anfører til deres Undskyldning, at man har forceret dem til at tage Konvoi, og andre at være kommen i den af en Hændelse den Nat.

Førstkommende Mandag er de mig underlagte Brigger igjen seilklare, og vil da Vind og Veir føie, agter jeg at afseile herfra for at kontinuere med det forhen befalede Krydstogt.«

Af den med denne sidste Rapport indsendte Liste sees, at af de tagne Skibe var 18 Amerikanere paa tilsammen 3684 1/8 Tons Drægtighed, 14 svenske paa tilsammen 1146 3/4 Læster, 4 preussiske paa tilsammen 405 Læ-

ster, 2 russiske paa tilsammen 131 Læster, 3 pappenburgske paa tilsammen 196 Læster, 2 fra Lübeck paa tilsammen 179⅛ Læst og 2 fra Mecklenburg paa tilsammen 106 Læster. Fartøiernes Ladninger bestod af Hamp, Hør, Jern, Seildug, Hvede, Rug, Manufakturvarer, Tømmer, Talg, Vox, Tjære, Kobber Potaske, Staal og Glas.

Dette var ikke det eneste Uheld, som Briggen Forward havde under sine Krydstogter udenfor Norge, thi den 12te November 1812 indmelder Sekondløitnant F. A. Paludan fra Stavanger følgende:

»Den 8de ds. om Aftenen, Kl. 11½, indløb her til mig med Expres den Efterretning fra Hviddingsøen, at Folk derfra havde i Solens Nedgang seet en fiendtlig Brig løbe paa Grund i Nærheden af Skudesnæs Havn. Jeg afgik snarest muligt efter denne Beretnings Ankomst herfra med den armerede Chalup Skarven til Skudesnæs for i Tilfælde af, at Briggen endnu stod, at være Kystværnet behjælpeligt. I Dagningen ankom jeg til Skudesnæs, hvor man berettede mig, at det rigtig forholdt sig, at Briggen var strandet omtrent 1½ Bøsseskud fra Havnen, men til Lykke i det feile Indløb. Den var uheldigvis lykkeligt varpet sig af efter 1½ Times Forløb, hvorefter den styrede tilsøs. Efter al Sandsynlighed var det Briggens Hensigt at løbe ind i Skudesnæs Havn, hvor den saa tvende Fartøier ligge tilankers, dem den ikke med bevæbnet Chalup tiltroede sig at kunne udkappe formedelst det paa Stedet sig visende Kystværns Overlegenhed.

Ved at efterse det Sted, hvor den stod, har man fundet og opfisket 3 Stk. 18-℔s Jern-Karonader, 2 Rapperter og 1 Varpanker. Paa Rapperten stod Navnet »Forward«, hvilket lader mig formode Briggens Navn at være dette; den var paa 14 Kanoner.

Samme Dag, den 8de, saaes herudenfor i Følge med tvende fiendtlige Orlogsbrigger, der opholdt sig her paa

Kysten, en Skonnert og en liden Slup, hvilke begge destoværre var Priser. Sluppen: »Den givendes Lykke«, ført af Skipper Didrik Drengsen, tilhørende Hr. Over-Krigskommissær Zebbelow, udgik fra Christianssand sidst i Oktober dette Aar. Foruden Skipperen bestod dens Besætning kun af Matros Sivert Tønnesen af Hetland og en Dreng. Sluppen var destineret til Jylland, hvor den ogsaa ankom ved Thorstrand, indtog der Ladning af Byg, Flesk, Kjød og Smør, skulde gaa direkte til Christianssand, men midtveis mellem Skagen og Lindesnæs blev den tagen af den engelske Kutterbrig Forward. Skipperen og Matrosen blev ombordtagne i Briggen, og 2 Engelske blev satte ombord i Sluppen istedet, og denne holdt nu med Briggen under den norske Kyst, hvor de Engelske den 7de dennes for det meste udlossede Sluppen, hvorefter ovennævnte Sivert Tønnessen og 11 Engelske sendtes ombord. Drengen toges ombord i Briggen. Sluppen var nu bestemt at gaa som Kaper her under Kysten, men Søndagen den 8de dennes blev en Skonnert, hjemmehørende i Lillesand, taget, og af de 11 Engelske paa Sluppen afgik 9 til Skonnerten, som tog Sluppen paa Slæbetoug. Saaledes holdt de det gaaende indtil Natten mellem den 8de og 9de, da Kulingen tiltog, hvorfor Slæberen kastedes løs. Paa Sluppen var da kun førnævnte Sivert og 2 Engelske, hvoraf den ene var Midshipman. Sivert heiste da Bredfokken, strax de Engelske havde lagt sig til at sove, og manøvrerede saaledes, at han kom bort fra Skonnerten og de to Orlogsbrigger, som laa og krydsede i Nærheden. Om Morgenen den 9de, Kl. 8, 3 Mile af Land, gik han op paa Toppen for at faa Kjending, og imidlertid kom begge de Engelske op og styrede vestover, hvorfor Sivert hurtigt gik ned igjen og tog begge de Engelske med Magt og satte dem i

Rummet og lukkede Lugen for dem, hvorefter han vendte og satte Kurs mod Land. Nogen Tid derefter kom fra Udsire 6 Mand ombord til ham, hvilke hjalp ham at komme tilankers i Fæø Havn, vest paa Karmøen. Derfra er han idag ankommen til Tananger, hvorfra Fangerne er afsendte til Christianssand.«

Affæren ved Stadt i Juli 1810.

I Aarene 1808, 1809 og 1810 kommanderedes den bergenske Afdeling af Kanonflottillen af Premierløitnant Johan Bjelke, som havde stationeret en Division under Sekondløitnant H. Dahlerup[1]) ved Stadt for at forsvare Kysten dersteds. Denne Division, som bestod af Kanonskonnerterne «Balder», Chef: Løitnant Dahlerup, «Thor», Maanedsløitnant B. Rasmussen og Kanonjollen No. 5, Maanedsløitnant E. Dietrichsen, blev i Juli 1810 angrebet af Barkasser fra 2 udenfor Stadt krydsende engelske Fregatter. Efter en halv Times Kamp maatte begge Kanonskonnerterne overgive sig, medens Kanonjollens Mandskab reddede sig ved at sætte den paa Land.

Sekondløitnant Dahlerups Rapport om denne Begivenhed er dateret 25de Juli 1810, skrevet ombord paa Fregatten Belvedera og saalydende:

«Med dyb Følelse af min Ulykke maa jeg herved tilmelde Deres Velbaarenhed, (Rapporten er stilet til Premierløitnant Bjelke), at de mig betroede Kanonskonnerter

[1]) Hans Birch Dahlerup døde som Kaptein i den danske Marine. Han havde engang tidligere været i engelsk Fangenskab, thi han hørte til Officersbesætningen paa Linieskibet Prinds Christian Frederik, som i 1808 ødelagdes af de Engelske ved Sjællands Odde.

Balder og Thor samt Kanonjollen No. 5, Mandagen den 23de Juli, blev tagne af de tvende engelske Fregatter Belvedera, 46 Kanoner og 250 Mand, kommanderet af Kaptein Byron, og Nemesis paa 36 Kanoner, 200 Mand, kommanderet af Kaptein Terris.

Kaptein Byron har tilladt mig i Korthed at melde Deres Velbaarenhed denne min ulykkelige Skjæbne.

Søndag den 22de kom benævnte Fregatter her under Kysten med frisk Kuling af nordlig Vind og forblev her tæt under Land til Mandag Middag, Kl. 1, da de med jevn Bramseilskuling af sydlig Vind holdt begge for fulde Seil ind Ulvsvaagen. Da jeg saa, at Fregatterne udsatte en Mængde Fartøier og tillige styrede ind efter, formodede jeg, at deres Hensigt var at angribe den her stationerede Forsvarsstyrke, hvorfor jeg søgte at postere Kanonfartøierne paa det fordelagtigste for at udholde Angrebet af en os saa overlegen Fiende, hvilken jeg ingen Mulighed saa i at undgaa, da Fregatterne var i Læ af mig og deres bevæbnede Slupper avancerede stærkt paa os. Jeg krydsede mig derfor op i en Vig, kaldet Sørpollen, hvis Dybde og Sneverhed vilde betrygge mig for Fregatternes Batterier. Kl. 5½, da jeg var kommen omtrent midt i Pollen, var Fregatterne inde paa Ulvsvaagen ved den østre Side af Silden, og deres Slupper, 7 i Tallet, paa Skud nær fra begge Kanonskonnerterne. Jeg gav da Ordre at begynde Bataillen; Fienden besvarede vor Ild med 4 Stk. 18 ℔s Karonader og roede stærkt ind paa os, da Kulingen forhindrede Skonnerterne fra at avancere. Ved at afviske Kanonen efter det andet Skud fra Kanonskonnerten Balder, afbrækkedes Viskeren i Kanonen, hvorfor jeg, medens de arbeidede med at faa denne i brugbar Stand igjen, bragte den forreste Kanon til at bære, men ved første Skud med denne sprang Brogen, hvorpaa jeg atter dreiede Skonnerten for at faa den agterste Kanon,

som imidlertid var bragt istand igjen, til at bære, men ved disse Standsninger, foraarsaget ved at dreie Skonnerten rundt, fik Fienden Tid til at avancere paa os, og efterat Fægtningen havde varet en halv Time, var Fienden paa Pistolskuds Distance og begyndte en levende Musketild. Da jeg saa Umuligheden af at afslaa Entringen med det ringe Antal Haandgeværer, jeg kunde sætte imod Fiendens, og denne allerede var saa nær, at jeg ikke kunde affyre min Kanon, førend de var mig paa Siden, strøg jeg Kl. 6 Efterm. for ikke at opoffre Mandskabet uden Nytte. Paa samme Tid strøg Kanonskonnerten Thor. Da Fienden havde besat Skonnerterne, roede de med deres Slupper ind til Kanonjollen No. 5, hvilken efter et Kvarters Forløb blev tagen; dog var Jollen sat paa Grund og Folkene flygtet iland, saa Fienden saa sig nødsaget at sprænge den i Luften. Kl. 10 om Aftenen, da Skonnerternes Mandskab var bragt ombord paa Fregatterne, seilte disse tilligemed Skonnerterne.

Fiendens Styrke anvendt imod mig var 140 til 150 Mand, alle bevæbnede med Geværer, Pistoler og Huggerter i 7 Fartøier, hvoraf 4 var armerede med 18 ℔s Karonader.

Kanonskonnerten Thor har 3 Mand dræbte, og en Mand har faaet Armen afskudt i Skulderen, om hvis Liv intet Haab haves. Paa «Balder» haves ingen saaret eller dræbt.

Maanedsløitnant Rasmussen viste under denne ulykkelige Affære al mulig Mod og Aktivitet; kun gjør det mig ondt, at jeg maa melde Deres Velbaarenhed, at jeg hos Mandskabet paa begge Skonnerterne savnede det Mod og den Hurtighed, som kunde fordres af dem.

Om Kanonjollen No. 5 kan jeg intet melde, da den ved at skille sig fra mig maatte udholde et eget Angreb,

hvortil jeg ei var Vidne, og som den ene var for svag til at udholde.

Den Plads, jeg valgte, var efter de til vor Ulykke sammenstødende Omstændigheder den eneste, jeg med Rimelighed kunde vælge til at postere Fartøierne. Jeg kunde der vente Assistance af Kystværnet, da Fienden roede tæt under Fjeldene ved Osmundsvaag, men kun faa af dem var at se der, og ingen armerede med Skydegevær. Paa Retirade var der ikke at tænke, da Fregatterne var i Læ af os, og Skonnerterne med den Kuling ikke kunde undgaa Slupperne.

Dette er den ulykkelige Affæres Gang. Jeg sender denne Rapport med Løitnant Christie af det bergenhusiske Regiment. Han blev tagen med en Nordfarer-Jægt den 24de Juli og har nu erholdt Tilladelse at fortsætte sin Reise til Christianssund.

Efter Kaptein Byrons Sigende er Fregatternes Krydstogt ude om 8 Dage, da de vender tilbage til England.»

I sin Rapport af samme Dato siger Maanedsløitnant Dietrichsen, at da Kanonskonnerterne maatte overgive sig, ansaa han det for raadeligst og Pligt at lade sætte Hul i Kanonjollen og landsætte med den for ikke at falde i Fiendens Hænder, og han reddede sig og sit Mandskab ved at flygte i Land, idet han medtog endel af Haandarmaturen, uden at Nogen af dem havde faaet nogen Skade. Efter meget Arbeide med at faa Kanonjollen af Grunden, maatte Fienden med uforrettet Sag igjen forlade den efter at have sat Ild paa den, hvorpaa den sprang i Luften Kl. 11 om Aftenen. Fienden forføiede sig derpaa bort efterat have begaaet mange Røverier paa endel Handelsfartøier og efter at have bemestret sig tvende Jagter. Maanedsløitnant Dietrichsen begav sig med sit Mandskab

til Osmundsvaag og reddede den derværende oplagte Proviant, som bragtes til sikkrere Sted.

I den Følgeskrivelse, hvormed Løitnant Bjelke indsendte disse Rapporter til Chefen for Norges Søforsvar, Kontreadmiral L. Fisker, klager han over Kystværnet og skriver blandt Andet:

«Dette Uheld var vist ikke skeet, dersom Kystværnet havde opfyldt sin Skyldighed; thi, som af Løitnant Dahlerups Rapport fremgaar, stolte han paa dette og søgte derfor ind i Sydpollen.

Til hvilke slette Anførere Kystværnet er betroet, vil Hr. Admiralen bedst kunne se af følgende Ordres fra den derværende Divisionschef, Præsten H., og Sektionschefen F.

«Da tvende fiendtlige Fregatter krydser ved vore «Kyster og var her igaar ganske inde hos os og borttog «ved deres mange Barkasser vore Kanonbaade, og jeg der-«ved lærte at indse, at de kunne i et Øieblik landsætte «maaske 1000 Mand, bevæbnede ikke alene med Haand-«geværer men og med smaa Kanoner, saa indser jeg, at «paa saadanne vil ethvert fiendtligt Angreb fra Kystvær-«nets Side ei alene blive frugtesløst, men endog have de «sørgeligste Følger. DHrr. Sektionschefer vil altsaa for-«anstalte strax bekjendtgjort i Deres Sektioner, at om be-«meldte Fregatter skulde landsætte Barkasser bemandede, enhver Mand bliver roligt i sit Hus, da man af Erfaring «har lært, at han næsten aldrig røver privat Eiendom. «Dog maa stedse holdes de befalede Vagter og Varder, «alle at være i bedste Stand, paa det de ved enhver «fiendtlig Landgang kan strax anstikkes og enhver blive underrettet om Fiendens Nærmelse, paa det de dog kunne faa Tid at skjule deres bedste Sager.

«Sællø Præstegaard, den 24de Juli 1810.

H.

«Fra Divisionschefen er mig indløben Ordre at be-
«kjendtgjøre, at enhver Mand skal være hjemme i sit Hus
«og tillige afsende sine bedste Sager, hvor der tvivles for
«fiendtlig Landgang, da Fienden er for Tiden saa stærk,
«at intet Kystværn kan blive samlet til nogen Modstand.
«Derfor beordres Alle og Enhver ikke at møde paa noget
«bestemt Sted, men ene og alene være vaagne og oppasse
«hver sine Eiendele paa sikkreste Maade.

«Moldøen, den 26de Juli 1810.

F.»

Paa det indstændigste maa jeg derfor anmode Hr. Admiralen om, at Kystværnet i Bergens Stift bliver sat paa en bedre Fod, især noget fra Byen, da det er en Umulighed, at saa faa Kanonfartøier kan forsvare Kysten, og disse maa blive et Offer for enhver overlegen Magt, naar de ei faar og sikkert kan stole paa Hjælp fra Land. Varderne ved Silden blev først tændte 2 Timer før Affæren; i den Tid kunde dog et Par hundrede Mand være samlet, og havde disse blot været opstillet langs Kysten, havde Fienden neppe vovet sig saa langt ind.

Af Kanonskonnerten Balders Besætning er 3 Mand undkomne, Baadsmanden og en Matros reddede sig ved Svømning, og en Matros laa syg iland.

Den 22de var Fienden iland paa Stadtlandet og blev der underrettet om Kanonfartøiernes Ophold i Silden. Fra Gidskø paa Søndmøre skal Fienden have faaet 2 Lodse, foregivende at være Amerikanere, ladte med Salt, bestemte til Trondhjem.

Den 24de opholdt begge de tagne Skonnerter sig i Silden under dansk Flag og bemestrede sig derved 2 Fartøier, som søgte Beskyttelse hos dem, da begge Fregatterne holdt det krydsende udenfor. Ved Expeditionen var Baadene stærkt bemandede baade med Matroser og Sol-

dater, hvilke sidste i Begyndelsen af Attaken laa skjult under Tofterne.

Af Kanonjollen No. 5 haaber jeg at faa Kanonen, endel brugbart Jern og Sømmer reddet.»

Der var flere Exempler paa, at Løitnant Bjelke havde Ret i sin Klage over Kystværnet i Bergens Stift. Under 27de September 1810 indberettede saaledes Toldbetjent og Divisionschef ved Kystværnet Erdmann følgende:

«Den 25de September 1810 indløb Rapport til mig fra Sektionschef Eriksen, at tvende fiendtlige Barkasser havde udtaget en norsk Galeas af Bekkervigs Havn. Jeg reiste da strax til Brandesund, som ligger 3½ Mil fra mit Hjem, og ankom dertil Kl. 5 om Eftermiddagen. Ved Ankomsten til Brandesund forefandtes samlet Sektionscheferne Irgens, Eriksen og Klokker Simonsen foruden endel Underofficierer og Kystværnsmandskab, ialt omtrent 150 Mand. Ungefær en halv Mil fra Brandesund saaes det omhandlede Galeasskib og tvende Barkasser drive for en svag VSV-lig Vind for at krydse ud af Fjorden. Fra det Sted, hvor Skibet og Barkasserne befandt sig, til den yderste Odde af Landet ved Havet kunde omtrent være ¼ Mil. Da jeg saa, at Galeasen og Barkasserne ikke avancerede noget, da Vinden var næsten stille, spurgte jeg Sektionschef Irgens, hvorfor han ikke allerede havde kommanderet sin Sektion at gaa i Baade forat gjøre Forsøg om muligt at tage Galeasen fra Fienden igjen, hvortil Irgens svarede, at Folkene neppe vilde gaa i Baadene. Jeg sagde da, at de nok vilde gaa, naar jeg talte til dem, hvorpaa jeg gik op paa Brandesunds-Bryggen og raabte høit til det forsamlede Kystværn, at vi alle skulde gaa i vore Baade, ro ud imod Galeasen og forsøge, om Fienden vilde lade sig afskrække til at forlade Skibet

Da fremstod Kystværns-Tambur Peder Olsen Helland af 4de Sektions 2den Afdeling, og i en bestemt, stiv Tone svarede han, at ingen vilde gaa i Baad og sætte Livet til for en Galeas Skyld. Jeg foreholdt Peder Helland det urigtige i hans Fremgangsmaade ved at nægte den Ordre, han var forbunden at adlyde, men han svarede trodsig, at ingen skulde gaa i Baad, og derpaa raabtes hist og her iblandt det forsamlede Folk, at ingen vilde gaa i Baadene. Jeg begjærte, at den største af de tilstedeværende omtrent 30 til 40 Smaabaade, paa hvilke Folkene var ankomne til Brandesund, maatte sættes ud og bemandes med 14 à 16 Mand i den Hensigt at ro ud sammen med flere andre Baade imod Barkasserne for at erfare, om Fienden lod sig afskrække, eller om han vilde sætte sig til Modværge, og sagde jeg til Folkene, at jeg skulde være den første, som nærmede mig Fienden, om det blev nødvendigt, hvilket ikke var rimeligt, og forsikkrede tillige, at vi ikke skulde ro Fienden paa Skud nær, men alene vise os i Masse for at bortskræmme ham, hvorved vi vilde erhverve os Hæder og Fordel. Skulde Fienden byde Modstand, kunde vi jo strax begive os til Land og ikke indlade os i nogen Fægtning paa Søen. Alle mine Bestræbelser var imidlertid frugtesløse. Jeg beordrede da Sektionschef Eriksen at kommandere de Folk, som var forsamlede paa Brandesundssaaten. Eriksen svarede, at han nok skulde kommandere dem i Baad, men at han tvivlede paa, at de vilde adlyde, hvilket ogsaa blev Tilfældet. Da jeg saaledes saa mig blottet for alt Haab om ved Kommando at udrette noget, gjorde jeg atter Forsøg ved Overtalelser at formaa Folkene til at opfylde deres Pligt og forestillede dem Straffen for Overhørighed; men Underofficier Knud Jensen Helland af 4de

Sektions 2den Afdeling svarede bestemt, at det aldeles ikke skulde ske, at nogen af dem gik i Baad mod Engelskmændene, enten jeg saa befalede det eller ikke. Af det forsamlede Kystværnsmandskab var omtrent 120 forsynet med Geværer og 10 skarpe Skud hver, Resten var armeret med Spyd.

Jeg forblev i Brandesund Natten over; en Del af Folkene reiste hjem om Aftenen, men de fleste forblev i Brandesund for at se, om Fienden vilde nærme sig Landet. Om Morgenen efter saaes Skibet og Barkasserne noget ude paa Søen, men da det var Bygeveir, saa at det ikke var gjørligt at ro ud mod Galeasen, reiste jeg med de tilbageblevne af Kystværnet hjem.

Det bemærkes, at Sektionschef, Klokker Simonsen, med sine underhavende Kystværn efter Ordre begav sig i Baad og var færdig at ro ud mod Fienden, men de var altfor faa til at kunne udrette noget alene.»

Efter Uheldet ved Stadt udstedte Kontreadmiral Fisker følgende Cirkulære:

«Efterretning, at de Engelske agte med og fra deres Krydsere at overrumple Kanonfartøierne, er mere end sandsynlig.

Jeg maa i denne Anledning gjøre enhver Afdelings- og Fartøis-Anfører, min Kommando underordnet, opmærksom paa at iagttage stræng militær Orden med Udkigsholdelse og være beredt til at gaa Fienden øieblikkelig imøde. Saaledes er jeg forvisset om, at hans Anslag vil blive tilintetgjort, og at han vil med Fortrydelse erfare, at det er danske og norske Officierer han har formastet sig til at ville angribe.»

Løitnant H. Dahlerup kom 16de August 1811 tilbage fra engelsk Fangenskab. Et Krigsforhør blev op-

taget angaaende Affæren ved Silden, hvorefter det ved Kongelig Resolution af 12te Februar 1812 bestemtes, «at Tiltale ifølge de anførte Omstændigheder i denne Sag maa bortfalde.»

Kutteren Alban.

I September 1810 erobrede Premierløitnant J. Falsen[1]) den engelske Orlogskutter Alban udenfor Lessø. Da dette Fartøi en Tid attacheredes til Norges søgaaende Orlogsstyrke, vil vi her omtale dens Erobring og korte Tilværelse som norsk-dansk Krigsfartøi.

Under 18de September 1810 bekjendtgjorde Kongens tjenstgjørende Generaladjutant F. Bülow følgende:

»Fra Premierløitnant og Ridder Falsen, som med 2 Kanonbaade og 4 Kanonjoller har været detacheret til Lessø for om muligt at erobre nogle der i Farvandet sig opholdende fiendtlige Krydsere, er indkommen følgende Rapport, dateret Kanonbaaden Litr. E. No. 7 tilankers ved Fladstrand den 13de September 1810:

Jeg har herved den Ære at melde Erobringen af den engelske Orlogskutter Alban, armeret med 12 Stk. 18-℔s Karonader. Igaar Morges modtog jeg Melding om, at den opholdt sig ved en strandet Hollænder nordenom Lessø. De 4 Joller, som ei kunde ro med Kanonbaadene,

[1]) Jørgen Conrad de Falsen, senere Kommandør i den danske Marine, erobrede i August 1812 den engelske Orlogsbrig Attacke paa 13 Kanoner og 53 Mand med en Afdeling Kanonfartøier udenfor Grenaa i Jylland.

overlod jeg da strax til Sekondløitnant og Ridder Linde[1]) med Ordre at følge mig snarest mulig, medens jeg med de 2 Baade Litr. E. No. 6 og 7 lettede af Aalbergs Dyb og roede Kutteren imøde. Kl. 2½ Emd. var jeg den paa Skuddistance og begyndte Affæren, som uafbrudt varede til Kl. 6¼, da det endelig lykkedes Løitnant Linde ved en over min Forventning gaaende Anstrengelse at arbeide sig med Jollerne op til mig. Meget mishandlet paa Seil, Takkelage og Skrog strøg Kutteren da ved det første Lag fra den forenede Flottille. Dens Kaptein Thomas og 5 Mand fandt jeg skudte; foruden disse 1 Løitnant, 1 Master, 1 Doktor, 1 Sekretær og 29 Mand ombord, hvoraf 5 var saarede. Vi har havt det Held aldeles ubeskadigede at ende Affæren.

Det er mig en kjær Pligt at anbefale Maanedsløitnanterne Magnussen og Knudsen for deres gode Konduite og raske Færd, saaledes ogsaa det hele Mandskab, som ved deres Anstrengelse i 26 Timer uafbrudt paa Aarerne har gjort sig fortjent.

Efter Fangernes Udsagn er Kutteren 4 Aar gammel og den bedste Seiler i Hans Majestæt Kongen af Danmarks Farvande.«

I Fladstrand blev Kutteren istandsat, bemandet og under Sekondløitnant Rosenørns Kommando henlagt under Chefen for den derværende Afdeling af Roflottillen, Premierløitnant P. M. Tuxens Kommando. Da man imidlertid antog, at den kunde gjøre mere Nytte og være mindre udsat ved Norge, blev den ifølge allerhøieste Befaling af 3die November 1810 detacheret derhen for at krydse under Norges Kyster, men vedblev fremdeles at staa under Pre-

---

1) Knud Linde blev i 1826 som Kapteinløitnant i den danske Marine udnævnt til Indrulleringschef og Overlods i Fyens Distrikt.

mierløitnant Tuxens Kommando indtil Mai Maaned 1811, da den henlagdes under Chefen for Norges Søforsvar, Kontreadmiral O. Lütken.

»Alban« forlod Fladstrand den 5te Januar 1811 og ankom den 7de samme Maaned til Øster-Risøer, hvor den kjølhaledes. Den forlod atter denne Havn den 9de Marts s. A., gjorde et Krydstogt i Nordsøen, anløb Egvaag i Slutningen af samme Maaned og afseilede fra dette Sted den 9de Mai 1811 for at begynde sit sidste Togt.

Om dette indgav Løitnant Rosenørn følgende Rapport:

»Jeg forlod Egvaag den 9de Mai for at krydse under Østkysten af Skotland, hvor faa engelske Krydsere opholde sig. Jeg var uheldig nok til at træffe paa den eneste, der var, og saa mig efter en Jagt af 12 Timer og en løbende Fægtning af omtrent 1 Time nødt til at overgive Kutteren Alban til den engelske Kutterbrig »the Rifleman« paa 18 Stk. 32-℔s Karonader, 120 Mands Besætning, kommanderet af Kaptein Pears.

Den 11te Mai var jeg paa 58° 15′ N. Br. om Morgenen Kl. 1½. Jeg var omtrent 1° 30′ østenfor Greenwich, Vinden var sydlig, Veiret tykt. Jeg styrede VtS., da jeg i en Klaring blev en svær Seiler var, mindre end en kvart Mil til Luvart. Han styrede først NO., siden holdt han ned paa os. Da jeg kjendte ham for en svær Orlogsbrig og saa denne Manøvre, og at han tillige satte flere Seil til, bar jeg af ret fra ham NO. og satte alle Seil til. Jeg fjernede mig fra ham til Kl. 9 Fmd., Kulingen og Søen tiltog, mine Læseil blæste bort og Rullingen tillod mig ei at føre Bramseilet. Kl. 10½ kunde Stangen neppe taale Topseilet; Briggen halede stærkt ind paa mig, jeg turde altsaa ikke bjerge det, men forstøttede Stangen saameget som muligt og søgte saa snart muligt at faa Underlæseil paa igjen. Kulingen tiltog bestandig, Vinden trak sig øst-

ligere, alle hans Seil fik trække, og han tog betænkelig paa mig. Kl. 12 gik Stangen overbord, nu tog han meget paa mig, og Kl. 12¾ var han paa Skud. Lidt før bjergede han sine Læseil og Boven Bramseil, og nærmede sig saa siden bestandigt til Luvart. Han gav et skarpt Skud under engelsk Flag og Vimpel, jeg besvarede det med mit Lag under dansk. Hans Skud var rettet efter min Takkelage og gik hele Tiden over mig væk uden synderlig at skade Alban. Mine Karonader var yderst urolige, paa Slutningen endog vanskelige for Folkene at haandtere, 2 af dem var demonterede (paa den ene var Brogen, paa den anden Brog og Tap brækket). Aarsagen til deres Urolighed var den høie Sø og den megen Krængning, da Vinden paa Sidstningen var meget østlig. Kl. 1½ var han mig paa mindre end et halvt Kanonskuds Afstand, hans Skraa vilde i kort Tid ruinere mit Mandskab, og mine Skud var under disse Omstændigheder unyttige. Hans i Forhold til Kutterens liden Krængning og hans høie Bastingage gjorde Musketteriet uanvendeligt. Det vilde om kort Tid blive mig umuligt at forsvare Fartøiet, uden at det var meget beskadiget paa Skroget. Det kunde da sendes over under den norske Kyst, inden Rapporten om mit Uheld dertil indløb. Disse Grunde bestemte mig til at kappe luv Vanter og hugge Hul i Bougen. Alle Papirer af Vigtighed blev tilintetgjorte, jeg dreiede til og strøg Kl. 2. Briggen the Rifleman tog Kutterens Skrog i Besiddelse paa 60¼° N. Br. og omtrent paa Længden af Greenwich.

Tvende Mand mistede jeg under Jagten.

Folkene er bragte i Prison, Officiererne har man indtil Videre ladet blive ombord paa Flagskibet Adamant. De sjeldne Folk, jeg har været saa lykkelig at have under min Kommando, fortjener, at jeg anmoder Deres Høivelbaarenhed (Kontreadmiral Lütken) om Deres kraftige Bi-

stand til snarest at befri dem fra den virkelig haarde Behandling, de her føle og trues med.

»Adamant«, tilankers ved Leith, den 20de Mai 1811.

Ærbødigst

Rosenørn[1])

Premierløitnant.«

Paa Kutteren Alban var foruden Chefen af Officierer tillige Sekondløitnant Lauritz Christensen, der døde i 1832 som Kaptein i den danske Marine.

---

[1]) Tørger Emil Rosenørn kommanderede i 1819 som Kapteinløitnant den danske Orlogsskonnert St. Thomas i Vestindien, og paa Hjemveien i en Storm faldt han overbord og druknede i den spanske Sø.

Kamp mellem norske Kanonbaade og de engelske Kuttere Swan og Hero.

I længere Tid havde de engelske Kuttere Hero og Swan opholdt sig i den til Norge grændsende Del af den svenske Skjærgaard, hvor de havde gjort Handelen megen Skade og erobret en Del norske og danske Kystfarere.

Fra den i Sandøsund stationerede Flottilledivision blev Maanedsløitnant Andreas Olaus Falch udsendt paa Rekognoscering med en armeret Lodsbaad, og Resultatet af sit Krydstog indberettede han under 23de April 1811 til Chefen for nævnte Flottilledivision, Premierløitnant Jochum Lund, saaledes:

«Ifølge Deres Ordre løb jeg den 21de ud fra Sandøsund med en armeret og bemandet Lodsbaad for i den svenske Skjærgaard nordenfor Guldholmen at rekognoscere, om nogle danske Handelsfartøier der skulde opholde sig og trænge til Assistance mod fiendtligt Overfald.

Den 22de, Kl. 6 om Eftermiddagen, ankom jeg til Øen, Flæskø kaldet, paa den svenske Kyst; samme Tid ankom der en Styrmand fra en i Wismar hjemmehørende Galeas, som berettede, at bemeldte Galeas samt tvende i Rostock hjemmehørende Jagter, som alle havde Ladning inde bestemt til Norge, blev den 20de ds. tagne i Nærheden af Kongshavn, hvor der endnu skulde ligge 3 danske

Skibe, som man frygtede for snart vilde falde i Fiendens Hænder, uagtet de var seilt langt op i en i Nærheden af Kongshavn værende Fjord.

Faa Timer før min Ankomst til Flæskø havde den fiendtlige Kutter, som i den senere Tid stedse har havt sin Station udenfor om Dagen og i Kongshavn om Natten, løbet derfra ud med de den 20de ds. tagne 3 Fartøier.

Ved min Ankomst dertil var de tagne Fartøier (som Kutteren forlod efterat have konvoieret dem cirka 3 Mile fra Landet) allerede ude af Sigte, men da Vinden var stille, og jeg var underrettet om, hvad Kurs de havde styret, løb jeg strax tilsøs i Haab om i det stille Veir ved Roning at kunne naa dem. Jeg roede saaledes efter dem til Kl. 12, da Vinden løb om til NO. og begyndte at blæse stiv Kuling, hvorpaa jeg maatte ophøre med Jagten og styrede Kurs for Sandøsund, hvortil jeg indkom Kl. 12½ Emd.»

Efterat have modtaget denne Rapport, udstedte Premierløitnant Lund følgende Ordre til Sekondløitnant Klinck om at afgaa til Kongshavn for at sætte de derværende 3 danske Fartøier i Frihed:

«Da Maanedsløitnant Falch, som idag er returneret fra den svenske Skjærgaard, beretter, at der skal ligge en engelsk Kutter i Kongshavn, som den 20de ds. har taget 3 danske Fartøier i den svenske Skjærgaard i Nærheden af Kongshavn, og beretter han ligeledes, at der ligger 3 danske Fartøier i en Fjord indenfor Kongshavn, der trænger til Assistance, saa har Hr. Sekondløitnant Klinck som Følge heraf at afgaa til Kongshavn med Kanonchalupperne Dragøe, Kjøge og Fredriksstad for at befri de derværende danske saavelsom svenske Fartøier, der maatte trænge til Deres Assistance i vor Allieredes Skjærgaard. Skulde De træffe den engelske Kutter, da har De at angribe

den og bemægtige Dem ham og snarest muligt returnere her tilbage, naar De har sat de danske Fartøier i Frihed.

De rapporterer mig ved Ankomsten der, om De skulde behøve flere Fartøier, da jeg i saa Fald er selv færdig til at komme efter.

Bekjendte Mænd har De at anskaffe Dem paa Hvaløerne, Havstensund og Flæskø.

Iøvrigt anbefaler jeg dem Konduite og Sømandskab, saaledes som det sig anstaar en dansk Søofficier.»

Sekondløitnant Klincks[1]) Rapport om Udførelsen af den ham saaledes givne Ordre er dateret den 28de April 1811, stilet til Kontreadmiral Lütken, og saalydende:

«Efter Ordre fra S. T. Hr. Sø-Premierløitnant Jochum Lund afgik jeg den 23de April om Eftermiddagen Kl. 4 fra Sandøsund med 3de Kanonchalupper for at angribe en ved Kongshavn i Sverige stationeret engelsk Kutter samt at befri 4 danske til Norge bestemte Skibe, som af Frygt for at blive tagne af ovennævnte Kutter var seilet op i en Fjord 3 Mile fra Kongshavn.

Om Aftenen Kl. 10 kom jeg over Christianiafjorden og ankrede ved Aggerøen, hvor jeg forblev til Kl. 3 om Morgenen den 24de April, da jeg lettede og forcerede med at seile og ro sydefter til mit Bestemmelsessted. Vinden NO og østlig, laber Kuling. Intet mødte, førend jeg kom omtrent 1 Mil søndenfor Havstensund i Sverige, da jeg opdagede et mistænkeligt Fartøi, som seilte og roede sydefter. Jeg gjorde strax Jagt paa samme, og efter at have givet det 2 Kugler bjergede det Seil og biede paa mig.

Det var en engelsk Slup, bemandet med 1 Styrmand

[1]) Christian Frederik Klinck, født 1787, tog i 1857 Afsked af den norske Marine som Kommandørkaptein.

og 7 Matroser, afsendt fra den ved Kongshavn liggende engelske Kutter for i Skjærene i Nærheden af Strømstad at erobre danske Skibe. Jeg fortsatte min Kurs til Flæskø, hvor jeg ankom Kl. 5 om Eftermiddagen. Her erfarede jeg af svenske Baade, som kom fra Kongshavn, at den engelske Kutter laa tilankers paa Kongshavns Rhed.

Jeg besluttede da at gaa over Sotefjord, naar det begyndte at mørkne, for at angribe Fienden i Daggry, overbevist om, at han vilde se mig, ifald jeg gik ved Dagen, og undløbe. Mit Foretagende lykkedes. Kl. 3 om Morgenen den 25de April var jeg Kongshavn paa 1/8 Mil nær, men da mine Lodser ei vilde lodse mig ind paa Rheden, maatte jeg først forskaffe mig den nærmeste og bedste Lods, som var i Nærheden, hvilken berettede mig, at der om Aftenen var kommet endnu en Kutter til, som var større og syntes at være stærkt bemandet. Øieblikkelig besluttede jeg da at angribe Fienden, stolende paa mit kjække Mandskab, som, omendskjønt det havde roet uafbrudt i 24 Timer, dog brændte af Begjærlighed efter at slaaes. Vinden SO., Bramseilskuling.

Kl. 3 1/2 kom jeg Fienden paa Skud-Rækning, og efterat have taget en Stilling, hvorfra jeg kunde beskyde begge Udløbene, givet Maanedsløitnant Falch Ordre til at angribe den mindre Kutter, medens jeg med Maanedsløitnant Lorange angreb den større Kutter, gav jeg Ild paa Fienden. Efter nogle Skud fra mig kappede begge Kutterne deres Ankertouge, satte Seil til, den større Kutter gaaende ud af det søndre Udløb, den mindre ud af det vestre Udløb, og saasnart de fik deres Kanoner til at bære paa mig, besvarede de mine Skud med en Kugle- og Kardætske-Ild. Men ei saasnart havde Fienden begyndt at skyde, førend min Lods uden min Tilladelse eller Vidende tog mit Fartøi og ilede iland paa et Skjær for at skjule sig. Jeg var nu i en mig ubekjendt Skjærgaard,

uden Lods eller kjendte Folk, resikerende ved hver Bevægelse at støde paa Grund, og i et saa snævert Terræn, som nødte mig til at slaaes paa Flinteskuds-Distance.

Den mindre Kutter maatte nu ved at dreie om en Pynt passere mig paa Pistolskuds Distance, hvorved jeg fik Leilighed til at give den adskillige Skud med Kugle og Skraa med min agterste Kanon, medens jeg med den forreste Kanon beskjød den større Kutter, som jeg nu saa med alle Seil at holde ned paa Løitnant Falch og at dreie Bredsiden til, hvorpaa jeg ilede ham tilhjælp, givende først Løitnant Lorange Ordre til at forfølge den mindre.

Men da jeg kom den større Kutter nærmere, raabte en Officier, at de havde overgivet sig, og sagde, at de i Øieblikket vilde synke. Jeg var da netop saa lykkelig at faa det engelske Mandskab ombord i min og Løitnant Falchs Chalupper, da den erobrede Kutter, gjennemboret af adskillige Grundskud, sank. Intet uden dens Flag blev bjerget.

Den anden Kutter vilde sikkert have delt Skjæbne med denne, men i dette Øieblik erfarede jeg med den inderligste Sorg, at Løitnant Lorange, i at forfølge den, var kommet paa Grund med sin Chalup. Jeg forcerede strax med al mulig Hurtighed med Løitnant Falch sønden-om Seløen ud efter den flygtende Fiende, men da han havde faaet et langt Forspring, Vinden alt mere og mere tiltog, og jeg tillige var en god Mil fra Landet, troede jeg det min Pligt ei længere at anstrænge ved en frugtesløs Jagt mit af 30 Timers Roning meget udmattede Mandskab. Jeg vendte derfor tilbage og traf Løitnant Lorange, som kom ud imod mig, da han var saa heldig at være kommen af Skjæret.

Den erobrede Kutters Navn var «Swan,» kommanderet af Løitnant Edward Mourilyan, armeret med 10 Stk. 12-℔'s Karonader og bemandet prima Plan med 41 Mand, men

havde nu kun 28 Mand ombord, de andre 13 var gaaet med tagne danske Skibe til England. Fienden havde 3 Dræbte, som sank med Kutteren, og 1 Saaret.

Gjennemtrængt af den største Glæde bragte jeg mine brave Folk ind til Kongshavn, hvor jeg kom tilankers Kl. 9 Fmd., uden at have en eneste Mand dræbt eller saaret, eller at have lidt nogen Skade paa Kanonbaadene, omendskjøndt Aktionen varede i 1½ Time. De Herrer Officierer og kjække Mandskab, som jeg havde den Ære at kommandere, kan jeg ikke noksom berømme for deres udmærkede gode Opførsel; især maa jeg paa det Bedste anbefale Maanedsløitnant Falch for hans aktive og nøiagtige Udførelse af de ham givne Ordres til Hr. Admiralens særdeles Attention.

Den undslupne Kutters Navn er Hero; den var meget ramponeret paa Skrog, Mast, Seil og Takkelage, samt dens Bougspryd overskudt.

Disse tvende Kuttere har ialt i Vinter taget 30 danske Skibe ved og i Nærheden af Kongshavn.

Min første Beskjæftigelse, efter jeg kom til Ankers, var strax at sende en Expres til de oppe i Fjorden liggende danske Skibe med Ordre snarest muligt at seile, og dernæst at holde Øie med Kutteren Hero, som jeg fra Udkiget ved Kongshavn saa ligge omtrent 3 Mile fra Landet med de fleste Seil bjergede og krængende Styrbord over. Kl. 3 om Eftermiddagen hørte jeg endel Skud i den Direktion, jeg saa Kutteren, og omtrent en halv Time efter var den forsvunden, saa jeg har grundet Formodning, at den er sunket.

Derimod kom Kl. 6 en svær Fregat, som forblev liggende hele Aftenen Kongshavn mellem 2 og 3 Mile nær, (men Kutteren var ei at se), hvorfor jeg gjorde mig klar til at kunne modtage hans Chalupper, ifald han sendte dem ind.

Jeg har erobret tilbage fra Fienden den norske Providerings-Skonnert No. 40, som han havde taget den 21de April, 3 engelske Slupper og en norsk Lodsbaad, begge Kutterens frakappede Ankere med omtrent 60 Favne Toug, Kutteren Swans Flag, 2 Søofficierer, 2 Styrmænd og 30 Matroser.

Troende nu at have renset Farvandet og opfyldt den mig givne Ordre lettede jeg med god Vind den 26de April om Morgenen, Kl. 2, fra Kongshavn for at gaa tilbage til Norge, havende tillige den Glæde at se alle 4 danske Skibe at komme vester. Jeg fortsatte Tilbagereisen snarest muligt, indtil jeg i Havstensund Kl. 2 om Eftermiddagen mødte S. T. Hr. Premierløitnant Lund, som kom med flere Kanonbaade.»

Denne Rapport ledsagede han med en Skrivelse til Admiral Lütken:

«Troende at efterfølgende Biomstændigheder ei hører umiddelbart til min Rapport af Dags Dato og tillige frygtende for, at samme skulde vorde for vidtløftig, giver jeg mig den Ære at tilmelde Hr. Admiralen, at den engelske Kutter Swan sank paa 18 à 20 Favne Vand, Sandgrund. Den skal være 14 Aar gammel og har nylig faaet Hovedreparation, ny Kobberhud, Mast, Stang, Bom, Bougspryd, Seil, Takkelage og mere. Dens Ballast bestaar af 28 Jern og nogle faa Stene. For altsaa om muligt at den kunde blive optaget og brugelig til Kongens Tjeneste, henvendte jeg mig strax til de i Kongshavn konstituerede Kommissionærer for Dykkeriet og forsynede mig med Attest fra dem, som beviser Muligheden i, at den kan reddes.

De svenske Lodse har opført sig meget nederdrægtigt mod mig. Da jeg om Aftenen den 24de April kom til Flæskø, løb de 3 der paa Stedet boende Lodse op i Bjergene og vilde ikke lodse mig til Kongshavn. Det var

mig ei muligt hverken med det gode eller onde at faa dem itale eller ved Hjælp af de Folk, jeg sendte til dem, at faa dem til at afstaa fra deres Forsæt eller gjøre dem det begribeligt, at det var deres Pligt at assistere mig, da Danmark og Sverige strede for en fælles Sag. De svarede, at de ingen Ordre havde fra Strømstad til at lodse mig, at det ikke var dem bekjendt, at de var allierede med de Norske, og at det nok kuns stod paa halv Stang med dem og de Engelske, eftersom disse ei tog svenske Skibe. Jeg sendte da Bud efter en Lodsoldermand, som boede 1/4 Mil fra Flæskø, som anførte de samme Grunde som de omtalte Lodse, men som omsider efter at have lovet at ville lodse mig og 3 à 4 Gange taget sit Ord tilbage, dog tilslut dels ved mine Bønner, dels ved Trudsler, dels ved Løfte om god Betaling, og efterat jeg havde lovet at give ham skriftlig, at jeg havde truet ham og 2 andre Lodse til at lodse mig (og tillige i samme Bevis forbinde mig til, ifald vi traf Fienden, medens de var ombord, da strax at sætte dem iland) da endelig lodsede mig over Sotefjord om Natten.

Jeg indgik med Glæde ethvert hvilketsomhelst Forslag for at udføre den mig givne Ordre, tillige stolende paa at have Retten paa min Side. Ja jeg tror ikke at feile meget, om jeg paastaar, at de svenske Lodse og Kystboere staa i engelsk Sold, da jeg efter Affæren sporede et Sindelag hos dem, som ei utydeligt viste, at de hellere havde seet de 3 norske Kanonchalupper synke end den engelske Kutter.

Endvidere vover jeg at gjøre Hr Admiralen bekjendt med de Vanskeligheder, som jeg havde at kjæmpe med. Haandarmaturen i de 3 under min Kommando staaende Kanonchalupper var meget maadelig, som foraarsagede, at jeg maatte forandre min Plan, da det var min faste Beslutning at entre de fiendtlige Kuttere. Kanonlaasene

i alle 3 Chalupper havde vi ingen Nytte af, da de dels før dels efter de første Skud klikkede og ingen Ild vilde give, omendskjønt der var udsøgte Flintestene for dem. Men det allerværste var, at Fængrørene til Kanonerne var saa slette, at vi næsten ikke kunde faa Kanonerne til at brænde af; 4 à 5 Fængrør klikkede for hvert Skud, førend det gik, uagtet Fængrørene var tørre og ubeskadigede. Jeg tror, at ethvert Fartøi vilde have skudt 8 à 10 Skud mere, om vore Kanonlaase og Fængrør havde været bedre, men det var Ting, vi ikke kunde erfare førend ved Brugen af dem.

De tre Byer Smøgen, Gravene og Strømmene (som tilsammen kaldes Kongshavn), hvilke udgjør omtrent 200 Huse, sinkede ogsaa meget vor Skydning, da vi, saa ofte Kutterne kom overet med Byerne, maatte holde inde med vore Skud for ei at dræbe Menneskene, som i Mængde flygtede ud af deres Boliger, eller ruinere Husene. Ei et eneste Menneske eller Hus blev beskadiget.«

I den Følgeskrivelse, hvormed Premierløitnant Lund oversendte ovenstaaende Rapport fra Sekondløitnant Klinck til Admiral Lütken, anbefaler han særdeles Løitnant Klinck for den Raskhed og Kjækhed, hvormed han havde udført den ham givne Ordre, og som tillige var udført med særdeles god Konduite, og rekommanderer ham til Hans Majestæt, ligesom han ogsaa anbefaler Maanedsløitnant Falch. Til Slutning skriver han: «Da nu de danske Fartøier saaledes ere satte i Frihed og de engelske Kuttere muligens begge sunkne, saa smigrer jeg mig med, at Expeditionens Udfald vil finde S. T. Hr. Admiralens Bifald.»

Kutteren Hero var imidlertid ikke sunket, hvilket viser sig af en Indberetning af 6te Mai 1811 fra Skipper Even Christensen, som, førte den i Løitnant Klincks Rapport

omtalte Providerings-Skonnert No. 40. Han meldte fra Fredriksværn følgende:

«Jeg afseilte herfra Havnen den 20de April, bestemt til Fladstrand ballastet, men blev tagen den 21de om Morgenen, Kl. 5, to Mile af Skagen af den engelske Kutter Hero og den 22de April indbragt til Kongshavn, hvor Kutteren ankrede. Den 24de om Aftenen kom ind en anden engelsk Kutter, hvis Navn jeg ikke ved, der ligeledes ankrede, og blev begge liggende til den 25de om Morgenen Kl. 3, da trende norske Kanonbaade indkom og attakerede begge Kutterne, hvorpaa disse strax kappede deres Ankertouge og gik Seil. Jeg var ombord i Kutteren Hero, hvis Chef jeg ikke ved Navnet paa, og blev beordret tilligemed 4 andre danske Skippere, der var tagne med deres Fartøier, at gaa i Forlugen under Affæren. Denne Kutter var armeret med 10 Karonader og havde 30 Mands Besætning, hvoraf de 10 bleve tagne af Kanonbaadene før Attaken i en Rekognosceringsbaad, som blev afskaaret fra Kutteren. «Hero» fik et Grundskud, som foraarsagede, at de maatte holde 3 Pumper igang samt nedrive Skudderne for at finde Lækkagen; den blev iøvrigt meget ilde tilredt paa Takkelagen og mistede sit Bougspryd, dog lykkedes det Chefen at faa den læns. Den fik ingen Mand saaret eller dræbt. Den 26de fik de i Sigte en engelsk Fregat, hvorfor de gjorde Signal, og den ledsagede Kutteren indtil Udhavnen eller Indseilingen til Gothenborg, hvor den blev istandsat ved Fregattens Tømmermænd, og da den var færdig, gik den Kurs for England; men paa Turen blev jeg under Skagen frigivet og oversat i en dansk Jagt, som var ladet med Rug, og hvilken Kutteren lod passere. De øvrige 4 Skippere, som alle havde været med deres Fartøier fragtede fra Horsens for kongelig Regning til Norge med Rug og Munderingssager, maatte derimod følge Kutteren til England.»

Ligeledes indmelder Kapteinløitnant F. Holsten, der fungerede som dansk-norsk Generalkonsul i Gøteborg, under 31te Oktober 1811:

«Kutteren Hero begynder nu igjen; for nogle Dage siden har den med sine Baade taget 2 danske Fartøier ved Aby, 2 Mile oppe i Fjorden.»

Under 7de Mai s. A. tilskrev Kongen sin Svoger Prinds Friederich af Hessen i Christiania:

«De med Deres Forestilling af 2den dennes fulgte Rapport har Vi læst med megen Fornøielse, og har Deres Durchlautighed i Vort Navn at tilkjendegive Sekondløitnant Klinck og Maanedsløitnant Falch samt øvrige Officierer og Mandskab Vor særdeles Tilfredshed og Tak for den af dem udviste Raskhed i at angribe og ødelægge en ved Kongshavn i Sverige stationeret engelsk Kutter, der havde opsnappet adskillige danske Skibe.»

Kutteren Swan blev ikke forsøgt optaget, da dette viste sig forbundet med store Vanskeligheder.

Under 12te Mai 1811 blev der udstedt en Kongelig Befaling saalydende:

«I Anledning af Kontreadmiral Lütkens Forslag af 3die dennes, da bifalder Vi aldeles som Regel for Fremtiden, at naar en Krigsaffære har fundet Sted tilsøs, hvor Mandskabet har forholdt sig bravt og vel, da skulle de ved deres Tilbagekomst gives en saakaldet Lystighed.

At Omkostningerne ikke overstiger det, som er nødvendigt til Hensigtens Opnaaelse, derfor har Hr. Kontreadmiralen at sørge. Hvor Prispenge ere at vente, skulle Omkostningerne til en slig Lystighed tages forlods derfra, men hvor dette ikke er Tilfældet, udredes Omkostningerne af Vor Kasse.

Mandskabet af de 3 Kanonchalupper, som under Løitnant Klinck senest har i de svenske Skjær boret en Kutter i Sænk, skal snarest gives en slig Lystighed.»

I Anledning af denne Expedition blev Sekondløitnant Klinck Ridder af Dannebrogsordenen og Maanedsløitnant Falch samt en af de paa Kanonchalupperne ansatte Underofficierer, Svend Larsen, Dannebrogsmænd.

Baadaffære ved Egersund i 1811.

I 1811 beordredes Kaptein Hans Peter Holm til som Chef for Orlogsbriggen Lolland paa 16 Stk. 18 ℔s Karonader og 120 Mands Besætning at begive sig op til Norge for at forstærke den derværende søgaaende Flaade, som betod af følgende Fartøier:

Briggen	Seagull,	Kapteinløitnant	O. C. Budde,
Do.	Allart,	Do.	G. Hagerup,
Do.	Samsøe,	Do.	C. Rasch,
Do.	Kiel,	Premierløitnant	O. F. Rasch,
Do.	Lougen,	Do.	J. C. A. Bjelke,
Do.	Alsen,	Do.	M. Lütken og
Do.	Langeland,	Do.	T. J. Lütken.

Holm afseilte med «Lolland» fra Kjøbenhavn den 6te Marts 1811, og under 28de samme Maaned meldte han sin Ankomst til Sandøsund til Chefen for Norges Søforsvar, Kontreadmiral O. Lütken, som beordrede de øvrige Brigchefer at underlægge sig Kaptein Holms Kommando.

I Slutningen af April kom han ind til Høievarde paa Karmøen med alle 8 Brigger. Her detacherede han Briggerne Allart, Samsøe og Alsen med Ordre at tage Krydsstation mellem Hitterøen og Egvaag; selv lettede han med de øvrige 5 Fartøier den 28de April og gik sydover med frisk Kuling af nordlig Vind, som imidlertid den næste Morgen gik over til Stille, hvorfor han paa Grund af den

stærke nordgaaende Strøm gik tilankers ved Egersund. Under sit Ophold her havde han en meget livlig Baadaffære, hvorom hans Rapport er saalydende, dateret 2den Mai 1811:

«Kl. 1 Efterm. den 29de April signalerede Telegraferne, at en fiendtlig Brig landede med 2 Fartøier nordenfor Egersund. Jeg sendte da et armeret Fartøi fra hver af Briggerne under Premierløitnant Langemachs[1]) Kommando forat forsvare Koffardifartøierne, hvoraf endel laa tilankers i en Bugt i det nordre Indløb. Fienden havde besat en Jagt, men var bleven forjaget fra den igjen af Kystmilitsen forinden vore Baades Ankomst.

Natten mellem den 29de og 30te April blev mig meldt af Anføreren for Kystmilitsen, at der saaes en Fregat og en Brig nær det nordre Indløb med udsatte Fartøier. Strax detacherede jeg 2 armerede Fartøier fra hver af Briggerne derhen, men Fienden foretog intet den Nat.

Den 1ste Mai saaes 3 fiendtlige Brigger nordenfor Havnen, som Kl. 2 sendte 5 Fartøier ind i det nordre Indløb. Da Vinden var nordlig, og vi ikke kunde seile Briggerne op og paa denne Maade afskjære deres Fartøier, detacherede jeg atter 2 armerede Fartøier fra hver af Briggerne under Løitnant Langemachs Kommando, som, da min Næstkommanderende paa Lolland, Premierløitnant Frederik Grodtschilling, er syg, var ældste subalterne Officier, forat møde Fienden. Kl. 6 kom alle vore Fartøier tilbage og medbragte en tagen Chalup paa 16 Aarer, armeret med en 12 ℔s Karonade, kommanderet af en Officier og bemandet med 17 Mand, hvoraf 1 var død og 3 saarede. Fartøiet tilhørte den engelske Orlogsbrig Bellethe.

---

[1]) Niels Gerhardt Langemach tog i 1814 Afsked af den danske Marine som Premierløitnant.

Det var min Hensigt, da jeg udsendte Fartøierne, ved deres Tilbagekomst at løbe ud og fordrive de 3 Brigger, men aldeles Vindstille gjorde dette umuligt.

Fangerne ere fordelte i de 5 Brigger.

Jeg beklager, at vi ved denne Leilighed har havt nogle saarede, nemlig Briggen Lougen en svært, Briggen Seagull 3 og Briggen Kiel 2 mindre haardt saarede.

Løitnant Langemachs Rapport til mig er saalydende:

«Efter Hr. Kapteinens Ordre roede jeg ud med 10 «armerede Fartøier af nordre Løb af Egersundsfjorden «for at angribe og forjage 5 armerede Fartøier, afsendte af 3 fiendtlige Kutterbrigger. Jeg lagde an ved et Skjær «paa det smaleste af Løbet, landsatte 16 Mand paa dette «Skjær, fordelte dem i Kløfterne og inddelte Fartøierne i «tvende Divisioner, den bedstroende til at omro og af- «sjære Fienden og den anden til at angribe ham i Teten. «Kl. 4^{t} 5′ opdagede den fiendtlige Formand os; «samme Øieblik begyndte jeg Angrebet paa Pistolskuds «Distance. Fienden flygtede og blev af alle forfulgt med «en levende Ild. Et fiendtligt Fartøi toges, armeret med «en 12 ℔s Karonade, 1 Officier og 17 Mand. Samme «strøg for Sekondløitnant N. Grove. De 4 andre fiendt- «lige Baade reddede sig med stort Tab af Folk ved «sin bedre Roning og Seilads samt de 3 Briggers Assi- «stance. Kl. 5^{t} 25′ lod jeg Ilden ophøre i et Kanon- «skuds Distance fra nærmeste fiendtlige Brig og 1/4 Mil «udenfor Udskjærene. Vort Tab bestaar af 1 haardt, 3 «mindre og 2 let saarede. Fiendens Tab er stort. Det «tagne Fartøi havde en Død og 3 Saarede. De Officierer «og Mandskab, jeg paa denne Expedition havde den Ære «at kommandere, har vist sig som det sømmer sig Danske.»

Det er mig en behagelig Pligt at kunne anbefale alle paa denne Expedition brugte Officierer og Mandskab for deres modige Forhold, samt at bevidne, at Løitnant Lan-

gemachs tagne Dispositioner ledede til et heldigt Udfald; ligeledes at Sekondløitnant N. Grove, fra Brigen Lolland, begjærte saavel ved denne som de foregaaende tvende Gange, at Fartøierne bleve udsendte, at kommandere et af dem.»

Ved denne Leilighed kommanderedes et af Briggen Seagulls[1]) Fartøier af Maanedsløitnant (senere Kaptein i den norske Marine) Christopher Budde.

I sin Indberetning til Kongen af 6te Mai 1811 siger Kontreadmiral Lütken blandt andet: «— — Flere af Fiendens Fartøier var upaatvivlelig blevne tagne, dersom ikke en Krudtkasse var sprungen paa et af Fartøierne, der foraarsagede nogen Konfusion.» Og i et Brev til Admiralitetet i Kjøbenhavn af 17de Mai s. A. skriver han, at han har erfaret »at Fienden i den lille Affære ved Egersund havde foruden den Slup, som blev tagen, 25 Døde og haardt saarede, hvilket Tab i Særdeleshed var gaaet ud over Briggen Charity, saa at denne var gaaet hjem til England.»

Den 3die Mai, da Vind og Veir var gunstigt for at komme østerover, lod Kaptein Holm Koffardifartøierne i Egersund lette og eskorterede dem med Briggerne til Christianssand. Det var 30 Koffardifartøier, som saaledes lykkeligt kunde fortsætte sin Reise. Underveis fik de om Eftermiddagen se en fiendtlig Orlogsbrig, som de norske Brigger jagede under engelsk Flag, og som oppebiede dem, indtil de var den paa Skud, da de heiste dansk Flag og fyrede nogle Skud efter den. Den tilsatte da Alt, hvad trække kunde, og undkom ved sin overlegne Seilads. De norske Brigger opgav Jagten og styrede mod Christianssand. Senere kom den engelske Brig tilbage

[1]) Blandt Officiererne paa «Seagull» var ogsaa Premierløitnant Peter Iver Boll, der i 1841 tog Afsked af den norske Marine som Kommandørkaptein.

med Forstærkning, bestaaende af en Fregat og en Brig. Disse Fartøier holdt ind mod Land, men da Konvoien var kommen vel i Havn, og da Kulingen var saa stærk, at af de norske Brigger kun «Seagull» kunde føre sit læ Batteri, gik Kapt. Holm ind og ankrede med sine Fartøier i Christianssand.

Kort i Forveien havde den engelske Orlogsbrig Bellethe mistet et andet af sine Fartøier med Besætning; thi under 14de April samme Aar indmeldte Premierløitnant H. Seidelin fra Lodshavn:

«Efter Rapport, som i dette Øieblik er indløbet til mig fra Maanedsløitnant Andersen i Svinøer, er den 13de om Aftenen dertil indkommet 2 engelske Officierer og 12 Matroser, som den 12te April om Aftenen var af den engelske Orlogsbrig Bellethe afsendte i et Fartøi. Taage og Mørke gjorde, at de ei igjen kunde finde deres Skib, hvorfor de maatte holde Søen imellem den 12te og den 13de. Igaarmorges vare de iland i Sæløer, Vinden SO., stiv Kuling, Regn og svær Sø. Strax Kanonfartøierne i Korshavn blev underrettede om den fiendtlige Chalup, at den var ved Sæløer, søgte Maanedsløitnanterne M. Rolfsen og Olivarius derhen med Kanonchaluppen Barfoed og Jollen No. 12. Da det fiendtlige Fartøi, som af vor Kutter No. 21 var jaget fra Sæløer, var paa Skud, gaves fra Kanonfartøierne 3 Skud, hvorved Fienden mistede nogle Aarer. Det fiendtlige Fartøi roede alligevel bedre end Kanonfartøierne, der ei i dette Veir kunde forfølge langt. Derimod lod Maanedsløitnant Rolfsen armere og vel bemande 3 Lodsbaade, med hvilke han roede til nærmeste Land ved Næsset, gik overland til Østsiden for at modtage Fienden, dersom han igjen landede. Fienden kom til Gaarden Gousom paa Næsset, hvor de forsultne og vaade overgav sig strax. Noget efter ankom Maanedsløitnant Rolfsen til Overgivelsesstedet. I Mørkningen ankom de i maadelig

Forfatning til Svinøer, hvor de under tilbørlig Vagt indkvarteredes. De vil imorgen herfra blive med Officier og Vagt ledsaget østerefter.»

Om de af Kaptein Holm detacherede Briggers Krydstogt indrapporterede Chefen for «Allart» under 10de Mai 1811 følgende:

«Modtaget af Hr. Kaptein Holm Ordre at tage Krydsstation mellem Hitterøen og Egvaag med Briggerne Allart, Samsøe og Alsen, afseilte jeg den 27de April Kl. 7. Morgenen derefter opdagedes paa Høiden af Jæderen en fiendtlig Brig omtrent 1½ Mil fra os og noget til Luvart. Da Briggen havde frisk Vind, medens vi under Land laa i næsten Stille, kjendte jeg af Erfaring at jage den vilde være frugtesløst. Desuden var en Fregat og en Brig just Dagen i Forveien signaleret fra Jæderen. Jeg formodede derfor, at Fregatten ei var langt borte, hvorfor jeg forsøgte ved at heise engelsk Flag samt besvare hans mange Kjendingssignaler med intetbetydende Signaler at lokke ham til at følge os. Han forblev og længe i Tvivl og fulgte os i behørig Afstand Listerlandet forbi. Her gav jeg Ordre til Briggerne Samsøe og Alsen at søge ind i Skjul ved Skjærene af Egvaag og kuns i Tilfælde af Skud fra mig at støde til. Med «Allart» styrede jeg Bidevind ud til den fiendtlige Brig for at byde ham Kamp, om han dertil var villig, men strax kneb han til Vinden og styrede tilsøs. Ved denne Leilighed havde jeg den Fornøielse at redde 4 smaa Listerkapere, som kom fra Søen, samt nogle Skonnerter og Jagter (6 ialt) kommende nordfra langs Listerlandet, der uden min Nærværelse sikkert var faldne i Fiendens Hænder.

I Mørkningen søgte jeg med samtlige Brigger til Lodshavn. De fiendtlige Krydsere lod sig daglig se i en Afstand af 3 til 5 Mile fra Kysten og somoftest en Fregat

og en Brig paa Høiden af Hitterø; det har desuagtet ei afholdt mig fra paa 2 Dage nær, hvor Modvind og Stille forbød mig at komme ud, at være daglig i Søen. Forskjellige Gange har jeg med den længestaaende NV-Vind krydset op til Hitterø, men ei kunnet stoppe op i Havn der, da Lodserne ei dristede sig til at løbe ind undtagen med østlige Vinde.

Søndag den 5te Mai var jeg i den sikkre Tanke, at en Aktion med en fiendtlig Fregat var falden i vore Briggers Lod. Jeg var med to Brigger 1/4 Mil fra Hitterøen, Kl. 5 1/2 om Aftenen, (den tredie Brig havde den Dag tabt noget i Luven og var desaarsag noget i Læ), da 2 svære Seilere lod sig se. Saasnart den nærmeste blev mig kjendelig at være en Fregat, holdt jeg af og gjorde Signal for Samling, Slagorden og klart Skib. Kulingen var meget laber under Landet, derimod frisk i Søen. Fregatten satte alle Seil til og i mindre end 1 Time var den os nær paa 1/4 Mil. Paa samme Tid blev det synbart. at den anden Seiler var en Orlogsmand; dog kunde ei skjønnes, om det var en Fregat eller et Linieskib, Det stod nu i Fregattens Magt ved sin superiøre Seilads at attakere os, naar han vilde, men den vedblev desuagtet at vedligeholde den samme Distance og fulgte os saaledes langs Listerlandet i 3 Timer henimod Egvaag, hvor Premierløitnant Seidelin mødte os med sin Division Kanonbaade, og Mørket faldt paa. Jeg ankrede Kl. 10 om Aftenen ved Lodshavn.

Den fiendtlige Fregat havde 14 Kanoner i Laget, altsaa var den i det mindste en 40 Kanons Fregat.»

Fægtning mellem Briggen Lolland og den engelske Brig Brevdrageren.

Under 3die August 1811 indsendte Kaptein H. P. Holm, der kommanderede Briggen Lolland, følgende Rapport:

»Hermed giver jeg mig den Frihed at tilmelde Hr. Admiralen (Kontreadmiral O. Lütken), at jeg løb ud fra Fredriksværn med Briggerne Lolland, Kiel og Lougen den 31te Juli om Eftermiddagen Kl. 1, for at jage en fiendtlig Brig, som saaes fra Signalvarden omtrent 6 Mile fra Landet i Syd, og i hvis Følge var en Galeas. Vinden var vestlig, laber Bramseilskuling.

Kl. 7 fik i Sigte i SO. en Brig og en Kutter, som laa opbraste, da de havde deres Fartøier ombord i en dansk Brig, der laa 1/2 Mil i Læ af os, og hvilken de forlod, da de fik os i Sigte. Kl. 8 1/2 skjød et Skud efter Kutteren, som stod imod os for at møde sit Fartøi, der var tværs til Luvart, gav paa samme Tid et Skud efter Fartøiet, hvorpaa Kutteren strax igjen vendte fra os. I Følge med Briggen og Kutteren var 2 Galeaser.

Alt som vi nærmede os Briggen og Kutteren, løiede det af, indtil vi var dem 1/4 Mil nær, da det blev Havblik, lod derpaa Aarerne lægge til og jagede ved Roning hele Natten. Kl. 1 1/2 kom paa Siden af den ene Galeas. Løit-

nant N. Grove blev sendt ombord; han kom strax tilbage efter at have besat den og berettede mig, at Fienden havde forladt den i Forveien. Kl. 6 om Morgenen den 1ste August sendte jeg Løitnant Grove med et armeret Fartøi ombord i den anden Galeas; samtidigt lod de Engelske deres Matroser athente fra den, og da Fartøierne passerede hinanden, vexlede de nogle Geværskud; de Engelske flygtede strax. Begge Galeaser var danske, komne fra Aalborg, ladte med Kornvarer og bestemte til Norge. Ifølge Skippernes Beretning var det den forhen danske Orlogsbrig Brevdrageren (tagen i 1807 i Kjøbenhavn af de Engelske), som vi jagede.

»Kiels« og »Lougens« Fartøier kom kort efter, kommanderede af Sekondløitnanterne Zahrtmann og Hesselberg [1]), for at besætte Galeasen, men da de fandt den allerede besat, roede de op under Kutteren og gjorde med deres Fartøiers Falkonet og Haubitz hver et Skud efter den, hvilket den besvarede, dog uden Virkning.

Da jeg fandt det umuligt at ro «Lolland« nærmere op mod Fienden uden Hjælp af flere end Briggens egne Fartøier til at bugsere, og Briggerne Lougen og Kiel var mellem 1/4 og 1/2 Mil fra os, hvilket de var komne ved at jage foregaaende Eftermiddag samt ved »Lollands« bedre Seilads, gjorde jeg Signal for dem at sende deres Fartøier her ombord. Disse kom, og ved Hjælp af dem tilligemed vore egne Fartøier samt hele Briggens øvrige Mandskab paa dens Aarer roede vi op imod Fienden, indtil vi Kl. 11t 55′ var den paa Skraa-Distance nær, da jeg lod begynde at fyre paa dem, efterat de i 15 Minutter havde beskudt os, dog uden Virkning, endskjønt deres Kugler gik over os væk. Kl. 12 1/2 ophørte Fienden at

---

[1]) Zahrtmann og Hesselberg blev senere begge Admiraler, den Første Viceadmiral i Danmark og Sidstnævnte Kontreadmiral i Norge.

skyde, og de roede og bugserede væk af al Magt. Da vi ikke kunde bruge vore Aarer og Kanoner tillige, var det ikke muligt at holde det med ham blot ved Hjælp af Fartøiernes Bugsering, og da jeg fandt, at vore Skud blev usikkre, lod jeg ophøre at fyre og ro væk igjen overalt Kl. 1¹ 10′.

»Kiel« og »Lougen« var imidlertid avanceret godt op, og »Lougen« gjorde nogle Skud efter Kutteren. Jeg sendte deres Fartøier nu ombord igjen, da jeg ansaa det for maaske at være lettere muligt for dem at indhente Fienden ved Roning end for »Lolland«, som større og desaarsag tungere at ro, vedblev imidlertid med vore egne Fartøier og Briggens Aarer at bugsere og ro i bestandigt Haab om, at en Bris skulde springe op, som jeg var overbevist om vilde snart bringe os paa Siden af vore Modstandere, da vi havde vundet saa betydelig paa dem den foregaaende Dag; men forgjæves, det vedblev at være Stille hele Dagen.

Om Eftermiddagen gjorde vi adskillige Skud efter Briggen, alt som vi imellem halede paa den. »Lougen« skjød ligeledes nogle Skud efter Kutteren[1]), som den var nærmest. Kl. 8 fik igjen Fartøi fra »Kiel«, bugserede og roede, men da vi ikke halede paa Briggen, ophørte med Jagten Kl. 10 om Aftenen. Vi stod nu efter Bestikket 11 Mile syd for Fredriksværn, og jeg fandt det altfor voveligt at fjerne os mere. Uden Vind var det desuden ei mindste Sandsynlighed, at Jagten vilde lykkes os, da alle 3 Briggers Mandskab var udmattet af den lange Roning i en brændende Hede. »Lollands« Mandskab havde roet uafbrudt fra Kl. 11 foregaaende Aften, med Undtagelse af den Tid, de havde brugt Kanonerne.

Endskjønt vi ikke var heldige nok til at bemægtige

---

[1]) Den engelske Kutter Algerine.

os Briggen og Kutteren, tror jeg dog med Vished at kunne sige, at de har lidt temmelig meget. Vi saa Kutterens Gaffel blive nedskudt og et Fartøi skudt i Sænk, som Briggen slæbte, hvilket den var nødsaget til at lade drive.[1])

Vi har ingen Døde eller Saarede og har overalt ei lidt andet end ved at faa nogle Kugler gjennem vore Seil.

Det er mig umuligt at beskrive den Aand og raske Adfærd under Affæren, samt den utrættelige Anstrængelse under hele Jagten af alle de, jeg havde den Ære at kommandere.

Natten mellem den 1ste og 2den styrede nordover. Den 2den August, Kl. 10½ om Aftenen, saaes 5 Seilere i vort Kjølvand, som det lod til gjorde Jagt paa os; Vinden sydlig, styrede nordover og stod paa den Tid 10 Mile fra Kysten.

Den 3die August i Dagningen observeredes Seilerne at være 2 fiendtlige Fregatter, 3 Brigger og 1 Kutter, den nærmeste en Fregat med 15 Porte i Laget, imellem ¼ og ½ Mil fra os; da de havde friskere Vind hele Natten, var de derved kommen os saa nær. Kl. 4 om Morgenen skjød et Skud for at avertere Kanonbaadene; Fregatten gjorde enkelte Skud efter os, hvilke vi besvarede.

---

[1]) Om den Skade, den fiendtlige Brig havde lidt, oplyses i en Rapport fra Admiral Lütken, dateret 5te August 1811, hvor han blandt Andet siger:

»— — Medens denne Kamp passerede øster, havde jeg fra Christianssand udsendt en Parlementær med nogle Krigsfanger, og denne stødte paa den samme fiendtlige Brig, som havde været jaget, nemlig den forrige danske Brig Brevdrageren. Parlementær-Officieren fandt samme i en ynkelig Forfatning; han havde 2 Døde og 3 Blesserede, Fokkemasten halv afskudt, Seil og Takkelage ilde tilredt, Skroget gjennemskudt paa langs og tværs, Mandskabet yderlig udmattet af Aarernes langvarige Brug. Han satte sin Kurs til Helgoland for at hvile ud og sætte sig lidt istand til sin Hjemreise til England.«

Kl. mellem 6 og 7 saaes Kanonbaadene fra Fredriksværn samt Briggen Hemnæs at holde ned imod os, Vinden den Tid østlig, og vi var 1¾ Mil søndenfor Langesundsfjorden. De Fiendtlige vendte nu fra Land, og vi krydsede op til Fredriksværn, hvor vi ankrede Kl. 5 Emd. Her fik jeg Efterretning om, at de to tilbagetagne Galeaser lykkelig var indkomne i Havn, den ene her og den anden i Nevlunghavn.

Saasnart Briggen Lolland er bleven forsynet med Komplettering af Ammunition og dens Seil reparerede, skal jeg søge den mig senest befalede Krydse-Station.«

For at supplere denne Rapport fremsættes her Chefen for Fredriksværns Roflottilledivision, Kapteinløitnant Søren Adolph Billes Indberetning, dateret 3die August 1811:

»I Onsdags Middag, Kl. 11, gik de herfra igaar afgaaede Brigger Lolland, Kiel og Lougen ud af Sigte ca. 8 à 9 Mil af Landet med laber Kuling af SV. Kl. 11½ hørte endel Skud i samme Direktion og saa en betydelig Røg opstige.

Formodende vore Brigger var engagerede med Fiendtlige og i det Haab mulig at kunne komme til Gavn, gik jeg ud med hele min her stationerede Magt, formodende, at træffer de Undermagten, erobrer de samme, og da kan mulig Skuddene trække flere fiendtlige Fartøier sammen og formene dem Tilbagegangen til Landet — jeg kunde da været dem til Hjælp — saavelsom hvis de havde truffet Overmagten, haabede jeg de flygtende mod Landet skulde ved min tilkommende Styrke blive istand til at byde Fienden Trods.

Cirka 3 à 4 Mil af Landet traf jeg en Galeas, som var tilbagetagen fra Fienden af Briggen Lolland. Denne berettede, at vore Brigger forfulgte en engelsk Brig og Kutter sydefter; jeg vendte derfor tilbage, og med den

største Utaalmodighed holdt det strængeste Udkig efter dem hele Dagen, men hørte eller saa intet førend imorges, da nogle Skud i Sønder ved Dagbrækning gjorde mig opmærksom. Jeg roede strax ud med hele Magten, hvortil Forposten strax stødte. Cirka 1 Mil af Landet opdagede jeg vore Brigger i SV., styrende rumt mod Landet med Vinden af NO., jaget af 2 fiendtlige Fregatter og 3 Brigger. Jeg holdt øieblikkelig af for at krydse dem, under hvilken Seilads høire Fløi fra Nevlunghavn forenede sig med os. Vi holdt saaledes samlede ned mod vore Brigger, da vi observerede den nærmeste engelske Fregat at vende, og efter ham vendte de alle sukcessive sønderefter.

Da Kaptein Holm observerede os, vendte han med samtlige Brigger sydefter i Haab at faa de Engelske atter til at vende til Landet, men disse vedblev med Force af Seil at staa sønderefter, hvorpaa vi samtlige vendte og stod mod Fredriksværn, beklagende vi ikke var heldige nok til at komme dem paa Skud, men haaber imidlertid, at vor Nærværelse har afholdt denne overlegne Magt at attakere vore Brigger.«

Episoder fra 1810 og 1811.

Chefen for Aalesunds Division af Kanonflottillen, Premierløitnant Jakob Johan Lund, indmeldte under 9de August 1810:

»Igaar Morges, Kl. 5½, observeredes en Fregat i Vest. Jeg forcerede uopholdelig gjennem Gidskøsund til Alnæstange for at have Øie med ham og om muligt at indlade mig med ham; Vindstille. Fregatten udsatte 4 Baade efter Græsø, formodentlig for at nedrive Telegrafen, da der ellers ikke er det mindste at hente. Jeg halede ud efter Rundøpynten for at afskjære ham Baadene; NNV.-lig Laring. Vi nærmede os stærkt hans Baade, og disse skulde for det Første have været vore, dersom Veiret havde begunstiget os. Det begyndte at lufte, og inden 10 Minutter havde vi Vind, alt hvad vore Master kunde holde. Jeg opgav Jagten og søgte Fjorden ved Qvitnæs; Fregatten jagede os, men glemte at tilsætte sine vigtigste Seil. Imidlertid kneb han os dog omsider til Luvart og sendte mellem 2 og 300 Skud Granater, Kugler og Skraa, næsten alt paa en urimelig Distance. Fregatten havde 44 Kanoner. Officierer og Mandskab under mig gjorde deres Pligt, al mulig Anstrængelse blev anvendt, og Retræten foregik i Orden.

Da jeg havde fri Retirade til bemeldte Fjord, vendte jeg ham Fronten. Om vore Skud har gjort Fienden betydelig Skade, kan jeg ikke bestemme, men han vendte strax og stod tilsøs. Jeg mistede ikke en Mand, ei engang nogen blesseret, og det ubetydelige, Fartøierne har lidt, er allerede istandsat.

Af denne i sig selv ubetydelige Affære har jeg draget den behagelige Erfaring, at af mine brave Underordnede kan ventes alt muligt, og det bedste Udfald af en Affære, hvor Omstændighederne ikke er altfor meget imod os.«

Chefen for Flottille-Divisionen ved Jomfruland, Sekondløitnant Mecklenburg, indmeldte under 4de Mai 1811:

»En fiendtlig Kutterbrig, som den 30te April befandt sig ½ Mil udenfor Portøer, udsatte sine Fartøier i den Hensigt at borttage Skonnerten, Hanne kaldet, tilhørende Hr. Kapteinløitnant S. Bille. Skonnerten var kommen østenfra og befandt sig ved Portøer, da de engelske Slupper roede ind ad Landet til. Dog, da Briggen (som havde Udkig paa begge Toppe og formodentlig er bleven Maanedsløitnant Petersen var, som befandt sig mellem Skjærene med 2 Kanonjoller) heiste et Signal paa Toppen, retirerede strax Fartøierne ombord igjen, og da jeg med de herværende Kanonchalupper ankom til Portøer, havde de ved en frisk Bris af NO. allerede vundet Søen. Havde det en Time før blevet Stille, som det sidenefter var hele Dagen, vilde det have været Briggen umuligt at undgaa os.«

Sekondløitnant F. A. Paludan[1]), der kommanderede den i Tananger stationerede Afdeling Kanonbaade, indmeldte under 24de Mai 1811:

»Idag Morges, Kl. 5½, saaes en Fregat efter Gisning i VSV., 1 Mil fra Kjør, som styrede mod Landet med laber Kuling af ONO.; Strømmen satte nordefter. Ved dens Komme nær Landet blev det Stille. Da den omtrent var paa 1 Mils Afstand, roede jeg ud mod den med Kanonskonnerten Hother og Kanonjollerne Stavanger No. 1 og No. 2. Da Fregatten blev os var, satte den sine Fartøier ud og bugserede tilsøs, men — da den ikke formedelst Strømmens Heftighed kunde ligge Kjør forover — ankrede den omtrent ¼ Mil udenfor Skodene.

Kl. 11 Fmd. var jeg den paa Skud nær og begyndte Attaken, som varede til Klokken 12½ Emd., da den fik en laber Kuling af NV.; den kappede da sit Toug og styrede fra mig med Force af Seil. Jeg forfulgte den, men uden at kunne opjage den, i ½ Time, og holdt saa Kl. 1 Emd. tilbage til Tananger, hvor jeg ankom Kl. 2½ samme Dag.

Jeg har aldeles ingen Skade lidt hverken paa Fartøierne eller Mandskabet; derimod at Fienden ikke undslap uskadt, er jeg overbevist om, thi jeg saa Tømmermænd arbeide paa Siden i Vandgangen.

De Officierers og det Mandskabs Mod, jeg har den Ære at kommandere, kan jeg ikke andet end give den bedste Ros.«

---

[1]) Frederik August Paludan, født 1792, tog i 1851 Afskad af den danske Marine som Kommandørkaptein.

Chefen for Flottilledivisionen i Sandøsund, Premierløitnant Jochum Lund, indmeldte under 6te September 1811:

»Kl. 1 i Eftermiddag blev mig af en Lods tilmeldt, at en dansk Jagt med engelsk Besætning holdt det krydsende udenfor Skjærene. Jeg roede strax ud med 4 Kanonchalupper, og da jeg kom ud imod Færder, traf jeg bemeldte Jagt. Efterat have givet den 2 Skud, braste den bak, og jeg sendte da strax Maanedsløitnant Knudsen ombord med Mandskab for at besætte den. Han fandt den besat med 1 Midshipman og 3 Matroser; den var taget den 29de August under Jylland af den engelske Fregat Erebus, kommanderet af Kaptein William Autridge. Jagten var ladet med Tømmer ovenpaa, og de Engelske formoder, at der er Jern i Bunden; den kaldes »Mette« og skal tilhøre en Kjøbmand Trouss i Wixø, og dens Kommissionær her i Norge skal efter Sigende være Kjerkegaard i Lillesand. Styrmanden, som har faret med Jagten, er endnu ombord, men han saavelsom de Engelske var meget beskjænkede, da vi tog den.«

Sekondløitnant Tostrup, som kommanderede Flottilledivisionen i Christianssund, indmeldte under 16de September 1811, at der var indkommet en Kof til Christianssund, som var taget paa Veien fra Archangel af en engelsk Kutterbrig, og bleven besat med 1 Mastersmath og 6 Matroser. Storm fra NV. havde drevet den ind paa den norske Kyst, og om Natten var den kom-

men ind mellem Skjærene udenfor Christianssund, hvorfor de Engelske overgav Kommandoen til Skipperen, som bragte den ind.

Chefen for Arendalske Afdeling af Kanonflottillen, Kapteinløitnant Dietrichson, indsendte følgende Rapport, dateret Rævesand den 28de November 1811:

»Paa min Omreise i mit Forsvars-Distrikts vestre Afdeling i Tirsdags og Onsdags modtog jeg en Rapport fra Maanedsløitnant Herlof Herlofsen, saalydende:

»»Jeg giver mig den Ære at tilmelde Hr. Kapteinen de indtrufne Omstændigheder med en idag under Landet værende fiendtlig Fregats Foretagender. Denne Fregat var imorges under Landet vester ved Hesnæs, hvor jeg formoder, at de tvende Kanonchalupper, som er paa Reisen til Christianssand, har havt en liden Fægtning, da jeg hørte Skud vestenfor. Den styrede derpaa østerefter med Force af Seil og jagede efter en Provideringsskonnert, som kom fra Søen og var da omtrent 1 à 1½ Mil fra Land tværs af Tromø Kirke. Vinden vestlig, stiv Kuling og høi Sø. Skonnerten satte til, hvad trække kunde, og med godt fulde Seil holdt ind paa Tromøen; men desuagtet halte Fregatten stærkt ind paa den, saaledes at den saa sig nødsaget til at sætte paa Land paa Spornæs ved Tromø Kirke, og var Fregatten den saa nær, at Kuglerne gik over den. Fregatten sendte derpaa en Baad ind mod Landet; imidlertid søgte Kanonjollerne ud fra Mærdøs østre Gab, saalangt den høie Sø vilde tillade, og ved et Skud, som blev givet fra Kanonjollen Thygesen No. 1, som var noget i Forveien, heiste Fregatten Signal paa tvende Toppe, hvorpaa Baaden strax søgte tilbage til den

uden at have opnaaet sin Hensigt. Fregatten styrede derpaa fra Land, og strax derefter saaes vesterud tværs af Ryvingen, 1½ à 2 Mile fra Land, en anden Provideringsskonnert komme fra Søen. Fregatten søgte ved Slag for Slag at vinde Luven fra den og skjære Skonnerten fra Landet, som dog ikke lykkedes, da den fik Land fat mellem Ryvingen og Mærdø Med Divisionens Kanonjoller stræbte vi at komme vesterefter for at understøtte den betrængte Skonnert. Da vi troede at være Fregatten paa Skuds Distance, affyrede vi adskillige skarpe Skud, hvilke dog, saavidt vi kunde se, ei gjorde nogen Virkning, da den urolige Sø gjorde Skuddene usikkre. Fregatten vendte derpaa fra Land med smaa Seil, og endnu kan den sees herfra.

Den landsatte Provideringsskonnert, ført af Skipper Anders Osmundsen, kommer fra Wixø med halv Ladning af Kornvarer. Jeg sendte strax Mandskab til dens Hjælp for at faa den af.

Stationen Rævesand, den 27de November 1811.« «

Ved Modtagelsen af denne Rapport søgte jeg tilbage fra Homborgsund idag Morges og ankom hertil i Eftermiddag. Den af Fienden paa Land jagne Skonnert er i god Behold kommet af igjen og bragt ind til Alvekilen paa Tromøen. Føreren Anders Osmundsen har udvist et ligesaa raskt som klogt Forhold under sin Forfølgelse.

Kanonchalupperne Prinds Christian og Gabel, som i Tirsdags afreiste til Christianssand under Sekøndløitnant Hillerups og Maanedsløitnant Parnemanns Kommando, kom i Onsdags til Haaøen ved Gros. Under Chaluppernes Ophold der lod ovenomtalte Fregat sig se udenfor Hesnæs. De saa, at den overhalte et Skib, hvorefter den stod til Land til omtrent ¼ Mils Distance, hvor den braste bak og firede sin Hækjolle i Vandet. Løitnant Par-

nemann afgik da til Hesnæs for at passe paa Fiendens Bevægelser, der strax efter vendte fra Land og i det samme fik et Skud fra Løitnant Parnemann. Den heiste da sit Fartøi op og prangede østerefter. Chaluppernes Tilstedeværelse igaar ved Haaøen befriede maaske Grimstad igjen fra et Besøg af Fienden.«

Kaperne Veiviseren og Den veivisende Paket.

I Krigsaarene var foruden vore faa Krigsskibe ogsaa endel for det Meste i de sydlige og vestlige Havne udrustede Kaperfartøier i idelig Beskjæftigelse. Af disse gjorde især et Par sig bemærket ved sine heldige Expeditioner og sin Dristighed, nemlig den i Lodshavn hjemmehørende «Veiviser» og «Den veivisende Paket,» udrustet i Egvaag.

Om den første af disse indmeldte Premierløitnant H. D. B. Seidelin[1]) under 18de September 1810 fra Lodshavn:

«Den 17de September, Kl. 2 Emd., stiv Kuling af SO., passerede en engelsk Orlogsbrig Egvaag, 2 Mile fra Land vesterefter. Under Færø saaes tvende smaa Jagter med dansk Flag. Da den agterste Jagt kom den forreste paa Siden, skjød den et skarpt Skud efter denne, tonede engelsk Flag og stod fra Landet. Da det ei var Leilighed for Kanonfartøierne at virke, saa fik Lodshavns-Kaperen med 12 Mands Besætning fra Kanonfartøierne Ordre til at gaa ud. Denne i Henseende til Seilads udmærkede Kaper indhentede snart Jagten, der strax, da Kaperen havde gjort

[1]) blev senere Admiral i den danske Marine. Han var i 1810 og 1811 Chef for den vestenfor Lindesnæs stationerede Kanonflottille-Division.

2 Skud, overgav sig. Den erobrede var den forhenværende norske Kaper Popham med en engelsk Besætning af 1 Master, 2 Mastersmather, 1 Midshipman og 5 Matroser. Føreren paa Lodshavn-Kaperen, hvis udviste gode Konduite var mig bekjendt, ønskede at blive ombord; jeg syntes derfor, det var ubilligt at tage Kommandoen fra ham og sende en Officier istedet.

Jeg tager mig den underdanige Frihed at bede Deres Høivelbaarenhed (Marinens Høistbefalende, Admiral L. Fisker) anbefale denne Fører, Jonas Jonassen, for Hans Majestæt, vor naadigste Konge, som da sikkert vil hædre ham, fordi han adskillige Gange ved Mod og Klogskab har reddet Lodshavns-Kaperen fra at blive Prise, har gavnet Landet ved at have gjort endel Priser og endelig nu har bemægtiget sig et fiendtligt armeret Fartøi[1]).

Listen paa det engelske Mandskab har jeg herved den Ære at fremsende. Masteren bekjendte, at han med sin Besætning hørte til den forbiseilende Brig Strenuous, Kaptein Nugent, 14 Kanoner. Den lille Kaper var tagen den 13de dennes.

»Den veivisende Paket« førtes i Aarene 1809 og 1810 af Skipper Knud Ellingsen, hvis Mod, Aandsnærværelse og Sømandsdygtighed ved flere Leiligheder reddede den fra at falde i Fiendens Hænder. Navnlig udmærkede han sig ved i Slutningen af sidstnævnte Aar at undslippe en engelsk Orlogsbrig, som i 4 Timer forfulgte ham, og hvis sikkre Bytte Kaperen syntes at være, en Daad, som indbragte den kjække Kaperfører og hans Førstestyrmand Dannebrogsmændenes Hæderstegn[2]).

---

[1]) Denne Løitnant Seidelins Anbefaling havde den Følge, at Jonas Jonassen kort efter udnævntes til Dannebrogsmand.

[2]) Om denne Daad henvises til «Listerlandet» af C. Flood, og «Ny Illustreret Tidende» No. 35 for Aaret 1875.

I 1811 nævnes intet om denne Kaper, ligesom Kaperfarten da saagodtsom var ophørt, men i 1812 og 1813 var «Den veivisende Paket» atter paafærde, men nu under Kommando af ovennævnte Førstestyrmand, Anders Christophersen, som viste sig at være en værdig Efterfølger af Kaperens forrige dygtige Chef.

I 1812 og 1813 kommanderedes de vestenfor Næsset stationerede Kanonbaade af Premierløitnant J. Lund[1]), som under 11te April 1812 indmelder fra Lodshavn:

«Kaperen Den veivisende Paket, ført af Kaperfører Anders Christophersen og tilhørende Hr. John Johnsen i Egvaag, er igaar indkommen til Flekkefjord. 5 Mile nær Skotland observerede han 3 Fregatskibe, og da han kom dem nærmere, fandt han, at det var armerede Vestindiefarere. Han kom i Bataille med den luvartste og var saa uheldig at faa 5 Mand blesserede, som ere komne iland paa Sygehuset i Flekkefjord. Bataillen varede i 2 Timer, men da Skibet holdt ned til de andre under Affæren, vilde han ei resikere at blive omringet af dem alle, og forlod dem derfor og satte Kurs hertil Norge.»

Tilsidst maatte den dog overgive sig til Fienden; thi under 27de Oktober 1813 indrapporterer ovennævnte Løitnant Lund fra Lodshavn, at den et Par Dage i Forveien var bleven taget af en fiendtlig Orlogsbrig udenfor Egersund.

Den 16de November s. A. blev der i Farsund af Sorenskriveren i Lyngdal, Cancelliraad S. G. Bøckmann, optaget et Forhør i Anledning af tvende norske Matroser, som netop var hjemkomne til Svinøer fra engelsk Fangenskab, og som forklarede, at de var ombord paa den engelske Orlogsbrig the Lion, ført af Kaptein Fernholdt, da

---

[1]) døde 1814 som Indrulleringschef og Overlods i Bergen.

Kaperen Den veivisende Paket blev tagen. Den engelske Brig havde maskeret sig som Koffardimand, hvilket bevirkede, at Kaperen satte efter den; dog efter noget over en Times Jagt opdagedes Vildfarelsen, hvorpaa Kaperen, som da var 7 á 8 Mile fra Land, vendte og forcerede tilbage til dette. Under vedvarende god Manøvre fortsatte Kaperen sin Flugt, men desværre var Briggen en bedre Seiler, og den indhentedes omtrent 1 Mil fra Land. Briggen begyndte nu at beskyde Kaperen, vistnok i Begyndelsen paa temmelig lang Distance, men denne formindskedes bestandig, saa at Kaperen snart ogsaa var udsat for en levende Geværild. Desuagtet vilde den tappre Anders Christophersen ikke give sig, men idet han selv stod tilrors og kun havde en af sine Folk, Matrosen Michael Jacobsen, hos sig paa Dækket for at styre Seilene, søgte han ved god Manøvre at undfly Fienden, som for at opnaa sin Hensigt var nødt til 2 Gange at gaa over Stag under fortsat Skydning. Fra Briggen blev sendt 28 Kanonkugler og omtrent 600 Geværkugler mod Kaperen, som desuagtet ikke gav sig, førend dens Klyverstander og Pigfald samtidigt blev overskudt. Selv om dette Uheld ikke var indtruffet, vilde Briggen dog tilslut have enten skudt eller seilt Kaperen isænk, da den bestandig var under Briggens Kanoner. Paa Kaperen blev mærkelig nok ingen dræbt eller saaret undtagen Matrosen Abraham Jacobsen, som fik en Geværkugle gjennem det Tykke af Laaret, idet han kom op fra Rummet for at hjælpe til med Manøvreringen. Kaperens Besætning blev ført ombord paa Briggen, hvor Kaperføreren for sit udmærkede Mod blev meget høfligt behandlet af Chefen og Officiererne. Briggen seilte derpaa med sine Fanger og sin Prise til Leith.

Dette Forhør sendtes til Chefen for Norges Søforsvar, Kontreadmiral O. Lütken, og i en Følgeskrivelse af 23de November siger Sorenskriver Bøckmann:

«Deres Høivelbaarenhed vil af dette Forhør erfare, at Kaperfører Anders Christophersen har vist et udmærket Mod, hvilket nu er anden Gang. Første Gang udholdt han, paa 3 á 4 Miles Afstand fra Land, Ilden af en fiendtlig Kutterbrig, som lige til Landet forfulgte ham, men da han dengang var saa heldig, skjøndt Kaperen blev grædselig forskudt og fik en Mand dræbt, dog at kunne kontinuere Manøvren, slap han fri. En saadan Mand er sjelden, og da han tillige er særdeles beskeden, tror jeg, at det vilde være Skade for Landet, om en saadan Mand uden Nytte — som hans Mod og Dygtighed kan, naar han løslades, sikkert forskaffe — skulde forblive i engelsk Fangenskab. Jeg vover derfor at indstille til Deres Høivelbaarenhed, om han ikke fortjener at blive en af de første, som ved Deres Indflydelse kunde vorde udvexlet. Matrosen Michael Jacobsen synes at have vist samme Mod som Christophersen, og Matrosen Abraham Jacobsen er ikke uden Hæder. Provst Abels[1]) anden Søn var Førstestyrmand med Kaperen, og har altsaa været saa uheldig at blive taget. Forælderne ere meget nedslagne, fordi de frygter, at Underholdningen, som Fangerne nyder under Fangenskabet, ikke er tilstrækkelig til Livets Ophold, hvilket i den senere Tid skal være Tilfældet ved den paa Diætpengene lidte Dekourt.»

Anders Christophersen og hans Mandskab blev ogsaa kort efter udvexlet.

Omtrent samtidigt omtales ogsaa Kaperens forrige Chef, Skipper Knud Ellingsen; thi under 13de November 1813 indsendte ovennævnte Premierløitnant J. Lund følgende Rapport:

---

[1]) Sognepræst til Vanse og Provst i Lister Provsti.

«Den 7de November, Kl. 12 Md., observeredes et tremastet Skib i Syd herfra, styrende mod Landet. Ved samme Leilighed udgik her fra Lodshavn 3 Kapere, som jagede efter bemeldte Skib, som, da det kom nærmere, observeredes at være en fiendtlig Fregat. Kaperne vendte da tillands, og jeg gik ud Kl. 2 med 4 Kanonfartøier for at komme dem tilhjælp, og kom de alle ind til Lodshavn igjen. Jeg forblev udenfor Skjærene med Kanonfartøierne, indtil Fregatten vendte tilsøs, og var den da omtrent 3/4 Mil fra Lister, hvorefter jeg gik ind med min Styrke. Fra Udkig observerede jeg strax efter, at et lidet Fartøi kom fra Søen og stod mod Fregatten, efterat denne havde skudt et Skud efter det. Efter min Dømmekraft kunde Fartøiet meget godt have klaret sig for Fregatten, da det var mellem 3/4 og 1 Mil til Luvart af den; men det holdt strax ned til den, efterat den havde skudt, og blev saaledes tagen og stod tilsøs med Fregatten. Skipper og Dannebrogsmand Knud Ellingsen, som af bemeldte Fregat var taget ud for Mandal for en Maaned siden, blev givet dette Fartøi af Fregattens Chef tilligemed den Del af Ladningen, som var igjen ombord, efterat en stor Del var losset ombord i Fregatten, og kom her ind til Egvaag med den om Eftermiddagen Kl. 4 1/2 den følgende Dag. Da den kom tilland, sendte jeg Maanedsløitnant Christensen ombord for at hjælpe Fartøiet ind til Egvaag, og lod jeg det besætte strax og rekvirere Forhør over Skipper Ellingsen og en Dreng, som var med ham, hvorledes han var kommen til dette Fartøi.»

Dette Forhør blev den 10de s. M. optaget i Farsund af Sorenskriver Bøckmann, for hvem den da 35 Aar gamle Skipper Ellingsen, bosat i Egvaag, forklarede, at han den 18de September afseilte fra Farsund med en Jagt for at gaa til Jylland efter Korn. Han kom lykkelig til Lemvig,

og efter der at have indtaget en Ladning Korn, afgik han for lidt over en Maaned siden derfra, men anden Dags Nat blev han taget af 2 engelske Fregatter 1½ Mil udenfor Mandal. Tilligemed sit Mandskab blev han ført ombord i den engelske Fregat Hamadryad, kommanderet af Kaptein Chetham, i hvilken Fregat han var ombord i 1 Maaned og 1 Dag, nemlig til den 8de November. Det Korn, han havde i Jagten, blev losset over i en anden Fregat, hvorefter Jagten sænkedes. Maaden, hvorpaa han blev taget, var, at han fra Klokken 9 om Morgenen til Kl. 11½ om Natten blev jaget af en engelsk Fregat indtil 1½ Mil nær Land, da en anden Fregat kom seilende langs Land ned paa ham og afskar ham, saaledes at denne Fregat løb ret fra ham forud til Luvart, og den anden, som først jagede ham, var saaledes i Læ. Den sidstankomne Fregat skjød paa ham med Geværer, og da Maanen skinnede klart, kunde han saaledes ikke undgaa at blive taget. Den 7de November, da Fregatten krydsede udenfor Lister og stevnede omtrent paa Havigsaasen, under hvilken den vendte for at sætte ud efter det Fartøi, hvoraf Ellingsen nu var i Besiddelse, var dette Fartøi omtrent 2 Mile til Luvart af Fregatten, som saaledes ikke kunde tage det uden ved at krydse. Uagtet dette Fartøi saaledes havde en betydelig Fordel af Luven og seilede klods Bidevind en Tid, holdt det dog ned til Fregatten, da denne vendte og skjød paa omtrent ¾ Mils Afstand, altsaa flere Kanonskuds Distance fra det. Ellingsen erklærede, at Fartøiet upaatvivleligt kunde have undgaaet Fienden, naar det havde vedblevet at holde sin Kurs klods Bidevind, da det kun var omtrent ½ Mil fra yderste Skjær, Ystestenen, som ligger ½ Mil fra Fastlandet. Skipperens Navn var Mathias Gabrielsen, hjemmehørende paa Hitterøen, og Fartøiet var Sluppen Stærkodder fra Flekkefjord. Da Skipper Gabrielsen kom ombord i den engelske Fregat, spurgte en engelsk Løitnant

ham, hvorfor han med sit Fartøi ikke løb væk istedetfor at holde ned paa Fregatten, og Ellingsen selv foreholdt Skipperen ligeledes det Urigtige i hans Konduite som Sømand. Sluppen fulgte nu med Fregatten den første Nat, men den følgende Dag, den 8de November, blev den beordret paa Siden af Fregatten, for at Ladningen kunde udlosses og Fartøiet sænkes. Ellingsen henvendte sig da til Fregattens Næstkommanderende og sagde, at han gjerne vilde gaa iland med Fartøiet, hvis han fik det. Dette anmeldte Næstkommanderende til Chefen, som kom op paa Dækket og befalede paa Ellingsens Anmodning, at Fartøiet skulde lægges forsigtigt til, forat det ikke skulde knuses. Desuagtet satte det dog saa haardt mod Fregatten, at Bagbords Bredside sloges ind og de Bagbords Vanter brækkedes. Efterat den største Del af Ladningen var losset over i Fregatten, spurgte Chefen Ellingsen, om han vovede at gaa iland med Fartøiet i dets sønderslagne Tilstand, da han i saa Tilfælde skulde faa det, saavelsom hvad der var tilbage af Ladningen, og han kunde spørge sine Landsmænd, om nogen af dem vilde gaa med. Ellingsen henvendte sig da til Skipper Gabrielsen og hans Folk, om nogen af dem vilde følge ham, men de svarede alle, at de hellere valgte Fangenskab end saa øiensynlig Livsfare. Da Ellingsen imidlertid hellere vilde vove Livet end komme i engelsk Fangenskab, gik han ombord i Sluppen med sin egen Skibsdreng, Hans Reinert Christiansen, som var den eneste, som vilde følge ham, og fik en Sæk Brød samt et Bevis af Chefen saalydende:

«Hermed bevidnes, at den norske Slup Stærkodder var taget af Hans Brittiske Majestæts Fregat Hamadryad og givet tilligemed det oversblevne af Ladningen til Knud Ellingsen den 8de November 1813.

Edward Chetham, Kaptein.»

Ellingsen afseilte derpaa med Fartøiet i dets sønderknuste Tilstand, uden Vanter paa den ene Side, og ved bestandig selv at pumpe og lade Drengen staa tilrors indkom han til Egvaag om Aftenen samme Dag.

Drengen forklarede sig aldeles overensstemmende med Skipper Ellingsen og tilføiede, at han hørte Skipper Gabrielsen og hans Folk samtale om, at det maatte hellere gaa dem, som Gud vilde, end at de vilde resikere at følge med Sluppen, samt at han hørte, at Fregattens Chef raadede Ellingsen fra at gaa iland med Fartøiet, da han troede, at det var umuligt at naa Land med det.

Sluppen, som var paa 4 Kommercelæster, blev besigtet og befundet saa ødelagt, at Besigtelsesmændene erklærede, at Ellingsen ikke uden stor Livsfare havde kunnet naa Land med den.

Ellingsen gjorde naturligvis Fordring paa at beholde Sluppen med indeværende Ladning, hvilket dens oprindelige Eiere ikke vilde tillade; men da Sagen blev indmeldt til Norges daværende Statholder, Prinds Christian Frederik (senere Kong Christian den 8de), beordrede denne Sorenskriver Bøckmann at udlevere Fartøi og Ladning til Ellingsen, hvem Prindsen lovede fri Sagfører gjennem alle Retter, hvis det skulde komme til Proces.

Fregatten Najadens Ødelæggelse.

Den sørgeligste Begivenhed under hele Krigen var Fregatten Najadens Ødelæggelse i Lyngøers Havn den 6te Juli 1812.

For bedre at beskytte de norske Kyster sendtes i Begyndelsen af Aaret 1812 den nybyggede Fregat Nájaden, armeret med 36 Stk. 18-Ps Kanoner og bemandet med 297 Mand, op til Norge under Kommando af Kaptein H. P. Holm, der det foregaaende Aar som Chef for Briggen Lolland og Eskadrechef for de øvrige norske Brigger havde udmærket sig ved flere tappre Bedrifter. Fregattens Udrustning og Afseiling fra Kjøbenhavn holdtes saa hemmelig som muligt, for at Fienden ikke skulde faa Nys om den og derved med overlegen Magt hindre dens Ankomst til Norge. Under 25de Februar s. A. skrev Kong Frederik den 6te til sin Svoger Prinds Frederik af Hessen saaledes:

»Da imorgen Fregatten Najaden paa 36 Kanoner er seilklar til at gaa til Norge, saa tilmeldes det Deres Durchlautighed, for at De ved Estafetter bekjendtgjør det for Chefen for Norges Søforsvar, Kontreadmiral Otto Lütken, og Lodserierne fra Christianiafjorden til Næsset, ligesom ogsaa at Briggerne søge at imodtage Fregatten, for i Til-

fælde af Angreb at understøtte den. I Fredrikshald og paa Grændsen samt i Christiania By bør ei vides noget derom. Den Forsigtighed har jeg brugt hverken at sætte noget i Aviserne om denne Fregat, ligesom at den seiler fra den indre Havn gjennem Bommen ligesaalangt, den kan komme uden at ankre.«

Denne Forsigtighed havde ogsaa et gunstigt Resultat. Under 1ste Marts indmeldte Kaptein Holm, at han efterat være afseilet fra Kjøbenhavn den 28de Februar var indkommen den 29de s. M. om Eftermiddagen til Brækkestø uden at have seet noget Fiendtligt underveis. Ved Ankringen i denne Havn havde Fregatten det Uheld, at den stødte med Hælen mod et Skjær, hvorved de 4 underste Rorløkker brækkedes. Den afgik derfor til Christianssand, hvor den kjølhaltes. Her blev ogsaa dens Armering forøget, ifølge Indstilling derom fra Kaptein Holm, idet dens Dæksskyts forøgedes med 6 Stk. korte 18-Ts Kanoner, ligesom ogsaa Besætningen forøgedes med 18 Mand.

Den fiendtlige Flaade, som havde sin Station ved Winga, udenfor Gøteborg, havde imidlertid snart faaet Underretning om denne den norske Flaades Forstærkning; thi under 5te Mai skrev Admiralitets- og Kommissariats-Kollegiet i Kjøbenhavn til Kontreadmiral Lütken, at efter en Reisendes Beretning var Orlogsskibet Dictator, Fregatten Cresant og 3 Kutterbrigger gaaet ud fra Winga for at krydse efter Fregatten Najaden.

Efter endt Reparation i Christianssand gik Fregatten sammen med Briggerne ud paa Krydstogt i Skagerak.

Under 9de Juni indsendte Kaptein Holm følgende Rapport:

»Herved giver jeg mig den Frihed at tilmelde Hr. Admiralen, at jeg med Fregatten Najaden og Briggerne,

som Hr. Admiralen har underlagt min Kommando, er ankret her i Gros Havn i Eftermiddag Kl. 12½.

Ved at gjøre Jagt paa en fiendtlig Fregat igaar Eftermiddag i Boven-Bramseilskuling, Vinden VNV., gik Najadens Forstang, Kl. 6¼, overbord; samme tog Store-Bramstang med, og ved dette Uheld faldt halvbefaren Matros af Christianssands Distrikt, Ebbe Larsen, overbord, og endskjønt Fartøier uopholdeligt blev afsendte fra Fregatten og de agterste Brigger, kunde han dog ikke findes. 3 Mand blev ligeledes ved denne Leilighed saarede, men ikke farligt. Faa Minutter efter sprang Vinden om til NV., 2 à 3 rebet Mærsseils-Kuling; jeg stod den Tid efter Gisning 8 à 9 Mile SSO. af Homborgsund. Den fiendtlige Fregat, som saa »Najadens« Stilling, og som maatte formode, at Briggerne i denne stive Kuling ikke kunde have sine Porte aabne, vendte nu imod os. Kl. 9 var vi færdige med Bjergningen af den nedfaldne Reisning, hvorpaa jeg vendte NO. over, hvilket hidtil havde været umuligt, da Fokken og Store-Mærsseil havde været belemret af samme. Kl. 10 passerede Fregatten os agtenom over den modsatte Boug og affyrede et Lag paa en lang Afstand. Jeg lod da Briggen Lolland placere sig paa luv Laaring af »Najaden«. Kl. 10¾ holdt Fregatten af i vort Kjølvand og affyrede et Lag. Vendte med »Najaden« efter den og gav den et Lag, hvorefter vi vendte NO.-over igjen. Fregatten holdt sig derefter i vort Kjølvand og affyrede nogle Skud, hvilke »Najaden« og »Lolland« besvarede med de agterste Kanoner, saalænge den kunde rækkes, da jeg i »Najadens« daværende Tilstand, paa en saa lang Afstand fra Kysten og i saa stiv Kuling, at Briggerne ikke kunde bruge deres Kanoner, ikke fandt det forsvarligt at opholde os med Afholdninger og Vendinger fra at nærme os Landet, saameget mere som jeg af Fregattens Signaler maatte formode, at der var flere fiendtlige Krydsere i Farvandet,

hvilket var sandsynligt, da vi om Formiddagen havde jaget en anden Fregat og en Brig. Kl. 4 vendte Fregatten vestover og blev af os af førmeldte Aarsager ikke forfulgt.

Chefen for Briggen Seagull, Kapteinløitnant O. C. Budde, har meldt mig, at et uheldigt Skud af en mat 18-℔s Kugle, som traf Briggen, har berøvet tvende af dens brave Mandskab Livet, nemlig befaren Matros af Drammens By, Jacob Hansen, og befaren Matros af Christianssands Distrikt, Hans Olsen. De øvrige Brigger og »Najaden« har ingen Døde eller Saarede. »Najadens« Styrbords Laaring er truffet af en Kugle, som har gjort ubetydelig Skade.

Den fiendtlige Fregat er, efter hvad vi kunde se, paa 42 eller 44 Kanoner.

Endnu udbeder jeg Tilladelse at maatte tilføie, at den uheldige Stilling, som Fregatten Najaden saa uventet kom i igaar, gav mig Leilighed til at bemærke den villigste Anstrængelse og Iver for Hans Majestæts Tjeneste, og at den raskeste Aand besjæler Fregatten Najadens Officierer og Mandskab.«

Den fiendtlige Fregat var heller ikke gaaet skadesløs fra Kampen; thi Føreren af et hjemkommet Skib, som var bleven praiet af denne Fregat, fortalte, at en engelsk Officier, som havde været ombord hos ham, havde tilstaaet, at Fregatten ved denne Affære havde mistet 7 Mand.

I Gros Havn laa Fregatten Najaden og de norske Brigger til den 14de Juni, medens fiendtlige Krydsere uafbrudt lurede paa dem udenfor denne Havn. Den 12te Juni krydsede saaledes tvende Fregatter og 4 Brigger udenfor; om Eftermiddagen passerede den ene Fregat langs Yderskjærene og affyrede endel Skud efter vore Fartøier,

men uden at række, og da Vinden ikke tillod disse at løbe ud, svarede »Najaden« med et Lag efter den fiendtlige Fregat.

Om Morgenen den 14de saaes 2 Fregatter og 3 Brigger omtrent 3 Mile udenfor Gros; »Najaden« og Briggerne løb da ud med vestlig Vind, Bramseils-Kuling, og formerte Slagorden for at oppebie dem; men da en svær Seiler saaes i Læ, og Kulingen tiltog, saa det var tvivlsomt, om andre Brigger end »Lolland« og »Seagull« kunde bruge sine Batterier, holdt Fartøierne ind og ankrede ved Arendal samme Dag. Her laa Fartøierne paa Grund af stormende Veir indtil den 25de Juni, da Kaptein Holm lettede med sin Eskadre og gik til Fredriksværn, hvorhen den ankom samme Eftermiddag, og hvor Proviantsforraadet blev kompletteret til 8 Uger. Allerede i Arendal detacheredes Briggerne Allart, Seagull, Lougen, Alsen og Langeland til særskilt Krydstogt under Chefen for førstnævnte Brig, Kaptein Schønheyder[1]); selv beholdt Kaptein Holm hos sig Briggerne Lolland, Chef: Kapteinløitnant A. Krieger[2]), Samsøe, Kapteinløitnant F. Grodtschilling[3]) og Kiel, Kapteinløitnant O. F. Rasch[4]). Fra Fredriksværn lettede Kaptein Holm med »Najaden« og de 3 Brigger den 3die Juli, og om Aftenen den 5te ankrede han i Rægevig ved Sandøen uden at have seet noget fiendtligt Fartøi.

Paa Fregatten Najaden var følgende Officierer foruden Chefen, nemlig Premierløitnanterne Christopher Lütken (tog i 1851 Afsked af den danske Marine som Viceadmi-

---

[1]) Ulrich Anton Schønheyder tog i 1851 Afsked som Admiral i den danske Marine.

[2]) Anthonius Krieger blev senere Kommandør i den danske Marine.

[3]) Frederik Grodtschilling døde i 1820 som Kaptein i den danske Marine.

[4]) Otto Frederik Rasch døde i 1817 som Kaptein i den danske Marine.

ral) og Georg Joachim Grodtschilling[1]) samt Sekondløitnanterne Poul Sandholt (døde som Kapteinløitnant i den danske Marine 1820), Peter Buhl[1]) og Christian Christopher Zahrtmann (blev senere Viceadmiral i den danske Marine).

Paa »Lolland« tjenstgjorde Sekondløitnanterne Christian Frederik Kraft (døde i 1823 som Kapteinløitnant i Danmark), Gabriel Hesselberg (tog i 1860 Afsked som Kontreadmiral i Norge) og Johan Christian Duntzfelt.

Paa »Samsøe« tjenstgjorde Sekondløitnanterne Hartvig Casper Christie (tog i 1856 Afsked af den norske Marine som Kommandørkaptein), Johannes Claesen Smith (døde i 1853 som Kommandørkaptein i Norge) og Hans Adolph Holm (døde i 1828 som Premierløitnant i den danske Marine).

Paa »Kiel« var Sekondløitnanterne Peter Christian Petersen (døde i 1853 som Kontreadmiral i den norske Marine), og Frederik Christian Dichman samt Maanedsløitnant Rolfsen.

Om »Najadens« Ødelæggelse den 6te Juli indsendte Kaptein Holm følgende Rapport til Kongen:

»Det blev min tunge Pligt allerunderdanigst at tilmelde Deres Majestæt, at Fregatten Najaden er ei mere. Omstændighederne ved denne ulykkelige Tilintetgjørelse er følgende:

---

[1]) Den 23-aarige Peter Buhl, som her fandt Heltedøden, havde allerede ved flere tidligere Leiligheder vist en sjelden Grad af Mod og Dygtighed. I 1807 deltog han som Kadet i Kanonbaadenes heldige Kampe mod de Engelske ved disses røveriske Overfald paa Kjøbenhavn, ved hvilken Leilighed han mistede en Arm. Ligeledes udmærkede han sig i 1811 ved de Danskes uheldige Tog mod den af de Engelske besatte Ø Anholt. — Premierløitnant G. J. Grodtschilling var i 1808 bleven saaret ved Erobringen af den engelske Orlogsbrig Tickler i de danske Farvande.

Den 6te Juli laa vi med »Najaden«, Briggerne Lolland, Samsøe og Kiel tilankers ved Haven under Sandøen, 2 Mile østenfor Arendal, hvor vi havde ankret den foregaaende Aften uden at have seet noget fiendtligt den Dag; jeg var desaarsag overbevist om, at Fienden ikke kunde vide, hvor vi var. Om Eftermiddagen, Vinden vestlig, Mærsseils-Kuling, observerede et Linieskib og 3 Brigger[1]), som kom søndenfra og stod ind under Landet, krydsende med smaa Seil vesterefter.

I hvor sikker for Angreb jeg end ansaa os at være paa denne Plads paa Grund af en henved 3/4 Mil lang, meget vanskelig Indseiling, samt at her er stationeret Kanonfartøier, at man ligger aldeles useet fra Søen af og endelig, at Borøens Batteri tillige bidrager til at beskytte Indløbet, erkyndigede jeg mig dog hos Lodserne, om de kunde opgive mig en anden Ankerplads, hvor det ikke var muligt at indseile for Orlogsskibet; de anbefalede mig enstemmig Lyngøer, da Indløbet var meget snevert, men tilføiede tillige, at Vinden var vel sydlig, og at det derfor var forbundet med megen Fare, at Fregatten ved Indseilingen skulde komme paa Grund.

Da Fienden imidlertid Kl. 7 holdt ind i Skjærene imod vor Ankerplads, ansaa jeg det i Betragtning af hans Overmagt ei forsvarligt at oppebie hans Angreb, naar der var Mulighed i at komme til en anden Plads, hvor vi var sikkre. Jeg gav da Ordre at kappe og seile til Lyngøer. Under Nedseilingen hertil vedligeholdt »Lolland« og »Najaden« en stadig Ild med deres agterste Kanoner imod Orlogsskibet og en Brig, som ledede det, hvilken de besvarede. Kl. 8 3/4 ankrede vi i Lyngøer, førte et Spring

---

[1]) Den fiendtlige Styrke bestod af Linieskibet Dictator paa 68 Kanoner, ført af Kaptein James Stewart, og af Briggerne Calypso paa 18, Podargus paa 14 og Flamer ligeledes paa 14 Kanoner.

Styrbord ud, gav Sekondløitnant Zahrtmann Ordre at overtage Kommandoen af 2 Kanonjoller, som laa her. Kl. 9 seilte Orlogsskibet med rummere Vind ind i Havnen, bjergede Seilene og løb paa Grund med Forskibet, hvorved dets Stilling blev tværs over Havnen. Kort efter ankrede Briggen; begge laa omtrent et Musketskud fra os, og en levende Ild begyndte fra begge Sider, men formedelst Havnens Sneverhed var det umuligt, al vedholdende Anstrængelse uagtet, at faa hele Fregattens Batteri til at bære paa Fienden, hvilken vi havde paa Styrbords Boug; thi »Lolland« laa paa »Najadens« Styrbords Laaring og med Hælen imod Grund, hvilket forhindrede os fra at faa Agterskibet høiere op, og en Koffardibrig, som laa for »Najadens« Bagbords Boug, forhindrede os fra at sakke ned med Forskibet. »Lolland« kunde ei komme til at bruge andet end sine Bougkanoner, »Kiel«, som laa skjøns Styrbord ud for »Najaden«, blot sin Bagbords Bougkanon, naar den ikke vilde lægge sig iveien for »Najaden« og »Lolland«; »Samsøe« laa paa Bagbords Side af »Najaden«, kunde altsaa ikke gjøre et Skud. I denne ufordelagtige Stilling vedligeholdtes Fægtningen til Kl. 10½, da en stor Del af »Najadens« Mandskab var dræbt og saaret, og blev nu i et Lag alle 3 Master og Bougsprydet nedskudte, hvorved øverste Dæk faldt ned og demonterede hele Batteriet. Ved Reisningens Fald kantrede Fregatten, synkende over Bagbords Side til over Batteriet; paa samme Tid begyndte Ilden at udbryde paa flere Steder og at tage Overhaand, efterat den adskillige Gange tilforn var blevet slukket. Jeg gav Briggerne Ordre at gaa Seil og retirere, hvilket af »Samsøe« blev udført, men da »Lolland« var paa Grund og »Kiel« til Luvart af den, kunde det ikke iværksættes af dem.

Da »Najaden« nu pludselig var forvandlet til et brændende, halvt sunket Vrag, befalede jeg Mandskabet at

bjerge sig, men da endel af Reisningen laa paa begge Sider af den, var det meget vanskeligt at komme Skibet saa nær med Fartøier, at man kunde bjerge andre end de, som ved Svømning havde hjulpet sig noget fra Siden.

Efterat jeg var kommen iland[1]), Klokken da imellem 11 og 12, fandt jeg »Lolland« forladt og stukket i Brand, og at »Kiel« havde ophørt at skyde, og da Premierløitnant C. Lütken beskjæftigede sig paa den menneskekjærligste Maade med at bjerge Mandskabet fra »Najadens« Vrag, som kunde ventes at springe i Luften hvert Øieblik, fandt jeg intet videre for mig her at udrette. Jeg roede derfor fra Lyngøer for at samle Kanonbaade og for at underrette mig om, hvorvidt »Samsøe« var bragt i Sikkerhed. Jeg vidste, at Chefen for samme, Kapteinløitnant Grodtschilling, var saaret. Kapteinløitnant Krieger roede østerefter for at kalde Kanonfartøierne fra den Kant. Jeg fandt »Samsøe« i en snever Vig lidt østenfor Lyngøer, under dens Næstkommanderende, Sekondløitnant Christies Kommando i fuldkommen Forsvarsstand, roede nu vesterefter for fra denne Side at hente Kanonfartøier. Da jeg kom tilbage til Lyngøer, fandt jeg Løitnant Mecklenburg[2]) ankommen fra Øster-Risøer med 3 Kanonjoller; i Mørket har han passeret mig, uden at jeg har kunnet bemærke det. Løitnant Zahrtmann havde forenet sine tvende Joller med Løitnant Mecklenburgs.

Da der fra Orlogsskibet vaiede et hvidt Flag fra Stortoppen, sendte jeg Løitnant Zahrtmann som Parlamentær ombord i det for at blive underrettet om Hensig-

---

[1]) Kaptein Holm kunde selv ikke svømme. Da Mandskabet søgte at redde sig, raabte han: »Vil ingen af Eder redde sin Chef?« og blev ført iland af en svømmende Matros.

[2]) Henrik Gustav Mecklenburg udnævntes i 1833 til Indrulleringschef og Overlods i Christianssands Distrikt.

ten med samme, beordrede Løitnanterne Kraft og Hesselberg hver at tage Kommandoen af en af de Joller, som ikke var kommanderede af faste Officierer, og sendte Løitnant Sandholt vesterefter for at hente Kanonfartøier. Løitnant Zahrtmann kom strax tilbage og bragte mig Svar fra Chefen for Orlogsskibet Dictator, at han, ifald Kanonfartøierne ei blev brugte imod ham, vilde sende alle Fanger, han havde i sin Magt, iland. Da han intet videre Forslag havde at gjøre mig, roede jeg strax ud med de 5 Kanonjoller, Klokken da mellem 3 og 4, og beskjød Orlogsskibet og Briggen, som laa i Havnen, forind. Begge gjorde nu al mulig Hast for at komme under Seil, og da Vinden atter føiede dem, lykkedes det dem ogsaa. Jeg vedblev, efterat de var komne under Seil, at forfølge dem; en Hagel af Skraa faldt imellem Kanonjollerne, hvorved 1 Mand dræbtes. Da vi observerede, at »Lolland« og »Kiel« ei kom under Seil, opgav vi Jagten og roede ind imod dem for at entre dem; paa Veien sank Løitnant Mecklenburgs Jolle, men Mandskabet bjergedes. Ved at komme ind i Lyngøer, saa vi det danske Flag vaiende ombord i begge Brigger, og Kapteinløitnant Rasch ombord i »Kiel« med sit Mandskab; han berettede mig, at da Kanonjollerne begyndte at attakere, forlod det fiendtlige Mandskab begge vore Brigger med saadan Il, at han fik Leilighed at gjøre 2 Fanger; han havde strax ladet »Lolland« besætte, hvorombord Fienden havde faaet Ilden dæmpet. Briggerne havde lidt endel paa Rundholter og Reisning, men ikke betydeligt paa Skroget. 2 Kanonjoller assisterede nu Briggerne med at klare dem fra »Najadens« brændende Vrag, og Løitnant Mecklenburg med de 2 andre optog den sunkne Kanonjolle, hvilket snart lykkedes.

Kl. 6 ankom Kapteinløitnant Dietrichson med Arendals Roflottille; en Affære, han om Natten havde været i

med 2 Brigger, havde uheldigvis opholdt ham, da, dersom denne Flottille havde været her, det sikkert var blevet Orlogsskibet og Briggen umuligt at komme ud fra Lyngøer.

Orlogsskibet Dictator er paa 70 og Briggen Calypso paa 20 Kanoner. Begge har lidt meget, hvilket især var kjendeligt paa Skroget, og efter Sigende af det Mandskab, som havde besat vore Brigger, skal de have en stor Del Døde og Saarede. Jeg er ligeledes overbevist om, at de ved vor Attake med Kanonjollerne har lidt meget, da man saa dem kaste Døde overbord fra Orlogsskibets Porte, og Briggens Store-Mærsseil blev skudt ned. Efterat de var komne udenfor Skjærene, kastede de en Tid over hver Boug og reparerede Grundskud, hvorefter de holdt af SO. hen.

Med den smerteligste Følelse maa jeg tilføie, at vort Tab af Døde og Saarede er meget betydeligt, for en stor Del Følge af Reisningens Fald, Dækkenes Knusning og Fregattens Synkning, alt i et Øieblik. Nøiagtigt kan jeg endnu ei opgive Antallet; men hidtil tæller vi ikkun mellem 180 og 190 bjergede, hvoraf 85 ere saarede. Haardt er det, at jeg paa Listen over de Døde har at anføre Premierløitnant, Ridder G. Grodtschilling og Sekondløitnant, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmand Buhl, begge ligesaa ædle Mennesker som kjække Officierer; endvidere Skibets 3 Kirurger Bjørnholm, Jacobsen og Sorgenfrei[1]), som døde under Udøvelsen af deres Kald, da det sank, tilligemed den interimistiske Forvalter Nørregaard. Ombord i »Kiel« faldt Maanedsløitnant Rolfsen. Ligeledes

[1]) Under-Kirurg Sorgenfrei reddede sig ved at kaste sig ud af en af Portene paa Fregatten, hvorefter han bjergedes af en engelsk Baad og bragtes ombord i »Dictator«, som landsatte ham i Jylland den 8de samme Maaned. Dette kunde Kaptein Holm naturligvis ikke vide, da han skrev sin Rapport.

at jeg blandt de Saarede maa anføre Chefen for Briggen Samsøe, Ridder og Dannebrogsmand, Kapteinløitnant Grodtschilling, haardt saaret i den høire Arm, og Sekondløitnant, Ridder, Dichmann ombord i Briggen Kiel, som har mistet den venstre Arm. «Lolland» har havt 1 Død og 2 Saarede, «Samsøe» 2 Døde og 5 Saarede og «Kiel» 3 Døde og 7 Saarede, Officiererne iberegnede.

I hvor ulykkelig jeg end føler mig ved Tabet af Deres Majestæts Fregat Najaden, vilde det dog være høist ubilligt af mig, ifald jeg ikke anførte, at ifølge min Overbevisning er af Brigcheferne, samtlige Officierer og alt Mandskabet ombord i Divisionen, som jeg havde den Ære at kommandere, udvist den største Iver for Deres Majestæts Tjeneste, og det standhaftigste Mod forat forsvare Flagets Ære.

Lyngøer den 9de Juli 1812.

Allerunderdanigst
H. P. Holm.»

En Gjenpart af denne Rapport sendte han til Kontreadmiral O. Lütken med en Følgeskrivelse, hvori han siger, at de Saarede sendtes til Øster-Risøer den 7de Juli, og at Antallet af «Najadens» Saarede beløber sig til 88. De Døde blev den 9de Juli begravede i Øster-Risøer med militær Honnør.

Af Fregattens Besætning fandtes 102 usaarede, hvilke fordeltes ombord paa Briggerne og benyttedes til at bjerge fra Vraget, hvilken Bjergning forestodes af Premierløitnant C. Lütken.

Under 10de Juli indmelder Kaptein Holm, at Kapteinløitnant Grodtschilling var i Bedring, og beholder sin Arm, og at Sekondløitnant Dichmann ligeledes var i Bedring, at den sunkne Kanonjolle var optaget, og at Briggerne var

seilklare. Han fortæller der ligeledes, at han selv under Affæren havde faaet en liden Kontusion over det venstre Øie.

Kapteinløitnant Dietrichsons Rapport om den arendalske Flottilles Deltagelse i Kampen er saalydende:

«Igaar Aftes modtog jeg Signal fra Stationen Jetmertangen paa østre Ende af Tromøen, at et fiendtligt Orlogsskib og trende Kutterbrigger saaes styre mod Landet; strax efter blev jeg underrettet om fra Maanedsløitnant Conrad Parnemann, som havde Station i Borøkilen med Kanonchaluppen Kjøgebugt, at Fiendens Bevægelser forekom ham mistænkelige. Jeg lod strax de trende Kanonfartøier: Kanonchaluppen Gabriel og Ebbe Lund, Jollerne Thygesen No. 1 og No. 11, som jeg havde ved Stationen Rævesand, trække med mig østerefter, Vinden vestlig, laber Kuling med svær vestlig Strøm. Da jeg kom henimod Jetmertangen, hørte jeg en stærk Skyden østenfor, og jeg forcerede da med min medbragte Magt østerefter, og da jeg kom henimod Borøkilen, saa jeg tvende Orlogsbrigger indenfor Skjærene, og syntes det, som om den ene af disse stod paa Grund, og den anden laa tilankers med Spring paa den anden Brig. Med disse tvende Brigger, som var fiendtlige, var Maanedsløitnant Parnemann og Maanedsløitnant Poul Ring, som med Kanonjollen No. 3 havde Udpost ved østre Ende af Tromøen, i fuldt Engagement. Kanonchaluppen Gabriel og Ebbe Lund under Maanedsløitnant Harboes Kommando og Kanonjollen No. 11 under Maanedsløitnant Bergs Kommando forenede sig med dem, og nu blev Slaget almindeligt og heftigt. De fiendtlige Kugler fløi os om Ørene, men da de alle gik over os hen, tilføiede de os aldeles ingen Skade; vore Skud, paa et Geværskuds Distance, af Kugler og Skraa gjorde en heldig Virkning paa Fienden, uagtet Mørket ikke gjorde Skuddene fuldkommen sikkre. Saaledes vedligeholdtes paa

begge Sider en levende Ild i en Tid af $2^1/_2$ Time, da den ene af de fiendtlige Brigger ganske ophørte at skyde, og de begge ved Hjælp af friskere Vind, med fuldkommen Kjendskab, søgte tilsøs, da det begyndte at blæse op med frisk Kuling og temmelig Dønning. Vore Skuds heldige Virkning var synlig, den ene Brigs store Mærseraa var nedskudt, og den anden var jævnlig beskjæftiget med at have sine Baade forud under Bougen. Idag, da de ere udenfor Sandøen, fører ingen af dem Bramseil. Jeg beklager, at den friske Vind favoriserede Fienden i sin Flugt, da jeg ellers turde have haabet at blive Mester af dem.

Af Maanedsløitnant Parnemann blev jeg underrettet om, at et fiendtligt Orlogsskib og en Kutterbrig var indløbet fra Søen igjennem Havesundet til Haven, hvor Fregatten Najaden og vore trende Kutterbrigger laa tilankers, og at disse havde kappet deres Touge og seilt østerefter under Fiendens Forfølgelse. Jeg lod mit udmattede Mandskab hvile lidt og søgte derpaa med den samlede Magt videre østerefter. Da jeg kom henimod Lyngøer, hørtes en stærk Skyden, og da jeg kom udenfor Lyngøers Havn, saa jeg det fiendtlige Orlogsskib og Kutterbriggen med Force af Seil styre tilsøs under Forfølgelse af Kanonfartøierne fra Øster-Risøer. I Lyngøers Havn saa jeg Fregatten Najadens sørgelige Skjæbne.

Jeg lod idag Morges ved Dagbrækningen fra Stationen Borøen hidkalde alle mine vestre Udposteringer og tillod mig ogsaa at lade afgaa Signal for, at jeg behøvede Forstærkning, da jeg søgte østerefter til Lyngøer. Jeg er forbleven her med min underlagte Magt for at holde et vaagent Øie med Fienden og dække de trende Orlogsbrigger, om Fienden skulde formaste sig igjen til at gjøre et lignende Angreb, og tillige for at give Hjælp til de Saaredes og Dødes Transportering, da Kanonjollerne af Risøers Division har taget Skade ved Skydningen.

Mine underlagte Joller holdt sig prægtigt, mine Officierers og Mandskabs Forhold, som har taget Del i Affæren, var efter Pligt og værdig Hr. Admiralens gunstige Bifald.

Underdanig
Dietrichson.»

Løitnant Mecklenburgs Rapport er dateret Øster-Risøer den 10de Juli 1812 og saalydende:

«Hermed har jeg den Ære at tilmelde Hr. Admiralen, at jeg i Mandags Aftes, Kl. 9, den 6te ds., da Telegrafsignalet for, at Stationen Lyngøer trængte til Undsætning, kom hertil, strax afgik med de herværende 3 Kanonjoller. Stiv Kuling af SV. var Aarsag i, at vi, omendskjøndt al mulig Anstrængelse, først naaede Lyngøer efter 4 Timers Roning. Da jeg var passeret Snerte, mødte jeg de 2 i Lyngøer stationerede Kanonjoller, hvoraf Hr. Sekondløitnant Zahrtmann havde taget Kommandoen. Han underrettede mig om Fregatten Najadens Ødelæggelse, samt at maaske Angreb med Kanonjollerne kunde foretages paa den engelske Brig, som befandt sig i Lyngøer. Med dette Forsæt roede jeg med alle 5 Joller tæt op under Lyngøer-Holmen i den Tanke at angribe Briggen fra Vestsiden, men da jeg strax blev modtaget af flere Musketterisalver dels af Soldatesken, som befandt sig paa Holmen, og dels fra Orlogsskibets Mærs, besluttede jeg at ro tværs over store Svalesundet, for om muligt at angribe Briggen fra Stensøen, som ligger længere vestlig, men eftersom jeg passerede dette Sund, varpede Linieskibet sig bestandig saa, at hele Bredsiden stedse var vendt mod Jollerne. Nogle Skud blev løsnede efter os men uden Virkning. Ved at nærme os Stensøen blev vi atter modtagne af en levende Musketild. Ved denne Leilighed blev den ene Sidevinge med alle dens Rogafler skudt af Kanonjollen

Gamle No. 1, kommanderet af Maanedsløitnant Thiis. Da Angrebet saaledes blev umuligt for mig, besluttede jeg at oppebie det Øieblik, da Fienden vilde gaa Seil, da jeg saa kunde faa Leilighed til under Seiladsen at skyde ham langskibs. Dette blev ogsaa fuldført i en Tid lang, og omsider forfulgtes Fienden tilsøs, indtil han var kommet ud af Skuddistance, og jeg kan billig formene, at han har lidt betydelig Skade. Ved det sidste Skud fra Jollen Gamle No. 1 sprang en Planke op af Pontonen, hvorpaa Jollen fyldte, og da vi var blevne bjergede af den nærmeste Jolle, sank den. Kort efter reiste den Kjølen i Veiret, da Kanonen med Rappert var gaaet løs fra den og sunket. Da Tiden tillod mig det, bjergede jeg den igjen tilligemed Master, Seil og nogle Aarer, og sendte jeg den til Risøer. Den mangler iøvrigt intet, men er i det Hele meget skrøbelig saavelsom Gamle No. 4 og Øster-Risøer No. 2, hvilke upaatvivlelig ved første Skud vilde have havt samme Skjæbne, da Pontonerne har givet sig betydeligt, hvilket nu igjen er repareret. Hr. Kaptein og Ridder Holm med flere Officierer var tilstede ved Affæren, under hvilken 1 Mand blev skudt paa Kanonjollen Øster-Risøer No. 2.

Da jeg i Onsdags Morges, den 8de dennes, erfarede et Rygte i Lyngøer om en Mand ved Navn Christian Hansen, bosiddende i Lyngøer, Skomager af Profession, svensk af Fødsel, at han skulde have lodset det engelske Linieskib, og at denne Mand sikkert strax rømte derfra, dersom man ikke bemægtigede sig ham, gik jeg strax efter ham og fandt ham tilligemed nok en Person, ved Navn Jørgen Hybber, nede ved Strandkanten iverk med at bjerge af det forliste Gods. Jeg tog dem begge med mig og lod mig af dem vise omkring i deres Huse, hvor jeg fandt mange stjaalne Ting ikke alene af Kongens Gods, men endog af Indvaanernes i Lyngøer, som tydelig beviste, at især den første Mand har ranet fra de i Rædselstiden

forladte Huse. Disse tvende Mænd tilligemed Førstnævntes Kone tog jeg ifølge Kaptein Holms Ordre som Arrestanter med til Risøer.»

I en Rapport, som ovennævnte Maanedsløitnant Parnemann indsendte til sin Chef, Kaptl. Dietrichson, siger han blandt andet:

«At den paa Grund værende Brig (Podargus) har kastet Kanoner og Ammunition overbord er bevisligt, da jeg selv har opfisket en 8-℔'s lang Kanon, og ligeledes er en lignende opbjerget af Peder Evensen paa Borøen.»

Han indmeldte ligeledes, at en i Christianssand hjemmehørende Skipper, som den 9de Juli havde seilet fra Winga, havde seet Orlogsskibet Dictator med 2 Brigger komme derind den 8de. Selv havde Skipperen ikke været ombord paa Linieskibet, men en engelsk Prismester havde fortalt ham, at Orlogsskibet havde mange Døde og Saarede og var betydelig forskudt. Den ene Brig kunde ikke føre sine Bramstænger oppe og var forskudt som et Vrag, og den anden var i ikke stort bedre Tilstand.

I sin Rapport til Kongen om «Najadens» Tab skriver Kontreadmiral O. Lütken:

«— — Faa Krigsskibe ere tilintetgjorte paa en hæderligere Maade end denne Deres Majestæts Fregat. Overalt skjønnes en Aandsnærværelse hos Kaptein Holm under denne sørgelige Begivenhed, som tildrager sig Opmærksomhed.»

I en Skrivelse af 12te Juli omtaler Kaptein Holm, at Kapteinløitnant Grodtschilling og Sekondløitnant Dichmann tilligemed alle de øvrige Saarede var bragte til Øster-Risøer, hvor de behandledes paa bedste Maade, og hvor Byens Raadstue brugtes til Lazaret. Byens Indvaaanere bidrog

dels ved at levere Fødemidler og Forfriskninger, dels ved Pengebidrag til at gjøre de Saaredes Skjæbne lettere. Til da var sammenskudt 1046 Rdl. De Saarede pleiedes først af Regimentskirurg With og Doktor Homann fra Kragerø, til hvilke senere kom 4 Læger, sendte fra Fredriksværn. Som Inspektionshavende ved Lazarettet i Øster-Risøer ansatte Kaptein Holm Sekondløitnant Hesselberg, som indehavde denne Post til den 1ste Oktober, da han igjen embarkerede paa Briggen Lolland. Ligeledes gav han Premierløitnant C. Lütken Kommandoen af Briggen Samsøe, og lod Sekondløitnant Sandholt forestaa Bjergningen af Vraget.

Angaaende sine Officierers Forhold under Kampen gav Kaptein Holm følgende Vidnesbyrd:

«Kapteinløitnant A. Krieger, Chef for Briggen Lolland, viste et smukt Exempel paa koldblodigt Mod og Aandsnærværelse. For at give «Najaden» saamegen Plads som mulig, maatte «Lolland» stikke Toug, hvorved den kom paa Grund, dog i en Stilling, at den kunde bruge sine 2 Bougkanoner. Beundringsværdigt var det at se den, tæt ved «Najadens» flammende Side, hvilken man hvert Øieblik maatte vente vilde springe i Luften, endnu en rum Tid, efterat «Najaden» og «Kiel» havde ophørt at skyde, rolig vedblive at besvare Fiendens glatte Lag med sine 2 Kanoner. Da Kapteinløitnant Krieger omsider lod denne ulige Kamp ophøre ved med sit Mandskab at forlade «Lolland» efterat have stukket den i Brand, efterladende dens Flag vaiende, sørgede han dernæst for at faa «Lollands» og «Najadens» Mandskab transporteret fra Lyngøer over til Fastlandet for at forhindre, at de skulde gjøres til Krigsfanger af den fiendtlige landede Soldateske. Han ilede derpaa efter min Anmodning østerefter for at samle Kanonfartøier, traf Portøers Division og ilede tilbage med den

til Lyngøer, men ankom desværre for sent til at kunne deltage i Attaken om Morgenen.

Kapteinløitnant, Ridder og Dannebrogsmand, Grodtschilling, Chef for Briggen Samsøe, blev tidligt i Bataillen haardt saaret, men vedblev dog at meddele sine Ordres og Dispositioner, indtil Briggen var bragt i Sikkerhed, hvorpaa han forlod den, medtog «Samsøes» øvrige Saarede og roede til Øster-Risøer, hvor hans første Omsorg var at gjøre Anstalter til, at man beredte sig paa at modtage de øvrige Saarede, som kunde ventes fra Divisionen.

Kapteinløitnant, Ridder, O. Rasch, Chef for Briggen Kiel, viste en høist udmærket Prøve paa standhaftigt, roligt Mod, idet han med «Kiel,» næsten paa Pistolskud, vedblev at engagere Fienden i mere end 2 Timer, indtil, noget efter at «Najaden» var sat ud af Stand til at skyde, den eneste Kanon, «Kiel» under Affæren havde kunnet bruge, blev demonteret. Da dens Fartøier var sønderskudte, og fiendtlige Soldater iland paa den nærmeste Ø, var det ham ikke muligt at sikkre «Kiels» Mandskab fra at falde i Fiendens Hænder tilligemed Briggen.

Premierløitnant, Ridder, C. Lütken, Næstkommanderende paa Fregatten Najaden, gav saavel under, som efter Bataillen de mest udmærkede Prøver paa ophøiet Mod, Aandsnærværelse og Menneskekjærlighed. Det er mig umuligt at beskrive mine Følelser ved at se ham efter Bataillen med den største Anstrængelse, uden at agte hvormeget han udsatte sig for den øiensynligste Fare, afhente «Najadens» for største Delen saarede Mandskab fra dens brændende Vrag, som truede med hvert Øieblik at udbrede Ødelæggelse rundt omkring sig.

Sekondløitnant, Ridder, P. Sandholt opfyldte sin Tjeneste som Fjerdekommanderende ombord i Fregatten paa den kjækkeste og ærefuldeste Maade.

Sekondløitnant Zahrtmann, yngste Officier ombord i

Fregatten. Med fuld Tillid til denne unge Officiers Duelighed, hvis Mod og Iver i Tjenesten jeg ved flere Leiligheder havde været Vidne til, overdrog jeg til ham Kommandoen af de 2 Kanonjoller, som var stationerede i Lyngøer, og han fyldestgjorde aldeles min Forventning ved den Maade, han anvendte denne Magt paa imod Fienden.

Af «Lollands» Officierer anbefaler Chefen især Sekondløitnanterne Kraft og Hesselberg, af «Samsøes» Officierer alle uden Undtagelse, dog især Næstkommanderende, Sekondløitnant Christie, og Chefen for «Kiel» roser Sekondløitnanterne Petersen og Dichmann, hvilken Sidste mistede sin venstre Arm.»

Selv viste Kaptein Holm det største Mod, og trods Kampens uheldige Udfald hævdedes dog Flagets Ære, hvilket ogsaa anerkjendtes paa allerhøieste Sted, thi under 18de Juli skrev Kongen til Admiral Lütken:

«Af din allerunderdanigste Beretning, dateret 10de ds., og dermed fulgte Rapporter fra Kaptein Holm og Kapteinløitnant Dietrichson, angaaende de Affærer, som har havt Sted med Fienden den 6te og 7de ds. ved den norske Kyst, og Vor Fregat Najadens Ødelæggelse i Lyngøers Havn, har Vi erfaret den tappre Maade, paa hvilken Kaptein Holm med den ham anbetroede Styrke har forsvaret sig mod fiendtlig Overmagt, og den Konduite og Aandsnærværelse han ved denne Leilighed har lagt for Dagen. Idet Vi beklager Tabet af nogle af Vore kjække Officierer og endel af Vore brave Søfolk, som ere faldne, har Vi dog med særdeles Velbehag ved denne Leilighed atter modtaget et Bevis paa, at Vore Søkrigere ikke give sine Forfædre noget efter i Tapperhed og Mod, naar det kommer an paa at vise sig værdig deres Navn og at hævde Dannerflagets Ære. Vi vil derfor, at Du tilkjendegiver Kap-

tein Holm i Særdeleshed og Cheferne saavel for de hans Kommando underlagte Orlogsbrigger, som for de vedkommende Roflottille-Afdelinger, samt de øvrige Officierer og Mandskabet i Almindelighed Vor allerhøieste Tilfredshed med deres under disse Affærer udviste Mod, Aandsnærværelse og udmærkede Tapperhed.»

Det i Kaptein Holms Rapport omtalte Batteri paa Borøen, som skulde beskytte Indløbet til Oxefjorden, kommanderedes af en Kystværnschef, som efter at have løsnet en uskadelig Salve hen over de fiendtlige Brigger flygtede tilskovs. Han afløstes vistnok af en modig Skibsfører, Axel Jensen, som stillede sine Kanoner bedre, men paa Grund af Mangel paa Ammunition maatte Skydningen ophøre. Ligesaa mangelfulde og forvirrende var de øvrige Kystværnsforanstaltninger. Kystbeboerne stimlede i Mængde til paa enkelte Punkter og kunde visselig have udrettet noget; der sendtes Bud til ovenomtalte Kystværnschef, at Mandskabet var samlet og til hans Raadighed, hvortil han svarede, at han skulde lade dem vide, naar han kunde bruge det, men ingen Ordre kom, og Fienden forulempedes saaledes ikke af Kystværnet.

Det var en almindelig Tro, at de fiendtlige Skibe havde norsk Lods ombord, og af Løitnant Mecklenburgs Rapport sees ogsaa, at en i Lyngøer bosiddende Mand blev arresteret som mistænkt for at have fungeret som Lods. En af de Fanger, som Kapteinløitnant Rasch gjorde ombord paa «Kiel,» forklarede ogsaa, at Briggen Calypso om Morgenen den 6te Juli traf paa en norsk Fiskerbaad, som sagde, at de norske Fartøier laa i Havnen, samt hvilken Kurs Fienden skulde styre for at søge dem. Han forklarede ligeledes, at de engelske Skibe senere fik Lods ombord; denne var Nordmand, havde før været Fisker og saa ud til at være 40 Aar gammel. Denne Forklaring

maa imidlertid være falsk; thi i en Skrivelse til Admiral Lütken fra Chefen for Briggen Podargus, af 16de Juli 1812, forsikkrer denne paa sin Ære som Officier og Gentleman, at de engelske Skibe ikke havde anden Lods end en af »Podargus« Besætning, som var født Englænder og vel kjendt med Løbet til Haven. Ligeledes forsikkrer han, at de lededes til at søge »Najaden« i Haven ved at opdage dens høie Mastetoppe over Fjeldet. Admiral Lütken udlovede en Dusør til den, der kunde opgive Fiskeren, som skulde have røbet Fregattens Ankerplads, men ingen Oplysning kom. Kaptein Stewart traf ogsaa flere Aar efter nogle norske Officierer, til hvem han bestemt forklarede, at han ingen Lods havde ombord, og at han fra Haven til Lyngøer alene fulgte i Fregattens Kjølvand. Han erkjendte ligeledes, at det var et meget farligt Vovestykke, han foretog sig ved saaledes at søge de norske Skibe i Havn. Kaptein Stewart var dengang ikke stort over 20 Aar gammel og besjælet af Iver og en brændende Lyst til at udmærke sig. Han gjorde ogsaa senere sin Chef, Admiral Saumarez, det Forslag, at han med 12 Brigger vilde paatage sig at angribe og tilintetgjøre samtlige i Norge værende Orlogsbrigger, et Forslag, som Admiralen imidlertid ikke vilde gaa ind paa.

Efterat være kommen tilsøs igjen med sine Skibe efter Slaget i Lyngøer, fordrede Kaptein Stewart Briggen Kiel med Besætning udleveret som sin Prise og skrev under 7de Juli følgende Brev til Admiral Lütken:

Hans Majestæts Skib Dictator
udenfor Lyngøer, 7de Juli 1812.

Min Herre!

Krigslykken har bragt i mine Hænder de danske Orlogsbrigger Lolland og Kiel, der udgjorde en Del af den Styrke, som jeg igaar Aftes angreb i Lyngøer, men jeg

hindredes fra at føre dem med mig af en Division Kanonbaade, som ved at krænke en Vaabenstilstand igjen fornyede Kampen, og Menneskekjærlighed forbød mig at ødelægge dem paa Grund af det store Antal danske Saarede, som var der ombord.

Jeg skal nu, min Herre, detaillere for Dem de nærmere Omstændigheder ved denne høist æreløse Handling, idet jeg ikke tvivler paa, at De harmfuld over nogle af Deres Landsmænds lave og forræderske Opførsel vil som Mand af Ære ile med at gjenoprette den danske Karakter ved at opfylde min retfærdige Fordring. De er naturligvis allerede underrettet om Resultatet af Gaarsdagens Angreb paa »Najaden« og 3 Brigger, af hvilke 2, »Lolland« og »Kiel«, faldt i vore Hænder; Førstnævnte var der Ild i, hvilken blev slukket af os. Kaptein Rasch paa »Kiel« undertegnede for sig, Officierer og Besætning et høitideligt Løfte om ikke at tjene igjen førend efter Udvexling, og paa Begjæring om at Lægehjælp maatte ydes deres lidende Saarede paa de to Brigger og iland, blev saadan øieblikkelig og med Glæde opfyldt, efterat et troværdigt Løfte var givet om, at de engelske Skibe ikke skulde blive forulempede af de danske Kanonbaade under Retræten. Et Vaabenstilstandsflag blev følgelig heist paa »Dictator«. Døm, min Herre, om min Harme, naar jeg siger Dem, at strax efter at den Officier, som kom ombord paa »Dictator« med Vaabenstilstandsflag, var kommen iland, begyndte en Division af Deres Kanonbaade et Angreb paa de engelske Skibe, medens Vaabenstilstandsflaget vaiede, og medens Deres egne Folk fik Hjælp af dem, og uagtet denne samme Officier med Bestemthed forsikrede mig paa »Dictators« Skandse, at Kanonbaadene havde trukket sig tilbage, og at Kaptein Rasch, efterat have givet sit Ord og nedlagt sit Værge (Emblemet for en Stand, som han for stedse har gjort sig uværdig til), ikke alene opfordrede

sin Besætning til at tage tilbage Skibene fra nogle ubevæbnede Mænd, som ikke længere ansaa de Danske for Fiender, men han forsøgte endog at affyre en Kanon i den Hensigt at skyde isænk en Baad fuld af Engelske, som havde opført sig mod ham saaledes, at de var berettigede til hans Taknemmelighed og Beundring.

Jeg forlanger nu Ret af Dem, min Herre, Ret som jeg ikke et Øieblik tvivler paa, at De som tapper Mand og Officier, der har Deres Lands og Deres Stands Ære kjær, strax vil give mig. Ifølge alle Krigslove er »Kiel« ubestridelig min Prise; den var ikke alene i min Besiddelse, men dens Chef gav paa egne og Officierers Vegne sit Æresord paa ikke at tjene igjen førend efter Udvexling, og kun den laveste og feigeste Handlemaade tvang mig til at forlade den. Jeg forlanger derfor, at den overgives mig i samme Tilstand, hvori jeg forlod den, og at dens Chef, Officierer og Mandskab skal betragtes som Krigsfanger, indtil de paa regelmæssig Maade ere udvexlede. De vil indse de ubehagelige Følger, som Kaptein Raschs Tilfangetagelse vil have i den Stilling, hvori han befinder sig, da Eskadren under min Befaling er beordret at betragte ham som Krigsfange paa Æresord.

Jeg har den Ære etc.

J. P. Stewart.

Denne Sag blev nu undersøgt; ingen anden Officier havde været sendt ombord i det engelske Orlogsskib end, som i Kaptein Holms Rapport omtalt, Sekondløitnant Zahrtmann i den deri angivne Hensigt, hvorpaa Admiralitets- og Kommissariats-Kollegiet i Kjøbenhavn, hvem Sagen blev forelagt, tilskrev Admiral Lütken under 26de Oktober 1812 saaledes:

I Anledning af den Brevvexling, der er ført mellem Hr. Kontreadmiralen og den brittiske Admiral Saumarez

angaaende den Paastand, som fra engelsk Side er gjort paa Briggen Kiel og dens Besætning, har Hans Majestæt Kongen allernaadigst resolveret, at Hr. Kontreadmiralen skal tilskrive bemeldte brittiske Admiral saaledes:

Efterat have modtaget Deres Excellences Ærede af 19de Juli dette Aar med indlagte Brev fra Kaptein Stewart, besluttede jeg at indhente alle de Oplysninger, som muligens kunde erholdes, betræffende Kaptein Stewarts Andragende og Paastand angaaende Briggen Kiel og dens Besætning. Efterat have erholdt samme, ser jeg mig istand til paa det bestemteste at forsikkre Deres Excellence, at Kaptein Stewarts Foregivende, »at den danske Officier, som blev sendt ombord i det engelske Orlogsskib Dictator, skulde have givet Forsikring om, at Kanonbaadene ikke skulde fornye Angrebet«, er aldeles benægtet og er bestemt imodsagt saavel af Fregatten Najadens Chef, som sendte den danske Officier, som af denne selv, hvilke begge paa Æresord har forsikkret, at Hensigten af Sendelsen var blot at underrettes om Aarsagen til, at det hvide Flag vaiede, og at det aldrig har været omhandlet, om Kanonbaadene skulde angribe eller ei.

Ikke, Deres Excellence, vil jeg gjøre nogen Slutning fra disse Feiltagelser og Irringer af Kaptein Stewart til Urigtigheden af det mere i hans Andragende; men om det end var rigtigt, at Chefen for Briggen Kiel havde givet Parole for Briggen, sig selv med Besætning, — hvilket dog ikke erkjendes uden som en Mellemhandling, som ei kom til Virkelighed, saa er det dog en erkjendt Sandhed af de Samstridende, som ingen Modsigelse er underkastet, at Briggen Calypso, som havde gjort sin Fangeline fast i Briggen Kiel, kappede samme og med Besætningen tilligemed Orlogsskibet Dictator forlod Kampladsen og det, som Krigslykken for et Øieblik havde tildelt.

Deres Excellence vil i at erkjende Erobringsretten sikkert ligeledes erkjende Igjen-Erobringsretten.

Jeg erklærer altsaa i Hans danske Majestæts Navn, at hverken Briggen Kiel eller dens Besætning kan ansees at være underkastet nogen Paastand fra brittisk Side.

Tilbagekaldelsen af den af Kaptein Stewart givne Ordre i Henseende til Kaptein Rasch, Chef for Briggen Kiel, om at anse ham som Krigsfange, vil ydermere berettige mig til at undertegne mig

Deres Excellences ydmyge
Otto Lütken,
Kontreadmiral, Ridder, Chef for
Hans danske Majestæts Sødefension
i Norge.

I Lyngøer blev reist en Mindestøtte over de i 1812 Faldne, som afsløredes den 18de August 1847 med megen Høitidelighed. Ved denne Anledning blev følgende Sang afsunget:

Gjennem Fredens trygge Dage
mange Aar er lagt tilbage,
siden denne Klippekyst
Vidne var til blodig Dyst;
førend knust Najaden segned',
mange Kjække her i Døden blegned'.

Kun af Havets Bølger hegnet,
ei med Bautasten betegnet
længe var det Hvilested,
hvor de Kjække lagdes ned;
men skjønt usmykt Grav dem gjemte,
deres Daad og Død ei Norge glemte.

Vi, som end har friskt i Minde
Dagen, uden Tegn kan finde
Stedet, Kampens Ofre gav
Fredens Ro i tause Grav.
Som sin Tolk for Fremtids Ætter
er det Samtid Mindestenen sætter.

Den til fjerne Fremtid bære
Vidnesbyrd om Mod og Ære,
som til Død paa Kampens Dag
freidigt gik for Land og Flag!
Som et Blad i Sømandskrandsen
staa den her imellem Bølgedandsen.

Stærk, men simpel Støtten kneiser,
Norge sine Sønner reiser,
Hver, som fandt ved denne Bred
Heltens Død og Gravens Fred,
hver en Søens Søn her sover
under friske Kvad af Havets Vover.

Kaptein Holms Død.

Efter Fregatten Najadens Ødelæggelse blev Kaptein H. P. Holm udnævnt til Chef for den i Sandøsund stationerede Afdeling af Kanonflottillen, som paa Grund af Chefen, Kapteinløitnant J. N. Müllers, Sygdom midlertidigt kommanderedes af Sekondløitnant Klinck. Her udviklede Kaptein Holm megen Aktivitet, men havde ingen Leilighed til med denne sin nye Kommando at maale sig med Fienden.

I Begyndelsen af September 1812 fik han efter Ansøgning Tilladelse til i private Anliggender at foretage en Reise til Christianssand, og paa Tilbageturen fra dette Sted til sin Station forliste han og druknede udenfor Langesund.

De nærmere Omstændigheder ved denne sørgelige Begivenhed er følgende:

Den 26de Oktober om Morgenen mellem Kl. 8 og 9 gik han Seil med en af de saakaldte Kommandoskøiter fra Havssund, hvor han havde ligget om Natten. Skøitens Besætning bestod af en Skipper, en Kjendtmand og 4 Matroser, og som Passagerer medfulgte Kaptein Holm, Premierløitnant Seidelins Frue med et Barn og en

Tjenestepige samt en Frøken Gaarder. Vinden var SSO. med stiv Kuling og temmelig høi Sø af SO.; Skøiten førte urebet Storseil, Fok og Klyver. Efterat have gjort nogle faa Slag ud fra Havnen Havssund, stod de med godt fuldt Seil østerefter for om muligt at ligge Skjæret Skjæræg forover og da at styre ind til Helgeraaen, hvorfra Kaptein Holm og de øvrige Passagerer videre vilde fortsætte Reisen overland til Fredriksværn. Dette lykkedes imidlertid ikke paa Grund af den svære Søgang, og da de kom under Langøpynten, spurgte Holm Kjendtmanden, om han ikke mente, at man kunde forsøge et Par Slag for at komme Pynten forover og derved opnaa at komme til Helgeraaen, da han inderlig ønskede at gjenvinde de mange Dage, som paa Grund af Uveir og Modvind var spildte paa denne uheldige Reise. Kjendtmanden antog, at man godt kunde gjøre et saadant Forsøg, naar man blot passede paa at vende itide over den anden Boug for ikke at komme Langesundstangen for nær, især da Skøiten havde vist sig at være et maadeligt Søfartøi, som ofte nægtede at vende. Ved Langøen vendte Skøiten meget godt, og da den nærmede sig Langesundstangen, meldte Kjendtmanden i god Betids, at de maatte vende igjen, hvilket strax iværksattes, men Skøiten nægtede denne Gang at vende. Uagtet det var god Plads endnu til at give fuldt Seil og igjen forsøge paa at stagvende, vilde Kaptein Holm dog ikke gjøre et nyt Forsøg, som rimeligvis neppe vilde have lykkes, men gav Ordre til at losse Pigfald, halse op Storseilet og kovende. Befalingen blev strax udført, men Fartøiet laa og arbeidede uden at ville falde.

Paa engang saa nu alle den overhængende Fare, og man ilte hen for at faa Aarerne ud og dermed ro Skøiten rundt, men inden dette kunde ske, reiste sig en svær

Braadsø, som med rivende Fart førte dem mod Langesundstangen, hvor Skøiten gjorde et voldsomt Hug, hvorefter Søen brød over den. Kaptein Holm raabte i det samme til Damerne i Kahytten, at de maatte komme op, da Fartøiet forliste. Øieblikkelig efter kom næste Braad og styrtede Skøiten saa voldsomt mod Skjæret, at den sank med Et. Enhver søgte nu at redde sig, og Kjendtmanden kom op i Skøitens Baad, som skjønt fuld af Vand flød endnu. Kaptein Holm og Frøken Gaarder søgte Baaden, og da Kjendtmanden saa Sidstnævnte tæt ved sig, rakte han Haanden ud for at hjælpe hende at komme op, men samtidigt kom den tredie Braadsø, som kantrede Baaden og skilte alle fra hverandre. Strax efter saa Kjendtmanden Kaptein Holm, Frøken Gaarder og Tjenestepigen at drive døde frem og tilbage med Søen; Skøitens øvrige Besætning saa han kun lidet til, de var formodentlig knuste mellem Skjæret og de omdrivende Vragstumper. Fru Seidelin var ikke kommen op af Kahytten, hvor hun saaledes med sit Barn fandt Døden. Af Skøitens Besætning reddedes kun Kjendtmanden og en Matros ved tililende Hjælp fra Langesund. Ligeledes fandt man Ligene af Kaptein Holm og Frøken Gaarder. Kapteinen havde samme rolige Mine, som stedse hvilede over hans Ansigt; efter al Sandsynlighed var han af Søen kastet mod Skjæret med saadan Kraft, at han havde tabt Bevidstheden. Paa flere Steder af hans Legeme saaes blaa med Blod underløbne Pletter.

Hjælp til Bjergning blev øieblikkelig ydet, da flere Mennesker stod paa Langesunds Brygger og saa paa Forliset, og Doktor Gartner, som tilfældigvis var tilstede i Langesund, gjorde alle Oplivelsesforsøg, men forgjæves.

Den 2den November blev de Forulykkede begravne, og Beretning herom blev Dagen efter indsendt af Chefen for den ved Jomfruland stationerede Flottilledivision, Kapteinløitnant C. C. Lous, saalydende:

»Igaar fandt Begravelsen Sted. Kommandør Fabricius (Værftschef i Fredriksværn), Oberst Meylænder, Kapteinløitnanterne S. A. Bille og Müller, Løitnant Paludan, Præsten Bull fra Fredriksværn med flere var tilstede ved denne sørgelige Høitidelighed, som gik for sig paa følgende Maade:

Tvende Officierer toges til Marchaller, som gik foran Toget, derefter Hauboisterne fra Fredriksværn, som spillede en passende Marsch, saa Dannerflaget vaiende paa halv Stang, derefter 6 af Byens unge Piger, hvidklædte med Kurve, hvori Krandse og Grønt, hvilket sidste strøedes under Gangen langs efter Veien, saa Dannebrogsordenens Kors paa en Pude, derefter de jordiske Levninger af den for tidligt tabte, kjække Holm, som blev baaret af de tilstedeværende saavel Militære som Borgere, hvilke kappedes om at faa fat; saa Kisten, hvori Frøken Gaarder, baaren af de vakreste Matroser ved Divisionen i hvide Skjorter, prydet med sorte Baand, derefter de tvende bjergede Matroser og saa en lang Suite af de øvrige Følgende. Toget gik i Kirken, som var prydet ved Koret med en Æreport, hvori en Medaillon saaes, hvorpaa var malet Mod og Dyd, hædret af paaskjønnende Medmennesker. Dette var foranstaltet af Hr. Just Wright uden vort Vidende. Kisterne, som var omviklede af det danske Flag, sattes i Koret, 3 af de ommeldte unge Piger stod paa hver Side, og Flaget vaiede for Enden. Efterat en passende Salme var afsunget, holdt den herværende Præst en Tale, hvorefter

følgende af Hr. Kommandør Fabricius forfattede Sang blev sunget:

Grav-Sang.

Melodi: Værer Fred med Eder alle![1])

Gud! din Almagt vi tilbeder,
skjøndt med Vemod vi begræder,
at »Najadens« første Mand
reddes skal fra Skud og Brand
for at ende daadfuld Møie
nær ved Havn — for Venners Øie.

Forsyn! Du alene leder
Ormens Gang og Heltens Hæder
Holm! dit kjække elskte Navn
skal frembringe Fremtids Gavn.
Fred med Dødens gjorte Bytte!
Ak! vor Kummer kan ei nytte.

Trøst de Elskte, som beklager
Tab af Barn, af Mand, af Fader!
Trøst den Mand, hvis ømme Viv
ofred' sit og Barnets Liv.
Fred med Dødens gjorte Bytte!
Ak! vor Kummer kan ei nytte.

Samtidig med Sangen bekrandsedes Kisterne af ommeldte Piger. Toget gik i samme Orden ud, og Kisterne

---

[1]) Forfattet og afsunget efter Slaget paa Kjøbenhavns Rhed den 2den April 1801 ved de Faldnes Begravelse.

nedsænkedes, hvorefter Hr. Pastor Bull fra Fredriksværn deklamerede følgende af ham forfattede Ord:

Her, hvor Gravens stille Fred sig breder ud,
trygt i Ly for hint vildt fraadend' Hav,
ja! ved Foden af dit Tempel, store Gud!
hvile skal de Venner, Du os gav.
Dybt ak! Sorgens Pil den saaret har vor Barm,
bittert triller Øiets Taare ned,
mat og kraftløs zittrer Vennens hulde Arm,
mens den reder Eders Hvilested.
Dog — I fulgte jo Almagtens store Bud,
det jo kaldte Eder hisset hen;
engang Dødens Herre, Livets gode Gud
gjenforener os i Himmelen.

Derefter blev Gravsangen sunget, under hvilken Tid fra de tvende Kanonchalupper, som var herinde, samt de tvende Kanonjoller, som her er stationerede, hvilke fra Begyndelsen af laa i Frontlinie tværs over Løbet med Flag og Vimpel paa halv Stang, blev givet 7 Sørgeskud med et halvt Minuts Mellemrum mellem hvert Skud, hvorpaa Toget gik i samme Orden tilbage til Hr. Just Wright, hvor passeredes Aftenen, og blev ved Bordet af Værten udbragt nogle meget nette Skaaler i denne Anledning. Vi gjorde saaledes alt, hvad der stod i vor Magt, for at hædre denne sjeldne, agtede Mand.«

For Kaptein Holms Efterladte blev der sørget; thi under 3die Januar 1813 bevilgede Kongen til Holms Enke et Gratiale af 1500 Rdl., og resolverte under

2den Januar 1814, at hun aarlig skulde have en Pension af 300 Rdl.

For at hædre Holms Minde reiste hans Vaabenbrødre et Monument paa hans Grav paa Langesunds Kirkegaard, ligesom ogsaa en Kanonbaad, som i Juli 1813 løb af Stabelen i Throndhjem, fik Navnet: Kaptein Hans Peter Holm.

Affæren ved Tromsø i 1812.

Vi har allerede tidligere seet, at der i Aarene 1810 og 1811 sendtes Expeditioner til Nordland og Finmarken under Kapteinløitnant J. N. Müllers Kommando.

I 1812 bestod den nordlandske Eskadre af 8 armerede Smaafartøier — dels Skonnerter, dels Slupper — under Kommando af Premierløitnant (senere Admiral) H. D. B. Seidelin. Medens han med Hovedstyrken konvoierede nordenfor, havde han i Begyndelsen af August Maaned stationeret Sekondløitnant H. C. Bodenhoff med 2 Fartøier ved Tromsø, ikke saameget for at beskytte denne By, thi Løitnant Seidelin siger selv i sin senere Rapport, »at det særdeles farlige og vanskelige Lodsfarvand paa den ene Side, de farlige Strømme paa den anden Side, 5 finmarkske Mile indenskjærs Seilads, sikkrer Byen Tromsø fra fiendtlige Skibe«, som for ved Leilighed at konvoiere en nys dertil indbragt Prise til Trondhjem.

Løitnant Bodenhoffs Styrke bestod af Skonnerten No. 104 med 30 Mands Besætning og Kutteren No. 97 med 22 Mand; begge var armerede med nogle faa 3-Ps Kanoner. Sluppen kommanderedes af Maanedsløitnant Grøn, og paa Skonnerten var foruden Løitnant Bodenhoff tillige Maanedsløitnant Koth.

Den 2den August blev denne Afdeling angrebet af engelske Rofartøier og maatte overgive sig efter et meget hæderligt Forsvar.

Om Kampen indsendte Løitnant Bodenhoff følgende Rapport, dateret Hospitalet i Yarmouth den 12te September 1812:

»Efter 6 Ugers Forløb tillader først mine Saar mig at skrive, og da nu en Leilighed tilbyder sig, har jeg den Ære at melde Følgende:

Paa Grund af Hr. Løitnantens (Rapporten er stilet til Premierløitnant Seidelin) Ordre havde jeg sendt den armerede Slup No. 97 paa en Krydstur den 30te Juli. Den 2den August Kl. 6 om Morgenen kom den ind igjen fra Søen af til Tromsø, hvor jeg efter Hr. Løitnantens Ordre laa med den armerede Skonnert No. 104 samt det indbragte amerikanske Skib. Maanedsløitnant Grøn meldte mig, at en svær Fregat havde jaget ham ind, og at bemeldte Fregat var gaaet tilankers i de yderste Skjær, hvor den havde udsat 4 Barkasser for at lede efter ham. Jeg beordrede Maanedsløitnant Koth at bemande et af Landets Fartøier med 12 Mand for at rekognoscere Farvandet, men forinden det blev iverksat, saaes 4 svære Baade 3/4 Mil nordenfor at søge ned til Tromsø. Jeg lod begge de armerede Fartøier svaie Bredsiden til og gjøre »klart Skib«, da jeg, om jeg havde undløbet dem, frygtede saavel for at Byen skulde blive plyndret (hvilket og efter den engelske Løitnants Sigende var deres Hensigt), som og at de derværende russiske Lodjer (smaa Handelsfartøier) skulde blive erobrede, da de ikke saa snart kunde komme under Seil, og der ikke var megen Vind. Selv gik jeg ombord i det indbragte amerikanske Skib, tvang Skipperen og Folkene, der i Begyndelsen ikke vilde, til at sætte Seil, kappede saavel Anker- som Landtouget og beordrede Lod-

sen, Sivert Hansen, samt en Finnelods fra Hammerfest tilligemed en Mand fra No. 97, der paa Engelsk kunde udføre Lodsens Ordre, at gaa sydefter gjennem Strømmen med Skibet. Da Barkasserne næsten var paa Skud, forlod jeg Skibet, der nu netop var under Seil, og gik ombord i Skonnerten No. 104.

Da Strømmen løb sydefter paa det stærkeste, var Barkasserne Kl. 7¼ paa Skud. Under de stærkeste Hurraraab forcerede de ind paa os i tætsluttet Kjølvandsorden. Da de antog Sluppen No. 97 for størst, og da den laa nærmest Land, lagde 3 Barkasser paa Siden af den, den 4de havde sat Soldatesque iland, som beskjød os derfra. Jeg saa strax No. 97 stryge og i det samme de to største Barkasser sætte efter No. 104 under en levende Ild. Jeg kappede mine Touge og satte Seil for om muligt at landsætte Skonnerten, men dertil var det for stille, thi omendskjøndt jeg laa tæt ved Land, var jeg dog ikke istand til at naa det, førend Barkasserne klappede paa Siden, uagtet de fik det sidste Lag med Skraa. Jeg opmuntrede nu mine Folk til med Haandarmaturen at hindre de Engelske fra at bestige Skonnerten; det lykkedes mig, omendskjønt de to svære Barkasser laa lige saa høit paa Vandet som Skonnerten og var stærkt besatte med Folk; thi efter 15 Minutters haard Fægtning, hvori de Engelske mistede en stor Del Folk, blev de nødsagede til at sætte fra Siden. Den ene af disse Barkasser var paa Vei til at overgive sig, da til min Ulykke de 2 andre kom denne tilhjælp. Det var mig nu umuligt at hindre dem fra at komme paa Dækket, da de stormede paa begge Sider. Uagtet dette vedblev jeg med mine Folk at forsvare Flaget, indtil jeg selv havde faaet 4 Blessurer, hvoraf 2 Sabelhug i Hovedet, der styrtede mig overende paa Dækket. Truet af Overmagten blev jeg nødt til at over-

give mig, da der kun i Skonnerten var 8 Mand uskadte tilbage.

Jeg har 5 Døde og 13 haardt Saarede i No. 104. Maanedsløitnant Grøn har faaet en Skraakugle i det Tykke af Laaret. De Engelske var dobbelt saa stærke som den Kommando, jeg havde den Ære at kommandere, thi de var 80 udsøgte Mænd af Fregattens Besætning foruden 6 Officierer. De har 12 Døde og 14 meget haardt Blesserede; iblandt de første 1 Officier, 5 Underofficierer, 1 Doktor og 1 Korporal; iblandt de sidste er alle Officiererne. De Engelske besatte snart efter det amerikanske Skib, der mod min Ordre var gaaet tilankers et Kanonskud fra, hvor Affæren stod.

Da det snart efter blev fuldkommen stille, blev jeg tilligemed de fleste af de Saarede bragt i en af Barkasserne og kom efter 18 Timers Forløb til Fregatten, hvor vi blev forbundne.

Det gjør mig ondt, at jeg maa tilmelde Hr. Løitnanten, at vi alle berøvedes Størstedelen af vort Tøi, endogsaa det allernødvendigste; thi da alle de engelske Officierer var blesserede, gjorde Folkene, hvad de vilde.

Den engelske Fregats Navn er »Horatio« paa 50 Kanoner, kommanderet af Lord Georg Stuart; dens Bestemmelse var at indtage og ruinere Vardøhus, da Rygtet havde gaaet, at endel Kapere der havde deres Rendez-vous; den var sendt fra Vliessingen.

I min Ulykke var jeg dog saa lykkelig at forhindre dette, da alle Officiererne og de bedste Underofficierer enten ere skudte eller haardt saarede.

Fregatten lettede Dagen efter tilligemed No. 104 og 97 og det amerikanske Skib, og satte Kurs til England. Den 13de August ankom vi til Yarmouth, hvor vi afgik til Hospitalet.

I en lang Tid har jeg været bunden til Køien, thi foruden de to Hug i Hovedet har jeg et i høire Haand, der har berøvet mig Nytten af Tommelfingeren, samt et Bajonetstik i venstre Albueled, som kun Doktorens Duelighed har reddet fra at blive afsat. Mine Saar vil være intet, naar kun Hr. Løitnanten og mine øvrige Foresatte vil være fornøiet med min Opførsel. Jeg har gjort, hvad der stod i min Magt, samt reddet min Ære, uagtet jeg maatte overgive mig.«

Da den engelske Chefs Rapport er meget hædrende for de Norske, gjengives den her i Oversættelse:

»Min Herre! Herved har jeg den Ære at underrette Dem om, at da jeg ifølge Deres Ordre seilede ned langs den norske Kyst, saa vi den 1ste dennes (Rapporten er dateret 3die August) paa 70° 40′ N. Br. fra Stortoppen en liden Seiler tæt inde under Land, og opdagede vi, førend den forsvandt bag Klipperne, at det var en liden armeret Kutter. Da det altid har været mig om at gjøre at ødelægge Fiendens Krydsere, som har skadet vor Handel paa denne Vei betydeligt, saa sendte jeg 4 Baade under min Næstkommanderende Hawkins Kommando ud. Han fik vide i Land, at Kutteren var løbet ind til en Landsby i en Bugt, 35 Mile (engelske) ind i Landet, hvor han da strax seilte hen og opdagede den den 2den dennes om Morgenen Kl. 8 tilankers tilligemed en Skonnert og et stort Skib. Ved at bemærke vore Baade vendte de strax Bredsiden til. Da en stærk Strøm satte os ned mod dem, besluttede Løitnant Hawkins at angribe, endskjøndt Fiendens Beliggenhed var saare ufordelagtig for ham. Kl. 9 begyndte vi at fyre fra Baadene (en af dem blev sendt ind mod Landet for at adsprede nogle bevæbnede Mænd, som der havde samlet sig. Den var under Mastersmath

James Crips Kommando og kom tilbage til Angreb, før Fienden strøg), og efter den blodigste Kamp blev Fiendens Fartøier endelig tagne, men efter et saa hæderligt Forsvar, at det ikke staar i min Magt at beskrive dets Fortjeneste, ligesaa lidt som de kjække Søfolks ualmindelig modige Opførsel. Det var Hans danske Majestæts Skonnert No. 104 med 6 sexpundige Kanoner og 30 Mand, samt Kutteren No 97 med 4 Sexpundinger og 22 Mand, kommanderet af Løitnant Bodenhoff af den danske Søetat, Høistkommanderende af en Division smaa Fartøier paa Kysten. Han var selv ombord paa Skonnerten og havde et amerikansk Skib paa cirka 400 Tons som Prise.

Jeg beklager at maatte tilstaa, at Tabet paa begge Sider er betydeligt og næsten lige. Endskjøndt jeg ved andre Leiligheder ofte nok har fremstillet Løitnant Hawkins kjække Opførsel, maa jeg dog atter rose saavel hans som Løitnant Masters Tapperhed ved denne Affære. Løitnant Hawkins, som fik en svær Blessure i den høire Haand, da Baadene begyndte Angrebet, og en anden i den venstre Arm, da de .var ifærd med at entre, erklærer, at han paa det Omhyggeligste blev hjulpen af Løitnant Master, endskjøndt denne ogsaa var haardt saaret i den høire Arm. En tapper Officier har Kongen mistet i Løitnant Syder af Marinerne, som blev dræbt, da Entringen begyndte, og ligeledes maa beklages Tabet af en Underlæge, som døde af erholdte Saar.

Vort Tab maa tilskrives den fortvivlede Modstand, som den danske Høistkommanderende (der er haardt saaret saavelsom den Kommanderende paa Kutteren) gjorde, og hans Fartøiers fordelagtige Stilling.«

I den Følgeskrivelse, hvormed Løitnant Seidelin indsendte Løitnant Bodenhoffs Rapport til Admiral Lütken,

roser han meget det udviste Mod og Dygtighed og siger til Slutning:

«Løitnant Bodenhoffs udmærkede Beskedenhed tillader ham ei tilfulde at indse, at han for Flagets Ære har gjort alt, hvad der stod i hans Magt.«

I Kapteinløitnant Müllers Søkrigshistorie fortælles, at Løitnant Bodenhoff blev behandlet med megen Agtelse af den engelske Chef Lord Stuart, og at denne gav ham Kaarden tilbage med de Ord: »De har brugt den saa godt, at det var en Skam, om De ei skulde bære den.«

I Land blev lidet eller intet gjort for at komme de angrebne Fartøier til Hjælp under Kampen, og de Engelske fik ligeledes Lov til uforstyrret at udføre sit 18 Timers Tilbagetog med de erobrede Skibe. Man maa derfor være enig med Løitnant Seidelin, naar han i en Rapport siger: »At dette Vovestykke — at sende 4 armerede Baade 5 finmarkske Mile indenskjærs — har kunnet lykkes de Fiendtlige, er ubegribeligt, da Byen Tromsø ikke har Mangel paa Folk og allermindst den Dag, da det var Kirkedag.« Grunden maa naturligvis søges i, at Tromsø blev grebet af Panik, hvilket ogsaa viser sig af den derværende Fogeds Indberetning om Kampen til Amtmanden, hvori han blandt andet skriver:

»Denne Tildragelse har sat Stedets Indvaanere i en skrækkelig Frygt for Overfald, da her foruden nogle faa Borgere paa Stedet ikke existerer det mindste Forsvar. Da man er aldeles usikker paa, om ikke Fienden skulde finde forgodt at besøge dette værgeløse Sted paanyt, saa svæver vi nu alle i stor Frygt, og ved saadan Leilighed har man ret stor Grund til at beklage, at dette Sted, som ved de herværende kongelige Magasiner og kongelig Toldbod og Fogedkasser ikke er af ubetydelig Vigtighed at konservere, skal savne det Forsvar, som andre endog

mindre vigtige Steder samt Hammerfest og Rundholmen etc. har.«

For nogle Aar siden fik Tromsø Musæum en Gave, som minder om ovennævnte Kamp, i en Kanonkugle, vægtig $2^1/_2$ ℔, som fandtes strax ovenfor Skytterstad paa Tromsøen i en Dybde af $1^1/_2$ Alen under Jorden.

Episoder fra 1812.

Sekondløitnant F. A. Paludan, som ogsaa dette Aar kommanderede Kanonbaadsafdelingen i Stavanger, indmeldte under 14de Mai 1812:

»Igaar Morges den 13de Mai, Kl. 5, blev jeg fra Stationen Hellestø ved et Telegrafsignal underrettet om en fiendtlig Slups Ophold mellem der og Jædderens Rev, hvilket ikke herfra formedelst en stærk disig Luft kunde observeres. Jeg roede strax sønderefter med de mig anbetroede 3 Kanonfartøier i den Tanke at forhindre denne fra Fiendtligheder paa Kysten. Ved at komme ½ Mil herfra blev jeg var i Taagen en fiendtlig Orlogsbrig omtrent 1 Mil tværs fra Landet; den laa vestover med en liden Brise af SO. og Force af Seil. Paa Sigt heraf opgav jeg Jagten paa Sluppen og roede med Kraft imod den, som da var ¾ Mil fra mig. Ved at komme den nær paa ½ Mil, bemærkede den sandsynligvis, at den var jaget, thi den skjød flere Skud formodentlig til Signal for dens Slup at komme ombord, hvilket ogsaa strax derefter fandt Sted. Briggen lagde derefter Aarerne til, og ved Hjælp af disse og 2 Slupper til at bugsere og af og til en liden Laring fra Land, skjød den saa meget Fart, at jeg kun lidet halede ind paa den. Ikke destomindre jagede

jeg den med muligste Force, bestandig i Haab, at det skulde blive blikstille og da at komme til at angribe, men uden at komme den paa Skuds Distance. Kl. 11¼ begyndte det at friske lidt op af SV., og da Briggen ved Hjælp heraf øiensynligt fjernede sig fra mig, maatte jeg opgive en unyttig Jagt og saaledes gaa Glip af en tilsyneladende god Leilighed til at gjøre Fienden Skade. Jeg var da henimod ⅝ Mil udenfor de yderste Skjær. Kl. 3½ ankom jeg igjen her til Tananger, og kort efter ankom søndenfra 2 smaa Fartøier, hvis Førere berettede, at de om Morgenen Kl. 4 var jagede paa Land ½ Mil nordenfor Jædderens Rev af den ovenomtalte fiendtlige Slup, som ved Kystværnets Samling der paa Stedet havde forladt dem, men opholdt sig dog paa Kysten, indtil ovennævnte Slup efter Signal fra Briggen var roet ombord i denne. De har intet lidt.«

Premierløitnant Aarestrup, som i 1812 kommanderede Kanonbaadsafdelingen i Mandal, indmeldte under 17de Mai s. A.:

»En fiendtlig Brig, som fra igaar Middags holdt det krydsende imellem Stjernsund og Næsset i en Afstand af 2 til 3 Mile af Land, holdt igaar Eftermiddag omtrent Kl. 3 helt ind under Gislingerne. Jeg gik strax vesterefter med Kanonfartøierne fra Stjernsund og Kleven og lod Maanedsløitnant Rein i Svinøer ved Telegrafen vide, at han skulde støde til mig. Da Løitnant Rein kom ud fra Svinøer, observerede han et Fartøi med endel Folk fra Briggen styre mod Land, men saasnart det blev Ka-

nonfartøierne var, søgte det strax tilbage til Briggen. Løitnant Rein forfulgte Fartøiet og skjød nogle Skud efter det. Saasnart Fartøiet var kommet tilborde, forcerede Briggen af alle Kræfter med Seil, Bugsering og Roning tværs ud fra Land. Løitnant Rein, som ved at jage efter Fartøiet havde betydelig nærmet sig Briggen, blev ved at forfølge den og fyrede nogle Skud efter den, som ikkuns blev besvaret med et Skud. Da jeg med de andre Fartøier kom for Pynten af Hilø, hvor jeg først kunde se Briggen, var den omtrent 1½ Mil fra Land. Da det næsten var Havblik, roede jeg efter den. Briggens stærke Forcering og lidt Luft, som af og til kom, hjalp den saameget, at jeg først Kl. 10 var den paa Skud nær og omtrent 2½ Mil tværs ud for Hilø. En stærk Taage gjorde, at jeg for en kort Tid tabte Briggen af Sigte; da den lettede, gav jeg Ordre til at angribe den. Ved det første Skud fra Kanonchaluppen Jernbarden hændte det Uheld, at Kanonen sprang, hvorved Maanedsløitnant Knudsen og 2 Mand blev ubetydeligt blesserede, men 3 Mand blev saa haardt blesserede i Underlivet, Arme og Ben, at de døde efter ½ Times Forløb. Neppe var dette uheldige Skud gjort, førend en frisk Bris af nordlig Vind paa kort Tid førte os Fienden af Sigte, og denne Affære, som virkelig tegnede til at faa et heldigt Udfald for os, endtes paa en saa høist ubehagelig Maade. Kanonen er sprunget tæt agtenfor Tapperne. Vi kom først ind med Baadene Kl. 3½ i Morges.«

Som tidligere omtalt detacherede Chefen for Fregatten Najaden, Kaptein Holm, Briggerne Allart, Seagull, Alsen og Langeland til særskilt Krydstogt, medens han med de øvrige Fartøier gik til Fredriksværn for at proviantere. Om en heldig Kamp, som disse fire Brigger havde med en fiendtlig Fregat, indsendte »Allarts« Chef, Kaptein Schønheyder, følgende Rapport fra Hesnæs, dateret 18de Mai 1812:

»Herved har jeg den Ære at melde, at de kongelige Brigger Allart, Seagull, Alsen og Langeland iaftes indkom her til Havnen.

Igaar Morges gjorde disse Brigger Jagt paa en fiendtlig Fregat, som vi fik i Sigte omtrent 3 Mile i SSV. fra os, men da den vedblev at staa tilsøs, ophævede jeg efter 1½ Times Forløb Jagten, som jeg efter Antallet af de i Farvandet værende fiendtlige Krydsere ansaa at bringe os forlangt tilsøs, og vendte Kl. 9 mod Landet. Fregatten vendte efter os, og da den Kl. 10 Fmd., omtrent 3 Mile fra Kysten, kom os paa langt Kanonskud nær i Læ af Briggerne, begyndte den Angrebet. Kl. 10¼, da jeg formodede med vore Kanoner at kunne naa Fregatten, bar Briggerne paa engang af og gav den Laget, hvormed kontinueredes under Nedseiling efter den. Fregatten vendte strax, hørte op at skyde og gjorde ved sin hurtige Seilads, som den benyttede til at flygte, Ende paa Affæren, om hvis heldige Udfald, hvis Fregatten havde holdt længere Stand, det for Briggerne favorable Veir og deres Officierers og Mandskabers Dygtighed gav mig sikkert Haab. Briggerne har intet lidt; om vi med vore Skud har været heldigere, kan ikke bestemmes, skjønt det efter Fregattens pludselige Manøvre for at komme fra os er at haabe.«

Sekondløitnant Klinck, som midlertidigt kommanderede Kanonflottillen i Sandøsund, indmeldte under 20de Juli 1812:

»Jeg har den inderlige Glæde at tilmelde Deres Høivelbaarenhed (Kontreadmiral Lütken), at Maanedsløitnant Trosvig med de ham underlagte Kanonjoller, som ere stationerede ved Hvaløerne, igaar Aftes Kl. 11, 3 Kvartmile Syd af Søndre Sandø, har erobret en engelsk Barkas med 1 Officier og 10 Mand (hvoriblandt 1 Svenske), som fra en i Kongshavn liggende engelsk Orlogsbrig paa 16 Kanoner var udsendt for at røve Skibe paa den norske Kyst.

Kl. 8 om Aftenen modtog Løitnant Trosvig Efterretning om, at de Engelske var udenfor; han roede da øieblikkelig ud, og efter i 3 Timer at have jaget Barkassen og givet den 6 Kanonskud, som den igjen besvarede med Geværskud, overgav Fienden sig til ham. Ingen er dræbt eller saaret paa begge Sider.

Maanedsløitnant Trosvig har ved denne Affære som ved flere tidligere Leiligheder vist Konduite, og jeg tillader mig at indstille ham til Deres Høivelbaarenheds gunstige Opmærksomhed.«

Briggen Lougen var i 1812 detacheret til den svenske Grændse og Mundingen af Christianiafjorden. Dens Chef, Kapteinløitnant Conrad Grove, indmeldte under 9de December s. A.:

»Den 30te November ankom Briggen Lougen til Grævlingsund. Den 1ste til 4de December lod jeg rekog-

noscere i Strømstad og Omegn og erholdt Efterretning om, at tvende armerede fiendtlige Barkasser (hvoraf den ene førte 4 Svingbasser og havde 4 Officierer og 35 Mand ombord) havde opholdt sig ved Koster og omliggende Øer, men at de nu var vendte tilbage til Winga, og at der i Havnene mellem sidstnævnte Sted og Norge ingen engelske Krigsskibe fandtes. Medens jeg laa i Grævlingsund, var det aldeles stille og stærk Frost, hvilket foraarsagede den Sjeldenhed, at dette Sund frøs. Den 5te December fik vi laber Kuling af NO., med hvis Hjælp jeg gjennemseilede Isen, og samme Aften ankom jeg til Fredriksværn. Søndagen den 6te dennes, ved Solens Nedgang, kom en Kutter op under Rakkeboerne; om Natten gik jeg ud i den Hensigt at komme udenfor Fienden, saaledes at han var mellem Landet og mig. At han om Natten vilde holde sig udenfor Langesundsfjorden, formodede jeg, styrede derfor Syd, 3 Mile fra Fredriksværn, og kastede saa bi vesterover. Kl. 5 om Natten havde jeg Kutteren et Øieblik i Sigte under Læ Laaring, men Mørket forbød os strax at observere hans Manøvre; jeg formodede, at han havde sat sin Kurs perpendikulær paa vor, for saa hurtigt som muligt at komme af Sigte igjen. Jeg styrede efter denne Formodning og opdagede ham igjen inden ½ Time ret forud. Det øvrige af Natten og hele den følgende Formiddag jog jeg ham, søgende at trykke ham ind i Christianiafjorden, og havde ham allerede mellem Færder og Thorbjørnskjær, da jeg ved et Skud, hvis Kugle vandede noget i Læ af hans Kjølvand, heiste dansk Flag og Vimpel. Han svarede med engelsk Flag og Vimpel, men ikke med Skud. Endelig gjorde Vindens Aftagning og 3 Stregers Skralning, at Kutteren kunde gaa søndenom Thorbjørnskjær og skjære mig forover uden at komme

paa Skud. Jeg jog ham ind under Wäderøerne, 5 Mile søndenfor Koster, hvor jeg ophævede Jagten Kl. 12 og saa Kutteren seile under de svenske Skjær sydefter. Havde Vinden frisket og ikke skrallet, har jeg Grund til at tro, at denne for Kornfarten skadelige Krydser var bleven Prise.«

Begivenheder i 1813.

I Aaret 1813 bestod Norges Søforsvar af de samme 8 Brigger som tidligere er nævnt, nemlig

«Allart,»	Kaptein	Schønheyder,
«Lolland,»	Kapteinløitnant	A. Krieger,
«Samsøe,»	Do.	F. Grodtschilling,
«Lougen,»	Do.	C. Grove,
«Seagull,»	Do.	C. Lütken,
«Kiel,»	Do.	H. D. B. Seidelin,
«Alsen,»	Do.	M. Lütken og
«Langeland,»	Do.	T. J. Lütken,

samt af Kanonflottillen, hvoraf den trondhjemske Afdeling kommanderedes af Kommandørkaptein (senere dansk Kontreadmiral) J. Gether, den bergenske af Premierløitnant Dorn, den christianssandske af Kaptein T. Fasting, den arendalske af Kapteinløitnant Dietrichson, den jomfrulandske af Kapteinløitnant C. C. Lous, den fredriksværnske af Kaptein S. A. Bille og den sandøsundske af Kapteinløitnant O. C. Budde.

Under 7de Januar 1813 indmeldte Chefen for Briggen Lougen fra Sandøsund følgende:

«Igaar Aftes omtrent ved Solens Nedgang kom en svær Hukkert-Galeas under Force af Seil holdende ind

nordenfor Sandøsund, hvor jeg med Briggen Lougen laa tilankers. Den ankrede udenfor Havnen paa 20 Favne Vand, og en Mand ombord raabte under Ankringen om Hjælp. Jeg sendte ham strax Fartøi med Kabeltoug og en Lods. Fartøiet kom strax tilbage og meldte, at Galeasen var besat af de Engelske. Sekondløitnant N. Grove blev derpaa afsendt med 2 armerede Slupper; han tog Galeasen i Besiddelse og bragte en engelsk Løitnant og 6 Matroser som Fanger herombord. Samtlige forklarede de, at Galeasen, Lucia kaldet, tilhørende Grosserer Henrik Stoltenberg i Tønsberg, var den 28de December afgaaet under Skipper Ellef Arvesen med en Ladning Tørfisk og Tran samt lidt Trælast. Samme Dags Eftermiddag var den tagen af den engelske Orlogsbrig Appelles, som fører 12 Stk. 24-℔'s Karonader og 2 lange 6-℔'s Kanoner. Den 31te December blev Galeasen bragt ind til Winga og afgik igjen derfra den 2den Januar. Sydvestlig Storm havde drevet den herind i Bugten, og den engelske Løitnant saa sig nødt til, for at bjerge sig selv og Mandskabet, at søge Ly indenfor Sandøen, men med Hensigt at gaa derfra, saasnart Veiret bedagedes.

Galeasen sendes idag til Tønsberg, og Papirerne blive overleverede der til Øvrigheden, indtil jeg i denne Anledning har modtaget Hr. Admiralens Ordre.»

Premierløitnant Havn, som i dette Aar var Chef for den aalesundske Underafdeling af Kanonfartøier, indmeldte under 25de Juni 1813:

«Den 18de ds. afgik Kanonskonnerten Axel Thorsen med Konvoi sydefter. Kl. 9 samme Formiddag fik Signal, at Fienden jagede Konvoien. Jeg lettede da med 3 Chalupper og gik sydefter, medtog underveis Kanonskonnerten Skjøn Valborg, og ankom om Aftenen Kl. 6 til Hogsholmen, hvor «Axel Thorsen» var ankret med Kon-

voien. Jeg modtog her Rapport om, at han ½ Mil NV. for Nordkanten af Stadt havde faaet 2 Fartøier med Luggerseil i Sigte, som styrede efter Konvoien, og da de var komne temmelig nær, skjød det ene Fartøi nogle Haubizskud efter Konvoien og ham, og roede derpaa nærmere formodentlig i den Tanke, at intet Krigsskib var med. Fra Skonnerten blev da skudt 2 Skud, hvorpaa de fiendtlige Fartøier af alle Kræfter satte tilsøs.

De fiendtlige Skibe, som krydse her, ere 2 Brigger, hvilke dog ikke da var i Sigte, men som strax derpaa kom ind fra Søen, hvorfor Konvoien gik til Hogsholmen. Da Fienden endnu krydser under Stadt, ligger jeg for Tiden med min Kommando fordelt i Flaavær, Herø, Hatleø og har 1 Chalup i Aalesund.

Fra Løitnant og Ridder Hesselberg[1]) har jeg modtaget et Brev, hvori han beretter, at en Nordfarjagt med Fisk er taget den 15de ds. udenfor Stadt; det var den Dag saa tykt, at det fra Land ei var muligt at se det, hvorfor intet Signal derom er indløbet til mig. Skipperen paa denne Jægt, Axel Ellingsen, er senere kommen til Christianssund, og har forklaret, at han paa Reise til Bergen med Jægten Fortuna, ham selv tilhørende, blev ved en Barkas nordenfor Stadt praiet. I Barkassen var 10 Mand, og paa Jægten var 13 Mand, men selv om han havde havt Vaaben til at værge sig med, vovede han det dog ikke, da han opdagede en større Barkas under Svinøer. Ved at komme imod Jægten blev der fra Barkassen givet 3 Skud, førend han braste op, og da Fienden med Geværer og Sabler var kommen ombord, og Skipperen gjorde Forestillinger til Officieren i Barkassen om at slippe fri, da Jægten var gammel og læk, blev denne opbragt

---

[1]) kommanderede Kanonbaadsdivisionen søndenfor Stadt.

og slog til Skipperen over Ryggen med sin Sabel. Derpaa blev Skipperen og 2 Mand af Jægtens Mandskab tilbage paa samme, som blev besat med 4 Engelske, og 10 af Jægtens Besætning blev i Jægtens Baad afsendt fra Fartøiet for at søge Land, hvor de lystede. Disse søgte til Stadt. Ved Opbringelsen var de omtrent 1½ Mil af Land, den 15de Juni om Formiddagen mellem Kl. 9 og 10, og Fartøiet blev nu ført tilsøs, og omtrent Kl. 7 om Aftenen kom Skipperen ombord paa den engelske Kutterbrig, hvortil Barkassen hørte. Kort efter ankom et Skib fra Trondhjem, ført af Kaptein Dahl, paa hvilket Skib Skipperen blev sat ombord, og med hvilket han ankom til Tyrhoug.«

Sekondløitnant Ryberg, som dette Aar kommanderede Kanonbaadsdivisionen i Stavanger, indmeldte under 8de Juli fra Tananger:

»Den 2den ds. kom Signal om, at et lidet fiendtligt Krigsfartøi ved Sydenden af Jædderen jagede et Handelsfartøi paa Land. Da samtidigt Maanedsløitnant Wiese kom med en Kanonskonnert nordfra, beordrede jeg ham strax at jage forbi Jædderen for om muligt at træffe det signalerede fiendtlige Fartøi. Med stiv Mærsseils-Kuling af NV. og temmelig svær Sø holdt han sydefter og traf ved Obrestad det fiendtlige Fartøi, som var en Kutter, der strax gjorde Jagt paa Skonnerten. Denne forcerede med Seil for at komme i smult Vande; kort efter heiste Kutteren engelsk Koffardiflag, som fra Skonnerten blev besvaret med et den medgivet dansk Handelsflag. Da Kutteren var kommen Skonnerten paa et halvt Kanonskuds Afstand, blev fra Skonnerten skudt et Skud, hvilket saaes at træffe Kutteren i Bougen, og som bragte denne til at dreie fra Land med Force af Seil. Skonnerten jagede, skydende med den forreste Kanon, men da Kulingen og

Søen tiltog, fandt Løitnant Wiese sig nødsaget til at ophæve Jagten, holdt derfor af og kom ind til Sirevaag. Siden den Tid har intet fiendtligt været seet her paa Kysten.«

I August 1813 blev Kanonbaadsstyrken ved Hvaløerne, hvor der hidtil kun havde været stationeret enkelte Kanonbaade, betydeligt forstærket, og Kaptein Fasting beordredes at overtage Chefsposten ved Hvaløerne. Betydeligere Krigsforetagender fandt imidlertid ikke Sted, Tiden forløb under en afventende Holdning og med hyppige Rekognosceringer fra begge Sider. I September erobredes tvende svenske Rekognoscerfartøier; de officielle Rapporter herom ere saalydende:

»Imorges Kl. 10 observeredes et svensk Rekognoscerfartøi mellem Koster og Langøen, styrende vestefter. Jeg udsendte strax Maanedsløitnant Dahl[1]) med 2 armerede Lodsbaade for at erobre den; disse tvende Fartøier kom i Sigte af ovenmeldte fiendtlige Fartøi, som strax gjorde Jagt paa dem, og Løitnant Dahl satte sin Kurs mod Tisler. Da jeg observerede dette, frygtede jeg, at det fiendtlige Fartøi var den udsendte Magt overlegen, hvorfor jeg strax besatte tvende andre Lodsbaade, tog selv Kommandoen af den ene og beordrede Sekondløitnant Sneedorff at tage Kommandoen af den anden og søgte ned under Tisler, hvor Løitnant Dahl var gaaet i Havn. Det fiendtlige armerede Fartøi styrede mod Koster. Jeg gav Løitnant Dahl Ordre til med de tvende Lodsbaade at styre lige mod ham; jeg med de tvende andre Baade styrede

[1]) Wilhelm Dahl, født 1791, blev 1ste Januar 1816 ansat som fast Officier i den norske Marine og udnævntes i 1848 til Toldkasserer i Flekkefjord.

Bidevind op for at afskjære ham fra det faste Land; Vinden nordlig. Kl. 1½ var Løitnant Dahl agtenom ham med de tvende Baade og jeg et Geværskud forud til Luvart af dem. Løitnant Dahl begyndte en levende Geværild fra sine Baade, hvilken blev besvaret af Fienden med Kardætske- og Geværild. Jeg holdt ned med de tvende andre Baade, hvorpaa det fiendtlige Fartøi blev entret og taget mellem Koster og Langøen. Jeg fandt det at være besat med 1 Underofficier og 11 Mand, armeret med tvende Falkonetter, 4 Geværer, 4 Pistoler og 12 Sabler. Jeg beordrede Løitnant Dahl at besætte og indbringe den. Ved Affærens Begyndelse observeredes nok et Rekognoscerfartøi at komme ud fra Langøen; det begyndte strax at skyde, men uden Virkning; vi forfulgte det med alle 4 Lodsbaade, og det flygtede ind ad Strømstad til.

Vi har en Mand haardt saaret, Fienden har 2 Saarede. Fartøierne har intet lidt. Officierer og Mandskab har vist Iver og Raskhed.

Røed paa Søndre Sandø, den 18de September 1813.

Underdanig

Løvenskiold.«

»Imorges Kl. 8 observeredes en svensk Rekognoscerbaad at gaa fra Langøen til Koster. Jeg udsendte da Sekondløitnant Sneedorff og Maanedsløitnant Natvig med tvende armerede Lodsbaade for at erobre bemeldte fiendtlige Fartøi. Kl. 1 saa jeg en Skonnert komme fra Styrsø, styrende mod Koster, hvor imidlertid Løitnant Sneedorff havde erobret den fiendtlige Baad, som havde skudt adskillige Skud. Jeg udsendte Maanedsløitnant Falch med en armeret Lodsbaad for at være Løitnant Sneedorff assisterlig. Da Skonnerten kom imellem Koster og Langøen, begyndte den at skyde; jeg fik da Ordre af Kapteinløit-

nant Budde[1]), som var nærværende paa Signalstedet, at gaa ud med tvende Kanonchalupper, hvilket skede øieblikkelig. Da jeg kom udenfor Skjærene, var Skonnerten indenfor Skraaskuds Distance fra Lodsbaaden og vedligeholdt en levende Ild paa samme, som krydsede vestefter. Jeg lod strax Kanonchalupperne begynde at fyre og forcerede med Aarer og Seil ned imod Skonnerten. Da jeg kom den paa Kanonskuds Distance, holdt den af og styrede østefter udenpaa Koster. 2 Kanonchalupper af Negaards-Divisionen under Sekondløitnant Herløvs Kommando styrede til mig imellem Tisler og Koster. Da Skonnerten var ude af Sigte, nedlagde jeg Masterne og roede ind igjen. Maanedsløitnant Falch har observeret endel Soldater paa Langøen.

Vedlagt fremsendes Sekondløitnant Sneedorffs Rapport.

Røed, den 20de September 1813.

Løvenskiold.«

Jeg har herved den Ære at melde, at jeg har frataget Fienden et armeret Fartøi.

Ifølge Hr. Sekondløitnant Løvenskiolds Ordre gik jeg ud i denne Hensigt Kl. 8½ imorges, Vinden nordlig, med tvende armerede Lodsbaade, hvoraf Maanedsløitnant Natvig førte den ene. Kl. 11 blev jeg det var inde i Sundet i Koster. Jeg narrede det ud af Sundet, og da jeg havde det langt nok ude for at afskjære det Tilbagetoget gjennem Sundet, begyndte jeg Affæren. Han besvarede os med Haubitz- og Geværild og holdt med det samme af mod Landet, hvor han satte Fartøiet paa. Mandskabet forlod Baaden paa 1 Mand nær, som ei fik Tid dertil. De retirerede op paa et Fjeld, hvor de igjen begyndte

[1]) som med Størstedelen af Sandøsunds-Flottillen laa ved Hvaløerne.

en Geværild paa os, hvorfor jeg jog iland med Løitnant Natvig og Størstedelen af vort Mandskab og besvarede deres Ild. Efter kort Modstand flygtede Fienden, og jeg forfulgte dem, indtil en Skonnert, der krydsede nordefter tværs indenfor Koster, og som jeg hidtil havde holdt for en Koffardimand, tiltrak sig min Opmærksomhed ved sit orlogsmæssige Udseende. Alt mere overbevist derom kaldte jeg mit Mandskab tilbage og krydsede ud med mine tvende Lodsbaade og den erobrede Baad. Da jeg kom udenfor Skjærene ved Koster, var Skonnerten mig paa Kanonskuds Distance. Den begyndte strax at fyre paa os med svært Skyts, lagde sine Aarer til og forcerede med al Magt imod os og var paa Skraaskuds Afstand, da jeg blev vore Kanonbaade var, som kom os tilhjælp. Da disse var paa Skud, holdt Skonnerten af, og jeg kom heldigt ind med de trende Baade uden Døde eller Saarede.

Tilsyneladende var det en svensk Kanonskonnert med tvende Kanoner forud og en agter foruden smaat Skyts paa Siderne og stærkt bemandet.

Den svenske Rekognoscerbaad var armeret med en Haubitz; det flygtende Mandskab tog Haandarmaturen med sig.

Løitnant Natvigs og øvrige Underhavendes udviste Mod og Uforsagthed tager jeg mig den Frihed at anbefale.

Røed, den 20de September 1813.

H. G. Sneedorff.[1])

Den Følgeskrivelse, hvormed Kaptein Fasting indsendte ovennævnte Rapporter til Admiral Lütken, er dateret Nordre Sandø den 21de September og saalydende:

---

[1]) Hendrik Gerner Sneedorff gik i 1827 ud af den danske Marine som Kaptein.

»Hermed sendes Rapporterne fra Sekondløitnanterne Løvenskiold og Sneedorff.

Foruden den Berømmelse, som Kapteinløitnant Budde, der gik ud i Følge med de tvende fra Negaarden afsendte Chalupper, giver Officierernes og Mandskabernes Iver og Anstrængelse i det Hele, samt at han med Beundring saa den Hurtighed, hvormed Løitnant Løvenskiold med de tvende fra Røed udsendte Chalupper kom afsted og Baadene til Undsætning, kan jeg ikke undlade, som for en stor Del Øienvidne dertil, her at anføre den særdeles Raskhed og Standhaftighed, der saavel fra Baadene under Løitnanterne Sneedorff og Natvig, som den erobrede under en Sæt — Underofficiers Anførsel vistes ved i over ½ Time uophørligt at være beskudt af Fiendens Skraa. At disse Baade aldeles ingen Blesserede havde, overgik langt min Forventning, saameget mere som Fiendens Skud syntes at være vel rettede.

Skonnerten gik udenom Koster sydefter, hvor den tabtes af Sigte mellem Skjærene.«

Om en Rekognoscertur, som Kaptein Fasting selv foretog et Par Dage senere, indsendte han følgende Beretning, dateret Nordre Sandø den 24de September 1813:

»Ifølge Hr. Admiralens Ordre at foretage en Rekognoscertur i den svenske Skjærgaard, udgik jeg i Morges fra Røed med 6 Kanonchalupper. Sekondløitnant Løvenskiold undersøgte med 2 af disse Dynekilen, hvor intet Slags Armement fandtes. Derefter gik jeg gjennem Langrenden til Strømstad; ved Selæter saaes nogle enkelte Soldater, som ved vor Ankomst løb derfra. Paa Langøen viste sig intet Militær, ei heller var der nogen Slags Baad. I Strømstad, som jeg besaa paa et kort Kanonskuds Afstand, observeredes kun en Skildvagt paa en foran samme liggende Klippe, Laholmen kaldet, hvorpaa og findes et

Batterianlæg; men ingen Kanoner kunde opdages derpaa, og intet Skud blev affyret derfra. Tæt inde langs Byens Brygger laa et stort Galeasskib, en Handelsskonnert og nogle Fragtebaade. Ved vor Ankomst til Strømstad saaes desuden en liden Baad med nogle Soldater i, der formodentlig var komne fra de sydlig i Havnen liggende Furuholmer, hvilke gik iland ved Byen bag en liden Holme; nogle Signalskud af Geværer og Trommeslag hørtes. Efterat have lagt i nogen Tid for Strømstad, begav jeg mig til en Holme ved Sydenden af Langøen paa dens vestre Side, for at lade Folkene hvile, hvorefter jeg returnerede hertil udenom Langøen. Jeg har intet kunnet erfare om den svenske Flottille, og paa Turen har ikke været Anledning til at øve Fiendtligheder.«

Om et Krydstogt, som Maanedsløitnant Falch foretog med en liden Skonnert, indsendte Kaptein Fasting følgende Rapport, dateret 19de Oktober 1813:

»Fra den Kommanderende af Flottillens Rekognoscerskonnert No. 63, Maanedsløitnant, Ridder Falck, har jeg modtaget Rapport saalydende:

»»Jeg har herved den Ære at rapportere, at jeg et Par Gange har været under Skagen, seet Koffardifartøier, men formedelst de nærværende Krigsskibe har jeg ikke kunnet gjøre Jagt paa dem. Den 10de løb jeg fra Fredriksværn ud med laber Kuling af SSV., den 11te om Morgenen i Dagbrækningen; cirka 9 Mile SO. af Arendal observerede jeg en Galeas, som jeg strax begyndte at jage, og Kl. 8, da jeg var den paa Skud, dreiede den bi. Det var den svenske Galeas, Neptunus kaldet, kommende fra sit Hjemsted Stockholm, ført af svensk Søløitnant Petter Dahlstrøm, ladet med Jern, Tjære og Bord, bestemt til Cadix. Jeg satte strax derombord 1 Underofficier og 4 Matroser og tog derfra ligesaa mange. Jeg saa adskillige

Seilere til Luvart, men hvoriblandt efter al Udseende var en Fregat. Jeg styrede derfor med Force af Seil (Vinden østlig, frisk Kuling) til Landet med Prisen. Efter 1 Times Seilads saaes en Seiler i Læ, og som jeg formedelst disig Luft først paa cirka 1/2 Mils Afstand kjendte for en Orlogsbrig, der krydsede med Force af Seil op under os. Jeg lod derfor Prisen søge op under Landet til Luvart, medens jeg med Skonnerten slørede for at bringe Briggen til at gjøre Jagt paa mig, saa at derved Galeasen kunde vinde mere til Luvart fra Briggen. Det gik, som jeg haabede. Briggen begyndte nu Jagten paa mig, og da han var temmelig nær, skjød han adskillige Skud efter mig, som jeg under Flag og Vimpel besvarede. Den begyndte nu uagtet i Læ snart at komme op under mig paa nær Skudrækning; jeg heiste derfor Bredfokken, og da han nu mærkede, at jeg vilde naa Landet, før han kunde vente at bringe mig til Overgivelse, stak han til Vinden efter min Prise, som han nu saa, da Vinden til al Uheld gik sydligere, at kunne afskjære Landet. Jeg vendte derfor strax fra Land efter ham og gav Skud i Skud, men da han vedblev Jagten paa Galeasen, og jeg begyndte at komme langt fra Land, vendte jeg igjen, da han ikke mere vilde jage efter mig. Galeasen var snart indhentet; omtrent Kl. 4, cirka 1 1/2 Mil udenfor Hesnæs, blev den taget af den engelske Orlogsbrig, uden at det var mig mulig at redde den eller de paa den af mig satte Folk. Jeg kom derefter herind igaar Aftes Kl. 7 for at aflevere de Svenske og reparere den lidte Skade paa min Takkelage og Kanonrappertér. Efter Konsultation med Chefen for den herværende Kanonflottille, Hr. Kapteinløitnant Dietrichson, har jeg afleveret de 5 Svenske til Chefen for Sandvigs-Batteriet ved Arendal, Premierløitnant von Omeyer. Jeg haaber Deres Velbaarenhed er forvisset om, at jeg har gjort alt mig muligt for at redde mine tabte Folk og min Prise, og beder Dem

være forsikret om, at jeg skal saa meget som muligt søge at erstatte det skede Uheld.

Arendal den 12te Oktober 1813.

Ærbødigst

A. O. Falch.«

Det forekommer mig, at Rapporten vidner om god Konduite, da Skonnerten var jaget.«

Briggerne holdt det krydsende under Kysten hele Aaret igjennem, uden at nogen Fægtning mod Fienden fandt Sted. Om Erobringen af endel Priser indmeldte Chefen for Briggen Alsen, Kaptl. M. Lütken, under 27de November følgende fra Kleven ved Mandal:

»Den 23de November forlod jeg Christianssand og holdt det krydsende udenfor Kysten indtil den 26de s. M, da jeg i Dagningen, 4 Mile Syd af Flekkerø, befandt mig tæt ved en fiendtlig Konvoi. Vinden var ONO., Bramseils-Kuling. I denne Kompasstreg saaes en Orlogsbrig, der tilkjendegav sig for at være Briggen Allart. Vi stod nu samlede ud mod Konvoien, et Skib og 3 Brigger blev besatte, hvoraf Skibet og den ene Brig af »Alsen.« Et Linieskib og en Brig var i Sigte. Linieskibet, der imidlertid havde seilt sig ned i Læ af os, omtrent 1½ Mil, blev først opmærksom paa at »Allart« og »Alsen« var danske Brigger, da det saa tvende af Konvoiens Fartøier blev givet Besætning fra os og sendt mod Land. Det begyndte da at jage os; vi var 6 à 7 Mile StV. af Flekkerø. Linieskibet vedblev Jagten indtil 2½ Mil fra Land, da det agterste af de tagne Skibe var 1½ Mil Syd af Ryvingen; det opgav da Haabet om at tilbagetage Priserne og stod tilsøs igjen til Konvoien, som, efter hvad vi saa, var paa omtrent 50 Skibe. Om Aftenen samledes vi med Briggen Langeland. Nat og Fralandsvind forbød at komme i Havn. Følgende Briggen Allart stod vi om Natten østefter tillige-

med de temmelig adsplittede Priser. I Morges søgte jeg med Briggen Alsen til Kleven; den ene af de af »Alsen« besatte Priser er kommen tilankers i Havn østenfor Kleven, den anden er her.

Den ene af disse Priser, Skibet Headly Grove, strøg sit Flag, førend det blev besat af Briggen Alsen. Da jeg havde Haab om at kunne besætte mere end dette, ilede jeg med at forlade det, som havde tilfølge, at jeg kun gjorde en Vending med det Fartøi, som besatte, hvorved de ombordblevne Engelske var flere end Briggen Alsens Folk. Kun fjernet 1/8 Mil fra det saa jeg paa dets Manøvrer, at der var Uorden ombord. Jeg søgte det atter og blev underrettet om, at det ombordblevne Mandskab, opmuntret af Styrmanden, havde angrebet »Alsens« Folk, og at en af disse havde faaet et Pistolskud gjennem Laaret af Styrmanden. Han sendes derfor som Forbryder til Christianssand. Farligheden af Saaret er ubestemt.«

Den norske Marine i 1814.

I den sidste Del af December 1814 var en Konvoi af omtrent 50 til 60 Skibe forsamlet i Fredriksværn, som under Bedækning af de norske Brigger Lolland, Seagull og Samsøe, (hvis Chefer var Kapteinløitnanterne A. Krieger, C. Lütken og F. Grodtschilling) laa klar til med første føielige Vind at afseile til Fredrikshavn i Jylland for at hente Korn og Fedevarer til Norge. Men 2den Juledag fik Kapteinløitnant Krieger pludselig Ordre til om muligt øieblikkelig uden Konvoien at begive sig til Fredrikshavn for at eskortere op til Norge en anden Konvoi, som der laa fuldt lastet og blot ventede paa god Vind og Bedækning. Krieger gik strax tilsøs med de 3 Brigger, kom om Natten Kl. 12 den 28de December tilankers paa Fredrikshavns Rhed med Briggerne Lolland og Seagull, medens Briggen Samsøe ved at anduve Kattegat om Aftenen var bleven skilt fra de øvrige Brigger, maatte ankre mellem Læssø Grundene, fik en svær Storm af Nordenvind om Natten, maatte flygte fra sin Ankerplads og søge Sundet og Kjøbenhavn, hvorefter den ikke mere kom tilbage til Norge. Derimod var Krieger og Lütken heldige nok til, blot efter 6 Dages Fravær, Nytaarsaften at seile ind Christianiatjorden og op til Næs ved Tønsberg med en Konvoi af 45 til 50 Skibe, alle lastede med Korn etc. uden

at have mistet mere end en liden Slup tilhørende Kommandør Sølling i Laurvig, hvilket Fartøi formodentlig var bleven kapret eller afskaaret af en svensk Kaper. Denne vigtige Tilførsel var en Nytaarsgave, som vakte megen Glæde i Landet.

Denne Glæde blev imidlertid snart efter forvandlet til Sorg ved Efterretningen om Norges Afstaaelse til Sverige. Strax efter Kielertraktatens Bekjendtgjørelse blev af den danske Konge alle danskfødte Embedsmænd beordrede at forlade Norge og søge tilbage til deres Fødeland, en Ordre, som blev adlydt af Kontre-Admiral Lütken med Størstedelen af de danske Officierer. Chef for Fredriksværns Værft, Kommandør J. S. Fabricius, blev derved ældste Søofficier i Norge, men han forlod ikke sin Post i Fredriksværn for at overtage Kommandoen af Marinen, da alle Ordres udgik direkte fra Prindsregenten og senere Kongen (Prinds Christian Frederik) ved hans Adjutant Kaptein Frederik Holsten[1]), der fungerede som en Slags Generaladjutant for den norske Marine.

Da Briggen Samsøe forblev i Danmark, havde Norge altsaa 7 Brigger tilbage, hvoraf de 6 var i aktiv Stand med gode og veløvede Besætninger, den 7de, »Lougen,« var oplagt. Efterat de danske Brigchefer havde forladt Norge, blev følgende Officierer udnævnte til Chefer:

For »Lolland,« Kaptein O. C. Budde,
» »Seagull,« Premierløitnant J. Lund,
» »Allart,« Do. S. Lous[2]),
» »Langeland,« Sekondløitnant Løvenskiold,

---

[1]) Fulgte Prinds Christian Frederik tilbage til Danmark og døde 1816.

[2]) Søren Lorents Lous blev i 1814 som Kommandørkaptein udnævnt til Indrulleringschef og Overlods i Bergens Distrikt. Han døde i 1865.

For »Alsen,« Sekondløitnant Bendz[1]),
» »Kiel,« Do. Petersen.

Briggerne kom nu i fuld Aktivitet i Vintermaanederne paa forskjellige Dele af Norges Kyster for at skaffe Kornskibe til Norge og holde de svenske Kapere i Respekt. Saaledes lykkedes det Løitnant Bendz med Briggen Alsen i Skagerak at erobre den svenske Kaper Koureren og gjenerobre et norsk Kornskib, som denne havde taget, og Dagen efter denne Erobring at jage en anden svensk Kaper paa Land paa Nordkysten af Jylland.

I Begyndelsen af Mai Maaned 1814 var Briggerne Lolland[2]), Seagull[2]), Alsen og Kiel[2]), samtlige under Kaptein Buddes Kommando, gaaet til Fredrikshavn for at eskortere en stor Konvoi paa omtrent 80 Kornskibe til Norge. Da Vinden var gunstig, gik de Seil fra Fredrikshavn. I Skagerak krydsede da de svenske Fregatter Eurydice paa 44 Kanoner, ført af Kommandørkaptein Nordenskjold og »af Chapmann« paa 36 Kanoner, ført af Kaptein Engelhardt, for at opsnappe Konvoien og dens Bedækning. Ved et heldigt Tilfælde havde samme Dag, Briggerne kom fra Fredrikshavn, de tvende svenske Fregatter skilt sig fra hinanden, idet »Eurydice« stod vesterefter og »af Chapmann,« som holdt det krydsende mellem Marstrand og Skagen, stødte saaledes alene paa Briggerne, som signalerede til Konvoien at forcere Seil for med den gunstige Vind at naa Norge, medens Briggerne gjorde alt klart til Kamp,

---

[1]) Christian Ahle Bendz tog i 1859 Afsked af Marinen som Kommandørkaptein og døde 1867.

[2]) Paa »Lolland« tjenstgjorde Sekondløitnant Thomas Konow, der representerede Marinen ved Rigsforsamlingen paa Eidsvold 1814, og i 1869 tog Afsked som Kontre-Admiral; paa »Seagull« tjenstgjorde Sekondløitnant Hans Jochum Horn, der i 1852 som Kaptein udnævntes til Toldinspektør i Øster-Risør, og paa »Kiel« tjenstgjorde Sekondløitnant senere Statsraad Ole Wilhelm Erichsen.

formerte 2 Kolonner og doublerede den svenske Fregat. Denne, omringet af Briggerne, fulgte med disse og Konvoien op imod den norske Kyst, hvor den forlod dem. At der ikke kom til nogen Kamp grundede sig paa, at de norske Brigger saavelsom Roflottillen havde Ordre til, naar de stødte paa svenske Krigsfartøier, ikke at skyde første Skud. Konvoiens Ankomst vakte megen Tilfredshed i Landet.

Ved Hvaløerne, som man maatte vente vilde blive stærkest truet, sammendroges i Løbet af Mai Maaned 32 Kanonchalupper og 2 Morterchalupper, hvortil noget senere sluttede sig 2 Kanonjoller, alt under Kommando af Norges næstældste Søofficier, Kaptein Thomas Fasting. Et Kompagni af det vestlandske Musketerregiment under Kaptein Tostrup placeredes paa Kirkeøen og et halvt Kompagni (50 Mand af thelemarkske Jægere under Sekondløitnant (den senere saa bekjendte Oberst i dansk Tjeneste) Helgesens Kommando stationeredes paa Røed paa søndre Sandø. Styrken var delt i 4 Divisioner med 8 Chalupper i hver, de senere ankomne 2 Kanonjoller stationeredes i Sponviken under tvende Maanedsløitnanters Kommando. De 4 Flottilledivisioner havde til Chefer Sekondløitnanterne Wiese[1]), J. C. Smith, Klinck og Hesselberg. Løitnant Klinck havde Station ved Røed, og til hans Division attacheredes de tvende Morterchalupper under Artilleri-Maanedsløitnant Christensens Kommando.

Omtrent samtidigt ankom Afdelinger af den svenske Roflottille, der samlede sig i Dynekilen, og som bestandig trak flere og flere Forstærkninger til sig, ligesom ogsaa endel af den svenske søgaaende Flaade (5 Linieskibe, nogle

---

[1]) Johan Henrik Wiese døde i 1844 som Kommandørkaptein i den norske Marine.

svære Fregatter og endel mindre Fartøier) under den 72-aarige Admiral Baron Pukes Kommando lagde sig ved Koster i Midten af Juli Maaned. Den 25de samme Maaned bemærkedes megen Bevægelse og Uro baade i Dynekilen og ved Koster, og en uafbrudt Færdsel med Baade mellem de Svenske indbyrdes, hvilket syntes at bebude et snarligt Angreb. Dette viste sig ogsaa at være Tilfældet; thi om Morgenen den 26de, da Veiret var klart med en laber Bramseilskuling af sydlig Vind, rykkede den svenske Skjærgaardsflaade ud af Dynekilen i fuld Slagorden, medens samtidigt de svenske Skibe ved Koster lettede og styrede nordover. Den norske Styrke indtog strax de anviste Stationer, Løitnant Klinck i Herføl-Sundet, Løitnanterne Wiese og Hesselberg i Sækkens nordre Del og i Grævlingsundet og Løitnant Smith i Laursvælget. Den svenske Skjærgaardsstyrke bestod af 7 Batailloner med 12 Chalupper i hver, og blandt disse fandtes 1 Bataillon dækkede Kanonchalupper forsynede med faste Master og Seil, altsaa 84 Fartøier ialt. Samtidigt viste sig ogsaa 80 til 100 store svenske Rokkebaade, der førte 5000 Mand Soldater. Den svenske Skjærgaardsflaade kommanderedes af Kommandør af Wirsén. De norske Fartøier ventede nu hvert Øieblik, at den svenske Flottille skulde angribe, men da der indtraadte fuldstændig Stille, saa at Seilskibene laa uden Kommando, fandt Angrebet ikke Sted den Dag, uagtet Baade foer frem og tilbage mellem de svenske Flaadeafdelinger og det ene Signal vexledes efter det andet. Om Aftenen fik Kaptein Fasting Ordre fra Hovedkvarteret paa Hafslund om at trække sig tilbage, gaa over Christianiafjorden og tage Station ved Vallø. Hovedstyrken af Flottillen med Proviantfartøiet og Musketererne afgik derfor Kl. 11 om Aftenen; Løitnant Klinck blev tilbage med sin Division samt med Jægerne med Ordre til at oppebie næste Dag

for at se, hvad Svenskerne vilde foretage sig, samt med Ordre til ikke at udsætte den ham underlagte Styrke, men at retirere til Fredriksstad eller til Slevigs Batteri, naar Fienden rykkede frem. Da denne Fremrykning næste Morgen fandt Sted, tog Klinck Løitnant Helgesen og hans Jægere ombord og trak sig i god Orden tilbage forfulgt af en Afdeling af den svenske Roflottille under af Wirséns egen Kommando. De Norske brændte af Begjærlighed efter at maale sig med Svensken, men den strænge Ordre, ikke at skyde det første Skud, holdt Iveren i Tømme.

Den hele norske Styrke naaede saaledes Vallø i god Behold med Undtagelse af de 2 Kanonjoller, som under Retræten blev afskaarne og søgte op i Thorsøkilen, hvor de sænkedes. De Svenske tog dem imidlertid senere op igjen og førte dem med sig til Sverige.

Ved Vallø laa samtlige 6 norske Orlogsbrigger, og med disse forenede nu Flottillen sig med Undtagelse af Løitnant Smiths Division, som fik Ordre til at tage Station ved Laurkullen, og Løitnant Klincks, som stationeredes ved Vealøs og Løvøerne ved Horten.

Den 5te August overgav Fredriksstads Fæstning sig, hvorefter 2 svenske Linieskibe med 2 Fregatter stationeredes mellem Rauøer og Sletterøerne ligeoverfor Vallø for at observere den norske Styrke. Tiden hengik imidlertid uden vigtigere Begivenheder indtil 14de August, da Konventionen til Moss afsluttedes. Den 16de s. M. beordredes Flottilledivisionerne ved Vallø og Vealøs til Drøbak, og Løitnant Smith fik Ordre til med sin Division at tage Station ved Soon, hvorhen ogsaa Briggen Alsen sendtes noget senere. Det var disse Fartøier paalagt at forhindre svenske Skibes eller Baades Passage op til Christiania, medens Underhandlingerne foregik. Løitnanterne Wiese

og Hesselberg stationeredes ved Drøbaks By og Løitnant Klinck ligeoverfor ved Hurums Færgested.

De forskjellige Flottilleafdelinger og Briggerne forblev udrustede paa sine respektive Stationer indtil Midten af Oktober, da de fik Ordre til at lægge op. I denne Tid forefaldt kun en liden Affære ved Jomfruland, hvor Maanedsløitnant Falch havde Kommandoen fra 18de Juni til Udgangen af September. Rapporten herom er dateret 23de August 1814, indsendt af Kaptein S. A. Bille til Chefen for Norges Søforsvar[1]), Kommandørkaptein Fasting, og saalydende:

»Ærbødigst har jeg den Ære at melde, at jeg idag har modtaget Rapport fra Maanedsløitnant, Ridder og Dannebrogsmand A. Falch, at han den 19de ds. med sine anfortroede 3 Kanonjoller der ere stationerede ved Jomfruland, har havt en Affære med den svenske Fregat Eurydice, hvorom hans Rapport lyder saaledes:

»»I Eftermiddag kom 2 Fregatter styrende mod Jomfruland østerfra, hvoraf den ene næsten hele Dagen førte engelsk Flag; paa den anden havde jeg før Kl. 2 (da begge Fregatterne var henved 1 Mil østenfor Straaholmen) intet Flag seet, men nu heiste den svensk Flag. Jeg gik da strax ud med de mig anbetroede 3 Kanonjoller. Kl. 3, da jeg nær Jomfrulands østre Ende var Svensken paa Skud, formerede jeg Linie og begyndte en levende Ild paa ham.

---

[1]) Under 12te April 1814 udnævnte Prindsregenten Christian Frederik Kaptein Fasting til Chef for Norges bevægelige Sømagt og øvrige Sødefension. Samtidigt etableredes i Christiania et Søkrigskommissariat, til hvis Chef udnævntes Kommandør Fabricius.

Fienden forcerede strax med alle mulige Seil og Bugserbaade fra Landet uden at besvare mine Skud (som, saavidt vi kunde se, var meget heldige) med sine agterste Kanoner, der kunde stilles paa mig.

Indtil Klokken henved $3^3/_4$ vedligeholdtes en levende Ild paa ham. Kort før var den engelske Fregat styret ned til Svensken, nu var han ham paa Praiehold og i en Stilling, saa han maskerede mine Kanoner; jeg maatte da ophøre med Skydningen, og begunstiget af en tiltagende frisk Bris løb Svensken øieblikkelig (uden at jeg kunde indhale ham) mig ud af Skudrækning. Jeg gik da ind til Jomfruland med Kanonjollerne.

Kl. $5^1/_2$ kom Næstkommanderende paa den svenske Fregat Eurydice og spurgte Maanedsløitnant Sørensen (som jeg sendte den svenske Parlementærbaad imøde), hvorfor jeg havde skudt paa Fregatten, og om jeg ikke var underrettet om, at en Vaabenstilstand for 5 Dage siden var sluttet mellem Prinds Christian og Prinds Ponte-Corvo. Løitnant Sørensen svarede, at jeg ikke var underrettet om Vaabenstilstanden. Næstkommanderende, Kaptein Rahm, gik da ombord igjen og sagde, at om jeg vilde have det skriftlig, kunde jeg sende en Baad ud imorgen, naar Fregatten kom under Landet, og hans Chef vilde da give mig det.

Jeg har det ubehagelige at melde Deres Høivelbaarenhed, at Kanonjollen Aasgaardstrands 24-Pdige Kanon sprang ved det 15de Skud, hvorved en Mand saaredes let og 3 haardt. Jeg fik en Kontusion paa den venstre Skulder, som ikke er af nogen Betydenhed. Kanonen gik af ved Fænghullet, og hele Bundstykket blev liggende forud paa Bakken.

Løitnant Sørensen skal jeg strax afsende til Fredriksværn med Jollen Aasgaardstrand for at faa en ny Kanon.

Officierer og Mandskab viste Raskhed og Lyst til at søge Fienden.

Kanonflottillen ved Jomfruland,
den 19de August 1814.

Ærbødigst
A. O. Falch.«[1])

Ved Modtagelsen af denne Rapport har jeg tilbagemeldt ham, at hans Opførsel havde mit fuldkomne Bifald, og uagtet Vaabenstilstanden var sluttet (hvilken Kommunikation endnu ei dengang var ham ihændekommen), saa er hans orlogsmæssige Opførsel dog fuldkommen rigtig; thi med en Opsigelse af 12 Timer fra Hovedkvarteret kunde Meddelelsen ei ske saa hurtig, at han jo maatte tro den opsagt, naar en svensk Fregat kom saa klods under Landet. Naar Orlogsmænd ei punktlig opfylder sin respektive Regjerings Ordres, maa alt deraf flydende blive paa de Overtrædendes An- og Tilsvar.

At han holdt inde med Skydningen, da den engelske Fregat løb mellem ham og Fienden, har jeg ligeledes tilkjendegivet ham mit Bifald for.«

Forresten forefaldt intet, naar undtages et Mytteri, som udbrød paa Flottillen i Begyndelsen af September.

---

[1]) Anders Olaus Falch, som her oftere har været omtalt som en kjæk og dygtig Officier, hvorfor han ogsaa blev Dannebrogsmand og Ridder af Dannebrog under Krigen, er født 1790, blev ansat som Maanedsløitnant i September 1808 og tjente som saadan indtil Udgangen af 1814, da han tilligemed alle de ved Norges Sødefension staaende Maanedsløitnanter blev afskediget. Under 21de April 1815 blev han og Maanedsløitnanterne H. L. Knap, W. Dahl, Chr. Budde og P. Thrane efter Ansøgning ansatte som faste Officierer i Marinen med Forpligtelse til ved Aarets Udgang at underkaste sig den befalede Examen. Han døde 1855 i Fredriksværn som Kaptein.

Efter Fredriksstads Overgivelse havde den svenske Kommanderende hjemsendt Besætningen, der bestod af Landeværn, istedetfor at gjøre den til Krigsfanger. Da dette kom til Flottillemandskabets Kundskab, vilde de ro med Kanonfartøierne til de i Christianiafjorden liggende svenske Krigsskibe, overlevere Fartøierne og hjemforloves ligesom Soldaterne. En Morgen begyndte disse Optøier ved Flottillen i Drøbak. Den jourhavende Officier, som vilde bringe Mandskabet til Fornuft, blev forfulgt, maatte søge Tilflugt i et privat Hus og var nærved at blive mishandlet. Men da Chefen, Kommandørkaptein Fasting, fik dette at vide, gik han med endel af sine Officierer hen til Oprørerne, og ved sin Sindighed og Bestemthed lykkedes det ham at bringe dem tilbage til deres Pligt. Lignende Scener fandt Sted samtidigt paa Løitnant Klincks Division; ogsaa ham lykkedes det at skaffe Orden og Lydighed tilveie. Dagen efter blev lignende oprørske Forsøg foretaget paa Løitnant Smiths Division i Soon, men ved Briggen Alsens Hjælp, hvis Besætning ikke tog Del i Mytteriet, lykkedes det ogsaa der Chefen at bringe Oprørerne til Lydighed.

I 1814 efter Adskillelsen fra Danmark talte den norske Marines Officierspersonale kun 39 Individer, og Materiellet bestod af ovennævnte 7 Brigger, hvortil kom den paa Stabelen i Fredriksværn staaende næsten færdige Brig Fredriksværn, 1 Skonnertbrig, 8 Kanonskonnerter, 46 Kanonchalupper og 51 Kanonjoller.

Briggen Lolland, der i 1831 blev givet Hovedreparation, solgtes i 1847, Briggerne Kiel og Seagull solgtes i 1817, »Langeland« i 1827, »Alsen«, som i 1820 forandredes

til Korvet, solgtes i 1839 og »Allart« samtidigt med »Lougen« i 1825, alle til Handelsmarinen.

Briggen Allart skulde i 1814 overføre Prinds Christian Frederik fra Christiania til Danmark, men paa Grund af Modvind og Storm under den jydske Kyst returnerede den til Fredriksværn, hvor Prindsen gik ombord paa den danske Orlogsbrig Bornholm den 26de Oktober, og dermed vendte tilbage til Danmark.

Register over Personnavne.

Aabel, F., Maanedsløitnant, Pag. 36, 47.
Aall, J., Jernværkseier, Pag. 78, 121.
Aarestrup, P. G., Premierløitnant, Pag. 241.
Abel, Provst i Lister Provsti, Pag. 193.
Abrahamsen, A., Kystværnsanfører, Pag. 105 og flg.
Ahrentz, Maanedsløitnant, Pag. 47.
Andersen, D., Maanedsløitnant, Pag. 173.
Andersen, E., Maanedsløitnant, Pag. 80—88.
Andreassen, B., Skipper. Pag. 117.
Arboe, P. J., Maanedsløitnant, Pag. 47, 97, 127.
Arvesen, E., Skipper, Pag. 248.
Autridge, W., engelsk Fregatchef, Pag. 185.
Backe, Maanedsløitnant, Pag. 47.
Baker, J., engelsk Fregatchef, Pag. 53 og flg.
Bannes, engelsk Brigchef, Pag. 137.
Bech, Maanedsløitnant, Pag. 47, 91 og flg.
Bejer, Maanedsløitnant, Pag. 47.
Bendz, Christian Ahle, Sekondløitnant, senere norsk Kommandørkaptein, Pag. 262.
Berg, H., Maanedsløitnant, Pag. 210.
Bertouch, S. A. v., Sekondløitnant, Pag. 27, 46.
Berven, Maanedsløitnant, Pag. 48.
Biboe, Kjøbmand i Memel, Pag. 136.
Bille, M. J. P., Kapteinløitnant, Pag. 4, 26 og flg., 34, 38, 43, 76, 78, 82 og flg., 91 og flg.
Bille, Søren Adolph, Kapteinløitnant, senere norsk Kommandørkaptein, Pag. 43, 124 og flg., 180, 183, 228, 247, 265.
Bjelke, J. C. A., Premierløitnant, Pag. 42, 44, 50, 67, 142 og flg., 169.
Bjørnholm, Skibskirurg, Pag. 208.
Blew, engelsk Løitnant, Pag. 117.
Bligh, W., engelsk Linieskibschef, Pag. 4.

Bloch, Maanedsløitnant, Pag. 48.
Blom, Maanedsløitnant, Pag. 48.
Bodenhoff, H. C., Sekondløitnant, Pag. 14, 21, 46, 94, 126, 232 og flg.
Boll, Peter Iver, Premierløitnant, senere norsk Kommandørkaptein, Pag. 172.
Borch, C., Maanedsløitnant, Pag. 47.
Braun, F. A., Kaptein, Pag. 4.
Brechan, Maanedsløitnant, Pag. 54.
Bredge, T., engelsk Løitnant, Pag. 115.
Brisbane, engelsk Brigchef, Pag. 3.
Brun, v., Major i Armeen, Pag. 52 og flg.
Bruun, S., Maanedsløitnant, Pag. 48.
Budde, Christopher, Maanedsløitnant, senere Kaptein i den norske Marine, Pag. 133, 172, 268.
Budde, Ole Christopher, Premierløitnant, senere norsk Kommandørkaptein, Pag. 39 og flg., 44, 132 og flg., 169, 201, 247, 253, 261.
Buhl, P., Sekondløitnant, Pag. 203, 208.
Bull, Præst i Fredriksværn, Pag. 228, 230.
Bull, Rasmus Rossing, Sekondløitnant, senere norsk Kaptein, Pag. 94 og flg.
Bülow, F. v., Generaladjutant, Pag. 70, 76, 152.
Byron, engelsk Fregatchef, Pag. 143 og flg.
Bøckmann, S. G., Sorenskriver i Lyngdal, Pag. 191 og flg.
Bøe, O. Magnussen, Lensmand, Pag. 65.
Børresen, A., Maanedsløitnant, Pag. 48.
Børresen, E., Maanedsløitnant, Pag. 48.
Cathcard, engelsk Brigchef, Pag. 33.
Chetham, E., engelsk Fregatchef, Pag. 195 og flg.
Christensen, Artilleri-Maanedsløitnant, Pag. 263.
Christensen, Maanedsløitnant, Pag. 194.
Christensen, E., Skipper, Pag. 165.
Christensen, L., Sekondløitnant, Pag. 156.
Christian Frederik, Prinds, senere Kong Christian den 8de af Danmark, Pag. 197, 261, 266, 270.
Christian August, Prinds til Slesvig Holsten Augustenborg, Statholder i Norge, Pag. 26, 30, 78, 87.
Christiansen, H. R., Skibsdreng, Pag. 196.
Christie, Løitnant i Armeen, Pag. 145.
Christie, Hartvig Casper, Sekondløitnant, senere norsk Kommandørkaptein, Pag. 203, 206, 217.
Christophersen, A., Kaperfører, Pag. 191 og flg.
Crip, J., engelsk Mastersmath, Pag. 237.
Dahl, Skipper, Pag. 250.

Dahl, Maanedsløitnant, Pag. 48.
Dahl, W., Kjøbmand i Christianssund, Pag. 10.
Dahl, Wilhelm, Maanedsløitnant, senere Toldkasserer i Flekkefjord, Pag. 251 og flg., 268.
Dahlerup, H. B., Sekondløitnant, Pag. 142 og flg.
Dahlstrøm, P., svensk Løitnant, Pag. 256.
Deurs van, C. C., Kapteinløitnant, Pag. 49.
Dichmann, F. C., Sekondløitnant, Pag. 203, 209, 214, 216.
Dick, engelsk Fregatchef, Pag. 55.
Dietrichsen, E., Maanedsløitnant, Pag. 142 og flg.
Dietrichson, Gabriel Grubbe, Premierløitnant, senere Indrulleringschef og Overlods i Bragernæs Distrikt, Pag. 43, 46, 74 og flg., 112, 186, 207, 210 og flg., 247, 257.
Dorn, Henrich Ernst Severin, Premierløitnant, senere norsk Kaptein, Pag. 28, 44, 247.
Drengsen, D., Skipper, Pag. 140.
Duntzfelt, J. C., Sekondløitnant, Pag. 203.
Egede, C. T., Kapteinløitnant, Pag. 5.
Ellbrecht, A. G., Sekondløitnant, Pag. 47.
Ellingsen, A., Skipper, Pag. 249.
Ellingsen, K., Kaperfører, Pag. 190, 193 og flg.
Engelhardt, svensk Fregatchef, Pag. 262.
Erdmann, Divisionschef ved Kystværnet, Pag. 148.
Erichsen, Ole Wilhelm, Sekondløitnant, senere norsk Statsraad, Pag. 262.
Eriksen, Sektionschef ved Kystværnet, Pag. 148 og flg.
Evensen, P., Pag. 214.
Fabricius, Jens Schou, Kaptein, senere norsk Viceadmiral, Pag. 9, 26 og flg., 60, 63, 74, 80, 228, 261, 266.
Falch, Andreas Olaus, Maanedsløitnant, senere Kaptein i den norske Marine, Pag. 157 og flg., 252 og flg., 266 og flg.
Falkenberg, Kaperkaptein, Pag. 69.
Falkenberg, H., Kjøbmand i Laurvig, Pag. 122.
Falsen, J. C. de, Prrmierløitnant, Pag. 152.
Fasmer, Maanedsløitnant, Pag. 22 og flg.
Fasting, Thomas, Premierløitnant, senere norsk Statsraad, Pag. 5, 247, 251 og flg., 263 og flg.
Fernholdt. engelsk Brigchef, Pag. 191.
Findt, J. P., Sekondløitnant, Pag. 44.
Fischer, J. O., Kommandør, Pag. 2, 8.
Fisker, L. H., Kommandør, Pag. 10, 37, 43, 80, 90, 127, 136, 146, 150, 190.
Fleischer, Maanedsløitnant, Pag. 129.

Foley, engelsk Linieskibschef, Pag. 7.
Fougner, Maanedsløitnant, Pag. 48.
Frederik den 6te, Konge af Danmark og Norge, Pag. 9, 30, 198.
Friederich, Prinds af Hessen, Vice-Statholder i Norge, Pag. 30, 167, 198.
Fürst, E., Maanedsløitnant, Pag. 47, 74.
Fæster, Maanedsløitnant, Pag. 22 og flg., 49.
Fønss, J. M. R., Sekondløitnant, Pag. 33 og flg., 46.
Gaarder, Frøken, Pag. 226 og flg.
Gabrielsen, M., Skipper, Pag. 195 og flg.
Gandil, J. P., Sekondløitnant, Pag. 47.
Gartner, Læge, Pag. 227.
Gasmann, Maanedsløitnant, Pag. 43.
Gether, J., Kommandørkaptein, Pag. 247.
Graa, P. H., Skipper, Pag. 10 og flg.
Grodtschilling, F., Premierløitnant, Pag. 128 og flg., 170, 202 og flg., 247, 260.
Grodtschilling, G. J., Premierløitnant, Pag. 203, 208.
Grove, C., Kapteinløitnant, Pag. 42, 45, 103, 125 og flg., 244, 247.
Grove, J. C., Sekondløitnant, Pag. 27, 44, 47, 65.
Grove, N. J. C., Sekondløitnant, Pag. 45, 61, 126, 128 og flg., 171, 177, 248.
Grøn, Maanedsløitnant, Pag. 48, 232 og flg.
Grønvold, J., Divisionschef ved Kystværnet, Pag. 109.
Gullichsen, A., Skipper, Pag. 100.
Hagerup, G., Premierløitnant, Pag. 30, 41, 43, 69, 133, 169.
Hall, Maanedsløitnant, Pag. 49.
Hallander, Maanedsløitnant, Pag. 127.
Hallander, J. N., Sekondløitnant, Pag. 46.
Halvorsen, Maanedsløitnant, Pag. 47.
Hansen, Skipper, Pag. 120.
Hansen, C., Skomager, Pag. 213.
Hansen, G., Maanedsløitnant, Pag. 47.
Hansen, H., Maanedsløitnant, Pag. 47.
Hansen, J., Matros, Pag. 201.
Hansen, S., Lods, Pag. 234.
Harboe, Maanedsløitnant, Pag. 210.
Harboe, C. L. L., Sekondløitnant, Pag. 46.
Harboe, F. C. L., Kaptein, Pag. 8.
Hardy, engelsk Fregatkaptein, Pag. 122.
Harris, Maanedsløitnant, Pag. 44.
Hatton, engelsk Løitnant, Pag. 38.
Havn, P. W. J., Sekondløitnant, Pag. 32, 34, 44, 118, 248.

Hawkins, engelsk Løitnant, Pag. 236 og flg.
Helgesen, H., Sekondløitnant i Armeen, Pag. 263, 265.
Helland, K. J., Underofficier ved Kystværnet, Pag. 149.
Helland, P. O., Kystværns-Tambur, Pag. 149.
Helt, Maanedsløitnant, Pag. 49.
Henne, C. H., Premierløitnant, Pag. 69, 82, 84.
Hennø, E., Bonde, Pag. 65.
Henrichsen, Maanedsløitnant, Pag. 47, 127.
Hensler, J. N. K., Premierløitnant, Pag. 43, 46, 60, 64.
Herlofsen, H., Maanedsløitnant, Pag. 186.
Herløw, K. E., Sekondløitnant, Pag. 43, 253.
Hesselberg, Gabriel, Sekondløitnant, senere norsk Kontreadmiral, Pag. 45, 177, 203, 207, 215, 217, 249, 263 og flg.
Heyerdahl, Stadshauptmand, Pag. 106.
Hillerup, T., Sekondløitnant, Pag. 187.
Holm, H. A., Sekondløitnant, Pag. 203.
Holm, H. P., Kaptein, Pag. 127—130, 169—181, 198—231, 243.
Holst, Maanedsløitnant, Pag. 47.
Holsten, F., Kapteinløitnant, Pag. 167, 261.
Holsten, H., Baron, Kapteinløitnant, Pag. 5.
Homann, Læge, Pag. 215.
Horn, Hans Jochum, Sekondløitnant, senere Toldinspektør i Øster-Risøer, Pag. 262.
Hovland, A., Kystværnsanfører, Pag. 110.
Hovland, P., Kystværnsanfører, Pag. 110.
Hybber, J., Pag. 213.
Irgens, Sektionschef ved Kystværnet, Pag. 148.
Jacobsen, Skibskirurg, Pag. 208.
Jacobsen, A., Matros, Pag. 192, 193.
Jacobsen, M., Matros, Pag. 192, 193.
Jensen, Maanedsløitnant, Pag. 48.
Jensen, A., Skipper, Pag. 218.
Jensen, H., Skipper, Pag. 120.
Johansen, J. L., Statsraad, Pag. 3.
Johansen, K., Matros, Pag. 115.
Johansen, P. M., Maanedsløitnant, senere norsk Artilleri-Tøihusløitnant, Pag. 3, 49.
Johnsen, J., Kaperreder, Pag. 191.
Jonassen, J., Kaperfører, Pag. 190.
Jørgensen, C. S., Kystværnsanfører, Pag. 111.
Jørgensen, N. C., Sekondløitnant, Pag. 46.
Kildahl, Sorenskriver, Pag. 119.
Killengren, Kjøbmand i Hasvig, Pag. 11.

Kjerkegaard, Kjøbmand i Lillesand, Pag. 185.
Klein, L. F., Sskondløitnant, Pag. 46, 94.
Klinck, Christen Frederik, Sekondløitnant, senere norsk Kommandørkaptein, Pag. 46, 133, 158—168, 225, 244, 263 og flg.
Knap, Hans Laurentius, Maanedsløitnant, senere Kaptein i den norske Marine, Pag. 268.
Knap, R., Maanedsløitnant, Pag. 44, 99.
Knudsen, Maanedsløitnant, Pag. 153.
Knudsen, Maanedsløitnant, Pag. 185, 242.
Knudsen, H., Etatsraad, Pag. 118.
Knudtzon, N., Sektionschef ved Kystværnet, Pag. 54 og flg.
Konow, Thomas, Sekondløitnant, senere norsk Kontreadmiral, Pag. 262.
Koth, Maanedsløitnant, Pag. 232 og flg.
Kraft, C. F., Sekondløitnant, Pag. 46, 128, 129, 203, 207, 217.
Krieger, A., Kapteinløitnant, Pag. 202, 206, 215, 247, 260.
Krieger, J., Kaptein, Pag. 131—139.
Krogh, Biskop i Nordland og Finmarken, Pag. 13.
Krogh. G. F. v., kommanderende General nordenfjelds, Pag. 52 og flg.
Kruse, Maanedsløitnant, Pag. 48.
Langefeldt, J., Maanedsløitnant, Pag. 46.
Langemach, N. G., Premierløitnant, Pag. 170 og flg.
Larsen, E., Matros, Pag. 200.
Larsen, H., Skipper, Pag. 118.
Larsen, O., Lods, 110.
Larsen, S., Underofficier, Pag. 168.
Lassen, Maanedsløitnant, Pag. 48.
Lemvig, v., Løitnant i Armeen, Pag. 49.
Lerche, V., Maaneds-Kapteinløitnant, Pag. 49.
Leth, Maanedsløitnant, Pag. 45.
Leth, Kaperkaptein, Pag. 34.
Lind, Maanedsløitnant, Pag. 1 og flg.
Lind, Divisionschef ved Kystværnet, Pag. 49.
Linde, K., Sekondløitnant, Pag. 153.
Lorange, G. B., Maanedsløitnant, Pag. 46, 127, 160, 161.
Lord, W., engelsk Løitnant, Pag. 77.
Lous, C. C., Kapteinløitnant, senere norsk Skibsbygningsinspektør, Pag. 228, 247.
Lous, Søren Lorentz, Premierløitnant, senere Indrulleringschef og Overlods i Bergens Distrikt, Pag. 261.
Lund, Maanedsløitnant, Pag. 44.

Lund, Jochum, Premierløitnant, senere Indrulleringschef og Overlods i Bergens Distrikt, Pag. 40, 45, 104, 109, 126, 157 og flg., 185, 191, 193, 261.
Lund, J. E., Divisionschef ved Kystværnet, Pag. 105, 108.
Lund, J. J., Sekondløiinant, Pag. 43, 182.
Lütken, C., Premierløitnant, Pag. 202 og flg., 247, 260.
Lütken, M., Premierløitnant, Pag. 128 og flg., 131, 169, 247, 258.
Lütken, O., Kontreadmiral, Pag. 127, 154, 159, 163 og flg., 172, 176, 179, 192, 198, 209, 214, 217, 219, 221, 223, 237, 261.
Lütken, Th. J., Premierløitnant, Pag. 14, 131, 169, 247.
Lyngaas, Maanedsløitnant, Pag. 46.
Løvenskiold, Fritz Wilhelm, Sekondløitnant, senere Postmester i Christiania, Pag. 28, 43, 47, 252 og flg., 261.
Løvstrøm, svensk Underløitnant, Pag. 79.
Madsen, Maanedsløitnant, Pag. 47, 75, 99.
Magnussen, Maanedsløitnant, Pag. 153.
Malling, Maanedsløitnant, Pag. 49.
Master, engelsk Løitnant, Pag. 237.
Mathiesen, G., Signalbestyrer, Pag. 62.
Mecklenburg, General, Pag. 3.
Mecklenburg, Henrik Gustav, Sekondløitnant, senere Indrulleringschef i Christianssands Distrikt, Pag. 183, 206 og flg.
Mejlænder, Maanedsløitnant, Pag. 46.
Meylænder, Oberst, Pag. 228.
Moe, N., Konsul i Christianssand, Pag. 114.
Molberg, svensk Løitnant, Pag. 39.
Moses, J., Kjøbmand i Christianssund, Pag. 54 og flg.
Motzfeldt, F. C., Kaptein, Pag. 44.
Mourilyan, E., engelsk Løitnant, Pag. 161.
Munch, Kaperkaptein, Pag. 73.
Müller, Jochum Nicolai, Kapteinløitnant, senere norsk Viceadmiral, Pag. 1—25, 41, 42, 43, 225, 228, 232.
Mylertz, Maanedsløitnant, Pag. 47.
Natvig, Maanedsløitnant, Pag. 252 og flg.
Nelson, engelsk Admiral, Pag. 4 og flg.
Nielsen, Maanedsløitnant, Pag. 47.
Nielsen, P. C., Kystværnsmandskab, Pag. 105 og flg.
Nielsen, T., Skibsdreng, Pag. 121.
Nordenskjold, svensk Fregatchef, Pag. 262.
Norgreen, Løitnant i Armeen, Pag. 28.
Nugent, engelsk Brigchef, Pag. 190.
Nørregaard, Skibsforvalter, Pag. 208.

Obelitz, Maanedsløitnant, Pag. 44.
Olivarius, Maanedsløitnant, Pag. 173.
Olsen, H., Matros, Pag. 201.
Omeyer, v., Premierløitnant i Armeen, Pag. 257.
Omre, A., Skipper, Pag. 117.
Osmundsen, A., Skipper, Pag. 187.
Paludan, F. A., Sekondløitnant, Pag. 139, 184, 240.
Parnemann, C., Maanedsløitnant, Pag. 45, 187, 210 og flg.
Parnemann, P. C., Sekondløitnant, Pag. 46.
Paulsen, Maanedsløitnant, Pag. 49.
Paus, Maanedsløitnant, Pag. 47.
Pears, engelsk Brigchef, Pag. 154.
Pedersen, J. O., Skipper, Pag. 106.
Petersen, Maanedsløitnant, Pag. 48, 183.
Petersen, Peter Christian, Sekondløitnant, senere norsk Kontreadmiral, Pag. 203, 217, 262.
Pettersen, M., Maanedsløitnant, Pag. 46, 127.
Pipon, engelsk Løitnant, Pag. 117.
Prosgaard, Maanedsløitnant, Pag. 48.
Puke, Baron, svensk Admiral, Pag. 264.
Rahm, svensk Kaptein, Pag. 267.
Ramage, W., engelsk Brigchef, Pag. 120.
Rasch. Constantius, Premierløitnant, senere Indrulleringschef og Overlods i Fredrikshalds Distrikt, Pag. 45, 98 og flg., 169.
Rasch, O. F., Premierløitnant, Pag. 131, 169, 202, 207, 216 o. flg.
Rasmussen, Maanedsløitnant, Pag. 48, 142 og flg.
Rasmussen, J., Skipper, Pag. 118.
Reiersen, Maanedsløitnant, Pag. 49.
Rein, Maanedsløitnant, Pag. 47, 241, 242.
Reinertsen, L., Kystværnsanfører, Pag. 104—109.
Resch, Maanedsløitnant, Pag. 48.
Reymert, Maanedsløitnant, Pag. 36, 38, 47.
Ring, P., Maanedsløitnant, Pag. 210.
Risbrich, F. C., Kaptein, Pag. 4.
Rolfsen, Maanedsløitnant, Pag. 47, 173, 203, 208.
Rolfsen, Volontør, Pag. 87.
Rosenkilde, Kaperreder i Stavanger, Pag. 77.
Rosenkrantz, Amtmand, Pag. 78.
Rosenørn, T. E., Premierløitnant, Pag. 153—156.
Rossing, Maanedsløitnant, Pag. 49.
Rothe, C. A., Kapteinløitnant, Pag. 5.
Rudell, engelsk Løitnant, Pag. 96.

Ryberg, Ludvig, Sekondløitnant, senere Indrulleringschef i Bragernæs Distrikt, Pag. 45, 100, 250.
Ryberg, M., Skipper, Pag. 136.
Ryland, F., Maanedsløitnant, Pag. 48.
Ryland, H., Maanedsløitnant, Pag. 48.
Rønne, Regimentskirurg, Pag. 35, 87.
Samsing, Maanedsløitnant, Pag. 49.
Sandholt, C. H., Sekondløitnant, Pag. 46.
Sandholt, P., Sekondløitnant, Pag. 203, 207, 215, 216.
Saumarez, engelsk Admiral, Pag. 219, 221.
Schmidten, U. C., Sekondløitnant, Pag. 32, 44, 90, 105.
Schnitler, v., Kaptein i Armeen, Pag. 55, 57.
Schow, J. P., Maanedsløitnant, Pag. 46, 117.
Schønheyder, U. A., Kaptein, Pag. 202, 243.
Schønning, Madame, Pag. 118.
Schønning, P. H., Sektionschef ved Kystværnet, Pag. 105.
Seidelin, Fru, Pag. 225, 227.
Seidelin, H. D. B., Premierløitnant, Pag. 43, 46, 109, 125, 173, 175, 189, 232 og flg., 247.
Simmonds, engelsk Brigchef, Pag. 128.
Simonsen, Maanedsløitnant, Pag. 47.
Simonsen, Sektionschef ved Kystværnet, Pag. 148 og flg.
Smith, F. C., Maanedsløitnant, Pag. 123.
Smith, H., Maanedsløitnant, Pag. 46, 93.
Smith, Johannes Claesen. Sekondløitnant, senere norsk Kommandørkaptein, Pag. 36, 46, 203, 263 og flg.
Smith, N., Skipper, Pag. 118.
Smith, Pents, Maanedsløitnant, Pag. 28 og flg., 47, 62.
Sneedorff, H. G., Sekondløitnant, Pag. 251 og flg.
Sommerhjelm, Amtmand, Pag. 78.
Sorgenfrei, Skibskirurg, Pag. 208.
Spørck, Peter Carl, Premierløitnant, senere norsk Kapteinløitnant, Pag. 43, 46, 61, 78, 86, 105, 132.
Steendahl, T., Skipper, Pag. 114.
Stewart, J., engelsk Linieskibschef, Pag. 204, 219, 221 og flg.
Stibolt, Maanedsløitnant, Pag. 127.
Stibolt, J. P., Kapteinløitnant, Pag. 35, 37, 48.
Stoltenberg, H., Grosserer i Tønsberg, Pag. 248.
Strømøe, Maanedsløitnant, Pag. 48.
Stuart, Lord G., engelsk Fregatchef, Pag. 235 og flg.
Suhr, Sekondløitnant i Armeen, Pag. 70 og flg.
Svendsen, C., Kystværnsmandskab, Pag. 73.
Syder, engelsk Løitnant, Pag. 237.

Synnerberg, C. G., svensk Kaperkaptein, Pag. 75.
Søeberg, Maanedsløitnant, Pag. 80 og flg.
Sølling, P. N., Kommandør, Pag. 261.
Sørensen, Maanedsløitnant, Pag. 267.
Sørensen, Søkrigsprokurør, Pag. 138.
Sørensen, H. P. S., fhv. Livjæger, Pag. 73.
Tandberg, Maanedsløitnant. Pag. 48, 127.
Terreldsen, T., Tømmermand, Pag. 71.
Terris, engelsk Fregatchef, Pag. 143.
Thiis, J. C., Maanedsløitnant, Pag. 213.
Thomas, engelsk Løitnant, Pag. 153.
Thomsen, J., Skipper, Pag. 121.
Thoresen, Skipper, Pag. 102.
Thrane, Poul, Maanedsløitnant, senere Kapteinløitnant i den norske Marine, Pag. 268.
Tillard, engelsk Brigchef, Pag. 125.
Todthammer, Maanedsløitnant, Pag. 47.
Tomstad, J., Skipper, Pag. 104.
Tostrup, Kaptein i Armeen, Pag. 263.
Tostrup, H. P., Sekondløitnant, Pag. 185.
Trosvig, Maanedsløitnant, Pag. 244.
Trouss, Kjøbmand i Wixø, Pag. 185.
Troy, Maanedsløitnant, Pag. 40, 44.
Tuxen, P. M., Premierløitnant, Pag. 30, 153, 154.
Tønder, Batterichef, Pag. 63.
Tønnesen, S., Matros, Pag. 140.
Tønsberg, Kaperkaptein, Pag. 71 og flg.
Udby, H., Matros, Pag. 37.
Ugland, Kaperkaptein, Pag. 72.
Ulevaag, P. Hansen, Tømmermand, Pag. 121.
Usler, Sektionschef ved Kystværnet, Pag. 49.
Vauvert, Maanedsløitnant, Pag. 45.
Wahrendorff, N. P., Maanedsløitnant, Pag. 44, 87 og flg., 114.
Wang, T., engelsk Brigchef, Pag. 1.
Wedel-Jarlsberg, H. Greve, Amtmand, Pag. 78.
Weisenberg, v., Premierløitnant i Armeen, Pag. 121.
Wells, engelsk Admiral, Pag. 96.
Wiese, Maanedsløitnant, Pag. 250.
Wiese, Johan Henrich, Sekondløitnant, senere norsk Kommandørkaptein, Pag. 46, 133, 263 og flg.
Wigelsen, B. K. B., Premierløitnant, Pag. 15, 32, 33, 44.
Wilkinson, engelsk Brigchef, Pag. 29.
Willemoes, P., Sekondløitnant, Pag. 5, 9.

Willumsen, O., Maanedsløitnant, Pag. 48.
Willumsen, S., Maanedsløitnant, Pag. 46, 127.
Wilmann, Maanedsløitnant, Pag. 120.
af Wirsén, svensk Kommandør, Pag. 264, 265.
With, Regimentskirurg, Pag. 215.
Wolff, F., Sektionschef ved Kystværnet, Pag. 65.
Wright, J., Kjøbmand i Langesund, Pag. 228, 230.
Wulff, v., Kaptein i Armeen, Pag. 55.
Wulff, P. F., Kapteinløitnant, Pag. 31 og flg., 44.
Wulff, R., Sekondløitnant, Pag. 2.
Zahrtmann, C. C., Sekondløitnant, Pag. 177, 203 og flg.
Zebbelow, Overkrigskommissær, Pag. 140.